EDITURA PENTRU LITERATURĂ UNIVERSALĂ

Reprezentant marcant al generației postbelice, bielorusul Vasil Bîkov (n. 1924) s-a impus atenției generale cu nuvelele sale (*A treia rachetă*, *Pagini de front*, *Capcana*, *Baladă alpină* etc. bine cunoscute în parte publicului românesc.

Ultimul său roman *Cei morți nu simt durerea* (1966), viu controversat chiar de la apariția sa, se inserează printre lucrările ce-și propun a dezbate importante probleme de etică.

Lei 6,25

66

1968

VASIL BÎKOV • CEI MORȚI NU SIMT DUREREA

CM

VASIL BÎKOV

CEI MORȚI NU SIMT DURERAE

COLECȚIA MERIDIANE

CM

Desenul copertei de *Teodor Bogoi*

Василь Быков
МЕРТВЫМ НЕ БОЛЬНО
Повесть
Новый мир No 1- 2,1966

Vasil Bîkov

Cei morți nu simt durerea

roman

Traducere de *Vladimir Cogan*

Editura pentru Literatură Universală
București — 1968

Redactor : NATALIA STĂNESCU
Tehnoredactor : DECEBAL ENESCU

Dat la cules 08.05.968. Bun de tipar 12.09.1968. Apărut 1968. Tiraj 20.155 ex. broşate. Hîrtie tipar înalt tip B de 63 g/m². Format 700×920/32. Coli ed. 12,47. Coli tipar 10. A. nr. 5.606. C.Z. pentru bibliotecile mari şi mici 882—31=R.

Întreprinderea Poligrafică „13 Decembrie 1918", Str. Grigore Alexandrescu, nr. 89—97, Bucureşti, Republica Socialistă România
Comanda nr. 1552.

1

TELEFONUL de pe birou sună prelung. Administratoarea hotelului ridică receptorul.

Noi, cei din rînd, amuţim. Aplecaţi peste masa lungă şi înaltă ca o tejghea, urmărim nerăbdători însemnările grăbite pe care femeia le face pe formularele întinse în faţa ei. În cele din urmă închide telefonul.

— Tovarăşi, nu mai avem nici o cameră liberă !

— Şi nici n-o să aveţi ?

— N-aş putea să vă spun.

De cealaltă parte a mesei înalte răsună un oftat prelung.

Ne-am săturat să aşteptăm. Ajunge ! Cît o să mai stăm aici ?

În faţa mea, la celălalt capăt al hotelului, lîngă măsuţa rotundă, s-a eliberat un scaun (încă un om care a renunţat). Încerc să mă strecor afară din rînd, trebuie să mă aşez. În locul meu trece următorul, un cetăţean adus de spate, pleşuv, cu ochelari — n-are să nege că am fost înaintea lui. Nu mai pot suporta : prea mă doare rău piciorul. Proteza asta, canonul meu, scîrţîie oribil la orice pas. Mă feresc cît pot să nu calc pe cineva

în înghesuiala asta. Unde mai pui că sînt cîţiva care se tot îmbulzesc să ajungă mai în faţă.

— Daţi-mi voie să trec !

Unii îmi fac loc, alţii se lasă îmbrînciţi fără să protesteze. Un singur individ, într-un pardesiu gri, se bagă peste mine, să răzbată spre masă — te pomeneşti că vrea să-mi ocupe locul !

— Tovarăşe, n-ai putea să te mişti mai uşurel ?

Omul nu-mi răspunde. Nu ia în seamă pe nimeni, privirea îi rămîne aţintită spre masa administratoarei... Şi deodată o ceaţă tremurătoare mi se lasă pe ochi. Simt că mă pierd cu firea. Un dangăt surd ca de clopot îmi răsună în urechi şi mă azvîrle-n trecut. Ţîşnit din beznă, un singur nume îmi răsare în conştiinţă : „Sahno". Nu, nu-i adevărat că abia în clipa asta mi-am amintit de el, de fapt nici nu l-am uitat vreodată. Şi acum, acum uite-l că se strecoară printre oameni, la un pas de mine, sprîncenat, cu faţa cam puhăvită şi tot atît de arogant ca pe vremuri. Are-n cap o pălărie destul de ponosită, pusă anapoda. Pardesiul, de gabardină chinezească, e descheiat, cu gulerul mototolit. Mă învăluie cu o privire absentă şi continuă să se înghesuie spre masa administratoarei, hotărît să ajungă unde vrea.

Reuşesc să ies din mulţime şi rămîn nemişcat, cuprins de o dezorientare totală. Ar trebui să-l reţin ! Ce mai aştept, de ce mai zăbovesc ? Oare mă tem ? Cu totul altfel îmi închipuiam întîlnirea noastră. Aveam pregătite pentru el cîteva cuvinte de ură înverşunată — şi cînd colo ! Dacă s-ar apropia de mine în clipa asta şi m-ar lovi, probabil că mi-aş pierde prezenţa de spirit. A fost destul să apară în faţa mea ca să rămîn ca paralizat.

Pînă la urmă îmi revin, şi mă bag iarăşi în îmbulzeală, după el. Afurisită proteză ! Rău mă mai încurcă ! În clipa asta mi-ar trebui picioare de fier şi pumni de criţă. Pesemne că figura mea reflectă porniri nu prea blînde. Oamenii se grăbesc să-mi facă loc şi, cu umărul înainte, îmi croiesc drum spre masă. Iată-mă ajuns lîngă dînsul.

Între timp, el continuă s-o hărţuiască pe administratoare.

— Vin de la o mie de kilometri distanţă. Unde să înnoptez ?

— Asta nu mă priveşte pe mine !

— Da pe cine ? Dumneata de ce eşti pusă aici ? Se dă puţin înapoi şi întoarce capul spre mine : caută un aliat. Auziţi la ea : cică n-o priveşte ! Halal logică !

Probabil însă că înfăţişarea mea îl descumpăneşte. Îşi scoate pălăria şi-i şterge cu palma fîşia de meşină udă de sudoare. Nu-mi plec privirea, mă uit ţintă în ochii lui furioşi. Ptiu, drace, oare mă înşel ? Parcă-l recunosc şi parcă nu. Omul din faţa mea are o burtică rotundă, pe care nici paltonul nu i-o poate ascunde, şi o chelie pronunţată. Celălalt avea ţinuta impecabilă şi părul aspru şi des. Acesta are o privire impertinentă şi pungi sub ochi. Probabil că suferă de rinichi. Dar statura... statura e aceeaşi, doar că acum e mult mai corpolent.

Sînt oricum douăzeci de ani de atunci.

Îmi înfrîng strania amorţire ce m-a cuprins şi mă îndepărtez spre capătul rîndului, unde găsesc

loc să mă sprijin în coate de masa cea lungă. Treptat mintea mi se limpezeşte. Nu-mi iau ochii de la omul meu. El să fie sau ba ? N-aş vrea să mă recunoască. Cu siguranţă că ar căuta să dispară. Deşi nu-i prea uşor să fiu recunoscut ! Eram tinerel pe atunci, aproape un băietan. Un sublocotenent de nouăsprezece ani, ca atîţia alţii, ca atîţia mii şi mii de sublocotenenţi. Şi-apoi el ştie că am murit.

La cîţiva paşi de mine, sprijiniţi şi ei de barieră, aşteaptă în tăcere doi inşi cu romburi la gulerul vestoanelor. Ei sînt ultimii din rînd... La picioarele lor, două valijoare jerpelite, ca vai de lume. Unul din ei îşi întinde spre celălalt ţigara aprinsă, îi oferă un foc, apoi amîndoi îşi întorc capetele spre administratoare. Lîngă masa ei domneşte agitaţia. S-or fi găsit niscai locuri ?

Dar nu, agitaţia e zadarnică. Un unchiaş cam necioplit, într-o pufoaică nouă, cu o plasă plină de franzele, încearcă să se bage în rînd ; cineva îl ia la zor :

— Nu ţi-o fi ruşine ! Om bătrîn şi te vîri ! Nici n-ai stat la coadă !

— Ba am stat. Zău, am stat ! Ce, crezi că mint ?

— Arată-ne şi nouă unde ai stat ! Să vedem !

Era vădit că nu stătuse nicăieri. Dar voia cu tot dinadinsul să-şi facă loc cît mai în faţă. Atunci, de undeva mai de departe, ţîşneşte un cetăţean înfipt, într-o manta neagră de ploaie.

— Unchiule, da buletin ai ? Nu ? Păi, vezi ! Fără buletin n-ai ce căuta aici. Nu mă crezi ? Duduie, spune-i şi dumneata.

— Fără buletin nu dăm camere, răspunde femeia de la masă.

— Ai auzit ? Aşa că vezi-ţi de drum, neică.

Unchiaşul se întoarce descumpănit şi se dă la o parte. Iar în locul lui se strecoară omul cu manta de ploaie. Vecinii mei mormăie supăraţi :

— Crezi că degeaba a dus dumnealui muncă de lămurire ?

— Ba vezi să nu ! Vrea să ajungă mai în faţă. Nu l-ai dibuit ?

Şi într-adevăr, omul cu manta de ploaie întreţine o convorbire şoptită cu administratoarea. Pe mine însă nu el mă preocupă, ci celălalt, de lîngă el. Degetele acestuia s-au prins zdravăn de tăblia mesei, iar ochii lui n-o slăbesc pe funcţionară. Am cunoscut odinioară privirea omului acestuia — cînd ameninţătoare, cînd dezorientată, cînd scîrbos de slugarnică. Acum o văd mînioasă şi exigentă. Femeia se preface că-i ocupată cu hîrtiile şi nu-l bagă în seamă. Dar e cu neputinţă să nu-l bagi în seamă. Şi fireşte că el o simte şi, sigur de sine, se înalţă peste masă. Ştie că va obţine ce vrea.

Şovăi mereu. Ba mi se pare că-i el, sigur şi fără nici o îndoială. Ba, deodată, desluşesc ceva necunoscut în trăsăturile lui, ceva străin, descoperit acum pentru prima dată. Nu ştiu ce să fac, şi stau, stau.

În frămîntarea şi larma surdă a hotelului răzbat de la o vreme glasuri străine şi cuvinte necunoscute. Un grup de turişti se revarsă fără grabă pe uşa uriaşă de la intrare şi umple holul încăpă-

tor. Turiştii se mişcă agale, cu un fel de lene chiar. Îşi aduc valizele, servietele, pledurile. Oamenii de serviciu foiesc în jurul lor. În mijlocul holului, lîngă coloana de marmoră, se ridică un munte de bagaje.

— Francezi ! Ba nu, italieni, îşi dau cu părerea vecinii mei.

Oamenii de la coadă încep să se împrăştie. Cineva propune : „Hai să vedem focurile de artificii". Altcineva vine cu o nouă sugestie : „Mai bine hai la gară, cît mai putem găsi vreo bancă neocupată". Am rămas singur la capătul meseibarieră. Aştept pînă cînd ni se repetă că n-au să mai fie camere libere.

Fără să-mi dau seama cum, îl pierd din ochi pe omul meu. Tresar alarmat, mă apropii de administratoare, mă uit în jur — nu este nicăieri. Nu-i nici aici, nici dincolo de coloanele holului. Ai zice c-a intrat în pămînt. Ciudat !

Mă opresc iarăşi lîngă tejghea, caut în dreapta, caut în stînga. În hol rămîn tot mai puţini oameni. Trebuie neapărat să-mi adun gîndurile. Dar dacă totuşi e el ? Dacă e el, ce trebuie să fac ? Ce măsuri să iau ?

Mai întîi să chibzuiesc bine şi să mă hotărăsc, sau poate să nu mai stau pe gînduri ? Să alerg după el, să-l dau pe mîna miliţiei ? Ba nu, miliţia n-are nici un amestesc în treaba asta.

Pînă la urmă în hol nu mai rămîne nimeni în afară de administratoare şi un individ beat turtă. Stă sprijinit de coloana din mijlocul sălii, cu ochii-n parchet, incapabil să pronunţe o vorbă.

Da, degeaba mai zăbovesc pe aici !

Deschid anevoie uşa scîrţîitoare şi mă pomenesc în stradă. Toţi merg, merg într-una, se îndreaptă probabil spre monumentul din piaţă. Văzduhul limpede al înserării e saturat de mireasma amăruie a frunzelor de plop. Un grup de oameni răbdători aşteaptă la rînd, în faţa tonetului cu îngheţată. Alături, o bătrînică oferă trecătorilor buchetele de ghiocei. Rătăcesc agale, fără ţintă. Iar m-a apucat durerea de cap. Ori de cîte ori mă enervez, începe să mă doară capul. Din păcate n-am la mine nici un antinevralgic. Ar trebui să caut o farmacie. Şi un loc de odihnă. Dar nu sînt în stare să găsesc nimic. În adîncul memoriei mele tulburate începe să se depene firul lung al evenimentelor de demult. Acum ştiu prea bine că de trecut nu poţi scăpa. Nu-l poţi îneca în alcool şi nici nu-l poţi alunga din amintire. E veşnic prezent în inima mea, căci el şi eu sîntem una.

2

ZĂPADA. Drumul. Coloana...

Cizme, pîslari, bocanci îmi joacă în faţa ochilor. Bătute de vînt, poalele mantalelor pline de zăpadă se zbat necontenit. Foile de cort foşnesc, scorţoase de ger.

— Locotenentul-major Krotov, în capul coloanei ! răsună o comandă undeva în față, apoi mai aproape, și la urmă chiar lîngă noi.

Din om în om comanda ajunge la încheietorul companiei, care o repetă și el. Mărșăluiește înaintea mea și, după ce strigă, întoarce capul, îndoindu-se parcă : o fi auzit cineva din spate vocea lui răgușită ? Firește că noi l-am auzit cu toții, dar nimeni n-a repetat comanda, așa că fața bătrînicioasă și umflată de frig a ostașului încheietor, brăzdată pe sub bărbie de șireturile căciulii cu urechi, se umple de nedumerire. Omul își înalță gîtul zbîrcit din gulerul mantalei și își plimbă privirea neliniștită de-a lungul coloanei, fără să observe că Krotov, comandantul companiei a șasea de pușcași, încins peste cojocel cu o centură de cavalerist, merge legănîndu-se liniștit lîngă el, pe zăpada sfărîmicioasă de la marginea drumului, de parcă n-ar fi auzit nimic. Ca de obicei, în ochii întunecați ai locotenentului-major se poate citi nemulțumirea și excesul de severitate.

— Sînteți chemat în capul coloanei, îi spun eu, crezînd că n-a auzit comanda. Dar, fără să mă învrednicească cu vreo privire, Krotov răspunde posac :

— Am auzit. Că doar nu-s surd !

Între timp coloana lungită peste măsură începe să încetinească pasul și se oprește. Ostașii de la coadă mai pășesc osteniți pe zăpada bătătorită de sute de picioare, iar cei din față se grăbesc să profite de micul popas neprevăzut și-și dau jos din spinare armamentul îngreuiat de marș. Își

proptesc în zăpadă paturile puștilor antitanc, cu țevile lor nemăsurat de lungi îndreptate spre cer, lasă cu grijă la pămînt corpurile grele ale mitralierelor „maxim". Cu un oftat de ușurare, aruncătorii de mine își dau jos de pe umeri masivele plăci de sprijin cu nervuri de fontă. Ba cîte unii se și trîntesc fericiți pe zăpada neumblată de la marginea drumului, în timp ce alții se îndreaptă spre tulpinile de porumb necules, ca să-și facă nevoile. În înserarea timpurie, peste întinsul stepei înzăpezite, adie mireasma uimitor de parfumată și familiară a fumului de mahorcă.

— Bun, atunci să odihnim și noi, spune același ostaș bătrîior, zelosul încheietor de pluton, cu conștiința unei binemeritate odihne, și se îndreaptă spre marginea drumului. Prinsă de raniță, în spinarea lui se bălăbănește o cască zgîriată și jupuită ca vai de lume. La nevoie pînă și o casca dintr-asta mi-ar prinde bine acum pentru capul meu descoperit. Ieri afurisita aceea de schijă era cît pe ce să-mi ia viața. E drept că schija a greșit cu cîțiva milimetri și am scăpat destul de ușor, dar după ce-am fost pansat m-am trezit că biata-mi căciulă nu mă mai încape, iar casca îmi provoacă dureri mari. De aceea am rămas cu capul gol, bine bandajat ; păcat doar că sanitarul nu s-a gîndit să-mi acopere și urechile, așa că azi-noapte mi-au înghețat în lege.

Mă îndrept și eu spre șanțul de la marginea drumului unde s-a oprit și mitraliorul plutonului trei din compania noastră. E un ostaș tinerel cu moletierele bine strînse pe pulpă. Și-a cules cu

mănuşa cenuşie o mînă de zăpadă curată şi suge cu poftă dintr-însa, rotindu-şi tot timpul ochii vioi. Cu cealaltă mînă flăcăul îşi susţine arma sprijinită cu patul în buza şanţului.

— Pesemne că vor să trimită compania a şasea în avangardă, spune el. De-acum încolo să ştii că ale lor sînt toate trofeele.

Chipul lui bălăior e plin de curiozitate şi de tinerească ghiduşie. Plutonierul de la a patra se apropie şi el de noi, e de aceeaşi părere cu mitraliorul.

— Mare baftă au avut...

Se scotoceşte prin buzunare după mahorcă şi urmăreşte din ochi pe cei patru cercetaşi care se îndreaptă grăbiţi spre coada coloanei. Cercetaşii poartă halate albe de camuflaj, pătate, cu automatele şi cartuşierele mari de pînză prinse pe deasupra. Se grăbesc şi par nemulţumiţi. Probabil că au cam încurcat-o cu misiunea lor de cercetare.

— Hei, Maruhov, noroc! strigă mitraliorul unuia dintre ei, pe care-l cunoaşte. Ce, a şasea trece-n avangardă?

— Pe dracu-n avangardă! răspunde omul furios. L-au chemat pe Krotov să-i frece ridichea.

Mitraliorul căscă gura a mirare.

— Te pomeneşti că pentru Ivanovka? Este?

— Îhî.

— Nu-l văd bine! clatină din cap bătrînul, strîngînd în degetele-i noduroase punga de mahorcă şi un colţ de ziar. Dacă l-au chemat pentru Ivanovka, nu-l văd bine.

Clatină din cap şi-şi răsuceşte o ţigară. În spatele meu cineva îl susţine:

— Nu-l văd bine de loc.

Oamenii tac, iar eu îmi aduc aminte că în zori, la Bolşaia Severinka, ne-a venit în goana calului un ofiţer de la statul-major, unul Sahno. S-a închis cu comandantul batalionului la postul de comandă, pe urmă l-a interogat îndelung pe Krotov, a audiat pe rînd şi cîţiva ostaşi. După asta Sahno a plecat, dar adineaori, să tot fie un sfert de oră de-atunci, ne-a ajuns din urmă un curier călare, plutonierul Şaşok, agentul de legătură, sau cum i-o fi zicînd, într-un cuvînt, furierul statului-major. S-a nimerit că tocmai pe mine m-a întrebat unde-i comandantul batalionului, şi i-am arătat cu mîna că-i în faţă, în capul coloanei. Se vede că de aceea a şi fost oprit batalionul în mijlocul cîmpului. Mă tem că Krotov a încurcat-o rău de tot.

— Măi fraţilor! strigă mitraliorul prietenilor săi dintr-a şasea. Măi, batalionul de pedeapsă vă paşte!

Ostaşii din compania şasea nu se lasă nici ei:

— Ho, căruţaşilor! Ciorbagiilor!

— Ciorba nu-i de ruşine! Dar să-ţi scape nemţii de sub nas, ca vouă, mai mare rîsul!

— Ajunge! i-o retez eu mitraliorului, şi-n aceeaşi clipă aud un nou ordin venit din om în om:

— Sublocotenentul Vasilevici, în capul coloanei!

De data asta sînt chemat eu. Dar pentru ce? Că doar n-am nici un amestec în păţania asta a lui Krotov care a înnoptat deunăzi, cu întreaga-i companie, în acelaşi sat cu nemţii. Întîmplarea a

făcut ca ostaşii să doarmă liniştiţi, aproape cot la cot cu friţii, care în zori, fără să bănuie nimic, s-au încolonat şi au ieşit nestingheriţi la şosea. Pînă s-au lămurit lucrurile, pînă au fost treziţi oamenii, nemţii erau departe. Cel puţin aşa pretind ostaşii. Cît despre comandanţi, ei au în privinţa acestor întîmplări cu totul alte opinii.

— Uite că vi s-a-nfundat şi vouă ! se bucură cei dintr-a şasea.

— De unde pînă unde ? Voi aţi păţit-o !

— Nu mai terminaţi odată ? ! mă răstesc eu la mitralior.

Dar de departe, peste capetele oamenilor, răsună chiar glasul comandantului de batalion :

— Hei, Vasilevici, mult o să te mai aştept ?

— Vin, vin !

Şi, ostenit ca vai de lume, o pornesc în pas alergător pe drumul desfundat, susţinîndu-mi automatul la piept. Nu-mi pot îngădui să merg în pas normal cînd mă cheamă comandantul la ordin, pentru că din toţi comandanţii de companii din batalion eu sînt cel mai tînăr şi în grad, şi ca vîrstă. Pesemne că din această pricină trebuie să înghit de la şef mai multe ca toţi ceilalţi şi să mă şi mişc mai repede decît ei.

Comandantul de batalion şade pe un muşuroi, lîngă o piatră kilometrică, şi scormoneşte zăpada cu un cocean îngheţat de porumb. Alături de el, cu o hartă foşnitoare pe genunchi, s-a instalat mustăciosul şef al statului nostru major. În faţa lor, posomorît, stă în picioare tuciuriul Krotov. Iar ceva mai deoparte, ţinîndu-şi de dîrlogi calul ostenit, aşteaptă plutonierul Şaşok. O manta

nouă de postav ofiţeresc, îngustă şi scurtă pentru el, îi strînge spinarea lată.

— Cum stai cu capul ? mă întreabă comandantul batalionului, ridicîndu-şi privirea spre mine.

— Bine.

— Dar urechile ? Cu siguranţă că ţi-au degerat !

— Puţin, răspund eu prudent, nedumerit de rostul întrebărilor lui oarecum neobişnuite. Simt însă că nu-s întîmplătoare întrebările acestea.

— Ai să pleci la postul sanitar, mă anunţă comandantul şi loveşte zăpada cu coceanul îngheţat. Pulberea albă îmi împroaşcă cizmele şi se aşterne pe harta şefului de stat-major, care o scutură înciudat cu dosul palmei înroşite de ger.

— Tovarăşe căpitan, dau eu să mă opun, dar comandantul nici nu vrea să mă asculte. Probabil că, la fel ca toţi şefii din lume, nici el nu poate suporta să fie contrazis.

— Ai să pleci în spatele frontului. Cu un cap ca ăsta tot nu poţi lupta.

— Bine, dar nu mai avem pe nimeni la companie. Ştiţi doar.

— Ştiu. Deocamdată va prelua comanda plutonierul Dorofeev. Mîine, se-ntoarce Basmak.

Asta o ştie oricine : plutonierul nostru poate comanda o companie, şi astăzi, şi mîine, şi oricînd, că e om încercat şi cu iniţiativă. Şi totuşi n-am nici un chef să-mi las compania şi să plec la postul sanitar. Să mă fi trimis acolo ieri, sau cel puţin azi-noapte, cînd tremuram în zăpadă, sub focul inamic, după atacul acela neizbutit...

Acum, cînd unităţile noastre pătrund în spărtura frontului, ocolesc flancurile nemţeşti şi aproape c-am ajuns la Kirovograd, sigur că nu-i greu să fiu înlocuit la comanda companiei. Încă de cu ziuă, de la Severinka, am văzut barierele oraşului, fumul incendiilor şi clădirile mai înalte, bombardate de I. L.-urile noastre.

— Ai să te duci cu Krotov, continuă comandantul de batalion, arătîndu-mi din cap pe comandantul companiei a şasea.

Krotov stă cu ochii în jos, negru ca pămîntul, şi nu se uită la nimeni.

— Şi-ai să-i iei şi pe domnişorii ăştia, ca să nu mai trimitem altă escortă.

E vorba despre cei trei nemţi, care stau în picioare la cîţiva paşi de noi, aliniaţi unul lîngă altul, şi se uită cu încordare la comandant. Unul dintre ei e cu capul gol, voinic, altul — fără manta, doar într-o tunică subţire, cu buzunare aplicate, şi ochelari mari de savant pe nas. Iar ultimul e un om mai în vîrstă, corpolent, stîngaci, cu nasul umflat şi roşu. Veselă tovărăşie, nimic de zis, lua-o-ar dracu s-o ia !... M-a servit şeful, halal să-mi fie !

Dar comandantul de batalion, prefăcîndu-se că nu vede nici nemulţumirea mea şi nici posomoreala lui Krotov, îşi scoate din buzunar tabachera de aluminiu, cu capacul gravat.

— Serveşte-te, tovarăşe plutonier, spune el şi-i întinde tabachera lui Şaşok.

Acesta face un pas spre el şi ia o ţigară cu gestul unui egal în grad. Şeful de stat-major se întinde şi el spre tabachera ce i se oferă. Krotov le

aruncă priviri mînioase pe sub sprîncenele-i încruntate, ba mi se pare chiar că îşi înfrînge anevoie un oftat acuzator. Nouă comandantul nu ne-a oferit tabachera. Cîteşitrei îşi aprind ţigările. Plutonierul îşi depărtează puţin picioarele încălţate cu pîslari nemţeşti şi se uită la mine cu un singur ochi prin fumul ţigării care l-a silit să-şi închidă ochiul celălalt.

— Da tu, tinereţe, de ce te-ncrunţi aşa cînd ţi se dă un ordin ?

Mă uit la faţa lui de şef prea mulţumit de sine, şi-mi stăpînesc furia fără să-i răspund. În definitiv, ce-l priveşte pe el, şi cine-i el să-mi facă observaţii pe un asemenea ton ?

Krotov, pe care-l frămîntă propriile sale griji, se întoarce hotărît spre comandantul de batalion :

— Atunci cu mine cum rămîne ? Predau comanda sau n-o predau ?

Comandantul îşi încreţeşte fruntea şi trage cu sete din ţigară.

— Cine ţi-a spus s-o predai ? De ce te pripeşti ?... Te-a şi cuprins panica...

— Deocamdată nu predă compania, decide plutonierul, şi comandantul se grăbeşte să-i întărească spusele :

— Sigur. Deocamdată n-o predai. N-avem asemenea ordin. E limpede ?

— Limpede, mormăie Krotov şi oftează posomorît. E foarte limpede că e lucru tulbure. Fie şi aşa ! La toţi dracii !

În ocara lui răsună o disperare vădită. Se îndepărtează puţin de grupul celorlalţi, arătînd prin întreaga-i atitudine că toate îi sînt indiferente şi

că nu se teme de nimic. Comandantul se scoală de pe muşuroi şi se înalţă pe vîrfuri, uitîndu-se spre coada coloanei.

— Unde-o fi Kosenko ăla ? De ce naiba nu mai vine odată ? !

Kosenko e comandantul plutonului de cercetaşi, şi-mi face impresia că şi el are să fie trimis cu noi în spatele liniilor regimentului. Sigur că are să ne fie mai vesel cu el. E vioi şi are limba slobodă. Deşi nu prea cred să-l scoată acum din linia întîi : tocmai acum cînd înaintăm, aici, în faţă, e nevoie de el.

Între timp a început să se întunece. Uruitul avioanelor se potoleşte, şi sub cerul de iarnă începe să se audă tot mai clar foşnetul porumbului bătut de vînt. Pe înnoptate gerul se înteţeşte, îmi ridic gulerul mantalei. Urechile îngheţate mă cam usturǎ şi-mi tot vine să le frec cu palma, dar evit, căci mă dor la cea mai mică atingere.

În locul lui Kosenko, pe drum apare un cercetaş de-al lui ; se apropie, bate din călcîie şi se opreşte smirnă în faţa comandantului.

— Tovarăşe căpitan, locotenentul Kosenko nu dă calul.

— Cum adică nu-l dă ?

— Nu-l dă, şi gata ! Zice că trebuie să cercetăm cătunul. E acolo un cătun de cercetat chiar în faţa noastră.

— Ce-mi tot dă zor cu cătunul ? O să-l poată cerceta şi cu ăsta. Şi comandantul arată cu degetul spre calul plutonierului Şaşok. Ce, ăsta nu-i e bun ? Sau se teme de rosături ! Cică-i cavalerist dumnealui !

Cercetaşul stă neclintit. Pe faţa lui rotundă şi roşie nu se vede nici urmă de stînjeneală, ochii îi sclipesc de parc-ar spune : locotenentul nu vrea să-l dea, eu ce vină am ? Se pare însă că tocmai asta nu pricepe comandantul, de aceea l-o fi privind cu atîta asprime.

— Dumnealui spune că plutonierul Şaşok n-are decît să se plimbe pe mîrţoaga lui proprie, dacă nu-i în stare să-şi facă rost de un cal mai acătării.

— Mie să nu-mi umbli cu glume dintr-astea ! se-nfurie comandantul. I-am dat un ordin şi-l poftesc să-l execute. S-a-nţeles ?

— Eu unul am înţeles ! răspunde supus cercetaşul.

— Dacă ai înţeles, execută ordinul ! îl concediază sever comandantul.

În imediata lor apropiere, ostaşii batalionului ascultă această destul de neobişnuită înfruntare, iar nemţii, se tot mută de pe un picior pe altul. Plutonierul Şaşok se uită ba la comandant, ba la cercetaş, aşteaptă. Eu stau ca pe ghimpi şi-mi spun : da, s-a zis cu căluţul lui Kosenko, capturat mai demult de la nemţi. Şi ce drăguţ era, cu picioarele din faţă albe pînă la genunchi. Prea puţin s-a bucurat de el bietul cavalerist. De vreme ce le-a căzut cu tronc ălor mari, pune-i cruce, mai devreme sau mai tîrziu tot au să i-l ia. La asta se pricep dumnealor !

De-aici, de unde stau, bag de seamă că plutonierul îşi suge buzele prea subţiri pentru obrajii lui bucălaţi, şi că o flăcăruie îndărătnică i se

aprinde în ochi. Se-ntoarce brusc spre mine şi-mi spune :

— E-n regulă, dumneata ia-i pe ăia — şi-mi arată prizonierii — şi-ntinde-o drept peste cîmp. V-ajung eu din urmă.

Mi-a vorbit aproape prieteneşte, şi nu prea ştiu ce să cred : ori vrea să se pună bine cu mine, ori mă consideră totuşi superior în grad, deşi nu sînt eu cel mai vechi din grup. Krotov e locotenent, şi chiar ca funcţie îmi e superior : el e comandant de companie plin pe cînd eu nu sînt decît locţiitor temporar. Mă uit la comandantul batalionului. Îl întreb din ochi ce să fac. Îmi ordonă : „Du-te". Mă întorc spre prizonierii nemţi, rebegiţi de frig :

— La drum, marş ! Marş, nemţoi scîrboşi !

3

PESTE un minut sîntem în porumb, mergem pe urmele adînc întipărite în zăpadă ale şenilelor de tanc : Krotov şi cu mine — pe urma din dreapta, iar nemţii — pe cea din stînga. Krotov nu se poate împăca de fel cu faptul că a fost scos din funcţie şi înjură furios cum îi vine la gură. Ca de obicei, furia lui are o adresă precisă : comandantul de batalion.

— Imbecilul dracului, slugă infectă !...

Nemţii umblă supuşi, în pas cu noi. Ochelaristul fără manta — în faţă, apoi cel cu capul gol,

un tînăr posac, cu sprîncenele negre, care nu seamănă de fel a neamţ. Cel mai în vîrstă şontîcîie anevoie după ei, rămînînd mereu în urmă şi smîrcîind într-una din nasu-i mare, gutunărit. E bine pregătit pentru situaţia de prizonier, îl vezi cît de colo că-i om gospodăros : de centură îi atîrnă o gamelă şi un bidon, în bandulieră poartă o pătură bine rulată, iar la şold o taşcă din pînză de cort, ca o tolbă de vînător. Cu asemenea încărcătură nici nu-i de mirare că rămîne mereu în urmă, aşa că, din cînd în cînd, mă întorc spre el şi-l înghioldesc cu vocea :

— *Schnell ! Schnell*, friţule !

Cel din frunte întoarce şi el capul, de parcă ar fi mai mare peste ei, şi-i strigă ceva codaşului. Nu înţeleg decît un singur cuvînt : *„Schneller"*...

Neamţul mai vîrstnic grăbeşte puţin pasul, spulberînd zăpada cu cizmele-i grele, şi bombăne pe sub nas. Mi se pare că prind sensul spuselor lui : ţie ce-ţi pasă — eşti tînăr şi echipat mai uşor, pe cînd eu am şi ostenit, aş fuma o ţigară şi-s sătul pînă peste cap de război şi de fascismul vostru. E cît se poate de firesc să vorbească astfel, căci ne aflăm în nouă sute patruzeci şi patru şi pe front nemţii nu mai seamănă nici pe departe cu cei din nouă sute patruzeci şi unu.

Neamţul din faţă aduce întrucîtva cu un subofiţer, măcar că pe veston nu poartă nici un însemn distinctiv. Are obrazul prelung, destul de uscăţiv, cu un nas drept şi o frunte lată. Pe după sticlele groase ale ochelarilor, ochii îi lucesc de încordare, dar, pare-mi-se, fără ură, ci, dimpotrivă,

chibzuiţi. În schimb cel cu capul gol, care merge la mijloc, arată foarte deprimat şi posomorît. În tot timpul acesta n-a suflat o vorbă şi nu s-a uitat la nimeni.

Krotov pare cu desăvîrşire indiferent faţă de prizonieri, e frămîntat de propriile sale necazuri, tace ce tace şi iar se porneşte pe înjurături şi ocări.

— Poate că n-au să vă reţină prea mult acolo, îi spun eu, gîndindu-mă la statul-major al regimentului, unde a fost convocat. O să le daţi o declaraţie şi mîine sînteţi înapoi la companie.

— Puţin îmi pasă ! N-au decît să mă reţină. Cu ce-i mai rău spatele frontului decît prima linie ? Mi-e silă că se leagă aiurea de oameni, dobitocul.

— Vigilenţă.

— Halal vigilenţă ! N-are ce face, curvarul dracului, asta e ! Ei, şi dacă ne-am aciuat noaptea într-un sat, ce e ? Admit, n-am băgat de seamă, n-am scotocit satul. Ei şi ? În schimb n-am pierdut nici un om. Era mai bine dacă opream compania în plină stepă şi ne alegeam cu jumătate din oameni degeraţi ? Sau dacă prăpădeam în două zile tot efectivul, ca idiotul de Sarafeanov ?

Îmi strîng în tăcere automatul la piept, îl ascult pe Krotov şi mă uit cum tălpile lui strivesc urmele regulate, întipărite de şenila tancului în zăpadă. Pasul locotenentului-major e uşor şi energic cum n-au decît pedestraşii încercaţi. Krotov nu vrea să ştie de scurtele îmblănite, şi

din toamnă umblă doar cu un cojocel bine încins. Poartă mănuşi calde din blană de oaie, prinse cu un şnur pe după gît şi, supărat cum e, le flutură de mama focului, ca pe nişte aripi.

— I s-a ordonat, blegului, să pornească la atac, şi dacă i s-a ordonat el a pornit. Şi a tot atacat în neştire pînă a rămas doar cu opt oameni. Pentru asta nu l-a trimis nimeni la secţia specială !

Da, pentru asta nu te ceartă nimeni ! Ba dimpotrivă : poţi fi propus spre decorare pentru sîrguinţă şi perseverenţă în îndeplinirea misiunii de luptă. Cine să se sinchisească de faptul că acest Sarafeanov e un cap pătrat, o cizmă care nu ştie decît să urle, şi că de mult trebuia înlăturat din post. Comandantul nostru de batalion, ce-i drept, nu-i ca el, şi-n general nu-i un ofiţer rău, nu-i nici scandalagiu, nici fricos. Doar că prea se străduie să intre în voia şefilor. Din păcate despre asemenea oameni se spune că sînt disciplinaţi.

Krotov pare să-mi ghicească gîndurile.

— Hm, disciplinaţi ! Auzi pînă unde poate să ajungă, slugoiul, să se dea bine pe lîngă un plutonier oarecare, să-l servească din tabachera lui. Şi măcar de-ar fi ceva de capul ăluia, da-i şi el lingău toată ziua !

Sigur că da, nu-i cine ştie cine plutonierul, un furier de la statul-major. Vezi însă că nu-i un furier oarecare, din administraţie sau din sectorul financiar, ci-i furierul căpitanului Sahno în persoană.

La o cotitură a făgaşului bătătorit de şenile, îmi întorc privirea înapoi. Am străbătut o bucată

bună prin tarlaua de porumb necules, coloana batalionului nu se mai zărește, de parcă s-a destrămat în întunericul stepei. Șașok nu se vede. Dar asta nu-i grav, ne-ajunge el ! Și chiar dacă nu ne mai ajunge, nu-i nici o nenorocire. Mai rău e că neamțul mai în vîrstă rămîne tot mai mult în urmă, o fi sleit de puteri, aproape că nu mai reacționează la îndemnurile mele : *„Schnell"*. Trebuie să-l aștept, căci a început să se întunece și, drept să spun, mă cam tem ca frițul să nu se pitească pe undeva. „Stați puțin", îl rog pe Krotov. Locotenentul-major se întoarce, nemții se opresc bucuroși, așteptăm cu toții. Krotov s-a obișnuit probabil cu gîndul că aici eu sînt mai mare și se supune. Eu însă tot mai sînt stînjenit, și pentru a ieși din această situație neplăcută scot doi pesmeți din tașcă și-i ofer și lui unul :

— Nu doriți un pesmet ?

Ultima dată am mîncat în zori, încă la Severinka, mi-e foame rău de tot, și de aceea pesmeții tari mi se par foarte gustoși. Îl aud și pe Krotov mușcînd cu poftă și vreme de-un minut mestecăm de zor. Privirile ne cad asupra prizonierilor, aflați la trei pași de noi, și surprindem scînteierile pofticioase ale ochelaristului. Krotov se oprește din mestecat.

— Ce-i, te-a ajuns ? întreabă el zîmbind veninos, de parcă atunci îl observase pentru prima dată pe neamț. Te-ai săturat de război, cîine ? Vrei crăpelniță ? Na !

Locotenentul-major rupe o jumătate din pesmetul său și-o aruncă prizonierului. Neamțul o

prinde îndemînatic și-și înfige dinții lacomi într-însa. Lîngă el se află și cel de-al doilea neamț, cel cu capul descoperit. Îmi bag mîna în buzunar, scot ultimul pesmet din porția zilnică și-l întind, nu fără părere de rău, peste făgașul lăsat de șenile. Neamțul întîrzie o clipă, apoi ia pesmetul și țocăie din buze a nemulțumire. Și, pînă să-mi dau seama ce vrea să facă, brațul îi zvîcnește scurt și aruncă pesmetul în porumb.

— Eh, putoare !

Krotov se oprește o clipă din mestecat, cu falca umflată de îmbucătură. Apoi face un pas spre neamț :

— Ia ridică-l !

Neamțul tace încruntat, nu se clintește.

— Ridică-l, viperă, poruncește Krotov și, după o clipă de așteptare, îl plesnește fulgerător peste față.

Prizonierul se clatină, dar rămîne în picioare. Krotov își iese din fire, strigă :

— Ticăloșilor ! Bestii păduchioase ! Din vina voastră m-am zvîrcolit șase luni prin spitale ! Voi ați dat foc satului meu ! Pentru voi m-au pus șefii pe drumuri ! Mai na, canalie !

Neamțul tresare, dar rezistă și la această lovitură. Îndărătnicia lui iscă și în mine o furie abia stăpînită. O ură animalică mă îndeamnă să-i reped și eu un pumn și, simțind că mult timp n-am să mă mai pot stăpîni, mă întorc spre locotenentul-major și-i spun :

— Ajunge, ducă-se dracului !

Între timp, prizonierul mai vîrstnic s-a apropiat de noi, înțelege despre ce-i vorba și intră

în porumb, după pesmete. Suflă jos zăpada de pe el și i-l întinde respectuos lui Krotov. Acesta îl plesnește peste mînă, și pesmetul zboară din nou în zăpadă.

— Marș, marș de-aici, scorpiilor! Pe toți am să vă...

Krotov își repede mîna la tocul pistolului. Abia mai apuc să-l rețin.

— Ajunge, dă-i dracului!

Locotenentul-major îi măsoară cu ură pe nemți, apoi, de voie, de nevoie revine pe făgașul din dreapta al urmelor de tanc.

„Ca să vezi ce-a fost în stare năpîrca de fascist", îmi spun în sinea mea și, rămînînd în urmă cu un pas, doi, îl urmăresc pe sub sprîncene. Are părul negru, aspru, și nu-și duce niciodată mîna la urechi, de parcă n-ar simți gerul. O vorbă n-a scos de la începutul drumului și nu și-a ridicat niciodată privirea spre noi. După incidentul cu pesmetele devin mai prudent și-mi mut pe piept automatul: cine știe ce mai clocește fascistul!

Spre noapte stepa amuțește, dar și liniștea aceasta e plină de nenumărate zgomote înăbușite. Înaintarea trupelor continuă, ecoul ei ne ajunge la ureche printr-un vag uruit de tancuri, prin bufnetul îndepărtat al exploziilor. Undeva spre sud, dincolo de Kirovograd, un colț de cer e-n flăcări: pălălaia de la orizont ba se întinde pe cer, ba descrește încet. Glasuri abia auzite răzbat pînă la noi: pesemne că trece vreun drum pe-aici, pe aproape.

4

CÎND Șașok ne ajunge din urmă e noapte deplină și cerul înalt de ianuarie s-a spuzit de mulțimea stelelor. Luna luminează totul. Umbre lungi se tîrîie mute după noi. Postata de porumb încremenește în gerul nopții. Într-un capăt al cîmpului Krotov și cu mine zărim o umbră mișcătoare. Calul aproape că nu se vede dintre tulpinile înalte, dar deasupra vîrfurilor porumbului se zărește lunecînd silueta călărețului. Ne oprim să-l așteptăm.

— Tii, credeam că nu vă mai ajung! spune Șașok cu vădită satisfacție și răsuflă ușurat că nu mai este singur în noapte. Ei, cum stați, nu v-au fugit frițiі?

— Nu ne scapă ei, răspund.

Plutonierul își îndreaptă calul pe urma din stînga și-l împinge peste nemți. Krotov îl urmărește din ochi (îmi face impresia că s-a mai liniștit) și o vreme se uită atent la cal.

— Așa-i că nu ți-a mers?

— Nu mi-a mers, răspunde fără codeală Șașok. S-a încăpățînat cercetașul. N-am vrut eu să fac zarvă, că altfel...

E limpede: Șașok a venit pe aceeași gloabă cu care era la batalion. Așadar, Kosenko s-a luat în bețe cu el pentru căluțul de captură. E înfipt comandantul ăsta al cercetașilor noștri!

— Eu unul mai bine-i trăgeam calului ăluia un glonte-n frunte, decît să ți-l dau ție, spune Krotov.

Şaşok nu-i răspunde. Preferă să se răstească la nemţi :

— *Schnell, schnell,* mama voastră de fascişti ! *Schnell,* că vă strivesc, bestiilor !

Şi-ntr-adevăr îşi împinge calul peste ei. Prizonierul din urmă sare speriat afară din făgaş, cel cu capul descoperit abia dacă se fereşte în lături. Plutonierul rîde satisfăcut.

— Anafura voastră de cuceritori !... Învăţaţi-vă să faceţi loc ostaşului rus !

— Ia mai termină odată ! îi strigă Krotov, întorcînd capul spre el. Întîi învredniceşte-te să iei şi tu vreun prizonier, pe urmă bate-ţi joc de ei !

Şaşok se potoleşte şi, de sus, de pe cal, îl învăluie pe Krotov într-o privire bănuitoare :

— Nu cumva vi s-a făcut milă de dumnealor ?

— Nu milă, ci silă !

— Aşadar, le luaţi apărarea ? Luaţi apărarea unor nemţi ?

— Du-te dracului ! izbucneşte Krotov. Vrei să-mi mai arunci şi altă cocoaşă-n spinare ? Nu mă tem eu de voi, ăştia !

— Bine, foarte bine ! spune Şaşok pe un ton plin de subînţelesuri. Totuşi îşi reţine calul să nu-i calce pe nemţi.

Prizonierii schimbă o privire rapidă. Pesemne c-au înţeles ceva. Prea au fost răstite cuvintele. Eu mă simt stînjenit : tocmai aici şi-au găsit să se certe ! Of, şi Krotov ăsta ! Înţeleg că-i iritat, furios chiar, încă o vorbă şi o să iasă un scandal în lege.

Dar m-am temut degeaba, cearta nu apucă să se încingă. La prima cotitură ne ies în cale cîţiva inşi.

Sînt transmisioniştii. Aşa împovăraţi cum se află : cu aparatele telefonice, cu bobinele de cablu şi cu puştile atîrnate pe umeri, zărindu-ne de departe, se aruncă speriaţi în porumb. Apoi, dîndu-şi seama că sîntem ruşi, se scoală, ies stînjeniţi dintre tulpinile firave şi ne aşteaptă în mijlocul drumului. Cîteşipatru, dracu-i ştie de ce, se uită alarmaţi undeva spre dreapta.

— Ce-aţi păţit ? întreabă Krotov.

Agenţii de legătură se tot mută de pe un picior pe altul, mişcările li-s temătoare şi vocile neliniştite.

— Acolo, în direcţia aceea, au apărut nemţi, spune pînă la urmă un telefonist cu carabina atîrnată de gît.

— Mai-mai să dăm peste ei, prinde glas şi al doilea transmisionist.

Toţi patru se uită încă o dată spre rariştea de porumb. Mă uit şi eu într-acolo, dar nu văd nimic. Peste tot aceeaşi tăcere, aceeaşi zăpadă vrîstată de umbre sinilii.

— Aţi făcut pe voi şi acum aveţi vedenii, spune Krotov.

— Zău că nu, tovarăşe comandant, şopteşte primul ostaş. Trăgeam firul şi deodată auzim nişte voci. Cînd ne uităm bine : doi nemţi şezînd în porumb. Îşi aprindeau ţigările şi turuiau ceva pe limba lor.

— Fugi de-aici, băiatule ! se supără Krotov. Cum o să fie nemţii prin locurile astea ? Nemţii

sînt hăt-departe ! Şi arată cu mîna zariştea de deasupra Kirovogradului, rămas mult în urmă.

— Sigur că da, îi confirmă spusele Şaşok, foarte convins. Eu am mai trecut o dată pe aici, încă pe lumină, şi n-am văzut nimic.

Şi chiar aşa, ce să caute nemţii aici, departe în spatele regimentului nostru ? Batalioanele au înaintat mult, tancurile au ajuns şi mai departe. Dacă s-ar fi petrecut ceva suspect, cu siguranţă că şefii noştri de mult ar fi aflat-o.

— Dar tancul ? Tancul care stă mai încolo, camuflat cu porumb ? Ăla-i un „tigru" nemţesc ! şopteşte ca într-o obsesie telefonistul, de parcă argumentele aduse n-au ajuns pînă la el.

— Tanc ? întreabă Krotov cu prefăcută naivitate.

— Da, un tanc.

— Un „tigru" ?

— Da, sînt sigur că-i „tigru". Mare, mare. Uriaş.

— M-ai înnebunit, băiatule. Dacă erai la mine-n companie îţi arătam eu un „tigru", de nu-l mai uitai în vecii vecilor ! Pisoi ţi s-ar fi părut pe urmă orice tigru... Ia puneţi-vă pe treabă şi trageţi firele unde vi s-a ordonat. Şi fără panică ! Fuga !

Transmisioniştii se foiesc pe loc. Calmul şi asprimea acestui comandant nu le-au prea spulberat temerile. Se sfătuiesc încet între ei şi rămîn să-şi vadă de treabă, iar noi ne continuăm drumul. Merg şi mă uit şi mai atent ca înainte, încerc să străpung întunericul nopţii. Krotov îşi trage mai sus, pe şold, tocul pistolului. Prizonierii n-au înţeles, cred, despre ce-a fost vorba şi se mişcă muţi pe poteca lor. În urma noastră vine călare plutonierul Şaşok. După o vreme tot el rupe tăcerea.

— Subule, zice către mine, cătînd în jur, tu uite ce să faci... Şi-l văd că se decide brusc. Tu ia-o cu prizonierii înainte peste cîmp... Iar eu, eu am să mă reped înapoi la batalion, că... că am uitat să iau ceva de-acolo...

„N-ai decît, repede-te unde vrei. Mie nu-mi pasă ! Dar ştiu eu bine că n-ai uitat nimic acolo. Doar că te-ai speriat, scriptologule !" îmi spun eu. Krotov mîrîie furios, se uită pe sub sprîncene la plutonier, dar nu zice nimic. Şaşok îşi întoarce grăbit calul şi porneşte în galop înapoi.

— I-a şi umplut ! mormăie Krotov.

— Ce-a umplut ?

— Nimic. Spuneam că s-a scăpat pe el de frică, îmi explică mai tare comandantul de companie. Ducă-se naibii. Bine c-am scăpat de el !

Totuşi nemţii au înţeles, pesemne, parte din şopocăiala noastră. Cel din faţă, ochelaristul, şopteşte ceva celorlalţi fără să se întoarcă, iar cel negricios scrutează cu mare interes depărtările. Îmi dau toată osteneala să-i supraveghez mai atent şi cu dreapta îmi controlez închizătorul armei.

Nu întîlnim pe nimeni. S-ar zice că prin preajmă nu-i nimic suspect, nici o umbră, nici o mişcare. Krotov scuipă dispreţuitor în zăpadă.

— Transmisioniştilor ăstora din spatele frontului li se năzar veşnic tot soiul de drăcii. Aşa li-i fe...

A vrut probabil să spună că „aşa li-i felul", dar amuţeşte cu vorba neterminată şi se opreşte brusc. Aproape să dau peste el. Şi-n aceeaşi clipă zăresc limpede, deşi ireal (ca-n vis parcă), un grup de oameni înaintea noastră. Sînt cinci inşi, nemişcaţi, cu ochii ţintă la noi. Alături de ei se conturează o siluetă mare. Totu-mi apare atît de surprinzător, încît, fără a înţelege ceva, mă cutremur la gîndul cumplit ce-mi trece prin cap : „Nemţii !"

Încă înainte de a sesiza toată gravitatea situaţiei, îl aud pe Krotov strigînd şi-l văd ţîşnind afară din făgaşul adînc. Încovoiat în două, se repede în cealaltă parte a făgaşului. Mai trece o clipă pînă să mă dumiresc ce se întîmplă, dar văd că unul din nemţii noştri a luat-o la goană prin porumb.

— Stai ! Stai, jigodie !...

E glasul lui Krotov. Comandantul de companie încearcă să-şi scoată din fugă pistoletul de la şold. Dar tocul nu vrea să se deschidă, sau poate mi se pare mie. Krotov se poticneşte de-un muşuroi, cade, dă să se ridice, şi-abia atunci izbucneşte prima rafală de automat, sfîşiind văzduhul îngheţat. Mă arunc la pămînt şi trag închizătorul armei. Nu departe răsună o explozie luminoasă. Cotul ridicat şi spinarea lui Krotov se disting o clipă prin întuneric. Suflul exploziei îmi biciuieşte faţa şi mă orbeşte cu şfichiul zăpezii împroşcate. Apoi, pe fondul beznei înstelate, încep să disting încîlceala tulpinilor de porumb. Sus, încremenită la marginea cerului, atîrnă luna, iar în faţă, pe albul zăpezii, se conturează două

umbre. Una zace fără mişcare, iar cealaltă sare, cade, saltă iar şi se depărtează, dar nu spre nemţi şi nici înapoi, ci undeva în lături. „Are să-mi scape", mă străfulgeră un gînd şi, fără să ochesc prea bine, apăs pe trăgaci. Automatul îmi zvîcneşte în mîini şi trosnetul împuşcăturilor mă readuce la realitate. Mă avînt în cealaltă parte a drumului. Neamţul de lîngă mine sare şi el, îndoit de spate, şi fuge cu paşi mari în porumbiştea rară. „Înapoi", strig eu aproape sufocat. Speriat, omul ţişneşte într-altă direcţie. Din cîteva salturi repezi îl ajung totuşi. Zace gîfîind greu, cu capul întors spre mine, şi mă aşteaptă. Efectele îi sînt pline de zăpadă. Îndrept automatul spre el şi-l somez în şoaptă : „Înapoi !" Neamţul se ridică supus în genunchi şi se tîrăşte în grabă spre mine. Îi fac loc să treacă-n patru labe pe lîngă mine şi-l urmez tîrîş. De undeva, din dreapta, răsună limpede o şoaptă febrilă în limba germană. Krotov nu se vede nicăieri. Tulpinile de porumb, îngheţate şi tari, îmi stau în calea mîinilor, mă izbesc peste cap, mi se agaţă de umeri. Dar, de bine de rău, ne maschează totuşi şi căutăm să fugim cît se poate de repede de locul acela afurisit. Am rămas numai noi doi. Umbra aceea din adîncitura drumului nu s-a mai ridicat. Nici nu ştiu care din nemţii noştri zace acolo, după cum nu ştiu nici care din ei este lîngă mine. Dar ce-o fi cu Krotov ? Zăbovesc o clipă ca să mă uit în jur. Nemţii nu se mai văd. Încep să sper că ne-am mai depărtat de ei, cînd deodată, în imediata mea apropiere, aud un strigăt :

— *Halt!*
— *Halt,* rus !...
Şi cîteva rafale de automat — una, două, apoi încă două concomitente — ne fac să cădem la pămînt şi să căutăm iarăşi adăpost în porumbul din marginea drumului. Atenţia mi-e împărţită în două : urechea mi-e ciulită spre toate primejdiile ce ne ameninţă din spate, iar ochii nu-l scapă pe prizonierul neamţ. Se răsuceşte, sare, se fofilează înnebunit, şi eu după el, mă tîrîi, mă zbat să rămîn în urmă, să nu-mi scape.
Şi deodată aud un foc izolat de pistol, apoi, atenuate de distanţă, strigătele nemţilor şi un ţipăt răguşit ca de fiară hăituită, aducînd de departe cu vocea lui Krotov : „Nu ! Nu ! Ti-i-căloşilor..."
Şi iarăşi un foc de pistol, şi încă unul. Pe al treilea nu-l mai aud, e acoperit se vede de clănţănitul unei rafale lungi. Şi totul amuţeşte.
Ce-i asta ? Cum se poate ? De ce ? Neamţul e la doi paşi de mine. Abia acum îl recunosc. E ochelaristul cu tunica scurtă. Doar că nu mai are ochelarii pe nas. Suflă greu şi clipeşte năuc din ochii lui decoloraţi. Sar în picioare, dar o durere ascuţită în talpă mă aruncă iarăşi la pămînt. Piciorul îmi atîrnă greu, tot mai greu, ceva fierbinte, arzător chiar, îmi inundă talpa. Cizma mi-e udă pe dinăuntru. „Atît mi-a fost !" Mă întind pe burtă şi rămîn nemişcat, strivit de gînduri negre. Dar peste cîteva clipe îmi revin. Mă salt într-un genunchi, calc pe piciorul rănit, să văd dacă nu cumva şi osu-i atins. Dacă mă lasă — s-a zis cu mine. Dar piciorul nu mă lasă, nu se frînge, slavă Domnului, doar că ustură şi doare rău. Durerea nu contează, asta o răbdăm noi. Aplecat, împing neamţul cu ţeava automatului şi ne pierdem încetişor în bezna porumbiştii.

5

OAMENII se plimbă, merg...
Merg şi eu. Umblu fără ţintă, fără vreo dorinţă, în întîmpinarea nopţii calde de primăvară. Sub cerul înalt şi senin, seara îmi învăluie sufletul cu pacea şi calmul ei. Un tranzistor portativ umple văzduhul de ciripitul său. În faţa mea trei tineri păşesc agale, plutind parcă în şuvoiul de oameni. Haine negre de seară, pantofi cu vîrf ascuţit, cefe îngrijit tunse...
Astăzi, după douăzeci de ani, pot aprecia lucrurile altfel, deşi, drept să spun, nici pînă-n prezent nu ştiu prea bine cum s-a petrecut totul. Poate că, retrăgîndu-se, nemţii au lăsat dinadins în spatele nostru un grup de tancuri, după cum se poate tot atît de bine ca unităţile noastre să-l fi ocolit cu bună-ştiinţă, pentru a nu-şi încetini ritmul înaintării. S-o ţii tot înainte fără a lua în seamă nimic, să te înfigi tot mai adînc în dispozitivul de apărare al inamicului — asta era legea nescrisă a oricărei operaţii ofensive. Dă-le-ncolo de tancuri ! Important era să împresurăm Kirovogradul, să facem posibilă distrugerea celor

zece divizii nemţeşti aflate acolo. Cine a stat să se mai frămînte că pe undeva prin dispozitivul nostru s-a format o breşă pe unde au pătruns tancurile nemţeşti ?...

Pentru planul de luptă al frontului nu era grav, şi nici pentru operaţiile armatei. Pentru divizia respectivă era însă mai rău. Dar pentru noi... Pentru mine, pentru Krotov, pentru bieţii răniţi, ca şi pentru gură-cască din linia a doua, faptul acesta devenise o chestiune de viaţă şi de moarte...

Şuvoiul mulţimii de pe trotuar se revarsă în marea de oameni din piaţă. În mijlocul ei se înalţă un monument. Nu-i prea original, dar pare măreţ, lucrat după canoanele pompoase ale vremii. În vîrful lui tronează, uriaşă, Steaua Victoriei. E înalta decoraţie, împodobită cu giuvaeruri de preţ, decernată pentru merite de război mareşalilor, generalisimului şi regelui Mihai. Pentru Bielorusia are o însemnătate cel mult simbolică.

Cei trei tineri din faţa mea îşi croiesc drum cu îndemînare şi hotărîre prin mulţime, tot mai aproape de monument. Pe soclu arde un foc nestins. Aici e mormîntul soldatului necunoscut. În jur — larmă, înghesuială. Mulţimea tălăzuieşte, se desparte în două, făcînd loc unei unităţi de pionieri cu drapelul în frunte. Miresmele de pădure ale coroanelor dau ceremoniei o atmosferă de înmormîntare. Urmează clipa solemnă a depunerii coroanelor. Murmurul mulţimii scade, din pîlnia difuzoarelor se aude un marş. Lîngă piedestalul monumentului răsună o comandă militară. Presupun că va urma un miting. Deşi nimic nu sugerează aşa ceva : nu se

vede nici miliţie, nu există tribune. Cu un glas înalt şi bine exersat de artist amator, o şcolăriţă recită nişte versuri. „Nimeni şi nimic nu va fi uitat"... Cuvintele dîrze, optimiste ale poeziei se înalţă cu rezonanţe metalice deasupra întregii pieţe.

Fără să-mi dau seama, mă strecor şi eu spre monument. Ce am de văzut acolo ? Nimeni nu mă ia în seamă. Cu atît mai bine. Înţeleg perfect că nu pot găsi nici un cunoscut pe-aici. E ca şi cum aş căuta un ac într-o căpiţă de fîn. Şi totuşi mă înghesui cît mai spre mijloc. Piedestalul de granit al obeliscului e potopit de verdele coroanelor. Ce mulţime de crengi de brad ! În timpul războiului ele însoţeau morţii noştri pe ultimul lor drum. Mireasma răşinii învăluie piaţa.

De flacăra focului veşnic nu-i chip să te apropii. Mă desparte de ea coloana pionierilor : rînduri drepte de bluze şi cămăşi albe, licărul aprins al cravatelor roşii. Rămîn blocat într-un grup compact de tineri. Băieţi şi fete. Iarăşi pantofi cu vîrful ascuţit, tocuri cui, coafuri moderne. Şi de undeva din buzunare, de pe sub haine, acelaşi zumzet înfundat de tranzistoare :

Ba ninge afară, ba plouă,
E noapte...
Dar nu-i chip s-adorm...

— Hai s-o întindem, bătrîne ! Ce să mai căscăm ochii pe aici ?

— Edik, nu fi măgar ! Stai locului !

— Ia te uită la păpuşica aia. Ce gropiţe !

— ...E sucit rău ! Şi-mi spune... Şi-i spun...

Solemnitatea din faţa monumentului nu-i tulbură de loc. Îi preocupă alte probleme, incomparabil mai importante pentru ei. Şi-i înţeleg. Că doar au trecut douăzeci de ani de atunci. Unii nu-şi mai aduc aminte nimic din prima lor copilărie. Alţii s-au născut după război. Pentru ei războiul e o abstracţiune. Ca perioada glaciaţiunilor din Europa. Ca era neolitică.

Mă strecor uşurel printre ei, cît mai în faţă. Trebuie să văd focul, focul veşnic. De ce, nu ştiu nici eu. Poate doar ca să stau o clipă lîngă el. Orice foc emană o chemare, o atracţie inexplicabilă. Nu vreau să-i arunc decît o singură privire.

Înghiontind fără prea multe menajamente pe cei ce-mi stau în cale, izbutesc pînă la urmă să mă apropii de obelisc. Focul însă tot nu se vede. Cupa de bronz a candelei e scundă şi din toate părţile o înconjoară coroanele. Deasupra cetinei se învolburează, străvezii, undele de aer fierbinte. Cercul de oameni, copii şi vîrstnici, bărbaţi şi femei, a încremenit într-o tăcere adîncă. Toate privirile sînt concentrate asupra unui singur punct. Chipurile — interiorizate, solemne. Dar ce luminoase, ce înţelepte par astăzi aceste chipuri! Aproape că nu-ţi vine să crezi că sînt obişnuitele chipuri ale aceloraşi oameni, cît se poate de obişnuiţi. De altfel e firesc: aci s-au adunat tocmai aceia, tocmai acei oameni peste care tăvălugul războiului a trecut cu toată strivitoarea-i greutate. O simţi de la prima privire.

Da, se pare că nici eu nu le sînt străin.

Îmi iţesc capul de după spatele negru şi lat al cuiva şi rămîn mut ca toţi ceilalţi. Din cupa

de bronz se înalţă un fum uşor, abia vizibil pe fondul întunecat al cetinei. Cornişele şi basoreliefurile monumentului sclipesc aurii. De cealaltă parte a cercului zăresc figura îndurerată şi împietrită, ca săpată în marmoră, a unei femei cu broboadă neagră. Nu departe de ea, cu mîinile încleştate pe ghidon, şade un ivalid în căruciorul lui. Şi deodată, chiar lîngă mine, aud o voce:

— Şi cum e focul? E-un foc adevărat, băiatule?

— Chiar adevărat de tot, tăticule. Cu gaze. Exact ca focul din bucătăria Kuzmiciovilor.

E un băieţel de vreo opt ani. Îl ţine de mînă un bărbat înalt, drept, dar cu capul uşor plecat.

— Şi-i mare?

— Mare, tăticule. Dar nu se vede prea bine, că-i acoperit de coroane.

— Multe coroane?

— Multe. N-ar încăpea nici pe un MAZ-basculant.

— Autobasculantele cum sînt? Cam cît un „Studebaker"?

— Ce-i ăla?

Băiatul n-a desluşit sau nu cunoaşte numele cu rezonanţă străină. Încerc să-l suplinesc:

— Da, sînt multe coroane. Cam cît să umpli cu vîrf un camion „Studer".

Bărbatul îşi întoarce spre mine faţa zdrobită de o explozie.

— Vă mulţumesc.

Acum mă simt parcă mai bine în aceste rînduri înghesuite, la acest miting spontan, fără oratori. De sub braţul tatălui său, băieţelul se uită

în sus, cu o respectuoasă curiozitate, la necunoscutul de lîngă el.

Mă strecor afară din mulţime. Şi totuşi e foarte bine că în memoria celor căzuţi în război s-a aprins acest foc veşnic. Doar de nu s-ar dovedi prea scurtă veşnicia lui !

Traversez strada şi ajung în dreptul unui şir de automate roşii, pentru sifon. Şi în jurul lor e înghesuială. Se aud clinchete metalice, uruitul molcom al mecanismelor care-ţi măsoară porţia exactă de apă gazoasă. Ocolesc o mică băltoacă pe asfalt, şi-mi caut un pahar. Lîngă ultimul automat, ferindu-se parcă, stau doi cetăţeni mai în vîrstă — par a fi foşti combatanţi. Amîndoi au cîte un pahar în mînă. Se-nţelege că nu beau sifon.

Unul dintre ei, prinzîndu-mi privirea bănuitoare, caută să ascundă pe după automat sticla din cealaltă mînă. Mă opresc departe şi aştept. Cei doi bărbaţi ciocnesc pe furiş. Unul e înalt, masiv, cu faţa cărămizie. Pe piept i se aliniază trei şiruri de barete. Două însemne „Steagul Roşu", un „Alexandr Nevski" şi un ordin „Războiul pentru Apărarea Patriei". Celălalt e ceva mai tînăr ; de reverul hainei maro îi atîrnă, grele, două ordine „Steaua Roşie". Pesemne că şi le-a prins anume pentru ceremonia din piaţă. Cei doi bărbaţi îşi golesc dintr-o sorbitură paharele şi, după sughiţul de rigoare, le pun capac cu cîte o jumătate de scrumbie uscată. Cel mai în vîrstă mă arată celuilalt cu o clipire din ochi. Amîndoi se uită la proteza mea.

— Din război ? mă întreabă.

— Din război.

— Şi bei sifon ! Sau n-ai ce-ţi trebuie ? îmi reproşează el cam grosolan şi mai întreabă : Pe unde ?

— Pe Frontul II Ucrainean.

— Vecin, va să zică. Eu am fost pe Frontul I Ucrainean. Iar 'mnealui pe Frontul Leningradului, încheie el prezentările, frîngînd ca pe o surcea un alt peşte uscat.

Rămîn la locul meu, în timp ce el se apleacă puţin peste sticlă. Mîna-i mare îmi întinde cu generozitate paharul pe jumătate plin.

— Dă-l de duşcă ! În cinstea ălor cu vrere, dar fără putere.

— Mulţumesc. Bucuros aş lua, dar nu obişnuiesc.

Tot mai ameţit cu fiecare clipă, omul se revoltă.

— Cum adică, nu obişnuieşti ? Înseamnă că nu eşti combatant. Ăi fi fost vreun feroviar pesemne !

Are tonul de comandă, privirea aspră şi gesturile măsurate ale oamenilor care-şi cunosc valoarea. Celălalt mai tînăr, dimpotrivă, zîmbeşte blînd, roade de zor cu dantura lui falsă din peştele uscat şi-mi clipeşte prietenos.

— Bea-l, bea-l, frate ! Pentru toţi Ivanii noştri.

N-am nici un chef de vodcă. Deşi pentru Ivanii noştri s-ar cuveni să beau. Omul cel prietenos îmi rupe o aşchie de peşte, şi beau grăbit, înecîndu-mă. Exact ca pe front, cînd ne întîlneam cu niscai vecini noi — tanchişti sau arun-

cători de mine — şi închinam întîmplător un pahar de vodcă. E drept că acolo nu eram stînjenit de loc.

— Hm, binişor! mă laudă cel vîrstnic. Te-ai descurcat. Păcat c-ai făcut fiţe. Ce grad aveai?

— Cine, eu?

— Că doar nu eu!

— Sublocotenent.

— E clar. Şef de pluton!

— Da. Deşi am comandat şi companie.

— Şi eu la fel, tot companie. Doar că pînă la Berlin am crescut la o divizie întreagă.

Aşchia de peşte sărat mi-a ars gura. Mintea mi s-a tulburat uşor. Din difuzoare se revarsă cadenţa marşului *Războiul cel sfînt*. Oamenii trec, se-ngrămădesc, ne înghesuie, dar noi nu-i mai luăm în seamă. Tovarăşul meu de băutură începe să mă intereseze. În privinţa comandei pe care-a avut-o a cam exagerat se vede.

— Nu-i prea mult o divizie?

— Prea mult? Crezi că n-am ajuns să comand numărul necesar de ostaşi? Aşa crezi? Ia să socotim. Efectivul unei companii e de două sute de oameni?...

— Depinde ce fel de companie.

— Cum ce fel? Companie de pedeapsă, bineînţeles.

— De pedeapsă?

Mă uit cu şi mai mult interes la omul acesta. Acum nu mai stă drept — s-a sprijinit cu umărul de tabla roşie a automatului.

— Aşa că vezi! Două sute înmulţit cu doisprezece... Că de douăsprezece ori mi-a fost

dat să formez compania de pedeapsă. Nu mai pun la socoteală completările cîte-mi veneau. Ei, douăsprezece companii nu fac o divizie?!

Fireşte că nu, totuşi n-au fost puţini. E prima dată cînd văd un om care a comandat pe front o companie de pedeapsă şi, fără să mă ascund, îl privesc cu toată curiozitatea. Celălalt deschide un pachet de ţigări „Belomor". Se apropie de noi o femeie cu un batic străveziu. Are-n mînă o monedă.

— Aţi terminat cu paharele?

— N-am terminat! se-ncruntă cel vîrstnic.

— Beţivi neruşinaţi!

— Gura, ţăţico! Avem o pomenire!

Femeia se îndepărtează ameninţîndu-ne:

— Acuşi chem miliţia, şi o să mă pomeniţi voi, beţivilor. La secţie cu voi!

— Ce face? Miliţia? Cheam-o! Cheam-o sănătoasă! strigă omul înfierbîntîndu-se şi dă să se îndepărteze ameninţător de automatul roşu. Celălalt însă îl reţine de mînecă.

— Lasă, Kuzmici! Linişteşte-te, Kuzmici!

— Cum să las? Cum să mă liniştesc? Ei, comedie!... Ia mai pune-mi un pahar.

Cel tînăr scoate din sîn o altă sticlă, şi Kuzmici îi desface căpăcelul alb. De astă dată beau numai ei, şi fără să rostească o vorbă. Îmi dau seama că ar trebui să plec. Dar Kuzmici, după ce-şi aruncă la picioare restul de vodcă rămas în pahar, ridică spre mine o privire nemulţumită şi tulbure.

— Ce te uiţi aşa la mine? Mă condamni, ai? Te gîndeşti unde sînt astăzi cei de douăsprezece

ori două sute de oameni? În pămînt! Şi crezi că au fost criminali? Pe dracu! Au fost dintr-ăia scăpaţi de la nemţi! N-au putut suporta pînă la sfîrşitul războiului şi au evadat din lagărele de prizonieri. Asta e! Pe cine ridicăm în slavă astăzi? Pe glorioşii apărători ai cetăţii Brest şi aşa mai departe! Dar eu am îngropat personal în sectorul Sandomir patru din aceşti glorioşi apărători ai Brestului. Asta e! Că pe atunci nu te întreba nimeni în ce împrejurări ai căzut prizonier. Te întreba doar de ce nu te-ai împuşcat! Pricepi sau ba? încheie el furios.

— Uşurel, Kuzmici! Lasă, Kuzmici, se străduie să-l potolească tovarăşul său de pahar.

Kuzmici se uită mînios la mine. Ochii i-au devenit inexpresivi, presupun că a şi uitat cine sînt, şi ar fi bucuros să reverse asupra mea toată furia ce s-a strîns în sufletul lui de la război încoace.

— Rămîneţi sănătoşi, le spun eu. Mulţumesc.

Cel tînăr îmi strînge mîna.

— Pentru puţin. Şi nu te supăra. Să ştii că-i om cumsecade Kuzmici...

— Nu mă supăr de fel.

O iau agale pe trotuar, şchiopătînd. Cînd eşti băut se vede mai bine că şchiopătezi. Astăzi însă aş vrea mai curînd să-mi ascund beteşugul. Astăzi n-am nevoie de el!

Şi totuşi sînt un mototol şi un laş. Ar fi trebuit să-l înşfac din prima clipă pe Sahno, să-i cer actele. Ba la nevoie să chem în ajutor şi pe oamenii din jur. Cîte gînduri n-am clocit despre el, cîtă ură mocnită s-a strîns în mine, iar acum, cînd s-a ivit în sfîrşit unica, nesperata, aproape miraculoasa ocazie de a mă răfui cu el, uite că m-am pierdut cu firea. Şi se mai cheamă că sînt combatant!

Alcoolul m-a tulburat serios. Aş vrea să întreprind ceva, să iau o hotărîre. Dar continuu să rătăcesc, să merg în neştire. Mai întîi pe bulevard, apoi la o intersecţie dau colţul. Treptat şuvoiul de oameni de pe trotuare scade. Sclipind toate deodată, deasupra mea se aprind felinarele. Globurile lor mate luminează de sus frunzuliţele încă mărunte ale teilor. Şi, pe măsură ce cerul se întunecă, lumina lor se face tot mai puternică...

6

A MAI trecut destulă vreme pînă să ieşim din porumb în cîmp deschis. Doar ici-colo se zăresc cîteva căpiţe stinghere. Ciulesc urechea. Se aude zvon de glasuri, dar de undeva de departe şi nici nu-mi pot da seama dacă-s ai noştri sau nemţii. În cizmă îmi plescăie sîngele, mîinile mi-au înţepenit de ger. Am rămas c-o singură mănuşă, dar şi asta-i udă şi nu mă-ncălzeşte.

Neamţul se tîrăşte în urma mea poticnindu-se într-una. Acum, că-i fără ochelari, chiar că nu mai vede nimic, e ca orb, iar eu, scrîşnind din dinţi de durere, mă-ntorc din cînd în cînd şi mă răstesc la el.

Ce s-o fi întîmplat ? Cum a fost posibil ? Nu pot înţelege de loc. Cum de-am nimerit într-o asemenea capcană, cum de-am căzut într-o cursă ca asta, aici, în spatele frontului nostru ? Sărmanul Krotov ! Ba mi-e milă de el, ba mă cuprinde furia împotrivă-i. De altfel nu încetez să mă blestem şi pe mine însumi, şi pe comandant, şi pe plutonierul Şaşok, măcar că ocările mele nu mai pot îndrepta nimic.

Tancuri ! De unde-or fi apărut tancurile astea aici ? Şi ce să fac eu, aşa rănit cum sînt ? Sigur că trebuie să raportez cît mai repede comandantului. Trebuie să se ia unele măsuri, că doar nu putem admite ca în spatele batalioanelor noastre să se plimbe nişte tancuri duşmane.

Dar cui s-o spui ? Ca un făcut — nicăieri, nimeni dintr-ai noştri. Barem cu transmisioniştii să te fi ajutat. Doar că transmisioniştii au dispărut fără urmă. În jur stepa cea largă se odihneşte somnolentă. Zăpada, nu prea adîncă, se spulberă sub paşi. În zare se conturează cîteva căpiţe înzăpezite. Şi nimeni nu se sinchiseşte de nenorocirea noastră.

Încerc mereu să grăbesc pasul, să alerg. Dar mă doare piciorul, şchiopătez rău de tot şi de la o vreme neamţul începe să mi-o ia înainte. Şi aşa ajungem pînă la linia căpiţelor, de unde la o distanţă nu prea mare zărim nişte căruţe. Ţăcănind surd din roţi, căruţele înaintează destul de încet pe un drum nevăzut în întunericul nopţii.

— Hei ! Hei ! strig eu din goană.

Nu-mi pot permite să le scap. Cu siguranţă că asta este ultima mea şansă de a înlătura nenorocirea care ameninţă batalioanele sau poate chiar regimentele noastre.

— Hei ! Opriţi ! Opriţi !

Căruţa din faţă continuă să meargă, probabil că acolo nu m-a auzit nimeni, dar cealaltă uite-o că opreşte. Însă e departe, mult prea departe pentru mine. Aşa că trebuie să alerg din răsputeri multă vreme, şchiopătînd, răscolind sub cizme zăpada afînată. Mi se tot năzare că vizitiul îşi pierde răbdarea, şi căruţa stă să pornească în goană după cealaltă. Din fericire însă omul ne aşteaptă şi, în sfîrşit, urmat de neamţ, ajung pînă la drum. În căruţă se află cîţiva oameni. Tac cu toţii şi ne privesc pe întuneric, fără prea mare bucurie.

— Tancuri... Tancuri, acolo în porumb !... strig eu luptînd din greu cu gîfîiala şi străduindu-mă să par cît mai liniştit. Pesemne că nu prea izbutesc.

În căruţă — tăcere.

— Tancuri ! Tancuri nemţeşti ! Nu-nţelegeţi ? Unde vă e comandantul ? Duceţi-mă la comandant ! strig eu, ieşind la drum. Abia atunci, neîncrezătoare, mă interpelează din căruţă o voce de femeie :

— Ce face ? Eşti lovit rău ! Sau poate contuzionat, ia spune ?

Această batjocură făţişă îmi spulberă ultima rămăşiţă de stăpînire de sine.

— Ce lovitură, ce contuzie ! Lua-te-ar toţi dracii ! Tancuri ! Înţelegi, tancuri nemţeşti ! Colo-n porumb !

În căruță se stîrnește o foială. Cineva se sprijină de umărul vizitiului, se ridică și sare jos în zăpadă. E o fată. Cu scurtă de blană și căciulă-n cap. Îi văd fața, dar n-o cunosc ; probabil că-s ale regimentului vecin căruțele, nu ale noastre.

— Ia arată-mi rana de la cap !

— Ce cap visezi ?! Bandajează-mi piciorul. La picior sînt rănit ! strig, ieșindu-mi din fire din pricina acestui calm al ei, atît de nepotrivit în clipa asta.

— Piciorul ?

— Da ! Piciorul ! Nu crezi ?

Mă las pe zăpadă și, strîngînd din dinți ca să nu urlu, trag jos cizma de pe piciorul rănit. Simt fundul cizmei umed și o întorc cu carîmbul în jos : pe zăpadă se formează o pată întunecată de sînge.

Argumentul e concludent. Fata își trage de pe șold geanta sanitară și, deodată, încremenește nedumerită.

— Ia stai, dar ăsta cine mai e ?

— Un neamț. Nu te teme, că nu mușcă — e prizonier !

Piciorul mă doare cumplit, degetele ude de sînge îmi îngheață, mă uit aproape cu ură la această „asistentă a morții" — prea e bănuitoare și migăloasă.

— Ia, urcă-n căruță, îmi spune. Mă înhață energică de-un braț și strigă la neamț : Dă-mi o mînă de ajutor ! Ce stai și te uiți ca un Hitler ?!

Neamțul pricepe ce i s-a cerut și, stînjenit, dă să mă susțină de cealaltă parte, cît mai delicat.

Îi înlătur pe amîndoi : „Dați-mi pace ! Pot și singur..."

Și, țopăind într-un picior, ajung pînă la căruță. Acolo, abia acum îmi dau seama, stau întinși în paie încă doi răniți. Unul geme încetișor cu capul dat pe spate, celălalt, tras la față și cu ochii înfundați în orbite, s-a săltat în capul oaselor și se uită la mine.

— Uite colea, în colțul ăsta.

Fata, ajutată de vizitiu, mă instalează în coșul căruței. Apoi, îndemînatică, îmi pansează strîns laba piciorului străpunsă de un glonte. Acum însă intervine un nou necaz : cizma nu mai vrea să intre la loc pe piciorul bandajat prea gros, și nici eu nu mai sînt în stare să îndur o asemenea încercare. După ce mă chinui zadarnic un minut și mai bine, azvîrl cizma în paie. Pe zăpada de la marginea drumului deslușesc obiala mea însîngerată.

— Mare noroc ai avut, spune fata. Doar un milimetru să se fi abătut și praf îți făcea osul.

„Osul, osul !" o îngîn eu în sinea mea. Mă enervează compătimirea ei acum deplasată și această încetineală în mișcări.

— Dă-i drumul mai repede ! o îmboldesc. Și urcă-l și pe neamț în căruță.

— Nu mai e loc ! Las-să alerge nițel.

— A alergat destul. E ultimul rămas în viață. Și pe Krotov l-au secerat...

Nici mie nu-mi vine să cred ceea ce spun. Adevărat să fie că a pierit Krotov ? Că doar mai adineaori era lîngă mine, înjura, mînca, mergea. Și uite că nu mai e. Și n-are să mai fie nicicînd.

De sus, de pe banca vizitiului, fata se întoarce uimită spre mine :

— Krotov ? Ce-i cu Krotov ?

— L-au ucis, asta e !

— Pe Krotov ? Pe comandantul de companie ?

— Da, pe el.

— Nu te-ntreci cu gluma, subule ?

Abia acum o văd alarmată şi pe ea.

— Asta mi-ar mai lipsi, să glumesc cu dumneata ! Mînă fuga la regiment ! Uite tancurile la un kilometru de aici ! strig eu. Înţelegi, sau ba ?

— Te poftesc să nu ţipi la mine ! Ia te uită ce mai comandant !

O privesc rugător şi-mi jur : „Bine, n-am să ţip, dar dă-i drumul mai repede ! Te rog, frumoasa mea, iubita mea, sau cum vrei tu să-ţi spun, mînă mai repede !" Fata-şi aţinteşte ochii în noapte, stă o clipă cu urechea ciulită, apoi atinge cu cotul pe vizitiul amuţit.

— Ia, dă-i bătaie !

Şi vizitiul mînă tot mai repede cei doi căluţi sprinteni învăluiţi în aburi şi se tot uită în jur. Roţile ba tremură şi saltă peste hopurile drumului prost, de ţară, ba lunecă mai lin pe făgaşurile pline de zăpada sfărîmicioasă. Stau foarte incomod. Piciorul îmi amorţeşte, o durere arzătoare îmi sfredeleşte rana. Nu-mi pot clinti nici un deget. Şi aşa cum stau, aproape că strivesc picioarele rănitului care geme, ocărăşte şi imploră fata :

— Katerina ! Katia ! Mai uşurel ! Mai uşor, lua-te-ar dracii. Hingher eşti tu, nu sanitară ! Mai uşor, of !... Katiuşa...

Katia se apleacă înapoi spre el, îi susţine capul cu o mînă şi-i spune cu o gingăşie nefirească pe front şi acordată numai celor foarte grav răniţi :

— Încă puţin, drăguţule ! Doar un pic să mai rabzi ! Îndată ajungem, iubitule ! Şi, întorcîndu-şi capul spre prizonierul care aleargă ostenit, ţinîndu-se de căruţă, strigă la el : Mai repede, nemţoi afurisit ! Mai repede !

Eu tac mîlc, probabil că de aceea se simte obligată să se explice :

— Să am eu putere, of ce l-aş mai alerga ! Pînă la Polul Nord l-aş alerga. Pentru toate suferinţele noastre ! Să-ngheţe şi el, să se chinuie şi el cum ne chinuim noi. Şi-apoi, cu tonul categoric al omului obişnuit să fie ascultat, şopteşte către vizitiu : Mai repede ! Şi iarăşi spre rănit : Rabdă, dragul meu, rabdă !

Da, rabdă cum poţi — trebuie să ne grăbim ! Eu însumi abia de-mi pot stăpîni gemetele, nu numai că mă doare rău, da-mi şi îngheaţă piciorul învelit doar cu poala mantalei. N-avem încotro, trebuie să răbdăm pînă-n sat. În sat sînt state-majore, sînt comandanţi, or găsi ei o soluţie !

7

SATUL apare pe neaşteptate. Pe albul unei costişe line răsare un şir lung de căsuţe. În faţa lor, garduri vii, între ele tufe de vişini sălbatici, ici-colo sclipesc blînd cîteva geamuri luminate.

De pe stradă răzbate un zumzet de motoare, glasuri. În sat sînt unităţi de-ale noastre. E drept că mă cam uimeşte această lipsă de grijă, aici, la doi paşi de nemţi. Totuşi ne aflăm în spatele frontului. E cert că regimentele înaintează ferm : între sat şi inamic se află artileria, tancurile noastre. De ce ne-am teme ?

Drumul o ia la vale, căruţa se scutură şi tremură toată, rănitul înjură de toţi dumnezeii, chiar şi celălalt rănit, mult mai potolit pînă atunci, se saltă într-un cot şi scrîşneşte din dinţi. Chipul lui palid şi nefiresc de ţepos s-a schimonosit într-o mască a suferinţei. Cu glasul poticnit de smuciturile căruţei, Katia încearcă să-i liniştească :

— Înd-dată, d-dragii mei... Înd-dată...

Coborîm repede coasta uşor povîrnită, traversăm o văiugă plină de sălcii şi cotim, intrînd într-o stradă. Dar mai departe nu-i chip de trecut. În faţa noastră, barînd drumul, uruie un „Studebaker" uriaş. Şoferul, aplecat mult pe portiera deschisă a cabinei, mînuieşte cu pricepere volanul şi dă uşurel maşina înapoi. În dreptul unor porţi deschise, stînd cu spatele la noi, un bărbat în scurtă de blană comandă şoferului. Are vocea răguşită şi nervoasă :

— Stînga ! Şi mai la stînga ! Aşa ! Dă-i aşa !...

„Studebaker"-ul se strecoară pe porţile peste măsură de mici pentru el, striveşte zăpada sub masa-i imensă şi deodată tot gardul de nuiele lipite cu lut se prăbuşeşte trosnind asurzitor la pămînt. Omul în scurtă de blană îşi ridică pumnii spre cer:

— Unde te bagi ?! Unde te bagi, jigodie ! N-ai ochi ? Unde ţi-s ochii ?

Şi se repede ca turbat spre cabina camionului, de-ai zice că praf are să-l facă pe bietul şofer, dar acesta îi răspunde cu un glas de bas surprinzător de liniştit :

— În frunte mi-s ochii, tovarăşe căpitan.

— În frunte ? În frunte, pe dracu ! În... într-altă parte ţi-s ochii ! Hai, trage înainte ! urlă căpitanul.

— Stai ! strig eu, cînd căruţa ajunge în dreptul lui. Vizitiul opreşte caii. Katia sare jos.

— Tovarăşe căpitan !

Omul n-o aude. Se dă înapoi şi iar începe să ţipe la şofer :

— Înainte şi la dreapta. Mai, mai la dreapta ! Aşa, dă-i aşa !

— Tovarăşe căpitan ! În stepă au apărut tancuri nemţeşti ! Cui să-i raportăm ?

Katia e acum la un pas de el. Cobor şi mă reped şi eu, sărind într-un picior spre dînşii.

— Tovarăşe căpitan ! Tancurile nemţeşti sînt aici aproape !

Ai zice că nici n-aude ce i se spune.

— Dreapta, mai la dreapta ! Aşa, dă-i aşa ! se lasă pe vine şi se uită printre roţi. Camionul uruie din greu şi începe să pătrundă în curte. Tancuri ? Multe ? şi iar către şofer : Dă-i aşa ! Dă-i aşa ! Gata, a trecut ! strigă uşurat şi se întoarce spre noi, de parcă abia acum m-a observat şi pe mine alături de Katia.

— Tancuri ! Tancuri nemţeşti ! Nu-nţelegeţi ? se răsteşte Katia la el. Cînd or da peste dumneavoastră, să vedem dacă o să mai strigaţi : „dă-i, dă-i aşa !"

— Cum, cum ? întreabă căpitanul, şi vocea lui redevine stridentă. Ce tot strigi la mine, fetiţo ? Ce sînt eu, D.A.T. ? [1] Duceţi-vă la regimentul de artilerie, raportaţi-le lor. Eu sînt de la P.A.C. [2] şi trebuie să descarc alimentele.

— Dracu să-l ia de P.A.C. Stai, că de-or intra tancurile-n sat, atunci să te ţii „pac-pac".

— Tovarăşe căpitan, îi spun eu cît se poate de calm, ascultaţi-ne o clipă.

Dar Katia mă trage de mînecă.

— Dă-l încolo, subule ! Nu-l vezi că-i ameţit ?

— Vezi să nu, că şi am timp ! Pînă la ora douăzeci şi patru zero-zero, am ordin să descarc şase „studere" dintr-astea. Pricepeţi voi ? Mă doare-n cot de tancurile voastre !

— Bine. Cap de lemn ! mormăie Katia. Hai mai departe.

Fata sare la locul ei, mă caţăr şi eu cum pot în căruţă. Vizitiul dă bice cailor, ocoleşte botul camionului uriaş şi pornim în goană pe uliţă. Satul e atît de liniştit şi-i atîta pace în înserarea ce-l învăluie, încît mă cuprinde groaza.

Într-o curte, „tupilat" cu grijă lîngă peretele casei, e oprit un „Willis". Doi inşi se agită tăcuţi în jurul lui, de parcă descarcă niscai bagaje personale. Oriunde se află un „Willis", cu siguranţă

---

[1] Divizion antitanc.

[2] Punct de aprovizionare central.

că trebuie să găseşti şi vreun şef mai mare, aşa că, zărind maşina, Katia sare jos din căruţă.

— Tu şezi liniştit, subule, mă duc eu singură.

Rămîn în căruţă. Fata se repede în curte şi o aud explicînd ceva cu voce febrilă. Curînd cei doi inşi însoţiţi de Katia ies în stradă.

— Dumnealui, sublocotenentul, a văzut tancurile. Comandantul companiei lor a fost ucis. Fata termină ce are de spus şi amuţeşte, uitîndu-se cu încredere la omul din faţa ei.

Încerc să-i desluşesc şi eu trăsăturile. E un bărbat înalt, încins peste manta, cu epoleţi de ofiţer superior, dar fără nici o steluţă, sau poate nu le văd eu. Poartă însă căciulă cu clape, trebuie să fie maior sau locotenent-colonel.

— Unde spui că ai văzut tancurile ? mă întreabă el foarte calm.

— În stepă, tovarăşe locotenent-colonel. (Pentru orice eventualitate l-am înălţat în grad, de-aşa ceva nu se supără el.) La vreo trei kilometri de-aici.

— Şi crezi că erau nemţeşti ?

— Fără îndoială. Au tras în noi. Comandantul de companie Krotov a fost ucis. Abia am scăpat din foc, prizonierul ăsta şi cu mine.

Mă cercetează din ochi în tăcere, apoi îşi mută privirea la neamţul care aşteaptă răbdător lîngă căruţă şi se cutremură din cînd în cînd de frig.

— Bun. E-n regulă. Puteţi pleca, spune el după o tăcere prelungită.

Permisiunea lui de a pleca mă cam nedumireşte. Îl întreb :

— Da pe prizonier cui să-l predau ?

— Îl duci la Ivanovka. Ordinul comandantului de divizie stabileşte satul Ivanovka ca loc de adunare pentru toţi prizonierii.

— N-are cine-l escorta, toţi sînt răniţi, spune Katia. Luaţi-ne neamţul de pe cap.

— Nu, nu. Duceţi-l la Ivanovka, răspunde neînduplecat comandantul. Şi tot acolo ai să dai de ştire despre tancurile nemţeşti. Să spui că te-a trimis locotenent-colonelul Voloh.

Asta-i bună ! Eu viu să-i raportez lui, şi el mă trimite tot pe mine cu raportul mai departe. Bine-am căzut, nimic de zis ! Ba m-am ales şi cu o sarcină ! Locotenent-colonelul şi omul cu pufoaica se întorc în curte şi-şi aprind ţigările. Katia rămîne lîngă mine şi ne uităm unul la altul ca năuci. Auzim pe omul cu pufoaică propunînd şefului său :

— Da, trebuie s-o întindem... Lua-le-ar naiba de tancuri...

Ce-i răspunde acela nu mai pot desluşi, căci amîndoi dispar iute în fundul curţii. Simt că-mi plesneşte capul de furie şi-ncep să înjur. Răniţii gem în căruţă. Katia izbucneşte şi ea :

— Trîntori afurisiţi ! Se-ngraşă în linia doua, de nu-i mai tulbură nimic ! Îţi vine să-ţi iei cîmpii, nu alta !

— Mînă caii ! strig eu căruţaşului. Mînă mai departe !

Şi pornim din nou. Dă-i naibii pe toţi ăştia, să mergem la Ivanovka. Dar unde-o fi Ivanovka asta ? Cum s-o găseşti noaptea ? Şi cît timp îţi trebuie să ajungi acolo ? Mai ales cu răniţii ăştia

ai noştri... Şi cu piciorul meu plin de sînge, aproape îngheţat...

La o cotitură a uliţei, dăm peste un grup de ostaşi, care se trag în lături, ocărînd de mama focului. Unul dintre ei se ţine mai băţos. După căciula lui nouă din blană de capră şi după porthartul de la şold, îmi dau seama că-i ofiţer. Încerc să opresc caii, dar ofiţerul, scos din fire, îi opreşte singur, înhăţîndu-i de frîie şi întorcînd căruţa de-a curmezişul uliţei :

— Stai !

Glasul lui nu promite nimic bun. Tare nepotrivită întîlnire ! Dar nu mă mai interesează nimic — ce m-ar mai putea interesa acum, cînd tancurile duşmane au pătruns în spatele frontului nostru ! Cam asta aş vrea să-i strig, el însă mi-o ia înainte :

— Cine sînteţi ? A cui e căruţa ?

— Sîntem răniţi ! Nu se vede ? Din batalionul maiorului Şaronin, răspunde Katia.

— Tovarăşe comandant, intervin eu. Trebuie să facem pe dracu-n patru şi să raportăm statului-major, secţiei de informaţii... comandantului de divizie... Nu departe de aici au apărut tancuri O ambuscadă germană.

Ofiţerul mă ascultă posac. Apoi se apropie de căruţă, se uită la oameni şi, neluînd în seamă vorbele mele, de parcă nici nu le-ar fi auzit, ne ordonă pe un ton care nu admite replică :

— Toată lumea jos din căruţă !

— Ce-i asta ? sare indignată Katia. Nu vedeţi că toţi sînt grav răniţi ?!

— Eşti sanitară ? Ia pofteşte încoace ! Şi, neluînd în seamă vorbele ei, se întoarce spre mine : Şi dumneata, rănit, de asemeni !

De undeva din spatele lui apar doi ostaşi cu automatele pe piept. Ofiţerul s-a retras la doi paşi de căruţă şi s-a oprit ameninţător şi neînduplecat. Mă uit la epoleţii lui, vrînd să desluşesc pe întuneric ce grad are, dar nu pot distinge nimic.

— Repet : sanitara şi dumneata, cel cu capul bandajat, căruţaşul şi tu, ăsta, strigă el spre neamţ, poftiţi după mine.

N-avem încotro. Katia dă semnalul sărind prima din căruţă, după ea coboară în silă şi căruţaşul. Sprijinindu-mă de loitre, îi urmez şi eu. Ofiţerul ne-o ia înainte.

— Intraţi înăuntru.

Îmi spun că trebuie să fie o neînţelegere la mijloc. Unde ne-o fi ducînd, cu ce i-om fi greşit ? Încerc să lămuresc lucrurile :

— Nu înţelegeţi ? E vorba de tancuri nemţeşti. Ne grăbim să raportăm. Într-o oră-două ar putea fi aici.

Ofiţerul se întoarce spre mine, fără să se oprească din mers :

— Te poftesc să taci. Nu te-a întrebat nimeni nimic.

— Să mergem, că doar n-o fi foc ! spune Katia şi intră în curte.

După ea trece căruţaşul, pe urmă neamţul. Ţinîndu-mă de parii gardului, mă iau şi eu după ei, sărind într-un picior. Cei doi răniţi gravi rămîn în căruţă, păziţi de unul din ostaşii cu automatul pe piept.

Ofiţerul ne duce prin toată curtea, apoi intră în tinda întunecoasă a unei colibe unde se opreşte şi ne deschide uşa în odaie. Sus, pe o bîrnă, fumegă un opaiţ, geamurile sînt acoperite cu ţoale. Trei copii se ascund speriaţi după cuptor.

— Actele dumneavoastră ! cere ofiţerul, apropiindu-se de opaiţ şi întorcîndu-şi faţa spre noi. Profit de ocazie ca să mă uit la epoleţii lui. Asta-i bună ! Nu-i decît căpitan, dar se poartă de parcă ar fi cel puţin general.

— Cu plăcere ! spune Katia cu o vădită provocare în glas, deşi se preface a fi cît se poate de supusă, şi îşi bagă mîna în sîn după acte.

Îmi strecor mîna sub manta şi scot ordinul de serviciu din buzunarul de la piept. Căruţaşul, om destul de vîrstnic, cu figură de ţăran, se descinge agale şi se scotoceşte îndelung pînă cînd îşi află, în sfîrşit, livretul militar, învelit cu grijă într-o hîrtie. Vreme de un minut şi mai bine căpitanul cercetează în tăcere actele noastre. Apoi se uită ţîfnos la fiecare din noi pentru ca la urmă ochii să i se oprească asupra neamţului, care stă gheboşat în penumbră, lîngă uşă.

— Dar cu dumneata ce-i ?

— E prizonier, răspund eu. Îl ducem la punctul de adunare de la Ivanovka.

Socoteam că se va lega de mine pentru că n-aveam acte de însoţitor pentru neamţ. Rămăseseră la batalion. Din vina mea probabil. Dar cine ar fi putut prevedea că sarcina mea de es-

cortă avea să se termine în felul acesta ! Se vede însă că bățosul căpitan n-are de gînd să se lege de prizonier. Strînge actele noastre în pumn, se apropie de opaiț și mă întreabă :

— Unde ai văzut tancuri nemțești ?

— În porumb, la vreo trei kilometri de aici.

— Și cui ai raportat-o ?

— Da ai cui raporta aici ?! sare Katia. I-o brambureală aici la voi, de nu se poate înțelege om cu om...

— Am raportat de două ori, o întrerup eu. Întîi unui căpitan de la P.A.C. și apoi unui locotenent-colonel, pe nume Voloh.

— Ei, atunci ține bine minte ce-ți spun ! îmi ordonă căpitanul cu toată asprimea. Să nu mai suflați o vorbă. Înțelesu-m-ați ? Că mi-ați umplut satul de panică. Ca-n patruzeci și unu ! Și-am să vă dau eu tancuri, de o să mă pomeniți !

— N-am făcut nici o panică ! spune Katia. Am venit să raportăm. Am strigat noi ceva în gura mare ? Da chiar de-am fi urlat în mijlocul satului și tot nu găseam pe nimeni să ne audă.

Căpitanul o ascultă pînă la sfîrșit, dar nu ia în seamă spusele ei. Mi se adresează numai mie :

— M-ai înțeles, sublocotenent ? Și-acum, luați-vă valea de aici ! Răniții au un punct de control, a treia casă de la biserică.

Ne înapoiază actele și-și înfundă mîinile în buzunarele mantalei.

— Cu prizonierul cum rămîne ? îl întreb. Luați-mi-l. Că eu... cu piciorul...

— Eu nu-s escortă de prizonieri, mă repede căpitanul.

Nu-i răspundem nimic, mai stăm o clipă și, nehotărîți, ne întoarcem spre tinda întunecoasă de unde, ciocnindu-ne de pereții reci, ieșim în curte. Zăpada înghețată scîrțîie sub tălpi.

— Dă-l dracului ! Hai să plecăm. Trebuie să ne gîndim la răniți, că ne îngheață de tot, spune Katia și pornește spre căruță.

8

COLIBA punctului sanitar ne întîmpină cu un cîntec prietenos și două ferestre luminate (cea de a treia e înfundată cu paie). O voce răgușită cîntă, acompaniată de basul dezacordat al unei chitare sparte :

Barcazuri pline de scrumbie
Kostea-n Odessa aducea ;
Și cînd intra în berărie
Orice bandit ca fript sărea...

Nici un indicator și nici un fanion nu se vede pe casă. De asemenea nici în curte nu zăresc vreun semn că s-ar afla acolo un punct sanitar. Katia însă oprește caii, căci după spusa căpitanului asta e a treia casă după bisericuța cenușie care se ridică, modestă, la vreo două sute de pași. Căruțașul sare jos o dată cu Katia. Cobor și eu, mai mult de-a rostogolul, și-i spun neamțului : „Kom !“ — apoi o pornesc într-un picior

spre cerdac. Katia deschide larg uşa. Prizonierul ne urmează amărît.

Vocea şi chitara amuţesc brusc. Pe sală şi-n colţul odăii ard două lămpiţe făcute din tuburi de cartuşe. Un nor gros de fum se leagănă sub plafon, prin colţuri domneşte victorioasă pîcla pe care opaiţele n-o pot dovedi. Mirosul tare al pansamentelor, al sîngelui, precum şi izul stătut de mantale umede ne izbesc nările.

— Atenţie, avioane! În adăposturi! strigă peste o clipă glasul strident al unui glumeţ, ca pentru o falsă alarmă.

După Katia îi fac loc neamţului şi sar şi eu peste prag. Prima figură ce-o desluşesc e a chitaristului. Întins pe patul de lîngă uşă, cu un picior bandajat, cît un buştean, a încremenit cu chitara în mînă şi şi-a aţintit ochii impertinenţi asupra Katiei. În restul camerei, pe paiele din colţuri, mai şed şi alţi răniţi. Unul dintre ei este înfăşurat pînă la brîu în pansamente, pieptul şi capul fac una — probabil că e un tanchist scăpat dintr-o maşină incendiată.

— Smintitule! îi zvîrlă Katia din mers chitaristului. Ce urli aşa! Ia scoală! Cine-i mai-mare pe-aici?

Chitaristul se răsuceşte cu tot trupul spre ea, dar nu slăbeşte chitara şi nici nu-şi clinteşte din loc piciorul rănit. De sub scurta de paraşutist ce-o are pe umeri, răsună clinchetul mai multor medalii. Pe plafonul luminat straniu se conturează umbra lui mare şi frîntă.

— La loc comanda! Las-o mai uşor cu sculatul. Ne-am săturat!

— Cine-i mai-mare aici?

— Cine-a fost mai-mare s-a vărsat. Să ţi-l înlocuiască mandea?

— Mă descurc eu şi fără tine. Ia dă-te jos din pat! Şi, fără alte fasoane, îl trage jos de mînecă. Scurta îi lunecă de pe umerii laţi şi dă la iveală galoanele de sergent ale rănitului. În pat o să-i culcăm pe cei răniţi grav. Sanitarii unde-s?

— Uşurel, roşcovano, uşurel! Nu pune mîna pe mine! Sînt lovit la cap! se maimuţăreşte chitaristul şi, izbind strunele, strigă: Sanitarii! Hei, sanitarii!

Din fundul odăii, de după o pătură atîrnată în chip de despărţitură, apar doi inşi în mantale neîncinse. Amîndoi sînt oameni mai vîrstnici, greoi, mobilizaţi se vede de curînd.

— Aduceţi răniţii de-afară! Fuga marş! ordonă, dîndu-şi aere de şef, sergentul-chitarist, cu un deget întins poruncitor spre cei doi sanitari. Da, voi doi! O să vă ajute şi ăsta al lor, mai arată el din cap şi spre prizonier, dar se opreşte deodată clipind nedumerit din ochi. Oho, un friţuleţ! Fraţilor, un friţuleţ — zău dacă vă mint! Ain, ţvai, biterflai... Kom încoace, friţule!

Toţi ochii se-ntorc spre uşă. De jos de unde zace, rănitul bandajat pînă la brîu se saltă nefiresc din tot corpul, zvîrlă din picioare scurta cu care-i învelit şi îşi aruncă înainte mîinile bandajate pînă la cot.

— Un neamţ? Daţi-i la cap! Daţi-i la cap repede! urlă el.

Rănitul de lîngă el îi murmură ceva liniştitor şi-l înveleşte la loc cu scurta de blană. Sergentul

sare sprinten din pat şi, purtîndu-şi întins înainte piciorul gros ca o bîrnă, ţopăie spre neamţ.

— Las-o mai domol, spun eu. E prizonier de război.

— Sigur că mai domol, sigur. Nu-i nici o grabă. Avem tot timpul !

Sergentul rînjeşte, în chip de zîmbet politicos, şi-l apucă pe neamţ de colţul gulerului.

— Dumnealui e blînd. E un neamţ conştient dumnealui. Hitler kaput ? îl întreabă veninos.

— Hitler kaput, confirmă neamţul cu toată bunăvoinţa, dar nu prea convins. Buzele îi tremură nestăpînit.

Sergentul se răsuceşte într-un picior spre ceilalţi răniţi.

— Vedeţi ? Vedeţi cît e de blînd ? Ceva capturi mai ai la tine ? Sau te-au scuturat alţii ? Ceas, ur, n-ai ? întreabă el cu prefăcută bunăvoinţă şi-i pipăie expert buzunarele goale, lăbărţate. Bineînţeles, n-are decît păduchi prin buzunare.

Şi, după ce-i înfundă prizonierului şapca pe ochi, sergentul se înapoiază la patul său. Fără să protesteze, neamţul trage de cozorocul lung să-şi salte şapca la loc. Iar eu mă îndepărtez cu un pas de uşă şi mă las încetişor jos, lîngă perete, pe aşternutul de paie. Într-altă parte n-ai unde te aşeza. Lîngă celălalt perete, pe singura laviţă din odaie zace cineva, iar în patul sergentului vor fi culcaţi cei doi răniţi grav. Chitaristul îşi întinde cu atenţie piciorul bandajat şi apucă iarăşi chitara. Tot interesul lui pentru „friţuleţ" a dispărut.

Apoi pe uşa deschisă năvăleşte un nor îngheţat. Sanitarii aduc pe cei doi răniţi. Katia îi instalează pe amîndoi în pat şi-i înveleşte cu o manta zdrenţuită.

— Odihniţi-vă aici peste noapte. Mîine pleacă un convoi spre spital. Aşa spune doctorul.

Unul dintre răniţi nu mai are mult de suferit, se vede cît de colo : ochii îi sînt pe jumătate închişi, nasul subţiat la limită, din pieptu-i căzut răsună un horcăit greu. Celălalt geme poticnit, luptă din răsputeri cu durerea, capul i-a lunecat pe-o parte, şi se uită la oameni fără să-i vadă.

— Răsuceşte-mi o ţigară, frate... roagă el pe sergent. Vezi că am... în buzunar... E şi hîrtie...

Sergentul, foarte săritor, îşi lasă imediat chitara.

— Sigur, neică. Asta o facem bucuros. Că mîinile mi-s tefere. De unde eşti de fel, neamule ?

— Din Voronej.

Rănitul strînge din fălci ca pentru a-şi înghiţi saliva. Privirile îi lunecă înnebunite pe plafonul întunecat al odăii.

— Ei, atunci chiar că sîntem consăteni. Ce mi-e Voronej, ce mi-e Rostov, tot o Rusie se cheamă că e. Poftim, trage un fum, ajută, îl îmbie îndatoritor sergentul şi continuă să se intereseze : Infanterie ?

— Infanterie, răspunde rănitul expirînd fumul tras în piept şi caută din nou ţigara cu buzele ţuguiate.

Neamţul îşi tot mută greutatea de pe un picior pe altul lîngă sobă, e stînjenit şi nu ştie unde să se aşeze. Pare sfios, ba chiar înfricoşat. Îi văd încurcătura şi-l chem la mine.

— Vino ! Kom aici lîngă mine și așază-te. Ce te tot foiești !

M-a-nțeles. Își încrucișează picioarele lungi și se așază stîngaci alături, pe pămîntul gol. Privirile i se mută timid de la mine la sergent și se opresc asupra chitarei. Lîngă sobă, la lumina săracă a focului, Katia își răscolește geanta sanitară, pregătind medicamentele. Sergentul ciupește tare struna bașilor și începe fals un nou cîntec :

Arde rezervorul, tancu-aproape-i scrum...

— Ia sfîrșește cu zdrăngănitul ăla, intervine Katia cu asprime.

O altă voce, din colțul opus, îl apără blajin pe chitaristul nepriceput :

— Lasă-l să cînte. Poate ne mai amețește puțin durerea.

Sergentul își drege energic glasul și se pregătește s-o ia de la început, dacă nu mai corect, cel puțin mai tare.

Arde rezervorul, tancu-aproape-i scrum...
Am ieșit dintr-însul nici eu nu știu cum...

cîntă el tot atît de fals ca și prima dată, și probabil că-și dă și el seama de treaba asta, pentru că, întîlnind privirea neamțului, își curmă cîntecul și-l interpelează furios :

— Ce zgîiești ochii la mine, frițule ?! Nu ți-o fi plăcînd ! Te pomenești că știi tu mai bine ? Te pricepi tu la ceva, nemțoi afurisit !

— Puțin, răspunde deodată neamțul cît se poate de deslușit și întinde mîna spre chitară.

Sergentul își pleacă tot trupul înainte, se uită cîteva clipe nedumerit la neamț, chibzuind parcă dacă face să-l ia în serios.

— Na !... Poftim !... Încearcă... Să vedem ce-ți poate osul ! Hai, dă-i drumu ! se decide el și-i întinde chitara.

Neamțul o apucă cu grijă, și-o pune pe genunchi și-i ciupește ușor coardele una cîte una. Rănitul din colț, cel bandajat pînă peste ochi, dă să se repeadă din nou. Nu vede nimic și prin vălul durerilor cumplite urlă înnebunit :

— Iar frițul ! De ce nu l-ați curățat încă ? De ce mă chinuiți ?

Vecinul lui se ridică de pe așternutul de paie și-l culcă ușurel, ca pe un copil, înapoi pe spate.

— Bine, bine. Potolește-te. Lasă asta.

Neamțul acordează chitara, încet, fără grabă. Noi ceilalți îl privim cu un interes abia ascuns — că doar nu-i lucru prea obișnuit să vezi o asemenea scenă. Sînt curios cum are să se descurce. Pe fața cu frunte îngustă a sergentului nu se mai citește nici o batjocură, ci mai curînd o expresie amenințătoare. Simt că dacă neamțul are să-l dezamăgească, va fi rău de el, și am să fiu nevoit să-l apăr. Nu-mi dau prea bine seama de ce-aș vrea ca prizonierul să cînte într-adevăr frumos. Și, fără voia mea, mă cuprinde compătimirea : singur de tot în casa asta, printre străini. Orice s-ar spune, acum e „neamțul meu".

Curînd prizonierul termină de acordat chitara şi mîngîie lin, cu pricepere, strunele. Încetişor se înfiripă melodioara simplă şi binecunoscută tuturor :

Basmaua albastră pe umeri
Încet îi alunecă-n jos...

Mare minune — ia te uită ce neamţ ! Ştie un cîntec de-al nostru, rusesc ! Şi privind uimiţi, răniţii amuţesc, nici unul nu suflă o vorbă — ascultă cu toţii ! Cineva, din întuneric, oftează, apoi suspină a plîns. Mi se pare că e paraşutistul cu arsuri grave. Ce-am putea face ? ! Ce alta am putea face noi, ăştia de aici, decît să ne suportăm în tăcere durerile ? Dureri mai mari la unii, mai mici la alţii, şi au să ţină cîteva zile unele, luni întregi altele. Arsurile dor foarte multă vreme — durere mai rea nu se află. Departe, în stepă, dincolo de Kirovograd, oamenii atacă, încercuiesc, resping contraatacuri, eliberează gări şi cătune, pe cînd noi aici nu sîntem decît un ghem de durere.

Sergentul, pe muchia patului, îşi dă pe spate căciula cu clapele atîrnate. E tulburat.

— Straşnic, pungaşule ! M-ai dat gata.

— Bine-i mai zice, îl aprobă altă voce. Să mai cînte ceva.

Neamţul îşi trece buricele degetelor peste strune, încercîndu-le parcă sonoritatea. Îmbunat de tot, sergentul îl cercetează de sus, cu ochi atenţi.

— Tu eşti fascist, mă ? îl întreabă. Partizan de-al lui Hitler ?

— Hitler kaput ! Hitler reu, se grăbeşte neamţul să-şi debuteze obişnuitele vorbe. Atenţia binevoitoare a ruşilor l-a mai întremat, i-a mai dat inimă.

— Bun, asta înţeleg, răspunde sergentul şi-l plesneşte peste spinare, vîrtos, dar fără răutate. Singur te-ai predat ? Singur kom prizonier ?

— Eu, eu singur, confirmă neamţul.

— Bun. Se aprobă. Bate laba. Şi sergentul îi strînge scurt cotul mîinii cu chitara şi, de data asta aproape prieteneşte, îi cere : Ia, mai zi-ne ceva ! Ăsta îl ştii : „Şi fata ostaşul spre front il petrece..."

— Aha, *Luminiţa !* prinde neamţul melodia cunoscută şi îi încheie prima frază purtîndu-şi repede degetele pe coarde.

Satisfăcut de priceperea neamţului, sergentul îl încurajează : „Aşa, aşa !"

Prizonierul cîntă destul de corect *Luminiţa*. Mă uimeşte : de unde-o fi cunoscînd cîntecele noastre ? Sergentul, cu glasul lui răguşit, fredonează în surdină, iar eu simt că melodia mă trage la somn. Îmi dau seama că n-ar trebui să mă las furat de această dulce slăbiciune. N-am voie... ei, comedie !... Sufletu-mi neliniştit luptă din greu cu somnul, dar treptat-treptat oboseala învinge totul : şi grijile, şi neliniştea, şi durerea din piciorul rănit...

9

MĂ TREZESC şi o vreme nu-mi pot da seama unde mă aflu şi ce se petrece în jurul meu. Aud gemete, exclamaţii alarmate, glasuri depărtate şi apropiate. Dar din tumultul acesta nedesluşit, urechea mea prinde cîteva cuvinte care mă aduc la realitate.

— Subule ! Hei, subule ! Vezi că vor să-ţi ia neamţul...

„Neamţul ? Ce neamţ ?... Aha ! Mă aflu la punctul sanitar."

Îmi salt anevoie capul îngreuiat : în aceeaşi lumină spectrală a opaiţelor zăresc pe prizonierul „meu", în picioare, lîngă peretele opus, iar în dreapta şi-n stînga lui doi oameni, unul în manta, altul în scurtă. Şaşok şi Sahno.

Sahno caută din ochi pe cel care a vorbit, apoi îşi opreşte privirea asupra mea. Faţa lui proaspăt rasă exprimă o severitate de om teribil de important. Căciula-i neagră de Cuban, trasă pe frunte, îl face parcă şi mai morocănos.

— Unde-l luaţi ? întreb eu, răguşit de somn. E prizonier de război.

— Nu li-l da, subule ! Ia să încerce şi ei să prindă unul, mă întărîtă sergentul.

Sahno se întoarce fulgerător spre el :

— Gura ! Să nu vorbeşti neîntrebat, tovarăşe sergent ! Şi, tot pe un ton de comandă, deşi ceva mai scăzut, către mine : Vasilevici, vino cu noi dincolo !

— Cum o să vină ? Nu-i vedeţi piciorul ? !

E Katia. Se află chiar în spatele lor. Îi văd părul blond despletit şi, măcar că nu-mi dau seama ce vor, simt că nu trebuie să-i urmez.

— Nu-mi vedeţi piciorul ?

Sahno mă învăluie într-o privire neîncrezătoare şi, fără să-mi mai adreseze nici o vorbă, se răsteşte la neamţ :

— Ia hai, wek !

Şaşok deschide uşa. Sahno îl îmbrînceşte uşor spre prag pe prizonier, care se schimbă la faţă şi iese fără să se mai uite la nici unul din noi.

N-au decît să-l ia ! Nu mi-e milă de el. Bine că am scăpat de-o grijă. Dar răniţii ceilalţi, al căror număr a mai crescut peste noapte, sînt neplăcut impresionaţi de samavolnicia căpitanului.

— Uite că şi-a sfîrşit cîntarea ! Să fi stat acolo molcuţ, cu capu-ntre urechi.

— Acu-l achită, să ştii !

— Precis că-l achită.

— Dar căpitanul ăsta ce ştab o mai fi fiind ? întreabă cineva.

Nu răspunde nimeni. Din prag Katia îşi duce un deget la buze, să tăcem din gură adică. Toată lumea ciuleşte urechea, şi eu de asemenea. Din tindă răzbate un zvon de foială, pe crăpătura uşii se zăreşte sclipirea unei lanterne de buzunar şi se aud glasuri şoptite :

— Stînga-mprejur !

— Ţine-aici !

— Controlează-i cizmele.

— Buzunarele i le-ai verificat ?

— Nimic. L-au curăţat temeinic.

— Bine. Dă-l încolo...

Sergentul se foieşte pe pat şi scuipă scîrbit.

— Ticăloşii ! Să am eu o putere... praf i-aş...

Katia îşi pune căciula şi se încheie la nasturii scurtei. Ochii ei mînioşi îl străpung pe sergent.

— Rîde diavolul de porumbe negre. Mai bine-ai tăcea, că şi tu eşti ca ei.

— Eu ca ei ! Ba nu-s ca ei ! se supără sergentul. Eu mi-am vărsat sîngele în luptă. Chiar dac-o mai scrîntesc uneori — plătesc cu sînge. Da ăştia...

— Bine, ajunge. Ai prea plătit...

Faţa rotundă şi pistruiată a sergentului se destinde într-un zîmbet jucăuş.

— Să nu te mai iei de mine, roşcovano ! Că-s crunt la mînie... şi lovit în cap.

— O puşlama, asta eşti ! îl repede Katia, şi-i văd sprîncenele blonde încruntîndu-se. Dar în ochi îi joacă o luminiţă ştrengărească. E clar că flăcăul ăsta ţepos îi place totuşi.

— Mă, roşcovano, mă !... o provoacă sergentul şi se întinde cît poate, s-o apuce de scurtă. Dar fata îl loveşte peste mînecă şi se strecoară neatinsă.

— Puşlama !

Pe urmă Katia se îndreaptă spre uşă şi dă să iasă, dar nu mai apucă : uşa se deschide larg şi-n odaie intră neamţul. În urma lui îşi fac apariţia Şaşok şi Sahno. Căciula de Cuban e trasă şmechereşte pe-o ureche, însă privirea ascuţită şi bănuitoare a căpitanului lunecă repede pe feţele oamenilor, de parcă i-ar întreba : „Ia spuneţi fuga, la ce v-aţi gîndit aici în lipsa mea ?" Îşi

mai plimbă o dată lanterna aprinsă de colo pînă colo şi se apropie de mine.

— Şi dumneata ? Nu te poţi ridica chiar de loc ?

— Ba pot, cum să nu...

— Atunci scoală.

Încerc să mă ridic. Piciorul mi s-a îngreuiat, pansamentul e năclăit de sînge. Undeva în adîncul rănii simt o împunsătură. Probabil că-n noaptea asta n-are să-mi mai cureţe nimeni rana. Unde m-or fi ducînd ?

— Să-mi iau arma ?

— Nu-i nevoie.

Îmi las în aşternutul de paie automatul, care, ce-i drept, beteag cum sînt, mai mult mi-ar stînjeni mişcările, şi mă sprijin de umărul cuiva. Sahno, descumpănit, cercetează cu lanterna pereţii coşcoviţi ai colibei. Rotogolul de lumină vie se opreşte asupra păturii care acoperă despărţitura din fund.

— Să trecem dincolo !

Şontîcăind în urma lui, mă sprijin pe rînd de pat, de laviţă, de sobă şi ajung la despărţitură. Căpitanul smuceşte pătura, îşi aprinde lanterna şi alungă din mica încăpere pe cei doi răniţi adormiţi pe jos. Intrăm în bezna cotlonului şi Sahno ordonă :

— Fă lumină, Şaşok !

Plutonierul se grăbeşte să aducă de dincolo un opaiţ, presărat cu un strat gros de sare în jurul fitilului, pune lumina pe masa din mijloc şi se instalează comod pe banca de lîngă ea. Mă

aşez şi eu pe un lădoi de la colţul mesei. Sahno — în faţă.

— De mult eşti aici ?

— De aseară.

— Unde ai fost rănit ?

— Ei, unde ! În stepă. Tancuri. El ştie foarte bine, şi arăt din cap spre Şaşok.

Plutonierul nici nu clipeşte, de parcă n-ar şti nimic, de parcă n-ar fi umblat ieri cu noi prin porumb. Îşi scotoceşte geanta de campanie şi scoate de acolo nişte hîrtii.

— Dar Krotov unde-i ? mă întreabă repezit Sahno şi se uită ţintă la mine, insistent şi bănuitor.

— Krotov a murit.

— Dar ceilalţi doi prizonieri ?

— Unul, probabil, că a fugit, iar celălalt a fost ucis. Zace în porumb.

— Ucis ? întreabă ironic Sahno.

Mă uit nedumerit la faţa lui luminată de opaiţ. Masca ce şi-a pus-o vrea să demonstreze că deocamdată se străduie să-şi stăpînească bănuielile şi neîncrederea.

— Sigur că-i ucis.

— Ucis de cine ?

— De nemţi, de cine ?

Sahno clipeşte către Şaşok :

— Scrie, ce aştepţi ?

Plutonierul deschide un blocnotes liniat, cu un vultur negru imprimat pe contrapagina copertei. E evident că blocnotesul e o captură, însă fără voia mea privirea îmi întîrzie pe această

emblemă fascistă, care-mi provoacă un simţămînt de protest încă nedesluşit.

— Aşadar, prizonierul german a fost ucis de germani ? Aşa ai spus, nu ? Iar Krotov a fost ucis tot de germani ?

— Bineînţeles, şi ce-i cu asta ?

— Ia povesteşte-ne mai în amănunt cum s-a întîmplat.

— Ce să povestesc ? ! Plutonierul a fost şi el cu noi. Pe urmă s-a întors la batalion, iar noi am mers mai departe şi-am dat de belea.

Vorbesc pe scurt, în silă, despre nefericita noastră ciocnire cu nemţii.

— Aşa, aşa, Sahno se înviorează şi îşi sprijină pieptul de masă. Masa scîrţîie din încheieturi şi se apleacă spre mine. Scurta nouă a căpitanului răspîndeşte un miros greu şi acru de blană proaspăt dubită. Aşa, aşa, foarte interesant. Tu notează, Şaşok, notează.

— Notez !

Umflîndu-şi buza de jos, Şaşok îşi poartă grăbit stiloul pe blocnotes, fără prea mare îndemînare, dar cu multă sîrguinţă. „Ce-o fi avînd de notat ? mă întreb eu. Ce-i neclar aici, ce îndoieli pot exista ?" Privirea nu mi se dezlipeşte de la vulturul fascist de pe copertă, şi aştept să văd ce are să mă mai întrebe Sahno.

Acesta îşi continuă interogatoriul :

— Şi de ce n-ai fugit după el ?

— Ba am fugit. Cum au tras, am şi sărit după el. Adică nu după el, după neamţ.

— Dar ce s-a petrecut mai întîi : întîi au tras ei sau întîi a fugit el ?

— Au tras ei.

— Au tras ei, nu ? Parcă înainte spuneai că Krotov a luat-o la fugă înainte de a trage ei.

„Mă-ncurci. Vrei să mă prinzi cu minciuna. Lua-te-ar dracu ! Ia să fi fost tu acolo, să te văd pe tine dacă ai putea spune ce-a fost întîi."

— Totul s-a petrecut aproape concomitent. Neamţul a zbughit-o în lături. Krotov a sărit după el. Atunci s-au auzit şi împuşcăturile.

— Înseamnă că totuşi mai întîi a fugit Krotov după neamţ. Aşa şi scriem.

Ce-or fi vrînd să mă facă să spun ? Ce-o fi urmărind omul ăsta ? Ce au ei cu răposatul Krotov ?

Pesemne însă că Sahno ştie prea bine ce urmăreşte. Se reazemă satisfăcut de laviţă, îşi scoate de sub diagonală mănuşile lucioase şi le izbeşte zgomotos de palma lată.

— Bu-un, tocmai asta se cerea dovedit.

— Ce anume ?

— Tocmai asta !

Se scoală în picioare, îşi potriveşte cu un gest obişnuit tocul pistolului pe şold şi începe să-şi tragă atent mănuşile, deget cu deget. E vădit că au obţinut de la mine tot ce-şi propuseseră, dar nu-mi dau seama ce anume. Simt doar că m-au tras pe sfoară.

— Ei, ş-acum, subule, semnează aici, spune Şaşok, împingînd spre mine blocnotesul

— Nu semnez nimic.

Şaşok încremeneşte pe bancă, Sahno se opreşte în spatele meu.

— Cum adică nu semnezi ?

— Nu semnez, şi gata !

Amîndoi rămîn cîteva clipe tăcuţi. Simt că i-am cam încurcat şi ştiu că treaba asta poate să sfîrşească rău pentru mine.

— Şi de ce, mă rog, nu semnezi ? întreabă Sahno liniştit, ba chiar cu oarecare curiozitate. Luminată de jos, faţa bine rasă a căpitanului exprimă o ameninţare vădită.

— Ce vă tot legaţi de Krotov ? Ce v-a făcut ?

Fără să-mi răspundă la întrebare, Sahno se apropie de mine :

— Nu mai face pe prostul ! Ştii prea bine ce-a făcut !

— N-a făcut nimic ! A murit !

— Aha, a murit ! izbucneşte fără veste căpitanul şi înşfacă blocnotesul de pe masă. A murit, zici ? Bine, pe urmă să nu dai vina pe mine, mucosule ! Ai înţeles ? Şi-mi bagă carnetul în ochi. Pune mîna şi semnează !

— Am mai spus : nu semnez !

— O să-ţi pară rău ! Dar va fi prea tîrziu.

— Las-să-mi pară. Poate greşesc, dar nu vreau să înfund pe degeaba un om care n-a făcut nici un rău. Băieţii de după despărţitură nici nu mai suflă. Cu siguranţă că au auzit totul. Cu atît mai bine ! La urma urmei, ce-au să-mi facă ? Lua-i-ar dracu pe amîndoi !

Aştept ca Sahno să urle iarăşi la mine, el însă se îndreaptă spre uşă.

— Bine ! Ne mai întoarcem noi ! Şi-o să mai stăm de vorbă cu tine ! Pricepi ?

Şaşok îşi înfundă grăbit hîrtiile şi carnetul în geanta de campanie şi iese în urma şefului. Iau opaiţul de pe masă şi mă ridic încet. Îmi tremură mîinile.

În odaie e iarăşi larmă. Katia se dezlipeşte de lîngă uşă. Aşadar, n-a apucat să iasă din colibă, a fost aici şi a auzit totul. Ştiu că n-are să tacă.

— Ce vă legaţi de sublocotenent ? îi apostrofează ea fără sfială. Krotov e mort !

Sahno aprinde lanterna cu un ţăcănit scurt şi aruncă lumina drept peste chipul de băieţoi, rotund şi bătut de vînt, al fetei. Katia se strîmbă de neplăcere, dar nu se fereşte de lumină — ochii-i cenuşii îl privesc provocatori pe căpitan.

— Ai văzut tu ?

— Am văzut, spune Katia şi pînă la urmă clipeşte, nemaiputînd suporta lumina orbitoare. Că dacă nu vedeam, nu vorbeam.

— Vom verifica ! o ameninţă Sahno fără să coboare nici acum fascicolul de lumină de pe faţa ei.

Katia îl loveşte scurt peste mîna în care ţine lanterna.

— Mai termină odată cu lanterna aia ! Ce mă tot orbeşti cu ea ? !

Sahno lasă mîna în jos.

— Da, vom verifica !

— Pe neamţ să-l verifici, nu pe mine, dacă eşti un verificator atît de grozav.

De pe marginea patului său intervine şi sergentul :

— Pe friţ l-am verificat noi, mai demult. Temeinic !

— Asta nu te priveşte pe dumneata, îl repede Sahno. Dac-o fi nevoie, o să verificăm. Şi ştim noi pe cine !

Amîndoi se îndreaptă spre uşă. Şaşok îşi trage pe şoldul gras geanta de campanie burduşită. Se pare că n-au de gînd să ia prizonierul cu ei.

— Lăsaţi-o mai uşor cu ameninţările, îi urmăreşte o voce. Noi am fost verificaţi cu vîrf şi îndesat. Schijele ne-au verificat. După ce v-aţi umflat fălcile de prea mult bine, mai umblaţi şi cu ameninţări.

— Hei, pifa, lasă gălăgia acolo ! caută sergentul să potolească spiritele.

Dar Sahno şi Şaşok nu mai zăbovesc. Se prefac a fi foarte calmi, de parcă nu lor li s-ar adresa aceste săgeţi. Doar că trîntesc uşa ceva mai tare decît trebuie.

Pun opaiţul pe prichiciul sobei şi-mi caut din ochi locul de la perete. În semiîntunericul odăii, pe aşternutul de paie, lîngă automatul meu, şade prizonierul neamţ, cu picioarele sub el.

— Marş de-acolo !

Neamţul sare ca fript, eliberîndu-mi locul. Sergentul se suceşte în pat şi întoarce capul spre prizonier.

— Hansule, şezi jos aici, lîngă pat. Te-aş lua la mine, da şi aşa sîntem cam înghesuiţi.

Într-adevăr, în pat nu mai e loc, măcar că din cei doi răniţi grav a mai rămas doar unul. Cel care horcăia nu mai e. Neamţul stă ce stă, apoi se lasă jos lîngă patul sergentului, încrucişîndu-şi cam în silă picioarele lungi. Pesemne că acesta e

gata să se împace cu prizonierul. Cu prizonierul „meu".

În definitiv, dă-l dracului! Cu cît e mai departe de mine, cu atît mai bine!

Sînt eu obligat să am tot timpul grijă de el, să-l apăr şi să-l ocrotesc? E în aceeaşi măsură al „meu", pe cît este şi al sergentului, al Katiei sau al celorlalţi. Unde mai pui că cine ştie ce ticălos o fi, poate că şi pentru el o să am de-a face cu căpitanul Sahno. Doar un pretext să aibă, că pe urmă nu mai scapi de el.

Mă doare piciorul pentru că l-am forţat, şi mi-e sufletul greu, de parcă aş fi făcut o ticăloşie. Şi nu se mai luminează odată de ziuă, ca să scap de casa asta, de satul ăsta!

10

DAR TIMPUL trece anevoie. Nu pot dormi şi, după tot ce s-a întîmplat, mă uit amărît la gura sobei în care focul dogoreşte fierbinte, jucîndu-şi pe peretele din faţă reflexele pîlpîitoare.

Lîngă sobă, făcînd să foşnească paiele uscate, Katia şi cei doi sanitari trebăluiesc de zor. Fierb cartofi. Katia şi-a scos scurta şi e roşie la faţă de căldura şi osteneala acestei paşnice ocupaţii femeieşti; mîinile ei pricepute rînduiesc oalele pe plita încinsă. Sergentul, cu tot pieptul aplecat peste marginea patului, dă mereu s-o apuce de poale. Katia abia izbuteşte să scape de lăboaiele lui şi, din cînd în cînd, îl plesneşte nu prea tare

cu polonicul în cap. Sergentul rîde în hohote, neamţul surîde rezervat.

Mai e puţin şi cartofii vor fi gata. Am şi început să le simt mireasma îmbătătoare, răspîndită prin odaie, şi uneori uit de rană, de tancurile din stepă, de Sahno şi de înfruntarea asta care cine ştie cum are să se sfîrşească. Ciulesc urechile la fiecare zgomot din tindă; la fiecare scîrţîit al uşii mi se năzare că au venit să mă ia. De fapt nu-s decît oamenii punctului sanitar: aduc ba apă, ba un braţ de paie. La un moment dat năvăleşte în odaie un sanitar înalt cu mantaua descheiată. În fiecare mînă ţine ceva cenuşiu şi moale.

Speriată, Katia sare în lături.

— Vai, ce-ai acolo?

Sanitarul rîde mulţumit şi aruncă pe podea doi iepuri de casă.

— De unde i-ai luat? În vocea fetei nu mai e frică, ci doar bucurie şi mirare. Şi chiar aşa: ne bucuram de cartofii goi, şi uite că ne-a căzut din cer şi carne de iepure.

— De-acolo, din tindă, explică sanitarul.

Şi iese din nou să mai aducă doi din iepurii de casă ai gazdei. Katia ridică de urechi trupurile moi, cenuşii, se uită o clipă cu îndoială la ele, apoi le întinde bătrînului sanitar:

— Ia, jupoaie-i!

Încurcat, omul îşi dă căciula pe ceafă. Nu se pricepe la jupuit.

— Poate ştie friţul.

Neamţul pare că s-a mai familiarizat cu cei din jur şi urmăreşte cu interes scena de lîngă sobă.

Probabil că a priceput despre ce-i vorba şi nu se lasă poftit a doua oară.

— *O, Fräulein !* Potem face asta.

Katia zăboveşte cu răspunsul. Se uită încruntată la neamţ şi pînă la urmă spune, fără supărare în glas :

— Fir-ai tu să fii de casap. Poate-ai căsăpit şi oameni la viaţa ta !...

— Dă-i pace ! Să facă treabă, o întrerupe sergentul. Haide, treci la arbait, Hansule !

— Sigur, pune-l la treabă, susţine şi sanitarul. la cuţitul meu.

Îşi scoate din buzunar un cosor de grădinărie, îl desface de pe lănţişor şi-l întinde neamţului. Acesta se lasă bucuros în genunchi şi, chiar acolo pe loc, la lumina focului din sobă, se apucă să jupoaie iepurii.

— *Ein Moment, Fräulein.* Rebede. Rebede făcut.

Noi ceilalţi urmărim cu curiozitate cum cresteează circular pielea de pe picioarele din spate şi cum începe să tragă jos, ca pe un ciorap, blăniţa umedă şi moale. Din patul său sergentul îl încurajează.

— Aşa, Hansule, bravo ! Ia arată tu ce ştii ! Se vede cît de colo : specialist mare !

Cu fruntea încruntată, Katia urmăreşte şi ea mişcările sigure ale neamţului. Părul lui blond, netuns de mult, îi cade în ochi şi la tot pasul omul şi-l dă la o parte cu dosul degetului mare.

— Oho, ia te uită ! Halal să-i fie ! Şi la asta se pricepe, spune o voce.

— E îndemînatic.

— Fiindcă nu fuge de muncă. Nu ca alţii, completează sergentul.

Neamţul lucrează şi sporovăieşte vioi :

— *Ein Moment. Das ist* un bun *Braten.* Bun vriptura.

— Friptură, mă ! Vezi că ştie ! se minunează aceeaşi voce.

— Da tu ce credeai ! Ehe, cîte orătănii de-ale noastre or fi fript în aceşti trei ani ! S-au învăţat.

Din colţul său, rănitul bandajat pînă peste cap sare în sus, înnebunit.

— Un doctor ! Un doctor avem aici ?

Toată lumea amuţeşte la vederea acestui om înfăşurat în alb, ca la apariţia unei stafii.

— Nu-i aici doctorul, spune Katia. Operează. Ce-i cu dumneata ?

— Vreau să scap odată din cocina asta. Cît să mai aştept ?

— Ţi-am spus, dimineaţa pleci.

— Ce-nseamnă dimineaţa ? se revoltă rănitul. Maiorul de cînd a fost luat !

— Maiorul a fost transportat la spitalul aviatorilor. Era aviator maiorul, observă sergentul, săltîndu-se în pat.

— Aviator ! Da eu nu sînt aviator ? ! Ce, nu vezi ? Sînt plin de arsuri ! Trimiteţi-mă şi pe mine la spitalul acela.

Tăcere deplină. Are dreptate. Nu-i de glumit cu asemenea arsuri. Şi mai e şi aviator omul. Aviatorii se bucură de cel mai mare respect. Dacă

am avea cu ce-l transporta, cu siguranţă că oricine i-ar ceda locul său.

— Aşa e, dar trebuie să mai rabzi puţin. Îndată au să fie gata şi iepurii, încearcă să-l împace Katia. Apoi se răsteşte la neamţ : Ia dă-i zor, Hitlere !

Dar prizonierul se grăbeşte şi fără intervenţia ei. E leoarcă de sudoare. Nu ascultă taclalele noastre — toată atenţia lui e concentrată asupra lucrului. Poate că nu-i om rău. E drept că, asemeni mai tuturor prizonierilor, pare cam nătîng, probabil din pricină că nu prea înţelege limba noastră. În rest e simplu şi săritor, cu mîini meştere şi iute la treabă. Şi totuşi ce hram o fi purtînd ? Pare să fie un soldat oarecare, nimic din tipul fascistului, sau poate o fi vreun subofiţer care a sorbit din plin „bucuriile" războiului, a căzut prizonier, şi acum, de frică, se străduie să ne facă pe voie. Doar că nu ştiu cum a căzut prizonier : s-a predat singur, sau l-au prins băieţii noştri de la batalion ? Deşi mare importanţă n-are nici treaba asta, la urma urmei.

11

TOATĂ coliba se umple de mirosul apetisant al cartofilor fierţi şi al cărnii de iepure. Plecată peste oalele sale, Katia distribuie cartofii în gamele, în străchini ,ba umple chiar şi casca pe care i-o ţine la îndemînă un ostaş uzbec, lătăreţ la faţă,

aşezat turceşte în faţa sobei. Tot acolo, pe jos, şade şi neamţul. Sarcina lui de bucătar s-a terminat, nimeni nu mai are nevoie de el, aşa că, rămas fără ocupaţie, omul se simte din nou de prisos, şi asta se vede cît de colo.

Între timp uşa din spatele Katiei se deschide brusc şi, învăluit într-un nor de aburi, în odaie pătrunde valvîrtej un bărbat înalt, cu mantaua plină de promoroacă.

— Salut ! strigă vesel.

E tînăr, cîrn, cu faţa roşie de ger, dar mai ales glasul îi trădează vîrsta fragedă. Braţul drept îi atîrnă rănit într-o legătură albă.

— Oho, sînt şi friţi pe aici ! se miră flăcăul, zărindu-l pe prizonier. Gut abend, friţule !

Neamţul sare în picioare şi salută ţăcănind din călcîie.

— *Guten Abend, Herr Offizier !*

— Pe loc repaus ! spune rîzînd tînărul.

Şi-n clipa aceea desluşesc ceva cunoscut în glasul, în rîsul acela. Stai aşa, păi ăsta-i...

— Strelkov ! Iurka ! strig şi încerc să mă scol.

Iurka întoarce spre mine o privire nedumerită şi cască gura de uimire. Nu mă recunoaşte, şi nici nu-i de mirare — în semiîntunericul acela ! Totuşi ghiceşte :

— Vasilevici ?

— Chiar eu ! Fă-te încoace !

Şi deodată uit de toate necazurile, ghinioanele şi chiar de durerea din picior. Nici nu s-ar putea altfel, de vreme ce ăsta-i Iurka Strelkov, colegul meu, sublocotenentul de infanterie, prietenul cu care acum şase luni am terminat şcoala

de ofiţeri şi cu care am fost repartizat în aceeaşi armată. E drept că după ziua aceea ploioasă de lîngă Harkov, cînd cei de la cadre ne-au aruncat care încotro, n-am mai sperat să-l revăd. Şi uite că totuşi...

Păşind larg, cu pîslarii lui plini de zăpadă, ca să-i ferească pe rәniţii întinşi pe jos, Iurka se strecoară repede spre mine, îmi prinde degetele în palma stîngă şi mi le strînge de mama focului.

— Leonka ! Mai trăieşti, mă Leonka, mă ?

— După cum vezi !

Stăpînindu-mi anevoie emoţia, mă uit cu lăcomie la chipul atît de cunoscut şi de însufleţit al prietenului meu pe care-l desluşesc cu greu în lumina săracă. Iurka mă cercetează şi el din ochi. Rîde :

— Te-au pansat ăştia... de nu te mai cunoşteam !

— Fleacuri ! Mai multe pansamente ca răni. Dar tu ce-ai la mînă ?

— Mai nimic, m-a atins o pîrdalnică de schijă.

— Rău ?

— O zgîrietură. Atît că nu pot mînui arma. Altfel nu-i grav... Dar să ştii că le-am plătit-o ! Iurka se înfierbîntă şi ochii încep să-i strălucească. Mă, ce i-am bătut, dac-ai şti ce i-am bătut, mă ! Ca la marea bătălie a lui Nevski de pe gheaţa lacului Ciud...

— Stai jos ! Stai colea, pe paie.

Iurka se lasă pe pămînt lîngă mine. Băieţii se uită cu toţii la el — acoperit de promoroacă, volubil, vesel. Eu însă îl simt stăpînit de o agitaţie lăuntrică.

— Înţelegi tu ? Înţelegi, viu direct de pe cîmpul de luptă. Nu-i nici o oră de-atunci ! Ce bătaie le-am tras adineaori, în stepă ! Să fi văzut cum i-am lăsat să se apropie, nici un sunet, nici o împuşcătură pîn-au ajuns la cincizeci de metri... Halal să-i fie comandantului nostru de batalion, de data asta chiar că s-a întrecut pe sine...

— Stai uşor !... Tu la cine eşti ? Nici nu ştiu din ce divizie faci parte. La Terehov ?

— Ce Terehov ! La colonelul Kaliujnîi. Divizie de gardă !

— Ia te uită !...

— Înţelegi, mă ? În zece minute i-am tocat ca la maşină. Cu tot armamentul deodată i-am plesnit. Nouă mitraliere grele şi două tunuri de patruzeci şi cinci. Să fi văzut ce-a fost acolo, mamă, mamă !...

Mă bucur şi-aşa. N-am fost acolo, nu ştiu prea bine ce s-a petrecut, dar sînt gata să-l invidiez pe Iurka pentru faptele lui de arme. Ba îl şi invidiez. Ce să mai vorbim, n-are infanteria prea dese ocazii să trăiască asemenea clipe ca astea, clipe îmbătătoare, cînd îţi simţi pieptul plesnind de fericirea unei izbînzi depline. Mult mai familiare ne sînt nouă, infanteriştilor, zilele cenuşii cu geruri, cu umezeală, cu picioare ude şi pansamente pline de sînge pe trupul nespălat, cu nelipsitul bombardament nemţesc şi cu răsplata ce urmează pentru toate acestea : un somn scurt şi agitat pe paiele unei colibe.

— Înţelegi tu, o întreagă coloană nemţească, vreo trei sute de oameni cu artilerie cu tot ! Înţelegi, sau ba ? mă scutură Iurka.

— Înţeleg, băiatule, înţeleg. Dar stai mai întîi să mănînci ceva. Hei tu, de colo, ia adă-ne şi nouă o gamelă cu două porţii, strig eu la neamţ.

Săritor, prizonierul ne aduce o gamelă plină de cartofi. Pe urmă, într-un capac de oală, Katia ne oferă o ciozvîrtă de iepure.

— Pentru dumneavoastră, tovarăşi, spune un sanitar, întinzîndu-ne capacul peste capetele răniţilor.

Iurka inspiră pofticios miresmele îmbietoare şi se miră :

— Cum ? Carne ? Asta zic şi eu ospăţ ! Dacă-i pe aşa, ţine-aici !

Şi fără nici o ezitare îşi desprinde de la centură un bidon nemţesc şi-l dă sanitarului. Neînţelegînd încă despre ce-i vorba, sanitarul învîrte între degete bidonul pîntecos. Dar în aceeaşi clipă, o mînă apucătoare se abate fulgerător asupra lui şi bidonul ajunge în patul sergentului.

— Să vedem, să vedem...

O rumoare uşoară se iscă în odaie, toate capetele se întorc spre noi. Sergentul îşi ia o expresie de hazlie seriozitate şi cercetează atent bidonul. Îl scutură cu multă grijă şi-l duce la ureche.

— Şnaps !

— Cam aşa ceva ! confirmă Iurka. Captură de război.

Sergentul deşurubează solemn căpăcelul de tablă, miroase satisfăcut şi plescăie din buze de plăcere. Dintr-un colţ cineva strigă :

— Lasă joaca ! Toarnă mai repede !

Sergentul îşi roteşte ochii cu falsă îngrijorare :

— Dar dacă o fi otrăvit ? Trebuie verificat.

— Astîmpără-te ! Ce verificare mai vrei ?

Bineînţeles că verificarea o face chiar el. Îşi dă capul pe spate, se-aude un gîlgîit zgomotos. Înghite, ce-i drept, dar o singură dată. Răniţii urmăresc fascinaţi mimica lui, iar sergentul încremeneşte o clipă, ascultînd parcă bolboroseala rachiului în măruntaiele sale, apoi anunţă cu ton de expert :

— Lux ! Ia daţi-mi o măsură ! Subule, în numele trupei şi al gradaţilor, îţi mulţumesc fierbinte !

— Servesc Uniunea Sovietică, sergenţii şi ostaşii ei ! răspunde Iurka rîzînd şi urmează imediat către mine : Înţelegi tu, numai eu unul am descărcat într-înşii şase benzi de mitralieră. Înţelegi, şase benzi ! Fierbea ca un samovar „Maxim"-ul.

O bănuială bruscă mă face să tresar.

— Ia stai ! Unde s-a petrecut asta ? Nu cumva lîngă Alexeevka ?

— Ba da. Cam pe acolo. Pesemne că încercau să răzbată spre apus, spre grosul armatei lor.

— Numai infanterie ?

— Infanterie şi artilerie.

— Tancuri n-au fost ?

— Ce să fie ?

— Tancuri, zic, n-au fost ?

— Nu, n-au fost. Mai mult infanterie. I-am văzut deodată înşiraţi prin porumb : o coloană lungă şi subţire ca un maţ. Comandantul de ba-

talion ne trîntește la pămînt și ordonă : nici musca să nu se mai audă. I-am lăsat să se apropie atît de mult, și-așa de luminoasă a răsărit și luna, că de la o vreme am început să le desluşim pînă și nasturii de la mantale. Și cînd mi ţi i-am trăsnit odată ! strigă Iurka în extaz și continuă mai încet, doar pentru mine : M-au propus spre decorare. Ordinul „Pentru Apărarea Patriei"... Clasa a doua.

Clasa doua — straşnic ! Ar trebui să-l felicit, dar n-o fac. Mă uit ţintă la chipul îmbujorat al prietenului meu și încerc să înțeleg ce s-a petrecut acolo. Bine, e clar că se retrăgea o unitate de infanterie. Dar ce s-au făcut tancurile ? Înseamnă că au rămas tot în spatele nostru ? Să știi că au rămas pentru acoperire. Se vede că mai întîi infanteria a luat-o înainte, strecurîndu-se spre Alexeevka, iar tancurile...

Ptiu, drace, iar mă trec fiori de groază. Involuntar toată atenţia mi se concentrează asupra auzului. Nu s-o fi auzind nimic ? Nu, cred că uruit de motoare nu se aude, doar un nechezat de cal răsună undeva departe, iar în apropierea casei, scîrțîitul unor pași prin zăpadă.

E liniște-n sat. Dar în odaie s-a stîrnit între timp o hărmălaie veselă :

— Noroc și sănătate !

— Și rănile să vi se vindece mai curînd !

— Katiușa, nu ne refuza ! Barem un strop ! În cinstea cercetașilor !

— Dar frițului nu-i dăm ? Dați-i și lui, fraților ! intervine o voce din colțul odăii.

— Am așteptat să ne-nveți tu, răspunde glasul de bas răgușit al sergentului, și o căniță de aluminiu pentru bărbierit se întinde spre prizonier.

— Hans !

Neamțul sare de jos cu o grabă exagerată și țocăne din călcîie.

— *Jawohl !*

— Ține-aici.

Prizonierul saltă cănița, se înclină ceremonios și spune :

— Hitler kaput !

— Davai, davai ! îl încurajează cei din jur.

— Gata, dați-o pe gît, flăcăi ! Pentru victorie !

Îmi ridic și eu cana de tablă, mare de-o jumătate de litru. Pe fundul ei tremură un deget de lichid transparent. E porția mea și-a lui Iurka. Mi se pare că e prima dată cînd beau cu el, măcar că ne-am petrecut aproape un an întreg în aceeași școală de ofițeri. E drept că pe atunci nu ne ardea de băutură, eram fericiți cînd puteam mînca pe săturate.

— Iurka, prietene ! spun. Ce bine că ne-am întîlnit !

Iurka rîde senin.

— Haide, dă-l de dușcă !

Sorb de trei ori din lichidul arzător, îmi pierd răsuflarea, apoi m-apucă o tuse trădătoare. Oho, se pare că nu e șnaps, ci mai curînd spirt curat. Îmi bag repede în gură un cartof fierbinte și o bucățică de carne albă, fibroasă. Trec cana lui Iurka. O golește și se îneacă și el, ca și mine.

Bine o mai ducem ! Și băuturică, și carne, și cartofi fierbinți (doar o bucată de pîine să mai fi

avut !). Mîncăm grăbiţi, cu capul îngreuiat de larmă şi alcool, dar cu sufletul tot mai sensibil la cele trăite, la cele de mult ascunse în adîncul memoriei, dar reînviate brusc de întîlnirea cu Iurka.

— Ia spune, pe Drozdovski l-ai mai văzut ?

— Drozdovski a murit, nu ştiai ? Da, încă pe Nipru : l-a surprins un bombardament.

— Ca să vezi ! Şi ce băiat prudent era ! Dar plutonierul nostru Odinokov pe unde mai e ?

— Ehe ! Odinokov a ajuns comandant de batalion.

— De batalio-on ?

— Da. Nu multă vreme, e drept... O explozie i-a retezat picioarele. La Piatihatka.

— Păcat de el... Era un om cam plicticos, săracul.

— Asta cam aşa e, confirmă Iurka.

— Mă, da tu de ce nu mănînci ? Ia osul.

— Nu, osul ia-l tu. Eu am să mănînc cartofii.

Cartofii îi împărţim frăţeşte. Osul rămîne pe capacul de oală — cum naiba să-l împărţim... Şi mai dă-le-ncolo de tancuri, nu mai mi-e frică de ele. În definitiv, n-au să ne facă nici pe dracu. Probabil că divizia a cincea de tancuri a terminat cu împresurarea Kirovogradului, sîntem în ofensivă doar, şi-i batem peste tot. N-ar trebui să ne sinchisim de lucrurile astea, şi nici nu-mi pasă de ele, plimbă-se cît vor prin porumbişte. Mîine o să aducem I.L.-urile şi-o să le pregătim un mic Stalingrad.

Mă simt tot mai bine, mai uşor, vesel chiar. Iubesc pe Iurka, pe Katia, pe sergentul ăsta negricios cu scurtă de paraşutist, pe sanitarii de colo — cu zîmbetele lor blajine şi bărbile ţepoase — care proptesc soba cu spinările. Ba chiar şi pe neamţ îl iubesc. O, ce paşnic şi cu cîtă poftă culege ultimii cartofi din gamelă — paşnic de ţi-e mai mare dragul !

Discuţiile devin tot mai gălăgioase, însufleţirea creşte. Te aştepţi ca dintr-o clipă într-alta să izbucnească şi hohotele de rîs. Răniţii îşi uită de durere. Şi toate datorită bidonului adus de Iurka.

Într-un ungher, sub trîmbele de fum, savurîndu-şi ţigara, un rănit povesteşte pe îndelete, cu tainica dorinţă de a-şi uimi auditoriul :

— Da, da. Sufletu are darul ăsta. Stăteam lungit o dată sub o ulucă, la marginea unui sat pe care trebuia să-l atacăm. Pe sus şuierau gloanţele. Şi am simţit deodată îndemnul s-o-ntind deacolo : ia fă tu un salt înainte, Petro, repede ! Mă cam treceau fiorii, că şuierau gloanţele amarnic. Dar am ţîşnit totuşi înainte. Şi n-am căzut bine pe noul loc, sub un zid, că am şi auzit un trosnet grozav undeva în spate ! Căzuse o bombă chiar în locul unde stătusem înainte. Ca să vezi cum e cu sufletu !

Într-alt ungher, lîngă despărţitură, s-au grupat soldaţi mai încercaţi probabil de greutăţile frontului ; ăştia nu se lăudau cu nimic, aveau alte teme de discuţie.

— Glonţu-i fleac ! Glonţu-i lucru curat. Ţac, şi ţi-a bortelit o găurice.

— Mai cu seamă dacă a trecut dincolo şi n-a rămas în rană.

— Zici că te-a pişcat un ţînţar! Trei-patru săptămîni, şi gata : se vindecă, de parcă nici n-a fost.

— Nu spune asta. Dacă te-a nimerit din ricoşeu, lasă o găuroaie cît toate zilele.

— Glonţu-i rahat! Schija — asta chiar că te betegeşte!

— Da, schija, sigur.

— Aia te sfîrtecă pe sfert. Şi p'ormă te mai despică şi doctorii încă de două ori pe-atîta.

— Ştiu. E ceea ce se cheamă rezecţie. Am gustat dintr-însa.

— Păi, vezi. Atunci să te ţii urlete! Peste două străzi s-aud.

Iar de undeva de lîngă mine, prin larma odăii, răzbate o voce scăzută, calmă :

— Ei, şi să vezi... Viu eu acasă şi-mi iese înainte... O întreb : „Cum o mai duci tu, Glafira ?..." Liniştit o-ntreb, dar văd că-i cam joacă ochii. Acu, de fapt, îmi şoptise mie oamenii cîte ceva... „Fă, curva dracului, zic, pe cine-nşeli tu ?..." Sigur că pun mîna pe centiron şi, măcar că-i de pînză, de tare e tare... Ei, şi pe urmă îmi iau raniţa-n spate şi la gară... Da căpitanu, cînd mă-ntorc : „Ce-i cu tine, Sokolnikov, te-ai întors înainte de termen ?" „Înainte, tovarăşe căpitan. M-am grăbit, zic, să-i dau la cap inamicului." „Bravo, zice, eşti patriot! Luaţi exemplu de la el, tovarăşi, de la soldatul Sokolnikov."

Cu scurta zvîrlită pe umeri, Katia se strecoară printre răniţi pînă la noi.

— Ia faceţi-mi loc şi mie.

— Pofteşte, surioară, o roagă Iurka şi, bucuros, îi lasă ei locul de lîngă perete.

Katia se aşază tăcută şi-şi trage poala scurtei peste genunchi. Din patul său, sergentul îl cheamă pe neamţ cu un glas cam schimbat :

— Hans, kom her!

Prizonierul sare în picioare ca un căţel dresat.

— Tu cu cine ţii, mă ? ia spune ? Spune să te audă toată lumea!

Neamţul încearcă să înţeleagă ce i se cere, dar nu izbuteşte. Se străduie din răsputeri şi clipeşte din ochi chinuit. Sergentul îşi dă osteneala să se facă înţeles :

— Spune cine eşti, ce eşti ? Burjui ? Muncitor ? Fascist ?

— *Ich bin deutscher Lehrer,* răspunde prizonierul dumerindu-se în sfîrşit.

Dar ostaşii nu-l pot pricepe şi se uită întrebători la el din toate cotloanele, de pe laviţă, de lîngă pereţi, de pe jos. Pînă una alta au terminat cu războiul şi sufletele li s-au mai muiat puţin. E linişte în ochii lor, e pace. Şi măcar că în semiîntuneric rămîn prezente petele albe ale pansamentelor — mîini, picioare, capete bandajate — rănile nu li se mai par o pacoste, ci mai curînd un noroc, căci au scăpat cu viaţă, şi ăsta-i esenţialul. Iar dacă-i mai chinuie totuşi durerile, pot ei da vina pe acest neamţ săritor, supus, ba chiar sfielnic, care s-a predat de bunăvoie ? Cu siguranţă că prizonierul simte acest puls, căci se uită foarte calm la ostaşul cu moletiere de infanterist şi obrazul ciupit de vărsat, care s-a desprins dintr-un colţ şi se îndreaptă direct spre el. Sub man-

taua îmbrăcată pe-o singură mînecă i se vede umărul prins într-un bandaj uriaş. E, pare-mi-se, chiar acela care a întrebat dacă i s-a turnat şi prizonierului un strop de băutură.

— Ascultă, friţ ! Da copii ai ?

Prizonierul nu-l înţelege.

— Ei, copii, nu pricepi ? D-ăia micii, atîtica ? Şi cu palma întoarsă spre pămînt descrie o scară cu 2—3 trepte, de la brîu în jos.

— *Kinder ?* se dumireşte neamţul şi răspunde însufleţit : *Ja. Zwei Kinder.* Doi copii.

— Şi eu tot doi am ! Obrajii ciupiţi de vărsat se luminează de încîntare.

Neamţul se împunge cu degetu-n piept :

— *Ich nicht Nazi. Ich bin Landlehrer.*

— Da, da, îl crede ostaşul, deşi n-a prea înţeles că neamţul se pretinde a fi învăţător de la ţară.

Încerc să-mi aşez mai bine piciorul rănit. Alături, Iurka se instalează şi el cît mai comod. Katia se înfăşoară în scurtă şi şopteşte :

— N-am încredere într-însul.

— De ce ? o contrazice Iurka. Sînt oameni şi între ei.

— Fiare sînt, nu oameni.

— De ce ?

— Aşa.

— Asta-i bună ! Cum se poate ? strigă deodată mirat sergentul şi ridică în sus căniţa de aluminiu în care turnase de băut pentru rănitul de lîngă el. Spirtul din căniţă e neatins.

— Hei, vărule, tu de ce taci acolo ? Şi-l zgîlţîie uşurel de umăr.

Abia adineaori omul mai gemea şi se zvîrcolea în pat, acum nici măcar nu se clinteşte.

— Hei ! Sergentul se apleacă alarmat spre rănit. Da, s-a sfîrşit şi ăsta !

Katia şi amîndoi sanitarii se reped spre pat şi zăbovesc îndelung, luînd pulsul şi cercetînd ochii ostaşului.

— Ptiu, drace ! Nici spirtul nu şi l-a băut sucitul ăsta.

Sanitarii îl ridică într-o manta şi-l scot afară pe uşă. În locul lor intră frigul. Prizonierul i-a ajutat şi el, iar acum s-a întors şi din nou nu ştie unde să se aşeze, se foieşte pe lîngă uşă. Sergentul îl vede.

— Hans, kom încoace. E loc berechet. Ei, să bem pentru pomenirea vărului ! Şi dă peste cap căniţa.

— Să fi de bine ! spune prizonierul şi se aşază respectuos pe marginea patului.

Sergentul plescăie din buze satisfăcut şi-l plesneşte pe umăr.

— Bravo, Hans. Unde ai prins limba noastră ?

— Ruski *sprechen ?* O, fost *ein Fall*[1].

Fall ! Parcă mi-e cunoscut cuvîntul ăsta. Totuşi, nu-mi pot aduce aminte ce-nseamnă. Toate gîndurile mi se încurcă în mintea ostenită.

— Iurka ! Mă, Iurka !

Prietenul meu şi-a întors faţa spre perete şi tace. Mă uit la obrazul lui umbrit de umăr şi înţeleg : ia te uită la el, a şi adormit...

---

[1] Caz, întîmplare (germ.)

12

IURKA doarme adînc, cu capul în piept. Ce blond e ! Cu mîna teafără îşi sprijină braţul rănit şi sforăie uşurel pe nas — doarme dulce, ca acasă. În juru-ne, răniţii se potolesc treptat, se instalează să doarmă. Larma se stinge. Aerul din colibă e irespirabil, dens, miroase a mantale umede, a sudoare şi a pansamente. Piciorul mă doare tot mai rău, îmi arde talpa. Nu mai pot adormi şi mă uit tăcut la somnul prietenului meu.

Eh, Iurka, Iurka ! Ce bine, zău, că ne-am întîlnit astăzi, aşa pe negîndite, că mîine poate c-o să ne urcăm într-o maşină sanitară şi o s-o întindem în spatele frontului, departe de tancuri, de focul şi de veşnicele necazuri ale frontului.

În liniştea odăii cufundate în somn, gîndurile mi se întorc spre trecutul nu prea îndepărtat, spre cele cîteva luni grele de la şcoala militară.

Îmi amintesc cum am stat o dată de gardă în două schimburi cu Iurka într-un post de noapte. Dimineaţa postul cu pricina se ridica şi ne dădea dreptul să ne odihnim în corpul de gardă pe laviţă (dacă bineînţeles fiorosul zeu al companiei noastre — plutonierul Şkvara — nu ne găsea vreo treabă). În ziua aceea, eu am scăpat în zori şi m-am prăvălit primul pe laviţă, trăgînd un somn zdravăn pînă la ora gustării. Iar Iurka, după ce a scăpat mai tîrziu, s-a repezit pînă la cantină să facă rost de-ale gurii şi acolo a dat de o ocazie nemaipomenită pentru acea vreme.

Agitat, s-a întors glonţ la corpul de gardă, m-a zguduit zdravăn să-mi alunge somnul şi, aşa buimăcit de somn cum eram, m-a dus într-o fugă la depozitul de alimente. Ne aştepta acolo o furgonetă cu care se aducea pîinea din oraş, şi la care Iurka se tocmise hamal. Şeful depozitului, un bărbat mai bătrîior, tăcut, cu scurta pe umeri, îl aşteptase răbdător, măcar că în jurul maşinii se înghesuiau vreo şase colegi de-ai noştri, oferindu-şi care mai de care serviciile. Aşadar, Iurka riscase să întîrzie şi să rămînă cu buzele umflate doar ca să nu plece fără mine. Gîfîind de oboseală, ne-am căţărat în furgonetă, iar şeful depozitului s-a urcat lîngă şofer.

Plecasem, socotind că pînă într-o oră vom fi înapoi, sătui de pîine proaspătă, ba chiar (dac-om avea noroc !) şi cu vreo doi „calupi" de pîine rezervă. De dragul ei ne sacrificam cu bună ştiinţă preţioasa gustare : două sute de grame integrală, o strachină de supă şi un ceai fierbinte.

În realitate, şeful depozitului ne-a dezamăgit cumplit. Curînd se dovedi că, înainte de pîine, trebuia să aducem carne. Aproape o oră întreagă am cărat la abator hălci de carne de berbec şi am băgat atîtea în furgon, că abia de-am mai încăput şi noi. Apoi, flămînzi ca dracu, am descărcat hălcile în depozitul de alimente şi, cu aceeaşi maşină, am plecat iarăşi la oraş. Dar şi de data aceasta fabrica de pîine a rămas în dreapta şi ne-am oprit la un alt depozit, unde ne aştepta o munculiţă şi mai dulce : trebuia să cărăm o stivă întreagă de saci cu făină. Cu siguranţă că nici unul dintre noi n-avea nici pe departe greutatea

unui asemenea sac standardizat, şaizeci de kilograme neto, pe care pur şi simplu nu-l puteam ridica. Dar ce era să facem — nu ne oferisem chiar noi să fim hamali ? Noroc că şeful depozitului ne-a mai dat şi el o mînă de ajutor. După ce-am încărcat tîrîş-grăpiş, precum furnicile, toţi sacii în furgonetă, am constatat că nu ne-a mai rămas putere decît să ne urcăm şi noi înşine în maşină. Şi-abia că ne mai aştepta descărcarea stivei de saci la destinaţie. Şi, colac peste pupăză, pierdusem şi masa de prînz, ba întîrziam şi la apel. Ne surîdea perspectiva unui schimb peste rînd sau, cine ştie, poate chiar ceva şi mai rău.

Cu al treilea drum urma într-adevăr să aducem pîine şi am acceptat riscul : tot aveam să fim pedepsiţi. Aşa că ce să ne mai sinchisim pentru încă o oră de întîrziere cînd tot lipsisem opt ore din cazarmă fără bilet de voie.

Fabrica de pîine ne-a întîmpinat cu o mireasmă atît de concentrată de pîine caldă, încît am ameţit de tot şi ne-am decis să uităm toate necazurile, ba chiar să nu ne mai întoarcem de loc în ziua aceea la şcoală. Zeci de stelaje înalte, cu rafturi ca fagurii şi cărări înguste între ele, erau pline ochi cu pîini rumene şi parfumate. Parfumate de te ameţeau. O macara ridica unul cîte unul stelajele, cît erau de mari, şi le răsturna pe o rampă de încărcare. Crezusem că vom putea mînca şi cîte zece pîini fiecare, aici însă n-a fost chip să gustăm nici o bucăţică. Nu-i nimic, ne ziceam. Mîncăm noi pe urmă, pe săturate.

Acest „pe urmă" ni se înfăţişă abia mai tîrziu, în furgoneta închisă ,cînd, scuturaţi de mama focului împreună cu grămada caldă şi înmiresmată, înghiţeam pe nemestecate coaja rumenă şi aburindă. De altfel, prea mult n-am putut înghiţi în cele cincisprezece minute de drum pe străzile îngheţate şi pline de hîrtoape de la marginea oraşului. A urmat descărcarea, şi am descărcat cinstit totul, pînă la ultima pîinişoară.

E drept că şeful depozitului ne-a muncit zdravăn, dar ne-a şi răsplătit generos. Am căpătat trei calupi întregi de pîine caldă, şi cu preţioasa povară am luat-o la fugă spre cazarmă. De fapt, nu prea avea rost să alergăm, pentru că la apelul de seară tot întîrziasem. Liniştea coborîse peste întreg oraşul, numai în preajma cazărmilor mai umblau patrule militare. Şi chiar aceste patrule au reţinut pe cei doi tineri nesupuşi rînduielilor ostăşeşti, cu aspect de hoţi sau diversionişti.

Incidentul cu patrula n-a fost prea plăcut, deşi n-a durat cine ştie cît. Pentru a nu ajunge în ghearele ofiţerului de serviciu pe şcoală, şi pentru a nu ne pierde toată agoniseala, am fost siliţi să sacrificăm o pîine întreagă. Prudenţi, a doua pîine am ascuns-o bine în zăpadă, la poalele gardului, iar a treia şi ultima a fost camuflată sub mantaua prietenului meu, înainte de a deschide, cu teama în suflet, uşa dormitorului.

Nu încape nici o îndoială că în ziua aceea am fost urmăriţi de ghinion, şi am înţeles-o mai cu seamă cînd, păşind peste prag, am văzut pe cărarea dintre paturile suprapuse pe iubitul nostru plutonier Şkvara. Plantoanele se pregăteau să frece duşumeaua, iar plutonierul, cu braţele încrucişate la piept, într-o poză napoleoniană, îşi

ridică spre noi privirea ochilor săi reci, sticloşi ca gheaţa şi atoatevăzători. „Unde aţi fost ? Răspunde ! Să taci cînd vorbeşti cu superiorii ! Te întreb unde aţi fost ? Să taci, îţi spun ! Vi s-a făcut de dulce ?..." Şi deodată, din mînios cum era, plutonierul a devenit suspect de blînd : „Ce-ai acolo ? Ia arată, arată !..."

Şi iac-aşa s-a topit şi cea de a doua pîinişoară dobîndită cinstit, cu sudoarea frunţii. În locul ei plutonierul ne-a răsplătit cu patru schimburi la corvoadă (de parcă n-am fi muncit destul în ziua aceea). Aşa că ne-am scos mantalele, ne-am înghiţit necazul amestecat cu lacrimi şi am purces la frecatul podelelor.

Toate blestemele noastre s-au abătut asupra plutonierului, asupra apei reci ca gheaţa pe care o căram tocmai de la bucătărie, asupra şefului de depozit căruia îi datoram acest chin, şi în general asupra întregii lumi. Singura noastră mîngîiere era cea de-a treia pîine, care ne aştepta acolo, lîngă gard.

Atîta doar că înaintea noastră au ajuns la ea cîinii mahalalei.

Cînd, hăt pe la miezul nopţii, după ce frecasem toate podelele, am văzut zăpada bătătorită de cîini şi fărîmiturile de pîine împrăştiate pe lîngă gard, am amuţit de jale. Cred că pentru prima dată în viaţa lui Iurka a slobozit o înjurătură teribilă şi s-a aşezat în zăpadă. Abia de-am mai putut ajunge la paturi...

E drept că dimineaţa, după ce-am mîncat, ghinionul din ajun nu ni s-a mai părut cea mai mare nenorocire din lume. Iar peste vreo săptă-

mînă am povestit şi colegilor noştri cum am ostenit noi pentru o pîine. Băieţii au rîs pe rupte. Şi nici noi nu ne-am lăsat mai prejos.

...În odaie duhoarea e irespirabilă. Cineva murmură în somn. Dintr-un colţ se aud gemete. Dintr-altul sforăieli. Pe prichiciul sobei abia mai pîlpîie ultimul opaiţ. Neamţul s-a liniştit şi el, doarme şezînd pe marginea patului cu tot trunchiul aplecat pe genunchi. Lîngă prag moţăie unul dintre sanitari. Numai sergentul se foieşte la căpătîiul patului, tot aranjîndu-şi piciorul rănit şi învelindu-se în scurta de paraşutist. Apoi îşi scoate din buzunar o tabacheră rotundă, portocalie, şi se pregăteşte să-şi răsucească o ţigară.

Pentru a suta oară îmi schimb şi eu poziţia piciorului în aşternutul de paie. Sergentul se uită la mine.

— Doare ?

— Doare, afurisitul !

— Şi pe mine. Ziua mai merge cum merge, da noaptea mă sfîrtecă. Nu-i chip s-adorm.

— Probabil că noaptea toate rănile dor mai rău.

— Sigur, da tu ce credeai, spune sergentul. Şi după o pauză lungă continuă : la zi, subule, nu-i aşa că neamţul ăsta al tău pare om cumsecade ?

— Cine ştie... Poate că-i cumsecade.

— Înţelegi tu ? Sergentul scapără dintr-o brichetă şi îşi aprinde cu grijă ţigara. Înţelegi tu, la început era cît pe ce să-l achit. La început. Sînt pornit rău contra lor, şi am toate motivele să fiu. Da cînd m-am uitat mai bine... prea e nu ştiu

cum neamţul ăsta, nu e ca alţii. Şi are şi copii... Barem de-ar fi fost vreun burjui. Sau vreun eses.

Tac. Înţeleg foarte bine ura lui împotriva nemţilor. Dar nu mă pot împiedica să gîndesc : prea lesne au început oamenii noştri să osîndească şi să ucidă. Nici tu ordin de sus, nici tribunal, ci doar aşa, una-două şi „îl achit" ! Aici, bineînţeles, am şi eu o vină : prizonierii trebuie predaţi la destinaţe, nu plimbaţi pe la posturile sanitare, unde răniţii sînt nervoşi, furioşi. Dar asta-i altă căciulă.

— Vezi tu, a treia oară am ghinionul ăsta, şopteşte sergentul şi expiră fumul. Nu pot, şi pace. Sau te pomeneşti că am devenit un mototol ? Prima dată s-a întîmplat cu un grav rănit, nici să se scoale nu putea. I-am luat arma şi mi-am zis : acum te curăţ. Am tras închizătorul... şi-l văd că se uită de jos la mine şi-mi spune : *„Danke* ruski ! *Nein* Sibir !" Aha, îmi zic, de Siberia ţi-e frică ţie, jigodie ! Atunci rămîi în viaţă şi gustă din Siberia ! Şi nu l-am împuşcat. Pe-al doilea l-am prins la Zolocevo. Într-o misiune de cercetare. Am vrut să-nfig cuţitu într-însul, da n-am putut — prea era tinerel, un puştan. Leit Makovcik al nostru. Unu de la noi din companie. Slăbuţ, subţirel, şi mai şi tuşea. Ei, şi l-am predat la peceu. Dă-l dracului, mi-am zis. Las-că pînă la urmă tot pun eu mîna pe un eses, pe ăla neapărat îl curăţ.

Sergentul geme reţinut, se suceşte pe o rînă şi ciuleşte urechea la duduitul unei maşini de afară.

— Mîine au să ne evacueze. Vreo două luni de-acu-nainte odihnă... Pansat, surori — aiureli !

Plictiseală. Nu-mi place ! se strîmbă el şi mai trage un fum din ţigaretul de captură. Pe urmă se posomorăşte : Peste vreo săptămînă, Makovcik al nostru... Dintr-o schijă, în şira spinării. Eh, dare-ar... aşa şi pe dincolo !...

Sergentul se dezlănţuie într-o înjurătură cu şapte caturi şi scuipă furios pînă-n prag. Lîngă mine, Katia îşi saltă capul ; uite că nu doarme nici ea — şade amărîtă, cu braţele sprijinite pe genunchii mici, singură şi ruptă de toate cîte sînt pe lume. Ochii îi sînt trişti şi înlăcrămaţi. Mă şi sperie puţin.

— Ce-i cu dumneata ?

Nu mă învredniceşte nici c-o privire.

— Ce-ţi pasă ?

— Nimic. Credeam că...

— Dă-mi pace.

Mă rog, pot să-ţi dau şi pace. Dacă nu vrei să răspunzi, nu răspunde. Şi chiar aşa, ce să mă bag eu în ofurile altora, n-am eu destule griji şi-aşa ? Şi-apoi m-a cam ajuns oboseala, iar mă trage la somn. Probabil că mai e destul pînă dimineaţă...

13

FIU-U-U !

Toată strada s-a luminat de impetuoasa izbucnire multicoloră. Trecătorii tresar şi îşi ridică încîntaţi ochii spre cer. Reflexe verzi-roşii scaldă asfaltul în pîlpîiri vii.

Focurile de artificii mă smulg din trecut. Mă opresc şi mă uit în jur. Clădiri necunoscute, trotuar îngust, lume puţină. Caldarîmul de piatră e vrîstat de şinele tramvaiului. Ceva mai departe începe o ulucă lungă nevopsită, cu panouri de publicitate şi multe afişe pe jumătate dezlipite. Unde naiba oi fi ajuns ?

La marginea trotuarului o bătrînică, cu un baston subţire într-o mînă şi cu o sacoşă în cealaltă, s-a oprit tulburată şi se tot uită în jur. Privirea îngrozită i se furişează spre cerul spuzit de sclipiri colorate. Din sacoşă se iţesc gîturile unor sticle de lapte cu căpăcele de staniol lucitor. Vîrful bastonului îi tremură mărunt pe asfalt.

— Nu te teme, mătuşică. Sînt focuri de artificii.

Bătrînica îşi întoarce spre mine obrazul smochinit. Sub bărbie i se zbat colţurile basmalei strîns înnodate.

Probabil că nu aude, de aceea s-o fi uitînd atît de fix la mine, şi îşi deschide a nedumerire gura ştirbă. În susul străzii trece scîrţîind şi zăngănind un tramvai. Dintr-o străduţă laterală ţîşneşte grăbită o Volgă. Bătrînica coboară timid de pe trotuar, dar îndată, temătoare, se întoarce înapoi.

— Nu m-ajuţi, maică ?

O iau de braţ. Bătrînica îşi dezlipeşte vîrful bastonului de trotuar şi, cu paşi mici, porneşte alături de mine spre mijlocul străzii. Două fete tinere ne depăşesc, grăbite.

Spre mijlocul străzii ne ajunge o nouă salvă. Sclipiri multicolore de foc se aprind şi-n geamu-

rile caselor. Dintr-un salt picioarele fetelor, încălţate în sandale cu toc, au şi păşit pe trotuar. Fetele se întorc să se uite în sus.

— Ce frumos, Lina !

— Minunat !

Bătrînica s-a gheboşat toată de groază. Ai zice că acum-acum se lasă la pămînt.

— Vai, Doamne Dumnezeule !

— Nu te teme, mătuşică ! Nu-i nimic primejdios.

Ajungem. Urcă anevoie pe trotuar şi se mai linişteşte, ca şi cum aici n-ar mai putea s-o ajungă exploziile de lumină.

— Ce tot fac ăia ? De ce întîrzie atît de mult ! se revoltă nerăbdătoare fetele oprite la marginea trotuarului. Micşorăm pasul şi ne apropiem de intrarea unei case. Bătrînica se opreşte în dreptul porţii.

— Gata, îţi mulţumesc, maică. Tare mi-e teamă să umblu pe aici. Vezi că înainte stăteam pe Komarovka, da dacă ne-au luat casa s-o repare... De opt luni ne chinuim prin străini. Mulţumesc, acu mă duc. Mai am de pregătit cina. S-o fi plictisit Vitenka al meu. E singurel acasă.

Îmi iau rămas bun de la bătrînică şi mă adresez celor două fete :

— Scuzaţi, vă rog, cum se cheamă strada asta ?

Ca la comandă, se-ntorc amîndouă în acelaşi timp spre mine. De sub genele lor lungi mă aţintesc două priviri curioase. Ce zvelte şi uşurele sînt fetele astea şi ce mult seamănă între ele. Parcă-s surori.

— Unde vreţi să mergeţi ?
—. Spre centru.
— Centrul e încolo. Încoace e gara, îmi arată una dintre ele, întinzîndu-şi pe rînd mîna spre un capăt şi celălalt al străzii.

Rămîn o clipă în cumpănă. De ce să mă mai duc în centru ? Tot n-am să mai găsesc cameră la hotel : e prea tîrziu. N-ar fi mai bine să mă duc la gară ? Acolo cel puţin noaptea o să treacă mai lesne. Şi-apoi mi-e şi foame. Cred că nici la prînz n-am mîncat. Doar jumătatea aceea de pahar de vodcă...

Şi pornesc spre gară. Una din fete strigă după mine :

— Hei, tovarăşe, centrul nu-i acolo ! Centrul e-n partea asta.
— Mulţumesc. O iau încoace.

Le aud chicotind în urma mea :

— Sucit om. Tocmai pe dos a pornit-o.

Ferestrele luminate revarsă asupra serii o atmosferă de tihnă şi fericire casnică. În colţul străzii, la o alimentară, se descarcă un camion cu lapte. Stivele înalte de lădiţe de sîrmă pline cu sticle zăngănesc uşor şi lunecă trase una după alta pe trotuar. Muncitorii îşi mînuiesc cu îndemînare cîrligele de fier. Gospodine grăbite trec cu genţile pline de pîine, lapte, pachete — ultimele tîrguieli la sfîrşitul zilei. Lor nu le arde de sărbătorire. Mai au destule de făcut pînă să se poată culca : să dea masa, să strîngă prin casă, să pregătească gustarea de-a doua zi. La marginea trotuarului, un bărbat îşi împinge cu grijă bicicleta cu o cutie mare de carton prinsă meşteşu-

git pe portbagaj. Probabil că îşi transportă televizorul cumpărat în ultima clipă înainte de închiderea magazinelor. Alături de el păşeşte soţia. Discută ceva cu multă însufleţire — pesemne că încă nu s-au decis în ce colţ să instaleze aparatul.

La prima răscruce se deschide o stradă mai largă, la capătul ei zăresc o piaţă puternic luminată. Acolo-i gara. Dinspre piaţă vine un şuvoi de oameni cu valize, cu baloturi, cu boccele ; o fi sosit vreun tren. Abia ţinîndu-se pe picioare, doi inşi cu cozoroacele şepcilor întoarse spre ceafă se agaţă unul de altul şi poartă o discuţie nu prea sărbătorească :

— Mă, Kostea, banditule ! Prieten îmi eşti tu mie ?

Dar Kostea nu-l ascultă, dă din mîini şi-o ţine pe-a lui :

— Zi, i-am bătut ? I-am bătut ! I-am bătut şi o să-i mai batem ! Praf şi pulbere-o să-i facem ! Şi la soare o să-i coacem !

Oricît de larg ar fi, pentru ei trotuarul e îngust şi calcă pe iarba din jurul copacilor. Cînd se proptesc într-un tei, beţivii optează pentru cea mai raţională soluţie :

— Lioşa ! Mă, Lioşa, mă... Hai să ne odihnim !
— Hai !...

Şi se prăvălesc unul peste altul sub pom.

Cu cît mă apropii de gară, cu atît e mai multă lume pe stradă. La staţia de taxiuri s-a format o coadă lungă, un om cu brasardă roşie face ordine. Călători întîrziaţi se grăbesc să mai prindă vreun tren local. Pe trotuarul din faţa gării se plimbă flegmatic, ca să-şi omoare vremea, o patrulă a co-

menduirii: doi ostaşi şi un maior. La petliţe poartă emblema unui corp tehnic, maiorul pare să aibă vreo patruzeci şi cinci de ani. Da, au cam îmbătrînit cadrele ofiţereşti, îmi spun, nu mai e ca-n timpul războiului. Pe vremuri, cel mai bătrîn ofiţer din regimentul nostru — şeful artileriei — avea treizeci şi opt de ani. Comandantul regimentului să tot fi avut vreo treizeci şi doi. Comandanţii de batalioane erau flăcăi de douăzeci şi cinci, douăzeci şi opt de ani. Nu mai spun că noi, comandanţii de plutoane, îi priveam aproape ca pe nişte bătrîni.

Holul gării zumzăie ca un stup. Înghesuială, agitaţie, larmă. De undeva răsună un plînset. Da, lîngă uşa dinspre peron plînge o femeie, o aud, dar n-o văd, mulţimea curioşilor mi-o ascunde asemeni unui zid. Cine ştie ce i s-o fi întîmplat!

Sprijinindu-mă de balustradă, urc la etaj. Pe lîngă toate celelalte, cu fiecare an îmi slăbeşte şi inima. Mă înăbuş şi-s obligat să mă opresc şi să trag aer pe gură. Halal bărbat în floarea vîrstei! De altfel, ştiu prea bine că întremîndu-mi plămînii mi-am ruinat inima. Afurisită cîrpeală. Rămăşiţe mi-au rămas, nu sănătate.

La bufetul din sala de aşteptare, iar coadă. De-a lungul tejghelei se înşiră un rînd lung de oameni pînă hăt, la uşă. Simt nevoia unei ceşti de cafea. Şi de mîncat aş mînca ceva. Doar că va trebui să aştept cam mult. În fond unde mă grăbesc?

— Cine-i ultimul?

— Eu.

Arunc o privire scurtă persoanei dinaintea mea. Un obrăjor drăguţ şi tînăr sub o claie de păr arămiu. O fată. În ochii ei mari se aprinde o sclipire de interes, dar tot atît de repede sclipirea se stinge. Foarte normal! Cu ce-aş putea interesa eu o fată? Un ăla slăbănog, pe jumătate chel, cu faţa veştedă, brăzdată. Şi-n plus şontorog de-un picior. Şi totuşi, la naiba, tare aş vrea să-i plac, să-i atrag cumva atenţia! Dar pentru ce! Mai ales că-mi dau seama şi singur: e imposibil. Ba mă şi mir de dorinţa mea nesăbuită.

Nu, nici vorbă, trebuie să-mi iau gîndul de la asta.

Doi tineri, de vreo douăzeci de ani, trec pe lîngă mine căutînd pe cineva de-a lungul rîndului. Nimic de zis, simpatici băieţi. Ţinută sportivă, cămăşi albe cu gulerul bine călcat. Cine-or fi fost dobitocii care se războiau pe vremuri cu moda pantalonilor înguşti?! E mai frumos aşa. Or, pentru tineri frumuseţea e poate lucrul cel mai însemnat. Cel puţin la vîrsta asta, la douăzeci de ani. Pe vremea noastră, ce-i drept, totul a fost altfel. Noi am purtat şalvari dizgraţioşi şi cizme de pînză impermeabilă. Nu prea netezeau ele cărările iubirii, deşi nici nu constituiau o frînă pentru sentimentele noastre. Îmi aduc aminte, cînd mă aşezam undeva cu fata mea alături, aproape că nici nu puteai distinge picioarele ei de ale mele. Doar că cizmele ei erau ceva mai mici. Şi tot atît de asemănătoare ne erau mantalele: aspre şi grele (cînd era umed sau cald) şi tare răcoroase pe ger. O dată ne trîntisem pe o arătură sub focul duşman. O explozie a împroşcat-o

toată cu noroi. Şi faţa i-a mînjit-o, şi ochii. Lăcrima de zor şi nu mai vedea la doi paşi. Dar trebuia să ne continuăm fuga. Aşa că am apucat-o de mînă şi am ţîşnit cu ea înainte. Ceilalţi ostaşi din lanţul nostru de trăgători se mirau : ce-or fi alergînd ăştia ţinîndu-se de mînă, de parcă ar fi la plimbare ! Plimbarea aceasta sub ploaia de mine şi-a făcut efectul. La nenumăratele mele griji se adăugase acum încă una, nouă : căutam fata cînd şi unde puteam. Căutam orice prilej favorabil pentru a da o fugă la batalion, şi am avut destule neplăceri cu comandantul companiei. Mă tot pregăteam să spun ceva fetei. Ceva foarte de seamă, cel mai de seamă şi cel dintîi cuvînt al meu. Doar că am întîrziat. La marginea satului aceluia mare, de pe malul Niprului, am lăsat în urmă o moviliţă proaspătă de prundiş, o moviliţă care a despărţit-o pentru totdeauna de lumea celor vii. Tot restul, tot ce-am trăit de atunci încoace, a fost altfel ca înainte. Ba chiar şi eu însumi am devenit altul...

Dar de ce s-or fi împrăştiind oamenii dinaintea mea ? Probabil că nu mai sînt pateuri. Încreţindu-şi drăgălaş năsucul ei cîrn, vecina mea părăseşte şi ea rîndul. Puţinii rămaşi avansează repede şi iată-mă ajuns la tejgheaua bufetului. Cafea mai este, bună şi asta. Mi-a făcut sete vodca.

Şi deodată îl zăresc pe omul meu.

Rămîn o vreme cu ochii la dînsul, tăcut, nemişcat, ca o stană de piatră. Se depărtează cîţiva paşi, se opreşte nehotărît, apoi revine la bufet şi cercetează ceva expus sub cristalul tejghelei. Îşi

joacă în palmă nişte mărunţiş. Pare preocupat. E Sahno ! Zău, că-i Sahno !

Acum ori niciodată ! Dacă-mi scapă şi de data asta, am să mă simt ultimul ticălos. Nu, de lovit n-am să-l lovesc. De ce l-aş lovi ? Am să-i spun doar că-i o lepră. Şi un trădător ! Şi-un vînzător de ţară ! De la obraz am să i-o spun. N-are decît să mă lovească el. Să se işte un scandal, să vină miliţia, şi atunci am să explic totul. Pe urmă n-au decît să mă şi aresteze.

Ies din rînd şi fac doi paşi spre el. Inima-mi bate nebuneşte. Cineva s-a apropiat de bufet şi s-a oprit între mine şi el. Îmi muşc buzele de necaz. Dar iată că Sahno întoarce capul şi-şi aţinteşte privirea asupra mea.

Îşi înalţă sprîncenele, tresare. M-o fi recunoscut, jigodia ? În aceeaşi clipă însă privirea îi redevine calmă. Îşi bagă mîna în buzunar, aud mărunţişul zornăindu-i printre degete.

— N-ai izbutit ?..

— Ce ?

— ...să obţii o cameră la hotel ?

— Nu, n-am izbutit, răspund eu cu glas străin parcă şi, ca vrăjit, nu-mi pot desprinde privirea de la ochii lui decoloraţi şi aproape imobili.

— Afurisit oraş, n-ai ce pune în gură aici. Ai mîncat ?

— Nu.

— Poate să încercăm la restaurant ? E aici, peste drum.

Stau năuc în faţa lui, ca un imbecil, ca un idiot. Pesemne că aşa mă şi socoteşte. Iar nu ştiu

ce să fac. Nu mai sînt sigur că-i el. Parcă ar fi, şi parcă n-ar fi Sahno.

— Ei, ce zici ? Îmi ţii tovărăşie ?

O ia prin mulţime spre uşă, iar eu, pierdut, mă ţin după el. Prima clipă, cea mai prielnică, mi-a scăpat. Acum nu-mi mai pot regăsi cumpătul, m-a cuprins îndoiala. Ce-ar fi să-i cer actele sau să-l întreb cum îl cheamă ? Mult n-am să mai pot suporta nesiguranţa asta.

Ieşim din sala de aşteptare. Se întoarce spre mine, complice :

— E-un adevărat bordel oraşul ăsta. La noi, la Harkov, doar un telefon să dai — şi ţi se opreşte o cameră. Pe cînd aici, nici un pat nu-ţi poţi reţine. Şi se cheamă că sînt o republică.

Ticălosule ! Ce ştii tu despre republica asta ? Că n-ai găsit loc la hotel ? Că ai rămas fără pateuri ? Dar despre cei cinci sute de mii de partizani ai acestei republici ai auzit ? Despre cele nouă mii de localităţi bieloruse şterse de pe faţa pămîntului, ca şi Oradour sau Lidice, ştii ceva ? Dar despre cele două milioane de victime ? Sau ştii tu că nici pînă astăzi Bielorusia n-a ajuns la numărul de locuitori dinainte de război ?

La garderobă, demn şi fără grabă, omul îşi scoate pardesiul. Apoi, în faţa oglinzii, îşi piaptănă cu grijă puţinul păr ce i-a rămas. Intrăm în sala mare. Şi aici e îngrămădeală. Locuri libere nu se văd, şi înaintăm răbdători printre şirurile de mese. Dar iată că de lîngă fereastră se ridică patru ofiţeri. Ne grăbim să le ocupăm locurile. Pe masă a rămas un munte de farfurii nestrînse.

Strîmbînd din nas, omul meu le împinge deoparte cu un deget, scîrbit.

Se vede că nu mai are chef să stea de vorbă cu mine, e drept că nici eu nu sînt un comesean prea vesel. Nu-mi arde de conversaţie. Mă chinuie îndoiala : e sau nu e el ? Iar îmi zbîrnîie capul ca o sonerie. E clar că omul nu mă recunoaşte. Cu atît mai bine ! Îmi încordez toate puterile, ca înaintea unui atac, şi-l întreb de-a dreptul :

— Nu eşti dumneata Sahno ?

— Cum ? Nu, nu sînt Sahno.

Nu-i Sahno ! Şi altă posibilitate de a afla cine este, deocamdată, nu am. Aşa că... ce să fac ? Cum să mă port ? Omul meu se lasă pe spătarul scaunului, se aşază mai comod picior peste picior şi îşi scoate două ziare din buzunar. Pare absolut liniştit şi preocupat exclusiv de propria sa persoană. Nici un muşchi nu tresare pe faţa lui, nici o vinişoară nu se zbate. Îmi aruncă o privire pe deasupra ziarului foşnitor.

— Da de ce-ntrebi ? M-ai confundat cu cineva ?

— Da, te-am confundat cu cineva.

— Se-ntîmplă, spune el şi se înviorează. Şi eu am confundat multă vreme, la noi la Harkov, pe inginerul-şef cu contabilul direcţiei generale. Că semănau ca două picături de apă.

Ptiu, drace ! Mi se pare c-am scrîntit-o ! Chiar să nu fie el ? Sau se preface ? O fi simţit şi se teme. Probabil că ascunde totuşi ceva din trecutul său.

Nu, nu-i Sahno. Prea se poartă firesc, sigur de el. Deschide iarăşi *Pravda*, ziarul celălalt, *Trud*, mi-l întinde mie.

— Mai uită-te prin el, că pînă ne-or servi ăştia...

Şi, fără să-şi încheie fraza, se adînceşte în citirea ziarului. Mă aplec şi eu peste rînduri. Citesc maşinal titlurile, dar nu reţin nimic.

Am să rămîn oare şi de data asta cu buzele umflate, ca şi acum douăzeci de ani ?

Ni se aduce de mîncare : şi prînzul şi cina la un loc. Chelneriţa, într-un halat alb, trecută de prima tinereţe, cu obrazul rotund şi plin, ne pune în faţă două farfurii cu friptură şi două scrumbii cu ceapă. Vecinul meu se însufleţeşte. Îşi lasă ziarul şi îşi trage mulţumit scaunul mai aproape. Întîi şi-ntîi ridică clondiraşul pîntecos şi umple cu grijă două păhărele cu vodcă.

— Ei, hai să luăm cîte una mică ! Măcar că, de fapt, nici nu ştiu cu cine am onoarea, spune el ridicîndu-şi paharul.

— Vasilevici.

— Vasilevici ? Înseamnă că eşti bielorus. Pe mine mă cheamă Gorbatiuk. Pavel Ivanovici.

Mă uit la el pe sub sprîncene. Nu, ce dracu, prea e sigur de sine ca să fie Sahno ! Nu încape îndoială că acolo, la hotel, mi s-a năzărit doar că-l cunosc. Şi era cît pe ce să fac o prostie. Gorbatiuk îmi aruncă o privire scurtă, aproape amicală.

— Ei, să ne fie de bine şi sănătate !

Şi-şi soarbe paharul cu o plăcere stăpînită. Tuşeşte satisfăcut şi pune mîna pe furculiţă. Eu mai

rămîn o clipă cu paharul ridicat. Ca să închin pentru sănătatea mea, ar trebui mai întîi s-o am, altfel toastul ar fi pur formal. Aşa că am să-mi aleg altul. N-am să închin „pentru", ci „împotrivă". Împotriva a aceea ce m-a adus aici. Şi să nu mi se mai năzară altă dată nimic !

Începem să mîncăm. Fără prea mare poftă aleg rotocoalele de ceapă din farfurie. Atenţia mi se concentrează asupra grupului de tineri din spatele vecinului meu. La două măsuţe alăturate, patru băieţi şi trei fete beau şampanie. Una din fete stă în capul mesei, cu faţa la mine — e o brunetă drăguţă, mărunţică, îmbrăcată toată în negru. Ea e inima grupului.

— Ai fost pe front ? îl întreb eu de la obraz pe Gorbatiuk, fără nici o introducere. Omul îşi îndreaptă spinarea cu toată demnitatea de care este capabil.

— Da cum altfel ! Tot războiul. Întîi pe Frontul de Vest, apoi pe Frontul II Bielorus.

— Dar pe Frontul II Ucrainean n-ai fost ?

— Pe cel Ucrainean ? Nu, n-am fost. Din păcate în Ucraina n-am luptat. Numai în Bielorusia. Apoi în Polonia şi la Berlin. Da, am luat Berlinul ! Acolo război, nu glumă !

Fălcile lui puternice şi pătrate macină energic şi cu poftă. Apoi, cu acelaşi calm, cu aceeaşi mîndrie în glas, omul repetă : „Da, am luat Berlinul !"

Sigur, e clar că-s un dobitoc. Un idiot ! Mai-mai să isc un scandal ! Şi toate numai pentru că de douăzeci de ani îmi rumeg în minte toate mă-

runtele întîmplări ale trecutului. N-ar fi mai bine să mă scutur odată de ele şi să le uit ? Aşa cum au făcut atîţia alţii.

— O, dacă ar fi cu putinţă !...

Între timp, Gorbatiuk şi-a golit farfuria. Şi-o împinge în lături şi ridică din nou clondiraşul cu vodcă.

— Ei, ce zici ? Mai luăm una ? În cinstea victoriei.

De data asta îşi întinde mîna spre mine şi ciocnim. Gorbatiuk îşi dă de duşcă paharul. Eu mai mi-l ţin nehotărît între degete. La masa vecină bruneta cea subţirică zîmbeşte provocător şi îşi moaie buzele în cupa de şampanie. Tovarăşii ei de masă izbucnesc într-un hohot zgomotos de rîs.

— Erna, grozavă ai fost !

— Doi la zero pentru Erna !

Un băiat blond şi lat în umeri, într-o bluză de lînă cu buzunare la piept, se ridică şi vine să-i sărute mîna. Gorbatiuk se uită peste umăr la ei şi clatină din cap cu subînţeles :

— Trîntoraşi bieloruşi, nu ?

Mă abţin de la orice răspuns. Nu departe de noi, în nişa unde se află măsuţa ei de serviciu, chelneriţa trebăluieşte de zor. În sală pluteşte un zumzet surd. Ce bine că deocamdată restaurantele astea de prin gări nu şi-au introdus şi ele orchestră. Altminteri cu siguranţă că-mi plesnea capul de tot. Gorbatiuk îşi mînuieşte energic furculiţa şi cuţitul.

— Ai fost ofiţer ? întreb.

— Da, maior de gardă.

Îşi taie o bucată de biftec şi şi-o expediază în gură. Maior a fost ? Se prea poate. Sigur, după gradul de căpitan urmează cel de maior. Dacă-i adevărat că Gorbatiuk nu-i Sahno, înseamnă că a fost comandant de batalion, sau cam aşa ceva. Ori poate a fost activist politic ? Sau locţiitor tehnic al unui comandant de regiment, dacă o fi făcut serviciul la tancuri. Dacă e într-adevăr tanchist, am să-i mărturisesc totul şi am să-i cer iertare. Faţă de tanchişti, nimic de zis, jos pălăria.

— Ce-ai spune de-un al treilea păhăruţ ? Dacă n-am avut noroc de-o cameră, cel puţin să bem mai acătării, spune Gorbatiuk roşu la faţă şi vădit îmblînzit de băutură. Da tu de ce nu mănînci ?

— Ba mănînc.

— Ce fel de mîncat mai e şi ăsta ? Aşa mîncam noi pe front ? O gamelă de caşa la doi inşi... şi nici urmă nu rămînea, era ca linsă gamela. Nici nu mai avea nevoie soldatul s-o spele.

— Noi primeam o gamelă la patru inşi. La infanterie aşa se dădea.

— La infanterie, ce-i drept, n-am fost, recunoaşte Gorbatiuk şi îşi mijeşte ochii de atîta binevoitoare superioritate.

În clondiraşul din faţa noastră mai sclipeşte ceva. Gorbatiuk s-a săturat, obrajii plini îi lucesc de toată frumuseţea. La urma urmei dă-l naibii pe Sahno ! M-oi fi înşelat. Şi poate că-i mai bine că s-a întîmplat aşa. Ce-mi trebuie să-l întîlnesc ? Şi cine ştie dacă o mai fi trăind ? Probabil că l-or

fi împuşcat nemţii pe undeva, şi basta. Iar eu mă frămînt de douăzeci şi atîţia de ani.

Gorbatiuk depune, în sfîrşit, furculiţa şi cuţitul şi îşi ghemuieşte în pumn şerveţelul de hîrtie. Îmi sprijin coatele pe masă. Ard de nerăbdare să aflu totul despre el, ca să nu mai dăinuie nici o îndoială.

— Spune, n-ai fost tanchist ?

— Cum să nu ! Sigur că tanchist ! Trei ani am luptat într-o divizie de tancuri. De la Orel pînă la Berlin. Toate drumurile războiului le-am bătut. Te pomeneşti că şi dumneata tot tanchist ai fost...

— Nu, infanterist. Răspunsul meu nu-l dezamăgeşte.

— Infanteria e regina bătăliilor. Arma de bază...

Hohotele de veselie care izbucnesc în spatele lui îl fac să-şi curme fraza. În capul mesei vecine, cu palma-i lată sprijinită pe umărul micuţei brunete, flăcăul cel blond şi spătos zîmbeşte larg.

— Mai încet nu s-ar putea ? îi întreabă cu asprime Gorbatiuk.

— Ba da, răspunde tînărul din marginea mesei, un băiat bălăior, rotund la faţă, într-o haină închisă la culoare. Erna, sîntem rugaţi să coborîm tonul.

— Coboară tonul ! ordonă fata blondului spătos. Acesta aşteaptă ca agitaţia să se potolească şi îşi continuă tirada pe un ton ceva mai scăzut :

— Spuneţi, zău ! Spuneţi şi voi, de ce-oi fi iubind-o ? Ce are ea atît de deosebit ? Ţinută ? Graţie ? Frumuseţe ? întreabă el gesticulînd şi holbîndu-şi a naivitate ochii... O aşchiuţă ! Un

ţînţar ca ea ce poate naşte ? Tot un ţînţar ! Asta pe plan biologic. Pe plan social-politic însă...

Tinerii rîd şi strigă pe întrecute.

— Ei, ce zici ? O dăm gata ? întreabă Gorbatiuk de formă şi împarte restul de vodcă. Vorba ceea : unde-a fost, deie Domnul să mai fie !

— Deh...

— De altfel, unde să ne grăbim ? Stăm pînă la închidere. Îşi lasă paharul şi aprinde o ţigară. Inspiră cu lăcomie fumul şi mă învăluie într-o privire îngrijorată. Nu te văd prea vesel. Sau aşa eşti din fire ?

— Din fire.

— De unde vii ?

— De aici, de aproape. De lîngă Minsk.

— Aha. Eşti bielorus, aşadar. Şi unde lucrezi ?

— La un club

— Pe linie culturală deci !

— Dar dumneata pe ce linie lucrezi ? îl întreb la rîndu-mi.

— Eu ? Eu sînt jurisconsult. Cu jumătate de normă. Altfel mi se taie din pensie.

— Înţeleg. Eşti pensionar ?

— Cam aşa ceva... Am cincizeci şi doi de ani. Totuşi stagiul mi-e complet. Douăzeci şi opt de ani efectiv. Cu anii de front, fireşte... Eh, ce păcat că n-am cerut bere. E o căldură aici !... Şi cheamă chelneriţa : Hei, fetiţo ! Fetiţo ! O clipă, te rog...

Dar „fetiţa" nu-l aude, sau nu vrea să-l audă — îşi vede de drum spre bucătărie. Atunci Gorbatiuk se scoală.

— Tu stai aici. Am să comand totuşi nişte bere...

Rămîn singur la masă...

14

...O EXPLOZIE puternică mă trezeşte din somn. Ce-i asta ? Unde ? Ptiu, drăcie, mi-a intrat ceva pe sub guler. Spinarea mi-e plină de furnici, sau poate-i nisip. Sar în picioare. Am înţeles : prăpăd ! În colibă — lumină aproape ca ziua, geamurile sînt albe, e dimineaţă. Mă cuprinde frigul, zăpada spulberată îmi cade pe faţă, pe cap, pe după guler. În jur — chipurile nedumerite ale răniţilor. La picioarele patului, lipit de pămînt, sergentul îşi apără capul cu braţele. Din plafon se cerne o ploaie de moloz amestecată cu pulbere de zăpadă...

O nouă explozie, chiar sub fereastră parcă. O trîmbă de zăpadă şi pămînt răbufneşte înăuntru pe geamurile sparte. Aşchii mărunte de sticlă împroaşcă pe răniţi şi pătrund în toate cutele mantalelor. Mă trag instinctiv cît mai departe de fereastră, şi-mi vin definitiv în fire. Unde-o fi Iurka ? Uite-l, e aici, clipeşte nedumerit, ochii i-s adormiţi încă. Întreabă :

— Ce-i asta ? Spune : Bombardament ?

Nu, Iurka, nu-i bombardament şi nici măcar obişnuitul tir de artilerie. E altceva. Tr-rosc ! explodează alte şi alte proiectile, tot mai departe,

prin grădini. Cineva înjură furios, se aud strigăte de groază, tropot de paşi. Se petrec lucruri grave afară. Ciulesc urechea la toate aceste zgomote învălmăşite şi blestem ! — uite că s-a adeverit presimţirea mea de ieri. În intervalul dintre explozii, disting clar un duduit greu de tancuri nemţeşti.

Ei, uite c-am trăit-o şi pe-asta ! Nimic de zis, am dormit, ne-am odihnit, am sperat, la toţi dracii ! Acum plăteşte !

Probabil că şi ceilalţi au auzit duduitul. Sergentul, apoi Katia, şi după ea Iurka se reped spre ferestrele cu geamul făcut ţăndări. Sar şi eu, cum pot, într-un picior. Se mai lipeşte încă cineva de fereastră. O, ce privelişte ! Cea mai infectă şi mai îngrozitoare din cîte se pot vedea în război — panica, debandada.

Pe uliţe, prin grădini, pe lîngă coliba noastră şi mai departe, pretutindeni, unul cîte unul sau în grupuri mici, oamenii fug din sat. Caii aleargă turbaţi, stîrnind nori de zăpadă, maşinile gonesc înnebunite. Se vede că tot ce-a fost pe aici viu încearcă să fugă din sat, strecurîndu-se pe lîngă colibele lovite de proiectile, sărind peste garduri, căzînd şi ridicîndu-se iarăşi. Nu departe, în mijlocul străzii, arde un „Studebaker" sfărîmat de o explozie. Prins încă de hamuri, lîngă o căruţă răsturnată, un cal căzut se zbate în spasmele morţii. Ba ici, ba colo — alte şi alte explozii. Noi însă nu le mai luăm în seamă, ochii ne-au rămas aţintiţi dincolo de sat. Din stepă, pe panta lină coboară spre noi, se-apropie de sat tancurile nemţeşti.

Fi-iu-iu-iu ! Bu-um !

Explozia ne prăvăleşte la pămînt. Coliba se saltă din temelii şi revine la loc. Mi se pare că toată bagdadia s-a prăbuşit peste noi. Mă îneacă un fum uscat şi prăfos. Cineva geme, altcineva înjură, apoi sare-n picioare şi se repede spre uşă.

— Jos ! Jos ! Culcat ! strigă Katia în haosul norilor de moloz. O auzim înjurînd cumplit, dar nimeni nu se mai miră.

Iurka îşi ridică obrazul acoperit de var, e de nerecunoscut. Doar privirea uimită şi îngrozită îi mai trădează gîndurile : ce-i de făcut ?

— Soră ! So-oră ! Au-u, scapă-mă !... Au-u ! geme o voce.

Vîntul spulberă imediat praful de moloz. Nu vîntul, ci un adevărat vifor care suflă nestînjenit, căci nu mai există nici uşă, nici ferestre. Uşa a fost smulsă şi în prag zace un trup nemişcat. E sanitarul care ne-a adus aseară iepurii şi i-a zvîrlit pe jos chiar în locul acela. În colţul opus se cască o gaură mare prin plafon şi acoperiş. În spărtură se roteşte nebun un vîrtej de zăpadă, iar sub el, jos, pe aşternutul de paie, se zbuciumă aviatorul orb înfăşurat în bandaje. Loveşte cu coatele şi genunchii pe vecinul rănit şi strigă :

— Hei, tovarăşe ! Tovarăşe !

De sub mantaua de alături se zăresc picioarele lungi ale vecinului său cu cizme de pînză, dar picioarele nici nu tresar. Se pare că omul acesta, care a îngrijit ieri de aviator, „nu mai e". Şi nu numai el.

— O ! Soră ! So-oră ! se vaită cineva într-alt colţ (n-o fi chiar rănitul acela ciupit de vărsat ?) Sînge... Iar m-au găurit, mizerabilii !!

— Taci ! Taci ! Culcă-te ! îl linişteşte Katia şi rupe cu un fîşîit sec pachetul cu pansament individual. Părul i s-a despletit de tot, căciula i-a căzut din cap şi fata aleargă prin odaie de la un rănit la altul, din prag în colţul unde se frămîntă înnebunit aviatorul fără vedere.

— Soră-ă ! Unde-i sora ?!

Katia se apleacă asupra lui şi-l ceartă blînd :

— Lasă, lasă. Totu-i în regulă, nu te teme. Culcă-te ! stai întins ! O să vezi, totul are să fie în regulă...

Glasul ei netulburat, uimitor de calm şi cald, potoleşte pentru cîteva clipe pe ostaşii răniţi. Aviatorul amuţeşte şi el. Katia sare uşor peste trupurile întinse şi se strecoară spre despărţitura de după sobă. Şi acolo geme cineva, jalnic, din fundul rărunchilor.

De lîngă sobă se ridică anevoie ultimul nostru sanitar : un om în vîrstă, mărunţel şi speriat de moarte. Katia îi strigă :

— Hei, nene ! Fugi repede la comandant ! Dar repede ! Să ne dea căruţe, fuga !

Încovoiat de la mijloc şi tremurînd tot, sanitarul păşeşte peste trupul inert al tovarăşului său căzut în prag şi se face nevăzut. Dinspre fereastră se aude uruitul unei căruţe în goană. Prin fundul bătăturii trec fugind cîţiva oameni. Răsună mai mult rafale de mitralieră.

— Îndată ! Îndată, dragii mei ! O să vedeţi, o să fie bine, totu-i în regulă... repetă într-una Katia.

Mă uit la Iurka. Stă într-o rînă lîngă mine şi-şi muşcă buzele. Probabil că şi el desluşeşte în privirea mea aceeaşi întrebare mută şi încearcă să-mi curme neliniştea cu o strîngere prietenească de mînă.

— Stai. Aşteaptă. Mai aşteaptă un pic.

Fireşte că aşteptarea nu-i cea mai bună soluţie. Ba tocmai ăsta ar fi lucrul cel mai neindicat. Dar ce alta am putea face ? Am căzut din lac în puţ ! Se cheamă că am pierdut de pomană toată noaptea — am pierdut tot. Simt nevoia să întreprind ceva, să dau vina pe cineva. Dar pe cine să dau vina ? Cel mult pe mine însumi. Să mă liniştesc trebuia aseară ? Să mă cufund în tihna şi căldura casei ? Să uit de tancurile nemţeşti ?. . Acum primesc ce mi se cuvine.

Ghemuit în paiele mele sînt numai urechi. Ascult bubuiturile de-afară. Iurka ascultă şi el, încordat. Exploziile ne-au lipit de pămînt. Din bătătură răzbate tropot de picioare, vaiete, strigăte de durere. Deodată în rama ferestrei apare un chip asudat şi speriat.

— Hei, oameni buni, unde vi-i infirmiera ?

— O căruţă ? Ai adus o căruţă pentru noi ? Spune ?! Trage-o fuga încoace !

Sergentul sare poticnit de pe jos şi se apucă de prichiciul ferestrei. Dar chipul asudat a pierit. O clipă mai dăinuie speranţa : după noi a venit ! Deşi sîntem cam mulţi pentru o singură căruţă. Şi deodată întîlnesc pentru prima oară astăzi privirea aceea tristă şi răbdătoare, aproape uitată în vacarmul iscat. E neamţul „meu", care s-a cuibărit sub patul sergentului. S-a ascuns acolo şi aşteaptă ca un oaspete nepoftit la o îngropăciune străină. Dar ce aşteaptă oare ?

Gloanţele şi schijele continuă să bată toba pe acoperişul casei, vîntul ne umple odaia de paie zdrumicate şi de zăpadă. Ne tragem capetele între umeri : da, e clar, s-a zis cu noi. Din tindă se aud paşi grăbiţi. Prin golul uşii, sărind peste cadavrul din prag, năvăleşte un ostaş în pufoaică. După el intră alt ostaş cu arma la spate ; cei doi cară pe un al treilea într-o manta şi-l lasă uşor pe pămînt, lîngă sobă.

— Soră ! Unde eşti, soră ?! Uite încoace...

Katia se grăbeşte febril să termine de pansat umărul gol şi însîngerat al unui rănit şi, aproape călcînd peste oameni, se repede spre sobă.

— La ce mi l-aţi mai adus ? strigă fata peste o clipă. Nu sînt gropar. Ia scoateţi-l afară.

Pe chipul ostaşului de lîngă ea pogoară o mare uimire, uimire vecină cu groaza.

— Cum adică, afară ? întreabă el încet.

— Ei, cum ! Nu ştii cum ? îl bruftuluieşte Katia şi aleargă în celălalt colţ, unde aviatorul şi-a ieşit aproape cu totul din minţi.

Ostaşul a încremenit lîngă sobă. Desluşesc foarte clar expresia rătăcită a feţei lui trase şi înnegrite de ţepii bărbii. Vreme de un minut şi mai bine se tot uită la obrazul mortului adus de el, apoi ridică de pe jos o mănuşă cu un deget şi dă să-şi şteargă cu ea năduşeala. Cînd deodată — bu-bum !

E aproape de tot, deşi nu chiar ca adineauri. Pe poala mantalei lui Iurka a căzut o aşchie putredă smulsă din prichiciul ferestrei. Ostaşul cu mănuşa în mînă se lasă repede în jos, hîrşîind cu spinarea varul de pe perete. Nici n-apuc să-mi dau seama bine ce s-a petrecut, că-l văd prăvălindu-se moale, pe-un umăr, şi bufnind surd cu capul de pămînt. Sîngele îl podideşte pe gură. Ostaşul venit cu el dispare îngrozit în tindă.

Pe jos sergentul suduie cu năduf

— Unde-a dispărut sanitarul? Unde-s şefii? Dracu ne ia pe toţi...

Se-apucă de marginea patului, se ridică anevoie şi, întinzîndu-şi înainte piciorul gros ca o bîrnă, sare spre mine.

— Ia dă-mi automatul tău! Las-că fac eu ordine pe aici!...

Atît de categoric şi atît de sigur mi-a spus-o, că fără să mai reflectez i-am întins automatul. Cu arma în mînă, sergentul ţopăie într-un picior spre uşă. Katia strigă după el:

— Căruţe! Să ne trimită căruţe! M-auzi tu?

— Aud, că nu-s surd! vine răspunsul din tindă.

Şi iarăşi rămînem în aşteptare, cu trupurile lipite de lutul plin de moloz. În sat a început lupta. Se aude uruit greu de tancuri, salve de tunuri, ţăcănit delirant de mitraliere. Aşadar s-a înjghebat o rezistenţă, s-au trezit totuşi „slavii" noştri, s-au organizat cît de cît, şi deocamdată rezistă la liziera satului. Dar cît timp se vor menţine pe poziţie?

Pesemne că aceeaşi întrebare îl frămîntă şi pe Iurka. Se saltă tot timpul să privească pe fereastră. De jos urmăresc expresia feţei lui şi nu văd nimic liniştitor. Da, de data asta nenorocirea s-a prăvălit asupra noastră cu toată greutatea ei inexorabilă.

Iurka se lasă iar lîngă mine.

— Ai să poţi umbla?

Încerc să-mi mişc laba piciorului. Doare cumplit, pîrdalnica, cum dracu să merg? Iurka mă înţelege fără cuvinte.

— Bun. Înseamnă că... bun. Eu însă... trebuie să merg acolo. Şi arată din cap spre fereastră. Sîntem puţini. Înţelegi?

Înţeleg perfect. Ne-aşteaptă iarăşi lupta. Uite că pentru noi războiul nu s-a terminat. Şi nici măcar de-o pauză n-o să avem parte. Ce să-i faci!... Doar rana asta...

Între timp Iurka şi-a tras pe şold tocul de pînză al pistolului. Cu mîna stîngă scoate afară arma. Încărcătorul e doar pe jumătate plin. Cu singura-i mînă validă îşi scotoceşte buzunarele, mai găseşte cîteva cartuşe şi le introduce anevoie în magazie. La rîndul meu îmi inspectez toate buzunarele. Abia dacă mai adun vreo zece cartuşe de automat. I le dau lui. Iurka se ridică, hotărît să plece.

— Ţine-te bine, băiatule!

Şi încearcă să-mi surîdă, doar din buze, dar şi în acest zîmbet răzbate o rază de speranţă. Nu vreau să rămîn aici. Am să mă ridic fie ce-o fi! Bine sau rău, acum e prea tîrziu să mai chibzuiesc.

— Dă-mi mîna.

Iurka se uită nedumerit la mine, zăbovește puțin, apoi îmi întinde nehotărît brațul sănătos, mă ridic anevoie și, sprijinindu-mă de pat, sar într-un picior pînă la ușă. Greu mai e să te miști într-un picior! Măcar de-aș avea în ce mă sprijini. Mă opresc o clipă. Iurka simte că mi-e greu și se întoarce spre mine. De rama ușii stă sprijinită pușca cuiva, o înhață și mi-o bagă în mînă. E o carabină germană cu patul negru, mă sprijin într-însă ca într-un baston.

Ceva mai sigur în mișcări, îl urmez cît pot de repede, trec peste trei cadavre și ajung în bătătura albă, împestrițată de bulgări mari de pămînt.

15

ÎN ACEEAȘI clipă curtea se cutremură de o nouă explozie, ne aruncăm amîndoi la pămînt. Apoi Iurka face un salt lung și se oprește în colțul unei magazioare. Se uită atent în toate părțile, pregătindu-se să fugă mai departe, dar își dă seama că n-am să-l pot urma. Se lasă jos lîngă magazioară și, răbdător, mă așteaptă. Sar într-un picior spre dînsul și caut din ochi vreo grenadă. Avem neapărată nevoie de grenade. Cu un pistol și o carabină n-o să ținem piept tancurilor. Iurka mai face un salt pînă la un gard de nuiele pe jumătate prăvălit și iar se lasă-n genunchi. În albul zăpezii de dincolo de gard se

cască, cenușie, o pîlnie de obuz, după ea începe grădina presărată cu urme de pași și bulgări negri de țărînă.

Fi-u-u !... Fi-u-u !... Fi-u-u-u ...

Oho, nu-s numai tancuri pe aici... Mai sînt și mine ! Trei explozii tunătoare zguduie pămîntul pe undeva pe-aproape. Dintre două case se înalță spre cer un nor vînăt de zăpadă. Iurka dă să sară peste gard, dar se reașază și întoarce capul după mine. Șontîc-șontîc ajung pînă la gard și mă las lîngă el, așteptînd să se sfîrșească șuieratul strident, prelung al unei noi mine. Din marginea satului trag asupră-ne aruncătoare de mine. Proiectilele descriu o traiectorie curbă, stau grozav de mult prin aer și ne întorc pe dos toate măruntaiele cu țiuitul lor prelung. De atîta vreme sînt pe front și tot nu mă pot obișnui cu afurisitul ăsta de țiuit ! Mă uit la Iurka, nu l-am mai văzut niciodată sub foc. Halal să-i fie : e calm, ager, concentrat. Cu siguranță că dintr-un singur salt ar fi străbătut petecul ăsta de grădină și de mult ar fi fost unde se cuvine, dacă nu eram și eu pe aici...

— Dacă aici nu-i oprim, în cîmp — aleluia ! strigă Iurka, acoperind vîjîitul tot mai puternic care va detuna îndată într-o înzecită explozie. În asemenea clipe nu-ți arde de discuții, așa că-l aprob : bineînțeles, în cîmp deschis sîntem pierduți.

Bu-um ! Bu-um ! Bu-um ! În spatele nostru și în flancuri exploziile sfîrtecă pămîntul înghețat. Ne întindem cît sîntem de lungi la poalele gardului. Bulgări mari de pămînt ne bat spinările,

capetele, picioarele, apoi bulgăraşi mai mici cad în zăpadă, iar ţărîna măruntă continuă să se cearnă multă vreme din cer. După ultima bufnitură Iurka se saltă într-un cot şi-mi spune grăbit :

— Dacă o fi să mi se întîmple ceva... Vezi. N-ai uitat adresa ?

— Nu mai vorbi aşa !

Adresa o ţin minte. Acinsk, stradela Naberejnaia. Acolo stă mama lui Iurka — contabilă la o grădiniţă de copii. De adresa mea nu mai pomenim. De ea n-are să aibă nevoie. Casa mea a rămas dincolo, sub nemţi.

— Haide, porneşte tu întîi, mă îndeamnă Iurka atingîndu-mi umărul.

E clar că nu vrea să se despartă de mine, nu vrea să mă piardă din ochi, să mă lase singur. Mă sprijin în carabină şi trec peste gardul pe jumătate căzut, călcînd o dată sau de două ori pe piciorul rănit. Talpa mă doare rău de tot, dar trebuie să rabd, altfel nu-i chip de trecut. Într-un picior n-am să ajung prea departe. La trei paşi de mine Iurka aleargă îndoit de spate. Vîntul suflă cu furie aşternînd la pămînt fumul ce se înalţă din „Studebakerul" incendiat în mijlocul străzii, ascunzîndu-ne grădina ce pare acum acoperită de cenuşă. Ne aruncăm în fum şi auzim iarăşi : fi-u-u... fiu-u-u...

— N-au să ne facă nici pe dracu ! strigă Iurka. Hai, mai repede !

Se avîntă înainte. Minele răbufnesc pe-aproape. Văzduhul se întunecă de fum. Cîteva secunde nu mai văd nimic şi, aplecat pînă la pămînt, mă strecor mai departe prin fîşia neagră şi înecăcioasă de fum şi explozii. Ochii mi se umplu de lacrimi, cît pe ce să mă izbesc de un zid dărîmat. Mă prăvălesc la pămînt şi simt cum o schijă şuierătoare îmi sfîşie poalele mantalei. Se pare însă că picioarele mi-au rămas tefere, şi ăsta-i esenţialul. La adăpostul zidului lîngă care am căzut îmi frec ochii, îmi frec ochii orbiţi de fum şi praf şi mă uit în jur.

Iurka, nicăieri.

La început nu mă sperii şi nu ţip, sînt doar nedumerit — adineaori era lîngă mine. Apoi o bănuială bruscă mă ridică în picioare. Norul vînăt iscat de explozii se împrăştie, vîntul spulberă încetişor trîmbele de fum şi Iurka îmi apare înaintea ochilor. Zace nemişcat cu faţa în zăpadă şi braţele larg desfăcute în lături.

Teama de adineaori se transformă în groază. Fără să-mi mai feresc piciorul rănit, mă reped înapoi şi, după cîţiva paşi, cad lîngă Iurka. Îl răstorn pe-o parte. Capul lui blond, tuns mărunt, cade fără vlagă. Căciula şi-a pierdut-o. Pleoapele pe jumătate lăsate i se învineţesc cu fiecare clipă, ochii i-s aproape închişi.

— Iurka ! Iurka ! strig, pipăindu-i febril trupul, căci nu văd nici o rană şi nu pot înţelege unde l-a nimerit. Întreaga-mi fiinţă protestează sălbatic : nu, nu se poate, e viu, trăieşte, are să scape ! E doar lovit, năucit. Dar uite că nu mă aude, dinţii îi sînt încleştaţi spasmodic şi, fără să şi-i desfacă, îmi şopteşte cu un suspin adînc :

— Eh !... N-am izbutit...

O spumă roşie i se prelinge pe buze, îl îneacă sîngele. Se încordează în braţele mele, ca şi cum

ar vrea să se răsucească într-altă poziţie. Mă cuprinde groaza : îl simt că se stinge.

— Iurka ! Iurka ! Băiatule ! Unde te-au lovit ? Ce-i cu tine ?... strig prosteşte. Îl strîng în braţe şi abia acum îmi simt mîinile pline de sînge. Da, şi mantaua şi zăpada de sub el sînt năclăite de sînge.

Pr-pr-pr ! ţăcăne o serie scurtă de mitralieră şi apoi din nou : bu-um !

Explozia ne acoperă iarăşi cu ţărînă. Sfîrîind, o schijă fierbinte se-nfige în pămînt chiar lîngă cotul meu. Un val de pulbere ruginie se aşterne peste grădină. Mina a nimerit chiar în coliba de lîngă care am fugit adineaori. „M-a ocolit !" răbufneşte în mine bucuria de-o clipă. Dar numai pe mine m-a ocolit, pe el nu. Şi tocmai asta-i nenorocirea mea sau poate chiar moartea.

Simt că nemţii se apropie, lupta de la marginea satului se strămută spre centrul lui. Duşmanul ne-a prins într-un cleşte de foc şi-l strînge tot mai tare şi mai tare. În jurul nostru nu se mai vede nici un suflet. Nu ştiu ce să fac cu Iurka. Nu departe zăresc casa din care am ieşit amîndoi nu demult. Casa din care, la timp atît de nepotrivit, am ieşit amîndoi.

Îmi arunc carabina la spate, îl apuc de subsuori, dar cad cu el în zăpadă. Nu, singur n-am să-l pot ridica ! Aşa că îl înşfac de cureaua diagonalei şi, aplecat pînă la pămînt, îl tîrăsc peste gardul prăvălit, înapoi spre coliba postului sanitar.

Pr-pr-pr-pr ! Fi-u-fi-u !

Alte serii de mitralieră. Gloanţele sfîşie acoperişurile de paie, sfredelesc pereţii de lut ai colibelor. În pauza dintre explozii, desluşesc scrîşnetul tot mai ameninţător, tot mai apropiat al şenilelor şi uruitul motoarelor : tancurile au şi ajuns în uliţă.

Gîfîind, scăldat într-o sudoare rece, trag după mine trupul îngreuiat al prietenului meu pînă în tinda colibei. Ca şi înainte, uşa e larg deschisă. Pe jos, trupul unui rănit. Dintr-un colţ mă zăreşte Katia.

— Hei, ajută-mă ! îi strig, căci nu mai sînt în stare să-l trec pe Iurka peste prag. Şi-s îngrozit că peste o clipă are să fie prea tîrziu. Mă aşteptam ca toţi să se repeadă spre mine. Dar nu mai are cine să-mi sară în ajutor : au rămas puţini. Pesemne că răniţii n-au mai aşteptat „mai răul" ce sta să vină şi s-au împrăştiat care încotro. N-o văd decît pe Katia, care îngrijeşte de aviatorul plin de arsuri, iar pe jos — cele două cadavre din prag. Ba mai e şi neamţul ! Chiar aşa, aiurit mai e ! N-a fugit ! Zărindu-l pe Iurka, exclamă :

— *O mein Gott ! Junger Offizier !*

— Mein Got-ul mă-ti ! strig orbit de furie şi întorc ochii spre Katia : Soră ! Mai repede ! Mai repede !

Deşi pe Katia nu mai e nevoie s-o grăbeşti. A şi ajuns lîngă noi şi desface febril centura lui Iurka. Cu răsuflarea tăiată de osteneală, mă prăbuşesc la pămînt şi abia mai bîigui :

— Tancurile... Tancurile au ajuns pe uliţă !... Katia îmi aruncă o privire grea de ură, de parcă eu aş purta vina acestei nenorociri.

— Unde-i sergentul ? Unde-i ticălosul acela ? Nu l-ai văzut ?

Clatin din cap că nu. Katia se dezlănţuie :

— A fugit, jigodia ! Palavragiu infect. La zid trebuia pus ! Ticălosul ! Din cauza lui ne prăpădim cu toţii !

Da, nu mai avem mult. Stăm prost, i-adevărat. N-avem pe cine pune la zid şi nici n-ar avea rost, cui i-ar folosi asta ? ! Totuşi păcat că i-am dat automatul meu. Acum cu ce-o să ne mai apărăm ? Doar carabina. Bine-am ajuns !

Cîteva gloanţe ne bat în zid. Unul intră pe fereastră şi smulge din colţul sobei o bucată de tencuială. Pulberea de var ne orbeşte. Aplecată peste Iura, sora se tot răsteşte la neamţ, care-i singurul ei ajutor. Îmi strecor palma sub capul lui Iura : îi văd vinele zbătîndu-se cu putere la tîmple. Trăieşte !

— Dracu m-a pus să te iau în căruţă ! N-aveam destule belele şi-aşa ! mormăie Katia mînioasă.

— Mai repede, mai repede, fată ! Nu-l vezi că se sufocă...

— Stai locului !... Aha, uite... şopteşte ea.

Se străduie să scoată cît mai uşor fularul rănitului. Toată ceafa îi este scăldată în sînge. Nu mă mai pot uita. Cîţi oameni însîngeraţi am mai văzut pînă astăzi ! Şi vii şi morţi, şi prieteni şi duşmani — şi nu mi-am ferit ochii. Acum însă nu mă pot uita... E Iura.

— A-şa, şopteşte concentrată Katia şi, răsucindu-i gulerul cămăşii peste bluză, termină de pansat gîtul şi pieptul rănitului.

O întreb :

— Are să scape, Katia ? Spune ?

— Da ce sînt eu, Dumnezeu ? se răsteşte la mine. Ei, comedie !

Îşi strînge grăbită feşele în geanta sanitară şi se repede spre geam.

— Unde-s căruţele ? Căruţele ! Unde-i palavragiul acela afurisit ?

Dar sergentul nu-i nicăieri, şi nici căruţele nu se văd. Se pare că în colţul ăsta al satului n-am mai rămas decît noi.

Coliba se cutremură de o nouă explozie. Prin spărtura ferestrei pătrunde o trîmbă de fum şi izul nesuferit de trotil. Katia se lasă în jos, mă arunc şi eu la pămînt. Iar cînd ne ridicăm capul, zărim în uşă un urias, într-o scurtă aproape neagră, descheiată, cu guler de blană, pusă de-a dreptul peste cămaşă. Prin răscroiala cămăşii i se vede pieptul păros.

— O faşă ! Cine-mi dă o faşă ?

Cu o mînă omul îşi apasă rana de la gît. De sub palma lui şi printre degete sîngele năboieşte pe mînecă şi-i stropeşte scurta. În cealaltă mînă omul strînge un automat. Îl recunosc deodată uimit — e automatul meu ! Uite şi sîrmuliţa de aramă cu care am prins cureaua, în locul cataramei pierdute.

Dar înainte de-a apuca să-l întreb ceva, Katia îl ia în primire :

— De unde ai luat-o ? De unde-ai luat asta ? Şi-l smuceşte zdravăn de poala scurtei. Faţa îi arde de furie. La început ostaşul nu înţelege ce vrea fata de la el, holbează ochii ba la Katia, ba la haina de pe el. Apoi îmi dau seama că atît scurta cît şi automatul au fost luate de la omul, de la sergentul pe care îl aşteptam.

— Astea ? se dumireşte în sfîrşit uriaşul. Nu le-am furat. Le-am luat de la un sergent ucis.

— Unde ? urlă Katia

Uriaşul strigă şi el :

— Da ce eşti tu, procuror ? Uite-l colo, în drum. Du-te şi vezi.

Doborîtă parcă de cele aflate, Katia se lasă moale la pămînt.

— Tancurile unde-au ajuns ? întreabă ea zdrobită.

— Răzbat încoace. Trebuie s-o întindeţi de aici.

Din colţul colibei aviatorul ţipă din nou :

— Evacuaţi-mă imediat ! N-aveţi dreptul. Am fost propus pentru titlul de erou. Insist, pretind...

Katia ne aruncă o privire aspră, însufleţită de-o hotărîre nestrămutată. S-a decis.

— Scoateţi-i afară ! Hai ! Toţi răniţii afară ! Fuga !

Da, trebuie scoşi afară ! Şi totuşi nu asta e soluţia cea mai bună. Să-i scoţi afară înseamnă să-i şi cari mai departe, să fugi cu ei. Dar poţi să te iei la întrecere cu tancurile ?

Totuşi n-avem altceva de făcut.

Îl salt de subsuori pe Iurka. Uriaşul cu scurta sergentului îşi înfăşoară febril gîtul cu o faşă

lungă, îi bagă capetele pe sub guler şi-l apucă pe Iurka de picioare. Nechemat de nimeni, neamţul se repede săritor la Katia. A găsit undeva o manta rusească şi seamănă acum cu un ostaş de-al nostru. Doar căciula i-a rămas germană. Împreună cu Katia ridică în braţe pe aviatorul fără vedere.

— Prin grădini, luaţi-o prin grădini ! Pe uliţă n-o să putem trece, comandă uriaşul.

Ieşim în curte, ocolim colţul prăvălit al colibei, care ne-a adăpostit atîta vreme, şi-o luăm la fugă prin grădină. În stînga se întinde o ulucă înaltă cu sîrmă ghimpată pe creastă. Alergăm în lungul ei. Doar că eu unul nu-s un alergător prea vrednic ; Katia şi neamţul au ajuns departe în faţă. Bine că măcar din spate ne mai fereşte coliba ! Dar de undeva, din uliţă, nemţii ne zăresc totuşi. N-apucăm să facem nici o sută de metri, cînd o rafală lungă de mitralieră se înfige în acoperişul de paie al colibei. Hornul se face ţăndări şi aşchiile de cărămidă ne împroaşcă de sus ca grindina. Aerul e plin de zăpadă şi paie spulberate. Gloanţele ne şuieră pe lîngă urechi.

— Trag zdravăn, ticăloşii ! bombăne uriaşul şi întoarce capul înapoi. Asta nu mai e război. E măcel. Cît ne-am mai muncit noi : şchiopul ăla al vostru şi cu mine. Vreo douăzeci de oameni am întors din fugă, dar pînă la urmă ne-au ajuns pe noi gloanţele.

Alerg copleşit de-un fel de năuceală. Gîndurile mi se învălmăşesc. Mă strădui totuşi să înjghebez un plan. Simt că Iurka mi se sfîrşeşte în braţe,

că n-am să pot, că n-am să apuc să-l mai salvez. O șuviță de sînge înspumat i se prelinge dintre buze, și-l văd că se asfixiază tot mai rău. Din cînd în cînd încetinesc fuga și dau să-l apuc mai bine, să-i salt capul care-i cade mereu pe spate. Iurka ba geme, ba amuțește, și de fiecare dată mi se pare că acum s-a sfîrșit, moare! Piciorul mi-a înlemnit și mă doare rău în fesele ude. Dar nu-l iau în seamă și calc peste durerea ce-mi sfredelește osul pînă-n șold. Nu-i timpul să mă uit la suferință! Trebuie să mă grăbesc, altfel murim cu toții.

La capătul ulucii ne întîmpină un gard de tufe și ne strecurăm prin desișul ramurilor tari ca sîrma. O nouă rafală ne culcă în ciulini. Îndată ce gloanțele se abat într-altă parte, ajutorul meu sare și mă dă deoparte de lîngă Iurka.

— Stai așa! Lasă-mă pe mine!

Înalt cum e și cu brațele-i lungi, omul este probabil foarte puternic; dintr-o singură mișcare îl saltă pe Iurka în spinare. Aplecat înainte, pornește cu pași mari și grăbiți prin zăpadă. Mă uit în jur: tancurile au pătruns toate în sat. Costișa de dincolo a rămas pustie. Curînd au să fie aici.

— Ia, hai mai repede!

Sprijinindu-mă cu amîndouă mîinile de carabină, alerg după uriaș. Acum parcă-i ceva mai ușor de fugit.

— A dracului chestie! spune omul întorcîndu-și capul spre mine de sub povara din spinare. Am sărit din casă doar cu cămașa pe mine, fără

bluză. Toate actele mi-au rămas într-însa. Cine naiba m-o fi pus să înnoptez chiar în ultima casă!

„Am înnoptat! îl îngîn eu mașinal, pentru că altceva tot n-am înregistrat din vorbele lui. Oho, ce-am mai înnoptat! De bine ce-am dormit, am prăpădit tot ce aveam..."

— Da dumneata cine ești? îl întreb, șontîcăind în urma lui.

— Eu? Păi, eu sînt Evsiukov, plutonierul de la aprovizionare. N-ai auzit de mine? răspunde el, desfăcînd și mai larg compasul.

Mai știi poate oi fi auzit de el! E drept că aprovizionarea centrală nu-i ca un batalion oarecare, cei de acolo — pînă și sergenții — sînt cunoscuți în întreaga divizie. Doar că acum nu-mi mai amintesc de nimic. Și nici nu prea are importanță. Dau la o parte prăjina care-i stă în drum și trecem în grădina vecină. Zărim în fața noastră pe Katia și pe neamț, alergînd cu aviatorul rănit în brațe.

— Nu-i nimic! mă liniștește, sau poate se autoliniștește uriașul plutonier. Rezistă ei! Musai să reziste! Altfel e jale!

Firește că-i jale, prăpăd, rușine! Halal sat! Halal dimineață!

Deodată auzim vocea Katiei. Ne strigă ceva, apoi cotește printre case, spre uliță. Mă opresc și prind de undeva de aproape, de după casele din drum, un zdrăngănit de căruță. Înainte, în haosul acela al eploziilor, se vede că nu am auzit uruitul și-am întîrziat. Plutonierul o ia la fugă,

eu rămîn iarăşi în urmă. Curînd ajungem la o curte acoperită de paie, o traversăm şi ne pomenim în stradă.

Chiar prin mijlocul ei goneşte, cu viteză nebună, drept spre noi, o căruţă încărcată cu vîrf.

16

— STAI ! Stai ! strig eu, simţind că aceasta e ultima noastră posibilitate de scăpare. Alta n-o să mai avem.

— Stai ! urlă şi Evsiukov. Îmi prăvăleşte în braţe pe Iurka şi se aruncă drept în calea cailor. Dar perechea de roibi turbaţi, speriată probabil la fel de tare ca şi oamenii, zvîcneşte ca fulgerul pe lîngă el. De sub copitele cailor zboară bulgări de zăpadă. În căruţă e un munte întreg de baloturi, iar peste ele, ca-n vîrful unui car cu fîn, se află un ostaş. Celălalt ostaş, căruţaşul, biciuieşte cu furie caii.

— Stai ! Husainov, stai !

După o clipă de cumpănire, plutonierul se repede în urmărirea căruţei, care încetineşte, trage la marginea drumului şi pînă la urmă se opreşte. Katia şi neamţul aleargă întins spre dînsa, ei sînt mai aproape. Îl tîrîi şi eu pe Iurka într-acolo. Încă nu şi-a revenit din leşin şi de aceea-mi pare atît de greu, neînchipuit de greu. Picioarele mi se împotmolesc în zăpada măcinată de roţi, moale ca nisipul — barem de-aş ajunge la vreme ! Casa de la cotitura drumului ne acoperă spatele, e chiar locul acela unde, aseară, am dat de cîrcotaşul căpitan de la aprovizionare. Aici tancurile n-au să ne vadă.

Bu-um ! Bu-u-bum ! Ti-u... vu-um !

Exploziile răsună încă dincolo de cotitură, dintr-acolo a ţîşnit, spre norocul nostru, căruţa cu roibii. Ce bine că se afla în ea un om de-al plutonierului ! Mi-e frică însă că n-o să încăpem cu toţii. Cel mult o să-l urcăm pe Iurka. Plutonierul ajunge gîfîind la căruţă şi se agaţă de funia care cetluieşte încărcătura.

— Jos calabalîcul ! Descarcă tot ! Fuga ! strigă Evsiukov ostaşului din vîrful căruţei. Acesta însă nu se grăbeşte să descarce. Se-ngroapă mai adînc între baloturi şi înghionteşte pe căruţaş să pornească mai departe.

— Pleacă. Nu-i voie dat jos ! Nu dat voie !

— Husainov, ce-i cu tine, ai căpiat ? Uite răniţii ! zbiară plutonierul şi smuceşte jos frînghia. Două baloturi de la margine bufnesc greu în zăpadă. Alte cîteva le dă jos plutonierul. Ostaşul din căruţă se ridică cît e de lung şi urlă :

— Nu-i voie ! Eu răspundem ! Semnat recipis !

De sus, de unde e, îmbrînceşte cu piciorul pe plutonier. Dar uriaşul îl prinde de pîslar şi-l trage în jos cu putere.

— Dobitocule ! Marş la o parte !

Încovoiat nefiresc, Husainov cade cu fundul în zăpadă. Plutonierul sare-n căruţă şi se apucă să arunce cu disperare totul în drum.

— Dare-ar dracu în tine să dea ! Ia, pune mîna și tu ! Fuga ! ordonă el căruțașului, care abia mai poate reține caii de speriat ce este.

Îl tîrăsc pe Iurka din răsputeri, și speranța îmi reînvie în suflet : poate izbutim totuși ! Izbutim. Katia și neamțul au și ajuns la căruță, îl așază în zăpadă pe aviatorul rănit și sar să ajute la descărcat. Acum pot desluși ce-i cu baloturile acelea : sînt niște flanele, de la vreun depozit probabil.

Husainov se scoală din drum. Mormăie ceva printre dinți și-și trage carabina de la spate. Și-o scoate peste cap și se dă un pas înapoi. În aceeasi clipă răsună un foc de armă. Putonierul se clatină, își prinde în palmă cotul însîngerat și, nedumerit, își îndreaptă spinarea.

— O, nemernicule ! strigă apoi, holbîndu-se la Husainov. Dintr-ăștia-mi ești ? Ticălosule !

— Stai ! oprește ! Ce faci ! urlu eu.

Katia se repede cu pieptul în arma lui Husainov. El însă o evită lesne și iar ridică pușca spre Evsiukov.

— Eu puşcăm. Eu ucidem. Eu dat recipis. Avut ordin puşcăm ! țipă el, și-l aud trăgînd închizătorul. Dar Evsiukov i-o ia înainte, saltă automatul și, fără să și-l dezlipească de la piept, trage o serie scurtă, de numai trei gloanțe. Husainov ridică mîna, de parcă ar vrea să-și ferească fata, și se prăvălește cu picioarele sub el.

— Dobitocule ! Idiotule ! mai strigă din căruță plutonierul.

Îl las în zăpadă pe Iurka. Doamne, ce mi-a fost dat să văd ! Ce se petrece aici ! Dar chiar

în spatele meu, aproape de tot, explodează un proiectil. Bu-um ! La cîțiva pași de noi bulgări de țărînă cad pe drum ca grindina. Un colț a casei de la cotitură s-a surpat în zăpadă. Dar asta n-a mai fost mină, ci proiectil de tanc. Tancurile au ajuns aproape de tot.

Explozia ne dezmeticește. Îl ridic din nou pe Iurka. Katia și neamțul se reped spre mine să mă ajute : ține-i, Doamne ! Ochii fetei ard. Părul i-a scăpat de sub căciulă, scurta de blană i s-a descheiat. Neamțul e tăcut și încordat, numai urechi parcă. Ai zice că toată ființa lui nu mai este aici lîngă noi, ci acolo unde se desfășoară lupta. Ciulește urechea, așteaptă pe ai săi ? Cine poate ști ? Dar ce importanță mai poate avea asta ? Dă-l dracului ! De-am termina mai repede !

— Mai repede, strigă plutonierul din căruța acum aproape goală. Aviatorul rănit a și fost instalat pe fundul ei. Alături, în zăpadă, zace o movilă de pufoaice. Îl culcăm în căruță pe Iurka. Apoi în colț, mă cuibăresc eu. Katia sare și ea, după ce căruța pornește. Căruțașul biciuiește caii sălbatic. Căruța se hurducăie cumplit, abia de mă pot ține de loitre. Ochii-mi sînt ațintiți înapoi : de după cotitură nu apare nimic. Oare sîntem într-adevăr salvați ?

Cînd deodată, focul și bubuitul ne întîmpină și din față. Un nor de țărînă amestecată cu zăpadă se înalță spre cer, și din zbor căruța noastră se afundă în pîcla acestui iad de fum, pămînt și zăpadă. Caii se abat în lături, căruța se înclină pe două roți. Mă agăț cu amîndouă mîinile de

loitre, ca să nu fiu zvîrlit afară. Lîngă mine Katia urlă disperată :

— Coteşte !... Coteşte, momîia dracului !...

În ultimul moment, vizitiul izbuteşte să ocolească pîlnia de obuz în hăul căreia era cît pe ce să se răstoarne, cu cai cu tot. Se pare că ne-am strecurat. Căruţa se redresează, caii goneşc în galop nebun. Dar nu parcurgem nici o sută de metri şi, trosc, ne ciocnim de ceva. E o trăsurică goală, răsturnată în mijlocul drumului. Un cal scăldat în sînge se zbate pe jos între hulubele ei. Nu departe, sub un gard, zace trupul nemişcat al unui ostaş cu mantaua ferfeniţă.

Îmi îndrept mîna care-l sprijină pe Iurka, şi-mi cercetez din ochi tovarăşii. Se pare că a trecut şi asta — toţi sînt teferi. Doar pe plutonier nu-l văd. Ba da, uite-l în spate. Aleargă împreună cu neamţul, agăţîndu-se de spatele căruţii şi încearcă să sară în ea. De pe degetele lui zdrobite sîngele se scurge pe poala mantalei mele.

Răzbatem prin plasa deasă a gloanţelor şi exploziilor pînă în capul satului. De aici, dincolo de podul de bîrne, se deschide o văiugă mocirloasă. Zăpada e bătută de nenumărate urme de camioane şi căruţe, de tălpi şi copite. Toţi oamenii din sat au fugit pe aici. Noi sîntem probabil ultimii. Pe podul de bîrne zărim un Z.I.S. părăsit, cu uşile cabinei vraişte. Cauciucurile îi sînt găurite de gloanţe, şi platforma sfărîmată i s-a lăsat pe-o rînă.

Căruţa coteşte pe drumul din fundul văii. Hurducăturile devin şi mai amarnice.

— Oh ! Oh ! Opriţi ! Nu mai pot ! strigă aviatorul rănit de sub scurta de blană ce-l acoperă.

Katia tace şi-i susţine în poală capul bandajat, ca să-l ferească de zguduiturile căruţei. În spatele nostru saltă chipurile asudate ale plutonierului şi prizonierului neamţ. Evsiukov tot nu s-a liniştit, nu-şi poate reveni după sîngeroasa-i ciocnire cu Husainov, şi înjură de mama focului :

— Dobitocul ! Vita încălţată ! Un glonte pentru o chitanţă ! Pentru nişte trenţe păduchioase. Năpîrca dracului ! Gîlma ! Mai bine-i prindea un dram de minte decît zelul ăsta tîmpit !.

Şi chiar aşa, cum naiba s-a putut întîmpla : noi între noi să ne ucidem ? ! Cum naiba ? Şi pentru ce ? Bine că l-a nimerit doar în braţ. Rana nu pare să fie gravă şi nici nu mai sîngerează chiar aşa rău.

În vale ajungem din urmă tot mai mulţi oameni. Fug cu toţii în aceeaşi direcţie cu noi, ici unul, colo altul, dincolo un grup întreg. Oameni călări nu se mai văd. Departe, în faţa noastră, dispar la o nouă cotitură ultimele căruţe. Pe unii fugari, pe cei care mergeau pe jos, i-am şi depăşit. Acum nu mai sîntem ultimii. Sperăm din nou — poate izbutim totuşi ! Mă lipesc de Iura. Mantaua lui subţire e leoarcă de sînge ; probabil că pansamentul a alunecat de pe rană. Tace mereu şi dinţii îi sînt toţi încleştaţi. Măi Iurka ! Ţine-te bine, băiatule !... Mă încleştez de marginile căruţei să nu fiu azvîrlit afară de hurducături. Deodată, deasupra capetelor noastre izbucneşte un fulger, o linie frîntă orbitoare. Ne ghemuim involuntar pe fundul căruţei. Departe

în față răbufnește un stîlp de pulbere albă. A fost un proiectil greu.

Ne întoarcem capetele ca la comandă. Da, aproape că ne-au ajuns mașinile, sînt la marginea satului. De după casele mărginașe, pe podul de bîrne, în dreptul Z.I.S-ului părăsit, au apărut vreo zece tancuri. Unele se opresc o clipă, scuipă o flacără scurtă urmată de fum și pornesc din nou prin vîlcea în urmărirea fugarilor.

V-vum ! vum ! bubuie văzduhul în urma noastră. Sus, deasupra capetelor, șuieră încă un proiectil. Șuierul ăsta înfiorător ne lipește de fundul căruței, iar peste o clipă pe coasta văii răsare o explozie învoaltă, frumoasă. Din spate, rafale de mitralieră răscolesc întinderea înzăpezită.

— Mînă ! strigă Katia. Mînă, momîie !

Căruțașul se ridică pe banchetă și biciuiește caii din toate puterile. Caii plini de spumă gonesc gata să fărîme căruța, nu alta. Ajungem din urmă cîțiva ostași descinși, cu mantalele descheiate. Unul dintre ei, tînăr, fără căciulă, cu capul rotund tuns chilug, încearcă să se agate de căruță. Plutonierul îl alungă.

— Un-te bagi ? Nu vezi că-s răniți ? !

Flăcăul mai aleargă cîțiva pași pe lîngă roată. Aștept tot timpul o nouă explozie. În fond cît poți goni așa sub tirul tancurilor ? Măcar de n-ar mai opri să țintească — oricum, din mers e mai anevoie să nimerești ținta. Și doar au să ne ajungă odată și odată. Ptiu, drace, cum să mai scăpăm ? Din fericire, în fața noastră se ivește o nouă cotitură. Eh, de-am ajunge pînă acolo !

Lătratul mitralierelor se apropie mereu.

Acum, depășim tot mai mulți ostași. Tăcuți, abia suflînd, fug cu ochii holbați de groază. Nu-i comandă nimeni. Mai toți sînt auxiliari, de la trenurile regimentare, de la depozite, de la ateliere... Pesemne că multora iadul acesta le este străin, n-au mai cunoscut primejdia, nu-s învățați cu focul. Își dau seama că singura lor posibilitate de scăpare sînt picioarele. Firește însă că nu-i o posibilitate din cele mai sigure.

Plutonierul înjură de mama focului.

— Stați, opriți-vă, dare-ar... așa și pe dincolo ! Unde fugiți ? ! Au să vă strivească, au să vă vîneze ca pe iepuri ! Stați ! Opriți-vă !

Oamenii întorc capul spre el, dar nimeni nu se oprește. Necunoscutul acesta în scurtă de parașutist nu le e comandant. Deasupra căruței șuieră un nou proiectil. La cincizeci de pași mai în față răbufnește explozia. Caii se cabrează, apoi țîșnesc în lături. Ne orbește un val de zăpadă. Mai-mai să ne răstoarne. Mare minune dacă n-are să se spulbere căruța pe coasta asta a văii. Scăpăm ca prin urechile acului dintr-o groapă acoperită de nea.

Și deodată, chiar lîngă noi, pe creastă, zăresc o figură cunoscută, cu o căciulă neagră de Cuban și o scurtă nouă de blană. E Sahno. O mînă îi este ascunsă sub scurtă. Mîneca goală flutură în vînt. E rănit probabil. Căpitanul Sahno ne-a văzut și el, pe chipu-i negricios și plin de sudoare nu mai citești decît panică. O șuviță de păr negru i s-a lipit de frunte. Aleargă năuc, cu gura căscată.

— Hei, flăcăi ! Staţi aşa !

— Încetineşte puţin ! strigă Katia căruţaşului.

Caii îşi domolesc goana. Sahno se apropie în fugă. De ce dracu ? De ce-a trebuit să-l mai întîlnim în asemenea clipă ? Dar căpitanul se prinde c-o mînă de leucă şi, ţinîndu-şi cu cealaltă căciula pe cap, se saltă greoi în căruţă. Orice s-ar spune... e rănit omul...

Căruţaşul biciuieşte din nou caii. Căruţa se hurducă din ce în ce mai rău pe drumul acesta de mlaştină îngheţată, acoperită cu zăpadă. Undeva în spate explodează unul după altul încă două proiectile. Plutonierul înjură birjăreşte.

— Ce-i asta, cum naiba ? Unde ni-s comandanţii ? Au căscat gura, au pierdut Kirovogradul !

Încet-încet, Sahno îşi vine în fire, începe să se uite la cei din jur. Dar tace. Plutonierul fierbe tot mai rău :

— Şi cercetaşii, dare-ar boala-n ei să dea ! S-au îndulcit la şnaps ! De bucurie ! Sigur că da : i-am izbit, i-am străpuns, am înaintat ca-n brînză. Acum, hai să ne decorăm. Sigur că da : bine că-n prima linie totul merge după plan, în rest — fie cum o fi, nu ne pasă.

Deodată Sahno se întoarce spre el. Îl priveşte cu ochi de gheaţă. Dar plutonierul se preface că nu bagă de seamă. Mi se pare că plutonierul poate spune mult mai multe, şi nu numai unui şefuleţ mărunt ca acest căpitan. Mă bucur. Oameni ca el plac oricînd, mai cu seamă în război. Te simţi mai tare lîngă ei.

Între timp hurducăturile devin insuportabile. Ai zice că acu-acu se face praf toată căruţa. Aviatorul urlă de sub învelitoare :

— So-oră ! Nu mai pot ! Opreşte caii !... Nu mai po-ot !...

Katia se apleacă spre el.

— Taci ! Taci, îţi spun ! De ce zbieri ? ! Dă-te jos dacă nu mai poţi !

— Mă doare ! Mă doare, o-o-of...

— Rabdă dracului şi taci.

Ne avîntăm nebuneşte spre creastă. Dincolo de ea drumul coboară, acolo nu ne mai ajung ei ! Hai, încă un minut, încă jumătate de minut... Îmi muşc buzele de încordare. Parcă-i ceva mai uşor acum. Încă puţin...

V-vum... Fi-u-u-u...

Asta ce mai e ?... De unde ?... Căruţa sare cu roţile din faţă în sus, se răsuceşte. O forţă uriaşă mă saltă-n văzduh şi mă buşeşte cu capul în zăpadă. Alături aterizează un colţ al căruţei, la o palmă de umărul meu s-a înfipt.

Mă dezmeticesc şi mă trag tîrîş la o parte. Căruţa se răstoarnă pe-o rînă. O voce suduie amarnic. Katia ridică din zăpadă pe aviatorul rănit. Unul din cai, căzut pe genunchii din faţă, se zbate cu capul în zăpadă. Celălalt smuceşte căruţa în lături. Plutonierul se repede şi-l prinde de frîu.

Da, se pare că am rămas întreg. Mă năpustesc spre căruţă. Nu ştiu prin ce miracol Iurka a rămas la locul lui. Neamţul mi-o ia înainte. Se propteşte cu umărul într-o osie şi repune căruţa pe cele patru roţi. De undeva din faţă aud vocea căpitanului :

— Taie şleaurile ! Şleaurile, fuga !

Plutonierul desprinde hamurile, iar Sahno se aruncă în căruţă. Neamţul o ajută pe Katia. Cu puteri unite ridică pe aviator. La un pas de roată zace-n zăpadă căruţaşul. Capul îi... Ce mai... Cap nu mai are, în loc de cap... Da ce să te mai uiţi...

Plutonierul taie şleaurile calului căzut şi pleşneşte calul teafăr peste crupă. Singurul nostru cal tremură tot şi ţîşneşte înainte. Cel rănit rămîne în urmă să scurme zăpada. N-are să se mai scoale.

— Mai repede ! Mai repede !

Nu ştiu dacă le strigă cineva vorbele astea, sau doar îmi răsună mie-n urechi. Simt însă că trebuie să ne grăbim, o simt cu fiecare părticică a corpului. Acuşi or să ne ajungă tancurile, ne-au şi ajuns parcă. Întreaga vale e plină de zdrăngănit şi de vuiet. Bubuie tunurile şi se îneacă mitralierele de atîta lătrat. Un sergent necunoscut ne-ajunge în goană. E doar în bluză şi pieptul lui, pe care se vede ordinul „Slava", e plin de sînge. Horcăie înăbuşit şi dintr-o săritură se prăvăleşte-n căruţă. Abia apuc să-l feresc pe Iurka.

Iată-ne, în sfîrşit, dincolo de creastă. Aici n-au să ne mai ajungă. Acum drumul coboară, la cinci sute de metri e un sat. Colibe înzăpezite, zăplazuri, fum ieşind pe hornuri, un drum bine bătut. Aici întîlnim şi mai mulţi fugari. Socotesc pesemne că-n sat e salvarea şi fug într-acolo cît îi ţin puterile. Îmi dau seama de departe că satu-i pustiu. Nici o rezistenţă organizată. Cred că nu mai e nimeni în sat. Cuprinşi de panică, şi oamenii de aici au luat-o la sănătoasa. Iar drumul, drumul e o şosea bună care duce spre Kirovograd.

Tancurile au s-o intercepteze, şi-atunci dezastrul are să fie şi mai mare.

Gonind mereu pieziş, cu oiştea într-o parte, căruţa riscă să se răstoarne la tot pasul. Fugarii se adună mereu spre ea. Încă unul se prăvăleşte din fugă într-însa, cîţiva răniţi se agaţă de loitre şi fug pe lîngă noi. Un ostaş bătrîn, cu mantaua numai zdrenţe, aleargă sleit de puteri pe lîngă roată şi plînge înăbuşit, fără lacrimi. Bărbia cu ţepi rari i se scutură febril. Plutonierul biciuieşte calul fără răgaz. Depăşim un grup de ostaşi, apoi alţi cîţiva, izolaţi, şi iarăşi vreo zece inşi în grup. Deodată Sahno sare jos din căruţă.

— Ia staţi ! Opriţi-vă ! Staţi ! strigă el la fugari şi îşi smulge pistolul din toc. Înapoi ! Înapoi, că vă împuşc ca pe trădători ! Înapoi !

Plutonierul aruncă hăţurile Katiei şi sare şi el în zăpadă. Începe să strige şi el „Stai !" şi ajunge din urmă cîţiva fugari. Îi opreşte şi-i îndeamnă de la spate spre căpitan. Sahno dă fuga spre marginea drumului. Pe pantă fug cîţiva ostaşi speriaţi, şi căpitanul, fără să ochească, trage după ei. Fugarii se opresc întîi nedumeriţi, apoi se împrăştie care încotro. În jurul plutonierului s-au strîns vreo douăzeci de oameni.

— Sus pe creastă ! Fuga sus ! strigă Sahno şi ridică mîna arătînd direcţia. Plutonierul se desprinde de grup.

— Hei, fraţilor, repede, după mine ! Care ai grenade, ia fă-te-ncoa ! Las-că le arătăm noi friţilor !

Osteniţi, gîfîind şi doar pe jumătate convinşi, oamenii se întorc spre creastă. Sahno mai opreşte

cîţiva noi sosiţi şi-i mînă după ceilalţi. Pe unul rămas în urmă îl izbeşte cu patul pistolului peste ceafă. Cine ştie, poate că aşa şi trebuie. Acum nu mai avem în cine ne pune speranţa, nimeni n-are să ne sară-n ajutor. Numai noi înşine.

Cuprins de-o înverşunare inexplicabilă, sar şi eu jos din căruţă. Sar şi cad pe piciorul rănit. (Iar m-am grăbit.) Dă-l naibii ! Dacă tot trebuie să mori, cel puţin să mori luptînd. În locul meu se urcă imediat altcineva.

Mă-ndrept ţopăind spre culme. În spatele meu răsună zdrăngănitul căruţei, o aud cum se îndepărtează repede, dar nu mă uit după ea. Ştiu că n-am să mai întîlnesc pe nici unul din tovarăşii mei.

După ce străbat aproape toată distanţa spre creastă, întorc totuşi capul înapoi. În jur nu mai e nimeni ; jos, departe, văd căruţa noastră intrînd în sat. Dar unde să fie Sahno ?

Căpitanul nu-i nicăieri. În faţă nu-l văd, în spate... Ba da, în spate, departe, parcă disting în căruţa noastră rotocolul negru al unei binecunoscute căciuli de Cuban. Simt că-mi vine să urlu de necaz. Ce josnicie ! Cum e posibil ?...

Micul grup de oameni s-a desfăşurat în lanţ de trăgători sus pe culmea văii, şi sub comanda plutonierului ocupă repede poziţii de luptă.

Îmi scot din spate carabina şi mă tîrăsc pînă sus. Sufletul mi-e apăsat de-o senzaţie neplăcută, de parcă am fost trimis la moarte printr-o înşelăciune. Bine, dar eu însumi am făcut-o ! Nu mi-a dat nimeni nici un ordin...

17

ÎN SFÎRŞIT, uite şi tancurile. La intervale mici, aliniate într-un singur rînd, se tîrîie toate pe coasta dulce a văii. Ce-i drept, înaintează încet şi prudent, nu şerpuiesc să prindă din urmă pe fugari pentru a-i zdrobi sub şenile, se mulţumesc să-i doboare de departe prin foc. Uruitul lor surd, din adînc, creşte mereu, cuprinzînd întreg pămîntul.

Nu mai pot ajunge pînă-n flancul lanţului de trăgători. Încovoiat de la mijloc, intru în rînd unde-i lanţul mai rar şi mă arunc în zăpadă. Zăpada nu-i adîncă pe aici şi-i afînată, peste tot se iţesc dintr-însa tulpini uscate de buruieni. În dreapta mea se agită o scurtă de blană. Poate că-i vreun comandant. Dar nu preia comanda. Ca şi toţi ceilalţi, e şi el un ostaş de rînd în lanţul de trăgători al plutonierului Evsiukov. În stînga mea se instalează grăbit în zăpadă un ostaş cu picioare lungi, într-o manta scurtă. Nu prea sus, deasupra stepei îngheţate şi albe, răzbate prin ceaţa uşoară un soare palid de iarnă.

— Foc ! Ce dracu mai aşteptăm ? ! Foc !

E vocea plutonierului, care s-a ridicat în genunchi. Scurta-i neagră de paraşutist se desluşeşte de departe pe albul zăpezii.

Da, sigur că da, foc. Altfel cum să oprim înaintarea tancurilor ? Deşi, ce-o să le putem face cu focul nostru ? Ehe, doar o pereche de tunuleţe antitanc să fi avut ! Sau măcar cîteva grenade...

Rare şi izolate, de pe poziţia noastră încep să pocnească primele împuşcături. Apoi cineva trage

o rafală lungă de automat. Probabil că deocamdată tancurile încă nu ne-au zărit. Stau întins într-un fel de amorţire. Mi-am ascuns pumnii în mînecile ude ale mantalei. Îmi îngheaţă degetele. Piciorul rănit îmi arde pînă la genunchi. N-am decît cinci cartuşe în încărcătorul carabinei şi le voi trage doar cînd tancurile vor ajunge aproape de tot. Să fiu sigur că nimeresc barem un vizor de triplex.

Tancurile se apropie într-una. Valea răsună de duduitul greu al motoarelor, de zdrăngănitul şenilelor. Nu mai au nici un fugar în faţa lor, cine a scăpat cu viaţă e de mult dincolo de creastă. Pe urcuşul lin, bătătorit de sute de urme, zac cîteva cadavre, o căruţă uşoară şi, ceva mai aproape, calul nostru mort. Deodată, un ghemotoc, de-acolo de jos, se însufleţeşte şi începe să înainteze tîrîş. E un om care-şi trage anevoie picioarele, pesemne că i-s rupte amîndouă. În aceeaşi clipă pe pieptul blindat al tancului din faţă se iscă o sclipire, şi omul încremeneşte pe vecie.

— Foc! Foc, lua-v-ar toţi dracii!... strigă Evsiukov.

Îmi strîng carabina în palmă, o duc la ochi şi trag. Patul armei mă izbeşte cu putere în umăr şi regret cartuşul irosit fără folos. În curînd are să-mi lipsească, o, ce mult o să-mi lipsească. Ochesc din nou fără grabă. Dar n-apuc să trag; alături explodează un proiectil. Ţinta îmi piere din ochi, mă-nvăluie pulberea de zăpadă şi izul de trotil ars. Nu-ntorc capul să văd unde au nimerit, dar simt că ne-au văzut şi ei. Acum să te ţii! Acum să vezi prăpăd!

Dar asta ce-o mai fi? În stînga văii, pe zăpadă, se întinde luminoasă o aţă roşietică parcă. Se-nvolburează o dată, apoi încă o dată. Şi deasupra primului tanc ce-a pornit să urce spre creastă apare un fir de fum. Mă uit la vecinul din dreapta, cel cu scurtă de blană. Da, asta e — el trage cu gloanţe trasoare. Bine dar de unde fumul? Să fi lovit el tancul?

V-vum! V-vum! Două lovituri prea scurte răbufnesc în faţa lanţului de trăgători. Vreme de cîteva clipe tancurile dispar în norul de ţărînă şi zăpadă stîrnit de explozii. Mă ascund cu capu-n pămînt. În jur cad bulgări negri, iar după ce vîntul spulberă fumul, îmi apare dinainte un adevărat miracol: primul tanc a luat foc.

Aproape că nu-mi cred ochilor, dar ăsta-i adevărul. Tanchiştii au şi început să sară afară din maşina incendiată. Portiera laterală şi capacul turelei sînt deschise, iar capota din faţă e toată în flăcări. Alte două tancuri din preajma celui distrus se opresc. Lanţul nostru de trăgători le răspunde cu trosnetul armelor.

— În butoaie! Ochiţi în butoaie! aud prin larma motoarelor strigătul lui Evsiukov.

Şi abia acum înţeleg: tancurile duc butoaie cu carburanţi. Aşa se explică izbînda noastră.

Ochesc înfrigurat în tancul cel mai apropiat care-şi întoarce domol pieptul lat ca să cotească spre noi. Parcă şi-n spatele lui e prins ceva. Butoi să fie? De aici nu se distinge. Mă grăbesc să trag, înainte ca namila să se întoarcă cu botul

spre mine şi să-mi ascundă în spatele turelei acel „ceva". Dar nu văd nici o consecinţă a glonţului meu : nici fum, nici foc. Alături, trasoarele vecinului zboară mereu.

Tancul rămas în urmă arde acum de-a binelea. Pale de flăcări roşii fîlfîie în vînt şi o coadă de fum negru se aşterne peste stepă. Celelalte tancuri l-au părăsit, îl ocolesc repede şi îşi întorc boturile spre noi. Văzduhul de deasupra noastră e măturat mai mult la întîmplare de rafale lungi de mitralieră.

Disperarea de adineaori a pierit. Mă simt capabil de luptă. Ba chiar dornic să văd cît mai repede tancurile apropiindu-se de mine. Dorul, setea de a mă bate cu ele îmi umflă pieptul. Şi toate numai şi numai pentru că un glonte de-al nostru a incendiat un tanc. Celelalte unsprezece se apropie tot mai mult şi mai mult.

Lanţul de trăgători le întîmpină cu un foc viguros ; fiecare trage în legea lui. Vecinul din dreapta bate grăbit cu trasoarele. Mă uit la arma pe care o strînge în mînă — mi se pare că-i o carabină de captură ca şi a mea. Straşnic ! Sar de la locul meu şi mă arunc în zăpadă spre el. În spate, la cîţiva paşi, explodează un proiectil. Pămîntul de sub mine tresaltă greu ; şuierînd, schijele sfîşie cerul. Mă apropii pe burtă de omul în scurtă de blană.

— Dă-mi şi mie cîteva ! Barem un încărcător ! Îmi dai ?

Omul nu ia în seamă prezenţa mea, ocheşte cu grijă, trage şi, tremurînd de încordare, îşi încarcă din nou arma. Nu mai e tînăr, tîmplele i-s cărunte. Sub gulerul de blană albă a scurtei se zăreşte vipuşca roşie a tunicii, aşadar, e ofiţer.

— N-am cartuşe ! N-am ! mormăie cu vocea-i răguşită şi parcă foarte cunoscută mie.

Sigur că da, e căpitanul de aseară, cel de la aprovizionarea diviziei, cel care descărca „Studebakerul". Poftim, n-a vrut să asculte ce-i raportam, şi uite că acum l-a ajuns şi pe el amarul. Din buzunarul umflat al scurtei se zăresc capetele colorate ale cartuşelor. Şi zice că n-are !

Zgîrcitul dracului ! Tare i-aş arunca ocara, deşi doar de ocări nu-mi arde.

— Barem un singur încărcător ! insist iritat.

Căpitanul îşi dezlipeşte obrazul de carabină.

— Şterge-o de aici ! Mă decamuflezi !

Îmi aruncă o privire scurtă, destul ca să-i văd ochii speriaţi. Uimitor lucru. Dacă-i este frică, cum de-a reuşit să incendieze tancul ? Dar asta e, ce să-i faci ? Înjur de necaz şi mă întorc tîrîş spre locul meu. N-apuc să parcurg însă nici jumătatea drumului şi-n spatele meu pămîntul se cască cu un trosnet nemaipomenit, năucindu-mă. În aceeaşi clipă simt o lovitură puternică în coapsă şi-mi dau seama că nu-i o schijă. Mă răsucesc în zăpadă, mă uit : o trîmbă opacă de fum se înalţă spre cer. Cîteva clipe nu desluşesc nimic, apoi, prin fumul rărit, începe să se contureze o pîlnie de obuz. O groapă goală, proaspătă de pămînt prăfuit — atît, şi nimic mai mult. Scormonind zăpada cu mîinile, mă reped spre groapă. Acum mi-am găsit adăpost şi poate şi scăpare : proiectilele nu nimeresc de două ori acelaşi loc.

Pîlnia de pămînt moale şi cald mă apără de foc. E drept că nu-i prea adîncă, cel mult pînă la genunchi, şi pute grozav a trotil. Totuşi gloanţele n-au să mă ajungă aici. Căpitanul însă nu-i nicăieri. Ciudat ! Doar aici sub coastă simt ceva tare, pipăi cu mîna şi trag de sub mine patul afumat al carabinei lui, cu o bucată de curea sfîşiată. Atîta tot. Arunc în zăpadă patul sfărîmat şi privirea îmi cade pe ceva fără noimă. E o scurtă mototolită, întoarsă cu blana în afară, de care atîrnă nişte capete de centură. Alt ghemotoc fără formă, mustind de sînge. Pe urmă mai văd o pată de sînge pe zăpadă amestecată cu ţărînă. Eh, bietul căpitan ! Stai, dar cartuşele ? !... Sar din groapă afară şi mă reped spre rămăşiţele însîngerate deasupra cărora joacă, în văzduhul geros, un abur călduţ. Scormonesc febril cu unghiile resturile de îmbrăcăminte. Şi într-un buzunar ferfeniţat, găsesc două încărcătoare de cartuşe brizante. Unul, ce-i drept, este început, dar tot e bine. Înhaţ cartuşele şi mă prăvălesc înapoi în groapa mea.

„Eh, năpîrcilor, acum să poftiţi !" îmi spun, îndesînd cartuşele în magazia carabinei. Tancurile au ajuns mult mai aproape. Acum îmi pot alege ţinta.

Bine, dar de ce nu mai înaintează ? S-au oprit aliniate la vreo patru sute de metri de creastă şi îşi îndreaptă tunurile spre noi. Mă instalez cît mai comod pe buza gropii şi nici nu apuc să mă gîndesc la ce am de făcut, cînd simt că întreaga înălţime pe care ne aflăm este zguduită pînă-n adîncuri de cîteva explozii puternice. Deasupra capului aud şuieratul furios al schijelor. Vîntul

aduce o putoare de trotil ars. Mă lipesc de parapetul moale al pîlniei împănate de schije şi-mi trag capul între umeri. Tancurile au început să bată metodic, din toate tunurile.

Buum ! Bur-rum-bum !... Bu-um !...

Ia te uită, mizerabilii, trag, nu glumă ! Toată creasta e învăluită în praf, exploziile ridică în aer o ceaţă cenuşie ca înserarea. Velinţa albă şi proaspătă a stepei se întunecă repede de sumedenia gropilor negre ca nişte ciupituri de vărsat. Zăresc ca prin ceaţă, la celălalt flanc al lanţului nostru de trăgători, pe cineva alergînd. Dar nu înţeleg unde fuge : înapoi sau într-o pîlnie de obuz ? E rău de cei care au rămas acum la suprafaţa pămîntului.

Trag. E drept că decomdată nu văd nici o urmare a tirului meu. Ajunse la ţintă, gloanţele mele iscă doar un fulger scurt, şi atît. Unde nimeresc brizantele nu mă pot dumiri ! Acum tancurile nu mai vin dintr-o coastă ca să le poţi lovi cu folos. Iar din faţă, în plin blindaj, degeaba tragi.

Şi un nou bubuit în imediată apropiere. Explozia mă asurzeşte, de parcă mi-ar înfunda urechile cu vată. Plouă cu ţărînă. Oho ! Îmi acopăr arma cu poala mantalei şi mă ghemuiesc în fundul gropii. Pămîntul se zguduie iar şi iar. La fiecare explozie trupul mi se chirceşte involuntar, pînă la durere. Totuşi trebuie că mă salt, să văd unde-au ajuns tancurile. Uite că nu se grăbesc. Acum, după ce-au tras, toate laolaltă, cîteva salve, tirul s-a mai rărit. Exploziile se răresc şi ele. Acum trag în tir direct. Ticăloşii ! Uite-i ce fac ! Ochesc, trag, explozie, şi mai piere încă un ostaş din lan-

ţul nostru. Apoi altă explozie, şi altă groapă apare în locul unui om. Tactică ! Una ca asta n-am mai văzut ! Să tragi cu tunul în cîte un ostaş izolat. Ne nimicesc unul cîte unul. În locul oamenilor din lanţ rămîne un şir de pîlnii negre. Au să ne termine repede !

Măcar într-un vizor de triplex de-aş reuşi să nimeresc ! Să las vreun tanc fără ochi ! Ţintesc din nou şi trag în ferestruica periscopului care abia se ghiceşte pe turela scundă. Cum s-o nimereşti — e prea departe ! Trag repede închizătorul ca să-mi reîncarc arma, şi simt că ceva mă plesneşte cu putere peste faţă, că îmi înfundă gura, ochii... Mă şterg cu mîneca şi văd la doi paşi în faţa mea un proiectil înfipt în zăpadă. Stă să explodeze. Mă ghemuiesc în groapă, mi-acopăr capul cu mîinile şi-n aceeaşi clipă înţeleg : nu, n-are să explodeze, e gol. Înseamnă că au început să tragă cu proiectile fără încărcătură !

Aştept vreo treizeci de secunde, apoi mă salt cu grijă peste marginea gropii. Nu-i greu să ghicesc care tanc a tras în mine cu proiectilul gol. Ăsta trebuie să fie, ăsta din faţa celui care arde. De aici de unde mă aflu se vede foarte bine gura tunului. E îndreptată spre mine. Înseamnă că se pregăteşte să tragă din nou. Măcar de n-ar fi un proiectil cu mitralii ! Ţintesc în gura tunului : poate am să nimeresc prin ţeavă pe cineva. Parcă nu se poate întîmpla cînd se deschide culasa pentru a reîncărca tunul ? Fireşte că şansele sînt infime, dar altă posibilitate nu am. Ochesc cît se poate de atent, acum n-am voie să greşesc. Nu apuc însă să mai apăs pe trăgaci, pentru că, în

spatele meu, cineva se aruncă gîfîind în pîlnie. Glontele pleacă o clipă prea tîrziu şi simt că am ratat lovitura.

Îmi trag piciorul rănit şi întorc capul. Lîngă mine se află un ostaş tinerel. Sub casca prea largă, care i-a alunecat pe ochi, obrazul îi este plin de noroi. Mîneca stîngă a mantalei e făcută zdrenţe şi mînjită de sînge. Bănuiesc că a venit la mine să-i bandajez braţul.

— Of, am ajuns ! spune abia suflînd, uitîndu-se la epoleţii mei. Mi-ar trebui ceva... ca să le... să le leg pachet...

Şi scoate din sîn cîteva grenade pe care le aşază în poala mantalei. Sînt aşa-zisele „lămîi". Mă uit la ele şi nu înţeleg de ce vrea să le lege pachet. De obicei grenadele grele se leagă mai multe la un loc pentru a fi aruncate sub tancuri, dar „lămîile" ? Şi numai trei bucăţi ! Unde mai pui că nu ştiu cum ar putea fi legate laolaltă.

— O făceam şi singur, dar uite !... şi-mi arată braţul stîng însîngerat, cu mîneca pe jumătate smulsă. Cu o singură mînă nu merge.

— Dar de aruncat ? îl întreb cu îndoială în glas.

— Le arunc. Dreapta e bună ! Doar să se mai apropie.

Are dreptate, face să încerci. Numai de-am găsi cu ce să le legăm.

— Dacă am încerca cu o moletieră ? propune băiatul.

— Să-ncercăm.

Desfăşurăm repede moletiera verde şi îngheţată de pe piciorul lui. Pun carabina jos şi înfăşor

în moletieră cele trei grenade negre cu detonatoare verzi. Pe una din ele este zgîriat cu un vîrf ascuţit : „M. Koval".

Altă explozie bufneşte foarte aproape. Ne cade în cap numai zăpadă. Mă uit din nou la lanţul nostru de trăgători — e clar că în curînd n-are să mai rămînă nimeni aici. Abia atunci tancurile au să pornească mai departe. De ce-ar risca să pornească înainte ?

— Sînteţi trăgător de elită ? mă întreabă ostaşul, arătînd din cap spre tancuri. Bine l-aţi mai atins ! Cu un brizant incendiar, nu-i aşa ?

— Nu eu l-am atins.

— Da cine ? Las-c-am văzut eu, protestează Koval şi se cuibăreşte mai bine în groapă. E tînăr şi îndărătnic nevoie-mare.

— Ba n-ai văzut nimic ! spun eu. Mai bine ai întinde-o în spatele frontului. Eşti rănit, n-ai ce căuta pe-aici.

Băiatul îmi strecoară pe sub sprîncene o privire contrariată.

— Barem o singură bestie să arunc şi eu în aer.

— Vezi să nu ! Cînd ţi-or arde un proiectil în cap, ai să sari tu în aer !

Băiatul se uită neîncrezător peste buza gropii. Tare mă tem că ăsta chiar are de gînd să arunce-n aer un tanc cu „lămîile" lui.

Tancurile continuă să tragă, zdrobind sub ochii noştri lanţul de trăgători. Trag cu proiectile goale şi cu mitralii. Pentru fiecare om — un proiectil personal. Cam mare cinste ni se face ! Probabil că au muniţii berechet. Se vede că vor să răzbune tancul incendiat. Căpitanul a dispărut de mult

fără urmă, dar tancul distrus de el mai arde şi acum. . . . .

Bu-um !

Ne aplecăm fulgerător amîndoi o dată şi ne ciocnim cap în cap pe fundul gropii. Suflul ne plesneşte spinările cu bulgări de pămînt şi zăpadă. Asta ne era destinat nouă. Noroc de pîlnia noastră. Băiatul ridică ochii spre mine. Nu văd nici urmă de frică în ei, ci doar îndărătnicie şi încordare.

— Eşti curajos !

— Cum ? întreabă. Nu m-a auzit.

— Curajos, am zis ! strig, încercînd să acopăr bubuitul exploziilor.

— Sigur că-s furios ! Pentru că-i o porcărie !

Fără îndoială că-i o porcărie. Am eliberat Ucraina pe jumătate, am rupt frontul duşman, am încercuit Kirovogradul. Şi-aici, poftim...

Mă scutur de pămînt şi de zăpadă şi mă întreb : n-au irosit nemţii cam mult foc pentru noi ? Două proiectile pentru o singură ţintă ! Nu-i vorbă, al treilea poate să fie ultimul. Tîmpită situaţie : să stai neputincios şi să-ţi aştepţi pieirea. Simt că aş vrea să se urnească odată din loc tancurile alea, s-o ia înapoi, sau chiar s-o pornească înainte, dar să înceteze dracului focul ăsta. De la o vreme încep să trag şi eu cu ochiul la legăturica verde în care se află cele trei „lămîi".

Şi, deodată, nu ştiu cum ridic ochii şi zăresc deasupra stepei traiectoria unui proiectil trasor. Nu glonte, proiectil ! O steluţă roşie izbeşte turela tancului din margine şi se înalţă apoi spre

cer. Întorc ochii spre sat : sub vişinii de lîngă prima casă văd un tanc. De unde-o mai fi apărut ? Ba uite că din curte apare un al doilea şi se opreşte la gard. Dar şi pe uliţa din spatele casei şi-a vişinilor se văd înaintînd încet cîteva tancuri cenuşii, cu vopseaua camuflajului de iarnă scorojită de tot. Chiar acum au sosit. Sînt ale noastre, nu-s multe, dar constituie un sprijin serios, acum o să ne fie mai uşor. Sîntem salvaţi ! „Aha, nu vă place !" strig. Tancul lovit de proiectilul nostru se smuceşte din loc, dîrdîie dintr-o singură şenilă şi îşi întoarce turela spre sat. Un nou fulger străbate creasta şi valea, dar nu-şi nimereşte ţinta. Un brizant nemţesc împroaşcă cu zăpadă flancul tancului cenuşiu, ricoşează şi dispare într-un nămete. Acum însă au pornit noi trasoare spre nemţi. Satul deschide un viguros tir de artilerie, şi ce plăcute ne par acum bubuiturile !

Cineva s-a şi desprins din lanţul nostru de trăgători şi a luat-o la goană în jos, spre sat. Un altul se ridică şi cade îndată la loc. Mai răsare o clipă deasupra pămîntului împestriţat de gropi pentru a dispărea într-o pîlnie proaspătă. Să fie un semnal de retragere ? Se pare că da... Curînd se saltă deasupra zăpezii o scurtă neagră. Asta-i Evsiukov. Aleargă şerpuit printre gropi şi face semne cu mîna supravieţuitorilor : înapoi !

Tancurile nemţeşti se urnesc alarmate şi pornesc în marşarier. În acelaşi timp se curmă şi exploziile de pe creastă. Tot focul nemţesc se strămută asupra satului. Deasupra capetelor noastre trasoarele zboară în ambele sensuri. Nemţii nu se retrag însă din vale, înşiruie tancurile unul după

altul şi pornesc spre dreapta, să ocolească satul. Şi noi nu le putem stînjeni în nici un fel fuga.

Ce ne rămîne de făcut ? Poate că acum nu mai sîntem necesari aici ? Într-adevăr, trebuie să ne retragem : deocamdată moartea a fost amînată. Să fim oare defintiv salvaţi ? Mă ridic în picioare şi-l strig pe Koval. El îşi încruntă sprîncenele blonde şi nu se prea grăbeşte să mă asculte.

— Haide, salturi scurte înainte !

Băiatul mîrîie nemulţumit şi nu se clinteşte din groapă.

— Nu plec !

— Ce face ? N-ai auzit comanda ?

— Nici o comandă ! Eu sînt rănit.

Ridică spre mine braţul stîng, înţepenit de tot, iar cu mîna dreaptă îşi strînge la piept legăturica de grenade.

— Ai înnebunit ? ! strig. Ce-ai să le mai faci acum ?

Ultimii trăgători coboară în fugă mare panta spre sat. Acolo jos tancurile germane nu-i mai pot vedea. Bubuiturile răsună în stepă şi dincolo, în sat. În duelul acesta al blindatelor, infanteria nu mai are nici un rol.

— Nu plec ! ţipă băiatul şi se întinde în groapa bătătorită de mine. Bestiile ! Ei l-au ucis pe Moskalciuk.

Şi, fără veste, izbucneşte în plîns şi-şi întinde lacrimile pe tot obrazul, cu pumnul murdar. Privirea lui mohorîtă urmăreşte tancurile duşmane. Maşinile uruie de zor. Se vede că vor să ocolească satul.

Koval mai suspină o dată și sare afară din groapă. Nici n-apuc să-mi dau seama ce are de gînd să facă, și-l văd că o ia la goană cu legăturica verde în mînă. Fuge pe creastă, de parcă ar vrea să taie calea tancurilor nemțești.

— Stai ! Unde fugi ? Vino înapoi !

El însă nici nu-și întoarce capul. Curînd dispare într-o groapă, apoi țîșnește mai departe.

Nebun băiat. Îndărătnicie și ură cîtă vrei, dar minte — nici de doi bani. Chiar de-aș admite că are să le ajungă, ce ispravă o să facă doar cu cele trei „lămîi" ale lui ?

Peste o vreme dispare cu totul printre gropile din vale. Nu mai pot rămîne, trebuie s-o iau spre sat. Oricît de curios ar părea, poate am să-l mai revăd totuși pe Iurka. Ce-o fi făcînd ?

Și ies din groapă în zăpada spulberată și înnegrită de explozii.

18

ÎNȘIRAȚI ca pe-o ață, înaintăm prin zăpada nu prea adîncă spre sat. Au rămas puțini, vreo cincisprezece inși. Unul, grav rănit, e purtat pe o manta. Altul, sleit de puteri, se clatină sprijinit de un prieten. Toată lumea tace. Mulți au rămas cu capul descoperit. Un tînăr își strînge pe șold brațul înțepenit, ca o ramură moartă. Eu șontîcăiesc anevoie în coada șirului. Carabina, care nu m-a ajutat mai de loc în lupta cu tancurile, îmi servește acum de cîrjă.

Pe cărarea bătută de-a lungul unei uluci ajungem în ulița satului, unde dăm îndată peste un „Willis" și un „Dodge". Mașinile sînt trase chiar la prispa unei case. Lîngă ele, în picioare, stau cîțiva ofițeri. Întîi și întîi distingem căciula înaltă, din blană de oaie, de pe capul unui colonel pe cît de scund pe atît de agitat. Și colonelul acesta ne oprește cu un strigăt furios :

— Cine-i comandantul ?

Oamenii se opresc unul cîte unul, pe măsură ce ajung în dreptul lui, și rămîn tăcuți, morocănoși, copleșiți încă de groaza prin care au trecut. Nici nu ne vine a crede că am scăpat cu viață, după ce atîția dintre noi au pierit prin gropile de obuz !... Colonelul se tot mută nervos de pe un picior pe altul și își plesnește pîslarii cu o nuielușă. Cei cîțiva ofițeri din preajma lui ne privesc încruntați.

— Cine-i mai-mare peste voi, v-am întrebat ? strigă colonelul.

— Să zicem că eu, răspunde cu glasul lui de bas răgușit Evsiukov, care tocmai se apropie. Tot mai e descheiat la scurtă, și n-are dedesubt decît cămașa. Pansamentul din jurul gîtului îi este roșu de sînge.

— Cine ești ? Numele, gradul ? întreabă colonelul pe un ton care nu prevestește nimic bun, îmbinîndu-și sprîncenele la rădăcina nasului.

— Sînt plutonierul Evsiukov, artelnic principal, raportează plutonierul, luînd poziția reglementară.

— De ce-ai părăsit înălţimea ? Cine ţi-a permis ? Şi colonelul se apropie pieptiş de plutonier.

Acesta se încordează tot şi-l sfredeleşte cu o privire îndărătnică.

— Da să ne ducem acolo ne-a ordonat cineva ?

Îndrăzneala aceasta îl scoate din fire pe colonel, şi strigă cu o voce nefiresc îngroşată :

— Cu-um ? Eu te întreb cine ţi-a permis să părăseşti poziţia ? Sau ţi s-a făcut de tribunal ?

Evsiukov oftează din greu şi răspunde domol, în totală opoziţie cu severitatea întrebării :

— Eh, tovarăşe colonel, înainte unde mi-aţi fost ?

Feţişoara măruntă şi bine rasă a colonelului se înroşeşte de indignare.

— Gura ! Cum... cum îţi permiţi ?

— Vedeţi-vă de treabă !... îi aruncă plutonierul şi, lăsîndu-şi capul în piept, porneşte hotărît în josul uliţei.

Ofiţerii se feresc din drum, făcîndu-i loc să treacă. Cei doi ostaşi de la coadă îşi ridică tovarăşul rănit şi, o dată cu toţi ceilalţi, pleacă după comandantul lor.

— Plutonier ! Îţi ordon să te întorci, strigă colonelul, răsucindu-şi brusc tot trupul în urma celor plecaţi.

Pornesc şi eu în coada şirului şi, cînd ajung în dreptul colonelului, simt că mi se urcă sîngele la cap.

— Plutonierul a oprit tancurile. De nu era el, nemţii s-ar fi aflat de mult aici !

Colonelul se uită la mine, să mă sfîşie, nu alta, şi tace o vreme năuc, ca şi cum n-ar fi înţeles ce-am spus.

— Da dumneata cine eşti ?

— Sînt sublocotenentul Vasilevici ! răspund răstit şi îmi înfig provocator privirea în ochii lui răi. Nu mă tem de el. Rănit cum sînt, ce-o să-mi facă ? Tot ce-am izbutit, tot ce-am fost în stare să facem, am făcut de bună voie. Ne-am luat adio de la viaţă şi ne-am instalat în calea tancurilor. Şi chiar aşa, tovarăşe colonel, înainte unde mi-ai fost, ia spune ?

— Marş pe poziţie, sublocotenent ! Ordon subunităţii dumitale să apere înălţimea !

— N-am nici o subunitate.

— Cum n-ai ? Unde ţi-e subunitatea ? De ce n-ai ? Dacă n-ai, du-te singur ! Lua-te-ar toţi dracii ! Am să te silesc să te duci !...

— Sînt rănit ! Nu vedeţi ? strig ca şi el. Tonul şi aroganţa acestui colonel necunoscut mă fac să turbez. Să se ducă ei să apere poziţia, ia te uită ce mulţi sînt aici în sat, zdraveni, sănătoşi şi cu o înaltă calificare militară ! De ce trimit acolo nişte invalizi ?

Colonelul mai strigă ceva şi-mi agită nuiaua pe sub nas. Undeva aproape răsună o explozie. E prima dată în viaţa mea cînd treaba asta nu mă sperie. O trîmbă de paie şi pleavă îmi izbeşte faţa şi o pulbere mirosind a ars se aşterne pe zăpada din jur. Colonelul se prăbuşeşte la pămînt. N-o fi ucis ? Dă-l naibii. Totuşi mai bine scăpa. Stai, că degeaba îl plîng. Uite-l că se ridică teafăr,

curînd ies de pe sub maşini şi ofiţerii lui, iar o voce speriată îl avertizează :

— Tovarăşe colonel, vine generalul !

Din uliţa principală coteşte spre noi un alt „Willis". Colonelul îşi scutură grăbit zăpada de pe manta, iar eu pornesc în direcţia unde au dispărut tovarăşii mei. Nu mă opreşte nimeni : nu le mai arde de mine. Mă îndepărtez şi aud cum generalul îl ia la zor pe colonel :

— Ce se petrece aici la dumneata ? De ce n-ai interceptat drumul sus, pe înălţime ? De ce n-ai executat ordinul de a desfăşura regimentul antitanc ? Asta-i neglijenţă şi prostie ! Să predai imediat comanda !...

Aşadar, chiar dumnealui n-a îndeplinit ordinul, de aceea s-a năpustit atît de furios împotriva noastră. Doar că noi n-am putut înlocui un regiment antitanc. N-am putut compensa neglijenţa lui. Am făcut totuşi un lucru de seamă, în care colonelul acesta n-a avut nici un amestec, şi tocmai de aceea avem dreptul să nu ne supunem nedreptăţii. Deşi nu prea conştient, simt însă că în conflictul acesta dreaptatea a fost fără discuţie de partea noastră.

La cîţiva paşi înaintea mea zăresc un ostaş cu mîna bandajată întrebînd ceva pe un altul, întîlnit în cale ; şi pe acesta din urmă indicîndu-i o direcţie. Mă iau după rănit, străduindu-mă să nu-l scap din vedere. Mai ales că a început să se întunece : soarele s-a şi ascuns, şi printre colibe bezna se îngroaşă. Curios ce repede s-a scurs ziua, ziua asta care acolo sus, pe creastă, ni s-a părut nesfîrşit de lungă. La celălalt capăt al satului, tancurile noastre se pregătesc de plecare. Acum ele nu-i vor mai lăsa pe nemţi să vină încoace. Cu atît mai mult cu cît a apărut şi generalul. Face el ordine pe-aici ! Cam la asta mă gîndesc în timp ce merg şchiopătînd pe uliţă. De fapt sînt mai mult speranţe decît certitudini. Aşa aş vrea eu să fie. Nu mai am pic de putere, simţurile mi-au înlemnit parcă. Nu-mi doresc decît să ajung undeva la căldură şi să mă trîntesc jos.

Ostaşul rănit coteşte spre podişca din faţa unei căsuţe cu ferestrele încadrate în chenare albastre. Cu acoperişul de tablă şi pridvorul înalt, de lemn, nu pare a fi o casă de locuit, poate-i sediul sovietului sătesc sau al conducerii colhozului. Cu ajutorul cîrjei-carabină ajung şi eu acolo. Uşa scîrţîie, deschizîndu-se în silă parcă, totuşi mă lasă să intru înăuntru.

19

NE OMORÎM vremea, bînd alene şi cu mare plăcere berea rece. Gorbatiuk şi-a scos haina şi şade la masă doar într-o cămaşă crem, de mătase milaneză. Îi este cald. Haina şi-a atîrnat-o pe spătarul scaunului.

Parcă mi s-a luat o stîncă de pe umeri. El nu-i Sahno. E un om cu totul diferit. Altă fire, altă atitudine faţă de oameni. Şi chiar înfăţişarea lui e cu totul alta. Acum mă şi mir cum de l-am putut confunda. Ce forţă necurată m-a orbit adineaori ? E un om cu totul diferit.

În restaurant rămîn tot mai puţini clienţi. Cîteva mese s-au eliberat şi chelneriţele scutură feţele de masă. Vecinii noştri mai stau încă, discută veseli. Cele trei sticle, cu gîtul învelit în staniol, le-au golit de mult. Gorbatiuk se tot suceşte, se sprijină de spătarul scaunului, suflă mulţumit pe nas şi se uită prin sală — se simte bine, e sătul şi satisfăcut de seara asta. Din cîte mi-am putut da seama pînă acum, omul e cam orgolios, în general însă trebuie să fie un cetăţean simplu şi cumsecade.

— Să ştii că te-am confundat cu cineva, îi mărturisesc. Te-am confundat cu un ticălos. Cu un tip de pe front.

Gorbatiuk surîde.

— O fi fost vreun trădător poate ?

— Nu, trădător n-a fost.

— Atunci un laş ?

— Nici laş. Ba uneori se arăta chiar viteaz. Şi nici altora nu le îngăduia să se teamă.

— Adică, era sever ?

— Nu, sever nu-i cuvîntul potrivit. Mai curînd crud.

Gorbatiuk se reaşază normal.

— Deh, în război cruzimea nu-i chiar un păcat.

— Poate, dar de ce să sacrifici răniţii, de pildă ?

— În timpul retragerii ?

— Nu. Într-o încercuire.

— Ştiu şi eu ? Dar dacă răniţii ar fi căzut prizonieri ? Ştii doar, dragul meu, că în privinţa asta

a existat un ordin special al lui Stalin : să nu se predea nimeni. Unde-i lege nu-i tocmeală.

Buna înţelegere dintre noi se cam spulberă. Se pare că Gorbatiuk nu-i de acord cu mine. Dar trebuie să fie o greşeală. Cum să-l fac să priceapă că aici nu-i vorba doar de executarea unui ordin ? Mai e şi altceva. Între timp îl văd că arborează un zîmbet superior : în discuţia asta a noastră, el se simte mai tare. Cu acelaşi zîmbet protector, umple din nou cu bere paharele înalte, întîi pe-al meu, pe-urmă pe-al lui, şi îşi trage scaunul mai aproape de mine.

— Îţi vorbesc din proprie experienţă. Pe front era ordine doar acolo unde soldaţii se temeau de comandant mai abitir decît de nemţi. Şi îşi subliniază afirmaţia izbind cu muchia palmei în masă. Comandanţii ăştia erau buni pe toată linia. Şi cu sarcinile îndeplinite, şi cu pieptul plin de decoraţii.

— Dar oamenii lor ?

— Ce-i cu oamenii ?

— Oamenii lor nu rămîneau prin morminte ?

Gorbatiuk clipeşte încurcat şi se foieşte nerăbdător pe scaun. Se vede cît de colo că întrebarea mea l-a găsit cam nepregătit. Ce se alegea din oamenii unor asemenea comandanţi, nu l-a preocupat niciodată.

— Ei, poftim... În război nu poţi să ţii cont de asta.

Ca să vezi ! Îl înţeleg din ce în ce mai puţin. Tanchistul acesta începe să mă mire de-a binelea. De mult n-am mai auzit asemenea opinii. E de-a

dreptul stupid să le auzi astăzi din gura unui om care-a făcut războiul.

Gorbatiuk își golește paharul dintr-o sorbitură și se apleacă din nou spre mine :

— Uite, tu îi tot dai zor cu oamenii-n sus, oamenii-n jos. Stai să-ți spun eu una. La Vitebsk l-am judecat pe un tinerel. Un ofițeraș cu caș la gură. Locotenenți dintr-ăia făcuți la repezeală. Comanda o baterie. Se retrăgeau. În față o gîrlă. Trebuia găsit un vad. Să fi trimis pe cineva să caute vadul. Dar el, prostul, s-a înduioșat : cutare-i rănit, cutare bolnav, unu-i bătrîn, altu-i neînvățat cu apa. Și s-a dus chiar el. Vadul l-a găsit, a trecut și gîrla. Doar că dincolo erau nemții. Și l-au prins. Era rănit. Avea și harta la el. Și drumul trasat pe hartă. Alt ofițer nu mai aveau la baterie. Și s-a zis cu ea. Locotenentul, ce-i drept, a fugit de la nemți și peste cîteva zile s-a întors la regiment. Dar firește că n-a fost iertat. Se putea altfel ? Dacă i-a fost milă de oameni...

— Ba a fost pur și simplu un bleg, locotenentul ăla.

— Sigur că a fost bleg, mă aprobă cu blîndețe Gorbatiuk. Sau să-ți mai dau un exemplu. Am judecat o dată un comandant de tanc. Își părăsise mașina, împreună cu tot echipajul, înainte ca ea să fie distrusă. O lovise un proiectil și el s-a grăbit să comande : „Părăsiți tancul !“ La tribunal susținea că i s-a făcut milă de echipaj. Era convins, vezi dumneata, că următorul proiectil are să incendieze mașina. Că lupta cu un „tigru“ german. Ce-i drept, chiar așa s-a și întîmplat : cu-

rînd tancul a luat foc. Dar locotenentul a ajuns direct într-un batalion de pedeapsă.

Își aprinde o țigară și trage cu poftă dintr-însa. O bănuială mi se iscă în suflet.

— Nu cumva ai fost procuror militar ?

Se uită nu știu de ce în jur, închide un ochi și răspunde încet :

— Președinte de tribunal am fost.

M-o fi înșelat auzul ?

— Cum ?

— Da, președinte de tribunal militar, repetă el tot în șoaptă, dar cît se poate de clar.

Nu-mi pot regăsi cumpătul, tac și-mi mut privirea în podea. Acum totul mi-e clar. Acum îi recunosc raționamentele, mi le reamintesc perfect. Oricît de ciudat ar părea, dar în acești douăzeci de ani ele nu s-au schimbat cîtuși de puțin.

Gorbatiuk observă starea în care mă aflu și se încruntă nemulțumit.

— Da ce-i cu dumneata, de ce te... miri ?

— Nimic, nimic.

Se mai uită o dată la masa tinerilor de alături și oftează.

— Crezi probabil că tribunalul militar a fost îndeobște o încălcare a legalității ? Acum cam așa e moda să credem. E moda reabilitărilor. E moda să dai toată vina pe judecători. Dar nimeni nu se gîndește, în numele cărui principiu făceau ei tot ce făceau ? De dragul cui descurcau pricinile cele mai complicate, își sacrificau somnul și mîncarea, se duceau în prima linie și suportau toate bombardamentele. De dragul cui ?

Nu mă impresionează de loc emoţia asta prefăcută.

— Te pomeneşti că de dragul victoriei ?

— Sigur că da ! Sau crezi poate că n-avem şi noi o contribuţie la obţinerea ei ?

Simpatia ce-mi inspirase se spulberă acum definitiv. Nu ştiu ce fel de om este şi nici ce fel de preşedinte de tribunal a fost. Simt însă că această pledoarie pentru poziţia sa din trecut are o explicaţie. E clar că ceva îl jigneşte, că e ceva cu care nu se împacă astăzi, şi-i gata să mă contrazică.

Eu însă n-am de gînd să discut cu el.

Nu vreau să discut cu el pentru că îi refuz orice credit. Nu poate să aibă dreptate, nu poate exista dreptate acolo unde dăinuie vinovăţia faţă de oameni. Oare nici acum, după atîţia ani de la război, oare nici acum nu i-a ajuns pe aceşti oameni simţămîntul vinovăţiei lor sau cel puţin remuşcarea ? Asta aş vrea să-l întreb, dar Gorbatiuk mi-o ia înainte :

— Nici nu mă gîndesc să ascund cine sînt şi ce sînt. Am acţionat conform legii şi, dacă mai există vreo îndoială, se pot consulta arhivele. Acolo totul e limpede. Controlat şi aprobat. Nu-mi cunosc nici un păcat pe conştiinţă. Pot da referinţe colegii mei, şefii. Nu sînt un ticălos. Cînd veneam într-un regiment — numai respect şi consideraţie. Comandantul regimentului mă saluta el întîi. Măcar că eu eram căpitan, iar el colonel. Aşa să ştii !

Tac mereu. Îl simt că-i neliniştit. Ba se foieşte în scaun, ba se lasă greu pe spătar. Pe faţa-i cărnoasă s-a aşternut o expresie de om jignit.

— Războiul nu-i o partidă de plăcere. Peste tot e nevoie de o mînă tare. Nimeni n-are chef să meargă la moarte. A, conştiinţa ? Conştiinţa e bună pentru ziare, pe front omul trebuie ţinut în frîu, trebuie silit să facă ce i se cere. Ca să-ţi ştie de frică.

— Ascultă, Gorbatiuk ! Crezi că este exclus ca vreun om osîndit odinioară de dumneata să fie astăzi reabilitat ?

Face pe naivul şi mă priveşte cu ochi mari.

— Ei, şi ce ? Foarte normal. Dacă l-au reabilitat — să fie sănătos. Sînt cu totul de acord.

— Dar nu te temi c-ai putea să te întîlneşti aşa, pe stradă, cu unul dintr-ăştia ?

Se uită la mine uşor alarmat şi se miră cu toată sinceritatea :

— De ce m-aş teme ? Eu ce vină am ? Pe atunci legile au fost într-un fel, astăzi sînt altfel. Îşi mai roteşte o dată privirea prin sală şi adaugă ceva mai liniştit : Ş-apoi nici nu cred să mă întîlnesc cu cineva. Pînă acum nu mi s-a întîmplat.

— De ce ? Chiar tuturor le-ai dat maximum, pedeapsa capitală ?

— Cum tuturor ? Ba de loc. Ne orientam de la caz la caz. Şi, lăsîndu-se pe spate, îşi bagă mîinile în buzunarele pantalonilor. Iar în ochi îi apare o expresie de impertinentă încredere în sine.

Se scoală, trage perdeaua şi deschide fereastra. O undă de aer rece năvăleşte în sală. În scurtă vreme se face răcoare, şi Gorbatiuk îşi îmbracă

haina cafenie, în carouri mărunte, cu două stilouri prinse în buzunarul de la piept.

Tînărul spătos de la masa vecină se ridică și vine spre noi.

— Pot să închid fereastra ? M-au rugat fetele, li-e rece.

Gorbatiuk se răsucește brusc și-l privește surprins parcă. Dar tînărul nu-l ia în seamă și închide fereastra.

— Ia, deschide-o la loc ! se răstește Gorbatiuk, sărind de pe scaun.

Și în timp ce băiatul se întoarce liniștit la masa lui, Gorbatiuk smucește fereastra.

— Eu am deschis-o, eu am s-o închid.

La început, tînărul se cam pierde cu firea, apoi însă în ochii lui se aprind două scîntei de furie

— Li s-a făcut frig fetelor ! Nu înțelegeți ?

— Dacă li-e frig, să stea acasă. La restaurant, ca și la mănăstire, nu vine nimeni cu rînduielile lui.

— Asta-i prea de tot !...

Și cu o fentă fulgerătoare, ca la scrimă, blondul trîntește cu zgomot fereastra la loc. La fel de zgomotos, Gorbatiuk o dă iarăși de perete. Tinerii de la masa vecină se întorc cu toții spre ei.

— Lasă, Igor ! Lasă, nu ne mai e frig.

— Igor ! Igor ! Dă-i pace. Plecăm îndată ! îl cheamă Erna, ridicîndu-se în picioare.

Tînărul cel blond mormăie ceva jignitor și se întoarce la masa lui. Gorbatiuk se lasă pe scaun gîfîind de iritare. Scoate o țigară din pachet. Mîinile îi tremură.

— L-ai văzut ? mă întreabă. Ai văzut unde-am ajuns ? Un mucos, nici nu i s-a uscat bine cașul la gură, și poftim. Cîtă obrăznicie ! Își aprinde țigara, aruncă bățul de chibrit pe jos și cutia pe masă. Își fac de cap, deștepții. Ca și ăia din timpul războiului. Te pomeneai cu cîte un locotenent dintr-ăsta tinerel, cu puf pe obraz, abia ieșit de pe băncile școlii militare, dar gata să filozofeze. Cum să nu, a absolvit zece clase ! Ba nu le plăcea armamentul, ba ordinul primit nu era bun. Secăturile !

— Ia spune, Gorbatiuk ! Dar dumneata personal ai ucis vreun fascist pe front ? îl întreb eu cu tot calmul de care sînt în stare.

— Eu ? De ce să-i fi ucis eu personal ? Nu asta era treaba mea. Secolul al douăzecilea a ajuns la o diviziune a muncii aproape completă, chiar și în război. Unii se duc la atac, alții trag cu tunul. Unii zboară pe sus, alții stau tot războiul în statele-majore sau toarnă oțel prin uzine. Fiecare cu misiunea sa.

— Și misiunea dumitale era să-i judeci pe ceilalți ?!

— Sigur că da ! Și i-am judecat.

— Pe nefericiții care fuseseră prizonieri ? Pe comandanții care întîrziaseră cu o oră ocuparea unei movile sau a unui cătun ?

Am ajuns aproape să strig. Gorbatiuk se uită stînjenit în jur, se foiește pe scaun și strîmbă scîrbit din buze.

— Au fost. Au fost și asemenea cazuri.

— Și nu te căiești nici acum ?

Îşi saltă capul revoltat. Ochii i-s plini de ură.
— Pentru ce ?

Acum strigăm amîndoi. Tinerii de la masa vecină se întorc spre noi. De la o altă masă, ne privesc cîţiva ofiţeri. O ceaţă mi se lasă dinainte. Mă ridic de la masă. Inima mi se poticneşte de cîteva ori, apoi se porneşte să bată nebună. Simt un gol în piept şi-o slăbiciune binecunoscută. Întreaga sală se clatină cu mine. Mă apuc cu mîinile de piept şi, răsturnînd scaunele din drum, o iau grăbit spre ieşire.

La garderobă un tînăr şi o fată îşi pun paltoanele. Mă prăbuşesc pe un scaun. Duşumeaua îmi lunecă de sub picioare. Pereţii se leagănă. Inima mi se zbate rar, cu putere.

Bătrînul garderobier, în uniformă galonată, se sprijină în coate pe tejgheaua lui şi se uită dispreţuitor la mine. Îi înţeleg foarte bine reproşul mut, şi-mi spun în gînd : ce chestie tîmpită ! Ba chiar scîrboasă ! Nu-mi mai lipseşte decît să cad pe jos şi să fiu dus la spital. Lumea o să spună : şi ăsta a-ntrecut măsura.

— N-aveţi cumva o pastilă de validol ?

Înainte de a-mi răspunde, garderobierul oftează adînc.

— Ce să facem cu medicamentele aici ? Restaurantele nu-s spitale, bombăne el. Poţi să bei, dar să ştii cît.

— Nu din băutură mi se trage, unchiule. M-am cam enervat.

— Enervat ! Prea v-aţi făcut nervoşi de la o vreme, mormăie bătrînul mai îmbunat şi se apleacă căutînd ceva sub tejghea. Probabil că nu

prea mă crede, totuşi se ridică cu o hîrtiuţă în mînă. O despătureşte pe îndelete, cu degetele-i îngălbenite de tutun, şi-mi întinde o pastilă albă.

— Ce-i asta ?

— N-are a face, înghite-o. Ajută...

Ezit o clipă, apoi înghit tableta de nu ştiu ce. Un gust neplăcut, metalic parcă, îmi rămîne în gură.

— Cum te simţi ?

— Ceva mai bine. Ştiţi, inima...

— Eh, inima, inima ! mormăie garderobierul. Inima-i un motor. Dacă se strică, s-a zis cu tine. Şi nu vă prea cruţaţi inima voi, ăştia tinerii.

— Nu e timpul astăzi să-ţi cruţi inima.

— Nu e timpul, zici ? Dar cam ce timp v-ar trebui ? Bani aveţi, case vă dă statul. Şi slujbe. Şi consideraţie. Ce vă mai trebuie ! Ce naiba vă lipseşte ? La anii voştri, noi deseori eram mulţumiţi dacă mîncam pe săturate. Pe cînd voi...

— Vezi că noi, pe lîngă mîncarea pe săturate, mai vrem şi dreptate.

— Dreptate ? mă îngînă cu ironie bătrînul şi îşi aţinteşte asupră-mi ochii lui cam spălăciţi, şi ca expresie şi la culoare. Trebuie că au văzut multe ochii aceştia. Uite şi tu cum am albit. De atîta bine. Asta-i toată dreptatea. Ia mută-te lîngă geam. Mai la aer. Are să-ţi facă bine aerul.

Mă mut lîngă fereastra pe jumătate deschisă. Vîntul nopţii flutură perdelele. Undeva, în apropiere, o locomotivă gîfîie răguşită. Pe liniile de garaj se văd garnituri lungi de vagoane verzui. Mai multe femei spală cu furtunul pereţii de tablă lucitoare. Pe pasarelă trec grăbiţi cîţiva trecă-

tori întîrziaţi. Dincolo de gară, pe bulevard, sclipesc luminile unui lung şir de felinare.

Încet-încet şi cam fără chef, inima reîncepe să-mi bată normal.

Îl văd pe Gorbatiuk ieşind în goană din sala restaurantului, aşa cum era — în haină şi cu capul gol — şi repezindu-se spre ieşire. Uşa e închisă. Trage de ea, o smuceşte, dar fără folos. Atunci iese şi garderobierul de după tejghea, cu o cheie în mînă.

Ce s-o fi petrecut acolo, în sală ? De ce nu s-o fi îmbrăcat de plecare ? Poate nici n-a cerut plata ? Să fi dat bir cu fugiţii ? Nu, că şi-ar fi luat paltonul şi pălăria.

Oarecum refăcut după slăbiciunea ce mă cuprinsese, mă înapoiez în sală. Îmi dau seama că tinerii de la masa vecină îşi întorc capetele spre mine. Toţi ochii mă aţintesc. Lîngă masă mă aşteaptă două chelneriţe. Nici nu mă apropii bine, că una dintre ele smulge o filă din chitanţier şi mi-o întinde, grăbită :

— Aveţi de plată unsprezece ruble treizeci.

Aşadar, Gorbatiuk n-a plătit. Achit jumătate din sumă. Nu-mi mai rămîne în buzunar decît o hîrtie de trei ruble, atît cît să-mi ajungă pentru tren. Femeia se uită chiorîş la banii de pe masă.

— N-aţi fost împreună ?

— Nu. N-am fost.

— De băut aţi băut împreună, dar de plătit...

Îmi întoarce spatele şi pleacă, lăsîndu-mă într-o situaţie infectă ; stînjenit, umilit. Dracu m-a pus să mă înhăitez cu ăsta. Cu mîna mea mi-am făcut-o !

Nu mai am chef să mă reaşez. Ar trebui să plec. De la masa vecină, Igor a înţeles probabil starea în care mă aflu.

— Halal tovarăş v-aţi găsit ! O tipică rămăşiţă a trecutului.

— S-a dus s-aducă miliţia, spune Erna şi-mi zîmbeşte prietenos, ca unui aliat. Pînă vine, luaţi loc la masa noastră...

Nici că se putea altfel. Totul e perfect logic. Vechile deprinderi ale judecătorului militar au ieşit la iveală : miliţie, tribunal. Ia mai ducă-se dracului ! N-are decît să vină cu miliţia ! S-au schimbat vremurile, astăzi nu mă mai tem.

— Staţi, staţi jos ! insistă fetele.

Mă aşez la masă între Erna şi fata aceea blondă, cu genele îmbîcsite de rimel. Nu pot vorbi, n-am chef de nimic — ascult ce se vorbeşte. Tinerii mai sînt agitaţi şi tulburaţi de cele petrecute, dar se pare că nu şi-au pierdut buna dispoziţie.

— Era cît pe ce să se încaiere cu Igor, îmi explică Erna. Vecina din stînga mă întreabă :

— Vă este coleg de birou ? Sau vă cunoaşteţi din armată ?

— Din armată, răspund eu, după o scurtă ezitare.

— E un ticălos.

Igor se saltă pe scaun şi întinde sticla spre mine.

— Ţipa la mine, de parcă i-aş fi smuls baretele decoraţiilor. Şi nici n-am văzut vreo baretă pe pieptul lui. A avut el vreo baretă în piept ?

— Nu de barete e vorba aici.
Igor îmi umple pe jumătate cupa cu şampanie.
— Fie, dă-l încolo ! N-are decît s-aducă şi miliţia. Haideţi să bem. Că dacă tot au să mă închidă...
Erna bate din palme şi joacă pe scaun.
— O, ce nostim ! Am să-ţi aduc pachete. Igor ! Şi-o să ne facem luna de miere la puşcărie ! Treizeci de zile în cap !
— Nu, cel mult cinşpe, rectifică tînărul în haină neagră. Mai mult nu se dă pentru atîta lucru.
— Depinde ce. Zile sau ani ?
— Pe dracu ani ! S-au dus vremurile alea !
Stau tăcut ca un oaspete străin la petrecerea vecinilor, şi zîmbesc. Mă simt bine aici. Iar ei se bucură gălăgioşi, ca nişte copii. Măcar că de mult nu mai sînt copii, mai cu seamă Igor. E înalt, lat în spete, cu mîini mari. Cu toate acestea, eu sînt de două ori mai în vîrstă decît cel mai bătrîn dintre ei. Reprezentăm două generaţii diferite, cu altă experienţă de viaţă, cu altă pregătire, şi pesemne chiar şi cu o altă poziţie faţă de cele petrecute aici. Şi totuşi eu îi înţeleg. Asta-i esenţialul.
— Ei, ce facem, bem ? Igor îşi ridică paharul şi, băgînd de seamă ezitarea mea, mă lămureşte : Avem oarecare motive — Erna şi cu mine ne căsătorim.
— Oho ! Atunci, felicitările mele !
— Vă mulţumesc ! În mîna dreaptă ţine paharul ridicat, iar cu stînga cuprinde gingaş umerii Ernei. Şi chiar de Ziua Victoriei. Ca fii de militari ce sîntem, respectăm, cum s-ar zice, o tradiţie de familie. Tatăl Ernei a fost general-locotenent. Al meu doar locotenent. Nu-i mare deosebire.
— Mai nici una, intervine Erna şi duce nerăbdătoare paharul la buze.
Apreciez cum se cuvine ironia ei.
— Păi, dacă-i aşa, unde vă sînt părinţii-locotenenţi ? Sau sînteţi fără ei ?
— Din păcate, fără ei, suspină Igor şi, umplînd din nou cupele, se reaşază. Locotenenţii noştri sînt departe. Al ei — lîngă Harkov, iar al meu la Demiansk. Doar nume dăltuite pe plăcile de marmoră.
La început îmi piere şi graiul. Tristă poveste. Probabil însă că ei şi-au înfrînt de mult durerea, căci după cîteva clipe de tăcere Igor îşi ridică din nou cupa :
— Aşadar, în cinstea Zilei Victoriei !
— Perfect ! Şi pentru fericirea voastră, copii de locotenenţi ! le urez eu. Simt cum mi se umple inima de lumină şi duioşie. Uit cîteva clipe de Sahno şi de Gorbatiuk, şi de toate necazurile mele.
Toată lumea îşi goleşte paharele. Igor rupe învelitoarea unei bomboane de ciocolată.
— Păcat că idiotul acela ne-a stricat seara. Şi ce bine ne simţeam...
— Nu-i nimic. Asta încă nu-i grav...
Nu apuc să-mi închei gîndul, că fetele de lîngă mine izbucnesc :
— Uite-i vin ! Vin ! Vin doi miliţieni, băieţi. Ia te uită ce chipeş e cel din spate ! Simpatic foc !

Gorbatiuk păşeşte repede spre noi pe intervalul dintre mese. În urma lui, la o distanţă convenabilă, înaintează, cu toată demnitatea funcţiei lor, doi miliţieni în tunici albe şi chipie roşii. Cel din faţă e un bărbat destul de vîrstnic, cu faţa ridată, celălalt e tînăr şi pare într-adevăr un băiat simpatic. Gorbatiuk se opreşte încruntat lîngă masă şi se întoarce cu faţa spre miliţieni :

— Poftim, uitaţi-vă la ei ! Beţi criţă. Impertinenţă, huliganism şi pînă la urmă chiar atacuri politice. Uite ăsta înaltu. Şi ăstălalt, în haină neagră.

Plutonierul de miliţie ne cercetează pe toţi cu o privire oficială, inventariază din ochi sticlele de pe masă, oprindu-se mai îndelung asupra mea.

— Bun. Rog pe cei numiţi să ne urmeze.

Erna sare de la locul ei. Se scoală în picioare şi ceilalţi.

— Dar cu noi cum rămîne ?

— Dumneavoastră puteţi continua.

— Ba nu. Dacă ne luaţi, luaţi-ne pe toţi. Nu-l las pe Igor să plece singur ! spune Erna.

Mă ridic şi eu în picioare.

— Sigur că da. Toţi sînt martori. Dacă-i luaţi, luaţi-i pe toţi, şi pe mine.

Gorbatiuk mă străpunge cu o privire plină de ură.

— Nu te băga martor. Ai să-mi dai şi dumneata socoteală. Pentru ofensă.

— O, pentru ofensă ! Foarte bine ! Să mergem !

Ies primul de la masă. Ceilalţi mă urmează pe rînd. Miliţianul cel tînăr o ia înainte. Ne strecurăm spre uşă. Oamenii din sală ne urmăresc din ochi. Pe la mese se aud voci :

— Şi-au făcut plinul !

— Huligani !

— Trîntori !

— Au prins toată banda ! Traficanţi de valută, probabil !

Învingîndu-ne stînjeneala, trecem cît mai repede posibil pe lîngă garderobier şi coborîm treptele spre ieşire. Miliţianul din faţă deschide uşa, o femeie se trage speriată la o parte. În urma mea aud fetele rîzînd amuzate. De fapt nu-i nimic amuzant aici.

Ieşim cu toţii în piaţă.

20

ÎN CASĂ e întuneric de tot (sau poate mi se pare) şi înghesuială. E atîta lume, că o vreme nici nu mă pot dezlipi de prag. Stau pe loc şi caut să deslușesc prin beznă petele vagi ale chipurilor, pansamentele, siluetele întunecate de pe laviţe şi de pe duşumea. Aerul e saturat de izul înţepător al medicamentelor — înseamnă că trebuie să fie şi un medic pe-aici, am în cine-mi pune speranţa.

— Uite un mîncător de tancuri ! strigă cineva de lîngă perete. Ei, cum merge pe-acolo, i-aţi alungat pe cotropitorii fascişti ?

N-am nici un chef de discuţii, mai cu seamă pe tonul acesta. Dar uşoara agitaţie din glasul omului îmi dă de ştire că se află şi o femeie aici, pe-aproape, şi încerc să-mi dau seama prin semiîntuneric : n-o fi cumva Katia ?

— Au fost respinşi, răspund eu.

Auzindu-mi vocea, de lîngă sobiţa rotundă, în jurul căreia se îndeasă mai mulţi ostaşi, se desprinde cineva în scurtă de blană. Uite c-am ghicit. Recunosc chipul Katiei sub căciula soldăţească.

— A, tu erai, subule ! Prietenul tău, săracul, s-a posomorît de tot. Credeam că s-a zis cu tine.

Katia se dă deoparte, şi ochii mei, acum ceva mai obişnuiţi cu întunericul, îl zăresc pe Iurka întins pe o manta. E culcat pe spate, fără bluză, cu pieptul bandajat strîns, şi încearcă să-mi zîmbească din colţul buzelor

Mă reped spre el, fără să iau seama unde calc, fără să aud ocările, şi mă aşez pe jos, la picioarele lui.

— Iura ! Iurka ! Ce faci ? Cum te simţi ? Spune, Iurka ?

Acum îi văd mai bine obrazul cenuşiu, fără strop de sînge, cu nasul ascuţit, străin parcă. Nu mai am nevoie de răspuns la întrebarea mea, văd şi singur că nu-i e bine. Stă prost Iurka, şi încă ce prost !

— Aşa şi-aşa... Ceva mai uşor !... şopteşte fără glas, doar din vîrful buzelor. În ochii lui înfundaţi în orbite se aprinde o scînteie de bucurie, dar peste o clipă se stinge. Le văd toate acestea, le înţeleg. Şi aş vrea să-l încurajez cît de cît.

— I-am respins, ştii ! Au venit tancurile noastre. Altfel ar fi fost rău de noi. Acum, Iura, o să te putem trimite la spital. Cu primul transport o să te trimitem ! spun eu convins că într-adevăr aşa are să fie. Acum cu siguranţă că am să-l pot evacua.

Dar, lîngă noi, cineva hîrîie neîncrezător :

— Vezi să nu ! Ai tu avion să-l evacuezi ?

— La ce-mi trebuie avion ? întreb, nedumerit. Replica m-a cam alarmat. Întorc ochii spre uşă : cu spatele sprijinit de perete şi cu arma strînsă între genunchi şade un ostaş sugînd o ţigară. Iar lîngă el (ia te uită : şi-aici îl găsesc) moţăie neamţul „meu". De ce cu avionul ? repet. Cu maşina, sau cu căruţa, şi tot o să-l trimitem la spital. Nu vedeţi că e grav rănit ?

— Hm !... Noi vedem. Dar tu nu prea vezi !

— Ce ? Ce nu văd ?

Sînt gata-gata să izbucnesc. Ce s-o mai fi petrecut aici ?

— Am căzut în laţ, asta e. Ne găsim între ciocan şi nicovală.

— Hei, voi de colo ! răsună un glas aspru, cunoscut. Lăsaţi discuţiile astea !

Sigur că da, căpitanul Sahno trebuia să fie şi el aici ! În colţul cel mai întunecos. De aici, de unde mă aflu, eu nu-l pot vedea, el însă ne vede probabil pe toţi. Prea şi-a luat un ton de comandă : pesemne că el e cel mai mare în grad. Ostaşul de lîngă uşă amuţeşte şi-mi face un semn din ochi : te-ai dumirit, nu ?

— Gata, ajunge cu văicăreala, spune Katia, strecurîndu-se spre noi cu o gamelă în mînă. De

sub capacul gamelei cu apă fierbinte ies aburii. Ia, cine are vreo scurtă de blană ? întreabă ea. Trebuie să-l învelim pe băiatul ăsta rănit grav.

— Ţine-o pe a mea, se înalţă un glas. Tot n-o pot îmbrăca. Păcat că are o mînecă lipsă.

Un om, cu tot umărul prins în pansamente, îi întinde o scurtă de blană. Katia îl înveleşte cu mişcări grijulii pe Iurka. Apoi îi dă să bea. Dinţii prietenului meu clănţănesc uşor pe marginea gamelei de aluminiu. După ce bea, îl mai aud o vreme respirînd greu şi des.

— A-şa, a-cum... mi-e mai bi-ne...

— Perfect, îl linişteşte Katia. Încearcă să dormi. Somnul o să te ajute mai mult ca orice profesor.

— Bine, mulţumesc... şopteşte Iurka, şi pleoapele învineţite i se lasă peste ochi.

Katia se-ntoarce spre mine :

— Da piciorul tău ce face, subule ? Ia arată-mi-l.

Şi fără fasoane se aşază, îmi ia în poală piciorul martir şi mormăie supărată :

— Poftim, cică ăsta-i pansament la dumnealui ! Ia te uită ce porcărie e aici !

Ştiu eu şi singur ce porcărie-i acolo. Feşele s-au muiat de zăpadă şi sînge, au alunecat, s-au ghemuit. Totul e murdar şi năclăit. Şi în plus mi se pare că laba piciorului mi-a şi degerat. Degetele barem nici nu le mai simt. Ca să nu mă mai amărăsc degeaba cu frumoasa privelişte, întorc capul şi strîng din dinţi. Chiar în faţa mea, la peretele celălalt, şade prizonierul neamţ. E tăcut şi potolit, poate chiar puţin speriat, cu o expresie de supunere pe faţă. Poartă aceeaşi manta

subţirică, şi căciulă cu cozoroc. Şi-a cuprins genunchii cu mîinile şi-ai zice că doarme. Ostaşul care-l păzeşte, un om bătrîior, cu obrajii ţepoşi, şade în prag şi îşi termină ţigara de ziar.

— Lasă-mi mie chiştocul, neică, îi cere cineva din întuneric.

Ostaşul mai trage o dată cu sete din ţigară, se scoală, face doi paşi printre trupurile de pe jos şi întinde boaba de jar spre mîna ce se ridică în întîmpinarea lui. Ochii mei au început să distingă tot mai multe în bezna odăii. Printre răniţii de pe laviţa de sub geam îl văd întins pe aviatorul salvat de noi din celălalt sat. Stă absolut nemişcat, ca un mort în învelişul său de feşe, doar din cînd în cînd îi scapă cîte un geamăt. De altfel întreaga casă e plină de vaiete, suspine şi gemete reţinute.

— Hei, treci la locul tău ! aud în aceeaşi clipă comanda răstită a lui Sahno. Nu uita că eşti pus să păzeşti pe cineva !

Ostaşul se justifică în silă :

— Nu fuge el ! Îl văd eu.

— Ba nu vezi nimic !

Lîngă mine, simt că se mişcă cineva. E un om îmbrăcat într-o scurtă cu gulerul ridicat. Probabil că pînă adineaori a moţăit cu spinarea sprijinită de zid, acum s-a trezit şi spune cu un glas răguşit încă de somn :

— N-aveţi grijă. Îl supraveghez eu.

Apoi tuşeşte şi, ca un neamţ veritabil, se adresează prizonierului în germană. Sînt uimit : ia te uită ce bine ştie nemţeşte ! Prizonierul îi răs-

punde ceva cu glas scăzut. Iar vecinul meu, observînd că sînt curios, îmi traduce :

— Spune că s-a predat de bunăvoie şi n-are de gînd să fugă înapoi...

— Sigur, dacă i-am strîns cu uşa, s-a predat. Şi de fapt nici nu te-am întrebat ce îndrugă el acolo ! îi curmă vorba Sahno. Şi dumneata ai face mai bine să nu-i vorbeşti, tovarăşe locotenent.

Locotenentul tace. Deodată îmi simt piciorul străpuns de o durere arzătoare şi mă cutremur tot, iar Katia se răsteşte la mine, mai mult de formă :

— Ia astîmpără-te ! Ce te tot foieşti ca o fată mare ?

— Aoleo ! Păi, dacă smuceşti aşa !

— Las-că suporţi tu. Cu capul cum stai ? Mai bine ?

— Capul e-n regulă, mint eu, doar ca să nu-mi mai umble şi la rana din frunte.

Katia îmi bandajează strîns laba piciorului, în timp ce eu mă întorc iarăşi spre vecinul meu, locotenentul, care-şi răsuceşte încet o ţigară. Oamenii de felul locotenentului îmi inspiră întotdeauna respect, căci simt într-înşii ceva interesant şi deosebit. Şi măcar că mă sfiesc să-i impun, acum şi aici, cunoştinţa mea, îl întreb totuşi :

— Nu sînteţi din divizia 111 ?

Locotenentul îşi lipeşte ţigara şi, nu prea îndemînatic, îi rupe capetele. Se vede cît de colo că nu demult a deprins treaba asta.

— Nu. Sînt de la comandamentul armatei. Trimis de ziar.

— De la redacţie ?

— Da. De ce te miri ?

— Nu, nimic, doar aşa... răspund eu, oarecum tulburat de asemenea cunoştinţă.

Nu mi s-a mai întîmplat să întîlnesc ziarişti, mai cu seamă pe front, aşa că nu-mi mai pot stăpîni curiozitatea. În schimb el pare destul de indiferent faţă de tot ce se petrece aici, îşi aprinde foarte atent ţigara şi trage fumul cu poftă. Obrajii îi sînt năpădiţi de ţepi negri şi deşi, de aceea par poate şi mai supţi. Cu toate că e aproape egal în grad cu noi doi, ca vîrstă trebuie să fie mai mare cu vreo cincisprezece ani. Iurka a deschis ochii şi văd pîlpîind şi în ei o luminiţă de interes. Este firesc : Iurka mi-a mărturisit, ţin minte, că după război ar vrea să se facă ziarist.

Dar locotenentul fumează în tăcere şi convorbirea dintre noi nu se leagă.

— Asta-i tot, spune Katia, rupînd în sfîrşit capătul feşei. N-o mai tăvăli prin toate noroaiele.

Se întoarce apoi spre Iurka, dar el a închis ochii, şi fata îmi spune încet, ca s-o aud numai eu :

— E foarte slăbit. Trebuie să fim cu ochii în patru. Să nu cumva...

Oftez. Mi se pare mie sau într-adevăr pleoapele prietenului meu au tresărit uşor ? Probabil că simte îngrijorarea noastră.

— Nu-i nimic, vedem noi.

— Soră ! Nu mă pansezi ? întreabă o voce.

— Întîi pe mine, că aştept de nu mai ştiu cînd.

— Îndată, îndată, băieţi. La toţi vă vine rîndul.

Katia se strecoară spre alt rănit, iar Iurka face un efort vădit să-și înăbușe gemetele și mă întreabă :

— Au avut multă infanterie nemții ăștia ?

— Infanterie n-a fost, Iura. Dacă aveau și infanterie nu-i puteam respinge. Numai vreo duzină de tancuri. Două am distrus.

Iurka deschide ochii și își proptește privirea imobilă într-un punct al bagdadiei scunde.

— Știi, un desant de tancuri este o forță. Dacă o să mai ai prilejul să te ciocnești cu ei, caută să... te apropii cît mai mult... Esențialul... este să nu te grăbești să sari din mașină... Cu cît reușești să te apropii mai mult de ei... cu atît mai bine. Eu știu asta...

— Și eu, bineînțeles. Îl aprob bucuros, deși n-am participat încă la nici un desant de tancuri. Văd însă ce greu îi vine să vorbească, buzele arse de febră abia i se mai mișcă.

— Bun... Dă-mi apă... Mă arde.

Îi salt capul și-i duc la gură gamela de aluminiu. Iurka bea îndelung, cu sorbituri mici și dese.

— Ți-e rău ? Stai liniștit. Și nu mai vorbi.

— E-n regulă...

Și oftează.

— Acum nu mai scap prea curînd... Mi se pare că m-au atins zdravăn. Cine știe cît o să mă tăvălesc prin spitale... Cînd vine mașina ?

— Mașina ? A da, sigur, o să vină... Ai răbdare. Am auzit chiar eu pe un general : zicea că trimite.

— Bine, șoptește Iurka. Mă crede. Da, ce-am vrut să spun ?... Cînd ai să fii pe front caută să-ți

faci rost de un M.G. patruș'doi. Nu te uita că-s nemțești. E o mitralieră de mare clasă. Să-ți înveți oamenii să umble cu ea... Sînt mai bune chiar ca ălea grele ale noastre... Patru M.G.-uri dintr-astea am avut. Cartușe... găsești cîte vrei cînd ești în ofensivă... Le-am cules și eu de pe cîmp...

Vorbele lui îmi trezesc o bănuială. Se pare că a pierdut speranța de-a mai uza vreodată de experiența dobîndită și vrea să mi-o transmită mie.

— Bine, Iurka. Las-că mai luptăm noi. Și cu „ciocănitorile" noastre și cu M.G.-urile. Nu-ți pierde curajul !

— Sigur ! Ne trebuie foc... Mult foc ne trebuie în ofensivă... că altfel au să ne căsăpească... E cam slăbuț focul nostru. Foc de arme individuale. Pricepi tu ? Slăbuț de tot...

Iurka tace, și-l las să tacă. Mi se pare c-a ațipit. Mă uit mai atent la capul lui, atît de slăbit într-o singură zi, zăcînd nemișcat și cenușiu pe postavul unei mantale. Mai scăpăm noi de-aici ? Eu, de bine, de rău, poate am să mai pot lupta, Iurka însă... Off, Iurka, Iurka !...

Ciulesc urechea la discuțiile șoptite din jurul meu, la zgomotele de-afară, și-mi spun că de mult ar fi fost evacuați răniții, dacă ne-ar mai fi rămas vreun drum neblocat de nemți. Dar nimeni nu se mai gîndește s-o facă, ceea ce înseamnă că-ntr-adevăr nu mai există nici o ieșire. Deci trebuie s-așteptăm. Doar că nu prea avem ce aștepta.

De la o vreme fereastra se luminează — a răsărit luna. Un colț al secerii luminoase s-a înfipt

în geamul uşor împodobit cu flori de gheaţă. Odaia se luminează şi ea. Numai prin colţuri şi sub bagdadie se mai ascund fuioare de întuneric.

Locotenentul de lîngă mine continuă să şuşotească ceva cu prizonierul neamţ. Ciulesc urechea, şi corespondentul, observîndu-mi interesul, îmi traduce :

— Zice că dumneata l-ai luat prizonier.

— Nu l-am luat eu. Eu doar l-am escortat. Şi nici măcar pînă la destinaţie.

— De ce ?

— Am dat peste nişte tancuri nemţeşti. Aveam trei prizonieri. Şi am rămas doar cu ăsta.

Corespondentul spune ceva în nemţeşte : o frază lungă de tot. Prizonierul îi răspunde bucuros şi amănunţit parcă. Din toată convorbirea lor nu prind decît vreo trei cuvinte : „Lehrer", „Buntzlau", „Efreiter". Corespondentul mă lămureşte :

— Îl cheamă Engel. E învăţător comunal în Silezia. Unul din camarazii lui era nazist. Acela a căzut prizonier fără voie. De obicei oameni de felul ăluia nu se predau.

Şi reiau convorbirea, tot în şoaptă.

Ştiu prea puţină germană pentru a înţelege cît de cît sensul frazelor spuse de ei în mare viteză.

Dar amîndoi l-au scăpat din vedere pe Sahno, care nu întîrzie să le aducă aminte de existenţa lui.

— Locotenent, pofteşte încoace, te rog ! ordonă el de lîngă masă.

— Doriţi să-mi comunicaţi ceva ? întreabă corespondentul. Dar Sahno nu-i răspunde şi, după

ce zăboveşte puţin, corespondentul se ridică şi se apropie fără grabă de căpitan.

Lîngă masă are loc un schimb de cuvinte, destul de neplăcut pesemne pentru amîndoi interlocutorii. Şi cînd locotenentul se întoarce la locul său, îmi dau seama, după faţa lui, că n-are să-şi mai reia discuţia cu prizonierul. Omul oftează semnificativ.

— Da, ciudat s-a mai încheiat misiunea asta a mea !... Am fost trimis să scriu o corespondenţă despre ofensiva începută. Dar uite că lucrurile s-au întors pe dos şi am dat eu însumi de dracu !

— Nu-i nimic, scrieţi şi despre asta. Scrieţi totul !

Locotenentul se încruntă :

— Despre asta nu se scrie. Nu-i un material potrivit.

21

PROBABIL că începusem să moţăi. Tresar speriat : mi se pare că m-a chemat Iurka. Şi-ntr-adevăr îl aud bolborosind ceva şi-l văd cum îşi suceşte neliniştit capul. Scurta de blană i-a alunecat de pe piept. Ochii îi sînt închişi. Alarmat, pun mîna pe fruntea lui. E uscată şi arde ca focul. Iurka nu reacţionează la atingerea mea.

Lumina de adineaori tot mai dăinuie în odaie. Dar şoaptele au amuţit — pesemne că răniţii dorm. Deşi nu chiar toţi : lîngă prag îl văd foin-

du-se pe bătrînul ostaş pus să-l păzească pe neamţ. Nici vecinul meu, corespondentul, nu doarme : stă nemişcat, cu ochii larg deschişi. Desluşesc într-înşii aceeaşi întrebare fără răspuns care mă frămîntă şi pe mine : cum au să se sfîrşească toate acestea ?

— Ţi-e sete, Iura ? Uite, Iura, apă...

Dar el nu-mi răspunde, continuă să-şi agite capul dat pe spate şi gîfîie din greu. Îi disting şoaptele :

— Vai, mămico ! Ce rost are ? Zău, mămico, lasă !... Zău, lasă... Altfel nu se putea...

Îmi dau seama : Iurka delirează.

— De ce nu vii ?... Olia !... Olenka ! Iartă-mă !... Înţeleg totul... Olenka !... Mamă !...

Fără să vreau încerc să pătrund înţelesul vorbelor lui dezlînate. Şi între timp paşii unei noi nenorociri încep să răzbată pînă la noi.

Mai întîi cineva întreabă într-o doară, ca prin somn : „Parcă se aude un uruit, nu ?" Apoi urechea distinge un vuiet cunoscut, pogorît parcă din cer. Vuietul creşte repede, şi curînd pămîntul se zguduie sub noi de primele explozii. Probabil, un bombardament aerian. E drept, foarte îndepărtat deocamdată. În orice caz nu în satul nostru. Dar, după toate semnele, bombardamentul e nemţesc. Nu mai încape nici o îndoială. Uşa de la stradă se deschide şi, lăsînd să intre un val de frig, cineva iese din odaie. Apoi spre uşă se mai îndreaptă un om. Liniştea somnolentă se curmă brusc. Prin colţuri oamenii încep să vorbească, să tuşească.

— S-au năpustit ulii afurisiţi. Acum ţin-te horă.

— Barem de n-ar veni încoace. Lua-i-ar dracu... Tare nu-mi plac bombardamentele.

— Da cui îi plac ?!

Şi deodată vuietul din înalt răbufneşte într-un trosnet cumplit. Undeva, aproape de tot de data asta (poate chiar la marginea satului), explodează, una după alta, cîteva bombe. Casa se cutremură din temelii. Într-un colţ cade zăngănind de pe perete o gamelă goală.

— Uite ce ne-a adus aşteptatul ăsta ! strigă cineva, şi după glasul strident îl recunosc pe aviatorul rănit. Dare-ar dracu-n ei cu aşteptatul lor cu tot ! Unde ni-s şefii ? mai strigă el cu disperare şi revoltă.

Dar şefii nu-s nicăieri. Sîntem cu toţii doar nişte răniţi. Numai Katia se mai răsteşte aspru la oameni, ca întotdeauna în asemenea ocazii.

— La pămînt ! Jos de pe laviţe ! Toată lumea la pămînt ! Răniţii coboară în silă de pe mese, de pe bănci şi se cuibăresc pe jos. Mă uit la masa din colţ : nu mai e nimeni acolo. N-a mai rămas în picioare decît Katia. Singură în mijlocul camerei, cu scurta pe umeri şi chipul luminat de lună.

— Culcat, culcat ! mai strigă. Şi linişte ! Nu-mi trebuie panică.

În apropierea satului, bombardamentul se dezlănţuie ca tunetul. Ne lipim de pămînt, cu răsuflarea oprită, şi aşteptăm încordaţi cînd are să se sfîrşească şi această blestemată încercare. Cineva înjură scîrbos, cu furie nestăpînită. Altcineva geme încetişor. Din uliţă se-aude tropot de paşi

și scurte strigăte alarmate. Iar lîngă mine Iurka tremură și se zbate în ghearele febrei.

— Mamă... Stai, stai, mămică ! Nu te mai duce. Foc... Unde-a pornit ? Unde se duce ? Țineți-o și voi...

Deasupra casei trece un vuiet greu. Două explozii sfîșie întunericul nopții. Vreme de cîteva clipe ochii ne sînt orbiți de jariștea ce fulgeră dincolo de geamuri. Ai jura că-ntreaga casă se va face fărîme, și mi se pare ciudat cînd peste o secundă-două îmi dau seama că zidurile au rămas la locul lor. Doar ușa de la intrare scîrțîie cu întîrziere și se dă de perete. Dar nu din pricina bombelor. Un ostaș necunoscut năvălește valvîrtej în adăpostul nostru :

— Hei, oameni buni ! ne strigă el din prag, abia răsuflînd. Au intrat nemții în sat !

Toată lumea amuțește. Ne-am pierdut cu firea și stăm ca încremeniți. Apoi cineva izbucnește nestăpînit :

— S-a zis cu noi ! Ăsta-i sfîrșitul...

— De ce ne-au părăsit toți ? Dreptate-i asta ? Grijă pentru răniți e asta ?

— Ho ! Liniște ! se înalță vocea căpitanului Sahno, acoperind larma. Să n-aud o vorbă ! Vă interzic categoric !...

— Care ești ăla de interzici ? Mai bine interziceai să fim abandonați ! Unde-s șefii ? Căutați-i pe șefi !

— Anunțați comandantul !

— Să dea fuga cineva la general ! strigă mai multe voci alarmate.

O siluetă țîșnește afară, bocănind și trîntind ușa. După ea se mai reped încă doi oameni. Dar în prag se ridică umbra încovoiată a căpitanului Sahno.

— Stați pe loc ! Încetați panica ! Vă ordon să încetați !

Casa aduce cu un roi de albine înnebunite.

— Unde vede ăsta panică ?

— Hai te cară...

— Sperietoarea naibii ! Am mai văzut noi și alții, mai grozavi ca tine !

— Mai bine-ai aduce-ncoace vreun șef !

— Fă-ne rost de o mașină ! Că mai vrem și noi să trăim !

Unii, care cum pot, se scoală în picioare. Alții rămîn întinși la pămînt. Bombardamentul s-a mai potolit parcă. Vuietul se îndepărtează. Probabil că avioanele se întorc la bazele lor. În schimb trosnetul mitralierelor crește mereu. Șuvoaie de aer rece se strecoară în odaie pe ușa deschisă.

Înjurînd încet, bărbătește, Katia își face loc spre ușă.

— Nu, istoria de ieri n-are să se mai repete ! spune ea. Am să...

Fata dă să iasă, dar Sahno îi taie calea. Se postează în prag, cu piciorul proptit în tocul ușii deschise. În mîna teafără strînge un pistol.

— Marș înapoi !

— Ce-i cu tine, ai înnebunit ? Fă-mi loc să trec ! Mă duc la comandant.

— Înapoi ! strigă Sahno ca apucat.

Pe neașteptate, Katia îl îmbrîncește zdravăn și, ușor aplecată înainte, țîșnește afară.

— Înapoi ! Înapoi, că trag !

Şi într-adevăr trage. Împuşcătura ne asurzeşte pe toţi. Doamne, n-o fi înnebunit de-a binelea acest păzitor al legii ? Corespondentul de presă se ridică de lîngă mine şi face un pas spre Sahno.

— N-are rost să te dai în spectacol ! Nu trebuie să anunţăm comandantul ? Nu trebuie să evacuăm răniţii ? De ce te încăpăţînezi ?

— Tu să taci ! Îţi ordon să taci !

Cu picioarele desfăcute compas, Sahno a încremenit în prag ca o stîncă cenuşie, doar pistolul i se mişcă de la unul la altul. Pe uşa deschisă gerul năvăleşte în voie.

— Sigur, pe el doar asta-l interesează : să nu crîcnească nimeni ! răbufneşte o voce mînioasă.

Totuşi, treptat, vocile amuţesc în odaie. Cine ştie ce mai este în stare să facă maniacul ăsta ? Sahno rămîne în aceeaşi poziţie destul de multă vreme, iar noi ceilalţi tăcem cu toţii. Doar aviatorul cu arsuri grave geme tot mai tare sub laviţa lui. Iurka s-a liniştit, dar în piept a început să-i gîlgîie ceva, înfundat şi neîntrerupt. Afară rafalele de pistol automat se răresc, apoi reîncep să clănţănească şi mai intens în liniştea nopţii.

Dar iată că din stradă răzbate o larmă de glasuri. Se aud paşi grăbiţi sub fereastră : e un grup întreg de oameni acolo. N-or fi venit să ne evacueze ? Apoi treptele de la intrare scîrţîie greu şi raza unei lanterne se propteşte în pieptul lui Sahno.

— Ce-i aici ?

— Aici sînt răniţi, răspunde Sahno nemulţumit. Dar nu se clinteşte din prag.

— Da dumneata cine eşti ? Şi ce faci aici ? întreabă vocea aspră a unui comandant, luminînd pistolul din mîna căpitanului.

— Eu stăvilesc panica ! răspunde pe acelaşi ton Sahno.

— Panica ?

— Da, panica.

— Nu-i nici o panică ! intervine o voce din întunericul odăii. Aşteptăm să fim trimişi la spital. Sînt grav răniţi printre noi.

Comandantul se întoarce acum către oameni. Lanterna lui luminează pe rînd trupurile întinse pe jos sau trîntite pe laviţe. Pretutindeni mantale, scurte, pansamente şi, mai ales, chipuri nerăbdătoare, alarmate.

— Nu vin pentru evacuare, ne anunţă răspicat comandantul încins cu centură şi diagonală. Inamicul încercuieşte comuna. Colonelul Gordeev mi-a ordonat să adun toţi oamenii valizi. Aşa că rog pe toţi cei ce pot purta o armă să mă urmeze ! Chiar acum !

— Asta-i cu totul altceva, răspunde după o pauză o voce din colţul odăii.

— De vorbă omenească înţelegem. Nu sub ameninţarea pistolului...

— Hai, să mergem care poate !

— Sigur că mergem. Altfel ne curăţă pe toţi.

Doi inşi ies din întuneric. Apoi se mai ridică cineva de lîngă uşă. Locotenentul de la ziar — corespondentul — oftează şi, anevoie, se scoală şi el. Eu ce să fac ? Mi-e penibil să rămîn, dar nici să-l las pe Iurka singur nu-mi vine. Simt că fără

mine are să se prăpădească. Şi afurisitul ăsta de picior care peste noapte a început să mă chinuiască din nou.

— Stai, strigă Sahno, de parcă şi-ar fi amintit ceva. Opreşte-i, tovarăşe maior! E un element neverificat printre ei.

Maiorul, care dădea să iasă, se opreşte şi-l luminează scurt pe Sahno cu raza lanternei.

— Ce element?

— Un element antistatal. Provoca nişte discuţii...

— Ia lasă-te de prostii, căpitane! Ce discuţii?...

Maiorul îşi stinge lanterna şi iese afară. Cei patru ostaşi îl urmează. Sahno rămîne cîteva clipe mut de uimire, apoi se repede după ei.

— Să ştii că ai să răspunzi, tovarăşe maior! Sînt împuternicitul secţiei speciale... îi auzim vocea.

În odaie cineva înjură din nou cu furie.

Locotenentul de la ziar se pregăteşte să plece. Fără grabă, întîi îşi lasă în jos cu multă grijă clapele de la căciulă, apoi îşi scoate din buzunar nişte mănuşi cu trei degete şi şi le trage pe mîini. Toate mişcările îi sînt nefiresc de încete, ca şi cum l-ar urmări un gînd obsedant. Văd totul şi-mi dau seama cît de greu îi vine să se ducă acolo, de unde nu se ştie dacă-i mai este sortit să se întoarcă. La picioarele lui şade prizonierul, supus, aşteptînd parcă ceva, el ştie ce. Corespondentul se uită la mine, apoi la Iurka. În sinea mea, îmi jur că dacă-mi va spune „Haidem!" — am să mă scol. El însă îşi îndreaptă cu grijă centura şi-mi zîmbeşte în semiîntuneric.

— Ei, rămîneţi cu bine. Vă urez să scăpaţi teferi de aici.

— La revedere! îi răspund mişcat.

Nu-mi explic cum a încolţit în sufletul meu o simpatie atît de puternică şi nelămurită pentru omul acesta. Iar acum cînd el pleacă acolo, mi-e şi mai neplăcut să rămîn aici. Şi poate pentru a atenua această senzaţie de jenă, îi propun fără a sta pe gînduri:

— Ia carabina mea.

— Nu, mulţumesc. Am pistol. Şi îşi duce mîna la tocul de pînză ce-i atîrnă la centură. De altfel, n-are importanţă. Acolo-s tancuri nemţeşti.

Apoi păşeşte peste piciorul meu şi dispare pe uşa dată de perete. Rămîn chinuit de tristeţea ultimelor lui vorbe. Odaia e acum aproape pustie şi cumplit de jalnică.

Pe jos nu mai sînt decît grav răniţi. Lîngă uşă, pe vechiu-i loc, şade prizonierul nostru, îngheţat, înfăşurîndu-se în manta. Soldatul care-l păzea nu mai este aici. Dacă a dispărut Sahno, pesemne că şi sentinela pusă de el a dat bir cu fugiţii. Dar neamţul tot n-a fugit. Se strînge ghem şi aşteaptă, doar el ştie ce, uitat şi părăsit, biet prizonier de care nu se mai sinchiseşte nimeni. Sub laviţa de lîngă geam, tremură mereu aviatorul acela cu arsuri grave. Îndes sub şoldul lui Iurka poalele scurtei şi mă tîrăsc pe genunchi spre laviţa aviatorului. Deşi, la drept vorbind, văicăritul acestuia ne-a cam plictisit pe toţi. Vai de sufletul lui totuşi.

— Cum te simţi ? Pot să te ajut cu ceva ?

— Da. Poţi şi trebuie să mă ajuţi ! răspunde pilotul categoric. Poţi, iubitule ! Nu mă lăsa să mor. Mă cunoaşte şi comandantul armatei. M-a propus pentru steluţa de Erou. Trebuie să iei legătura cu el. Cu comandantul armatei personal. Mă înţelegi tu ?

— Cum naiba să iau legătură cu el ?

— Trebuie să iei legătura. Să mă scoată de-aici. Sau cel puţin să trimită un tanc. Să mă evacueze cu tancul. Nu trebuie să pier...

Se teme că va muri. De parcă celorlalţi le este indiferent dacă vor trăi sau vor muri. De parcă faptul că e propus pentru titlul de Erou dă vieţii lui un preţ mai mare. Iurka e propus şi el pentru decorare. El de ce să piară ? Şi-n aceeaşi clipă compătimirea mea se preschimbă în ciudă.

— Înţelegi, iubitule ? Altfel mor ! M-auzi tu ?

Da, îl aud. Dar mă întorc la Iurka, nu mai vreau să-l consolez pe aviatorul ăsta. La marginea satului lupta bubuie acum din plin : şi tunuri de tanc, şi rafale de automat. Simt că nu-i a bine ! Măcar de s-ar întoarce Katia. Cu ea parcă sîntem totuşi mai în siguranţă. În aceste douăzeci şi patru de ore de cînd o cunoaştem ne-am obişnuit cu grija asta cam aspră ce ne-o poartă tuturora. Şi rămîn uimit : chiar aşa, n-a trecut decît o zi şi-o noapte de cînd am întîlnit-o, dar mi se pare că ne cunoaştem de cine ştie cînd. Ciudat, frumoasă nu e, blîndă nici atît, dar ce om de nădejde ! Mă sprijin cu spinarea de perete, decis să nu mă mişc de lîngă Iurka. Ascult zvonul luptei şi aştept întoarcerea Katiei noastre. Curînd

răsună paşi pe trepte, apoi o mînă caută clanţa uşii. Mă bucur că în sfîrşit se-ntoarce fata. Dar nu Katia intră în cameră, ci Sahno.

— Bun. Aşadar, cine a fost astăzi sus pe înălţime ? întreabă el cu tonul unui comandant săpunit pe nedrept de şefii săi.

Răniţii îşi reţin gemetele, sînt alarmaţi.

— Cine a apărat movila, vă întreb ?

— Care movilă ? întreabă un ostaş cu braţul prins în două atele. Acolo unde am luptat cu tancurile ?

— Da, acolo.

— Am luptat şi eu acolo. Ei, şi ce ?

— Numele dumitale ? pretinde Sahno ca la interogator.

— La ce vă trebuie ? Vreţi să ne propuneţi pentru decorare ? glumeşte rănitul pe un ton cu totul diferit de al căpitanului. Poftim : Ţvirkun mă cheamă !

— Cum ?

— Caporal Ţvirkun.

— Sublocotenent Vasilevici, notează ! îmi ordonă Sahno.

N-aveam şi aşa destule necazuri ? îmi spun eu. De unde naiba a mai apărut şi ăsta pe capul nostru ? La apărarea satului văd că nu s-a dus, în schimb s-a apucat de-o nouă anchetă. Iar bănuieşte pe cineva, iar acuză ! Cică luptă şi el !

— Altul, care-a mai fost ? continuă Sahno. Dar se pare că alţi apărători ai movilei nu mai sînt pe aici.

— Da dumneata n-ai fost acolo, Vasilevici ?
— Ba am fost. Şi ce-i dacă am fost ?
— Atunci de ce taci ? Trece-te şi pe dumneata pe listă.
— Las-că ţin minte şi fără să mai trec.
— Văd că ţii minte totul. Da pe plutonierul Evsiukov îl mai ţii minte ? Unde este ? mă încolţeşte el insinuant. Că dacă nu mă înşel aţi fost împreună, nu ?
— Da, împreună. Dar în sat ne-am despărţit.
Toţi ceilalţi tac şi se uită la căpitan. Tace şi el. În cameră coboară o linişte deplină, şi-n liniştea aceasta apar deodată zgomote noi. Undeva pe stradă se aud tancuri. Şi uruitul lor se apropie din ce în ce... Măcar de-ar fi ale noastre, şi nu nemţeşti ! Dar dacă-s ale noastre, unde se duc ?
— Da ce s-a întîmplat, tovarăşe căpitan ?
— Ce s-a întîmplat ? mă îngînă el cu răutate. Nu ştii ce s-a întîmplat ? Nimic, doar că aţi fugit de pe poziţie !
Acum înţeleg : s-a ivit pe undeva o defecţiune, şi fireşte că trebuie găsit un vinovat. Dar ce amestec are Evsiukov în treaba asta ?
Acoperind cu uruitul lor împuşcăturile dezordonate, prin dreptul ferestrei noastre trece un tanc, apoi încă unul. Un rănit, într-o căciulă cu clapele atîrnate, se tîrăşte spre fereastră şi se uită pe geamul uşor acoperit de gheaţă. Auzim cele două tancuri îndepărtîndu-se. Dar din capul satului se apropie un nou uruit de şenile.
— Na, că asta ne mai lipsea ! strigă ostaşul de la geam. Tancurile noastre se retrag.

— Cum se retrag ?
— Unde se retrag ?
Mă reped spre fereastră. Într-adevăr, umplînd tot satul de vuiet, mai multe tancuri se îndepărtează repede pe strada îngheţată.
Sahno uită deodată de noi şi ţîşneşte fără nici o vorbă afară. Eu mă întorc la Iurka. Ce-o mai fi şi asta ? Îl scutur uşor : poate are să-şi vină în fire, să nu ne trezim iarăşi într-o capcană fără ieşire. Răniţii ies cum pot în uliţă. Unii gem, alţii tac. Numai de-ar ajunge în stradă — pe acolo trece ultima posibilitate de a ne salva.
— Fraţilor, împuşcaţi-mă ! se roagă surd un rănit. Caporale, frate, fă-mi binele ăsta, împuşcă-mă !
Pe uliţă gonesc oameni, duduie tancuri. Au şi ei grijile lor, misiunile lor de luptă — cum să ajute nişte răniţi ? Aviatorul se scoală înjurînd în genunchi şi, orb cum este, se tîrăşte spre uşă. Deodată în colţul camerei răsună o împuşcătură şi geamătul înfundat se curmă. „Mai bine-aşa", spune o voce. Singur şi-o fi făcut felul sau l-a ajutat cineva ? mă întreb eu. Prea mult însă nu dăinuie gîndul acesta. Afară, sub fereastra noastră, se opreşte un tanc. Uruitul motorului a încetat brusc. Apoi se mai opreşte parcă încă unul. O, de-aş mai ajunge la vreme, poate că au să ne ia...
Cu chiu, cu vai îl îmbrac pe Iurka cu scurta de blană şi-l apuc de subsuori să-l trag spre ieşire. În aceeaşi clipă Katia năvăleşte gîfîind în odaie. Simt că după noi a venit ! Şi chiar aşa, o aud strigînd :

— Ia hai, sus pe maşini ! Fuga ! Cine nu poate singur, să mă cheme !

Îl salt de umeri pe Iurka, neamţul îmi sare în ajutor şi-l ridică de picioare. Katia ne face loc să trecem şi se repede la pilotul orb, care bîjbîie lîngă perete. Ieşim cu Iurka în curte şi ne ciocnim de un ofiţer înalt şi greoi, în combinezon şi cască de tanchist. Tropăie cu pîslarii-n zăpadă şi bate din palme glumeţ, cu prefăcută seninătate.

— Fuguţa, şoimilor ! Fuguţa, călăreţilor ! Hai, că ne răcesc telegarii. Stai aşa, că te ajut eu !

Şi apucă poala scurtei lui Iurka. Un al doilea militar în combinezon şi cască se repede spre el.

— Lăsaţi că-i ajut eu, tovarăşe locotenent-colonel !

Şi ambii tanchişti mi-l iau din braţe pe Iurka. O recunoştinţă profundă, vecină cu durerea, îmi strînge inima. Hala! om locotenent-colonelul ăsta : şi-a oprit tancurile să încarce nişte răniţi ! Cu siguranţă că ea, Katia, l-a înduplecat. Cu ajutorul neamţului, tanchiştii îl instalează pe Iurka pe blindaj, în urma lui, mă caţăr şi eu cum pot. Locotenent-colonelul sare sprinten jos de pe maşină şi se repede s-o ajute pe Katia.

— Pe ăsta să-l urcăm dincolo. Hei, viteazule, ia pune mîna ! strigă el neamţului, care nu-l înţelege sau nu-l aude de zgomotul motorului. Stă lîngă tanc şi nu ştie pesemne dacă-i este îngăduit şi lui să urce. În clipa aceea apare de undeva şi Sahno lîngă tancuri.

— Tovarăşe locotenent-colonel, neamţul trebuie lichidat. Aici, pe loc.

Locotenent-colonelul, care o ajută pe Katia să transporte un nou rănit, se uită mirat la el. Sahno şi-a şi dus mîna la tocul pistolului. E convins că tanchistul n-are să se opună. Dar intervin eu, şi nu atît din milă pentru neamţ, cît din dorinţa de a-l contraria pe Sahno.

— Nu-l ascultaţi, tovarăşe locotenent-colonel. Prizonierul e o „limbă". Avem ordin să-l ducem la general.

— Care general ? întreabă tanchistul şi dă din mînă a lehamite. Fie, urcaţi-l. Dă-l naibii. Aveţi timp şi mai tîrziu.

„Na, ai înghiţit hapul !" mă bucur eu, gîndindu-mă la Sahno, şi-i strig neamţului :

— Kom ! Repede !

Sahno, îl văd eu, ar vrea să se împotrivească, dar tanchiştii se grăbesc. Capacul turelei se trînteşte. Ambele tancuri îşi ambalează motoarele şi pornesc, Sahno îşi trage tocul pistolului mai la spate şi sare pe blindaj.

— Ţine minte : dacă-l scapi, ajungi la curtea marţială ! îmi urlă la ureche, cînd ajunge sus lîngă mine.

„Mai du-te dracului !" îi răspund în gînd cu ură.

22

STEPĂ. Noapte geroasă, cu lună. Duduit de tancuri, miros greu de motorină, vînt înţepător în obraji şi... căldură. Da, căldură. E drept că

doar la picioare, unde prin fentele capotei răbufnesc din toba de eşapament gazele arse. Şi totuşi ce rai ! Numai să te ţii bine, ca să nu te dea jos legănatul maşinii.

Ne încleştăm mîinile pe balustradele îngheţate ale turelei. Capul lui Iurka se odihneşte pe genunchii mei. Îl sprijin cu o mînă. În stînga mea şade neamţul, tăcut, preocupat probabil doar de sine şi indiferent la tot ce-l înconjoară. Lîngă el, rezemat de turelă, Sahno. Pe laturile şi aripile tancului sînt prinse nişte lăzi (probabil proiectile), iar alături de mine — o bîrnă de copac alunecoasă, fără coajă. În urma noastră uruie celălalt tanc. Acolo-i şi Katia. Îi văd spinarea voinică de după turelă. Mi se pare că în sfîrşit am avut şi noi noroc o dată — acum chiar că o să scăpăm.

Dar am cam rămas în urmă, capul coloanei e departe, şi mărim viteza ca să-l ajungem. Un vînt îngheţat ne arde obrajii. Umbrele intens-albastre ale stîlpilor de la marginea şoselei ajung pînă la şenilele tancurilor. Ochii disting totul pînă hăt-departe. Nemţii au rămas undeva în spate, la orizont se înalţă spre cer fulgerele unor proiectile trasoare. Acolo se duc lupte. Acolo luptă oamenii care din ordinul colonelului de tancuri au rămas pe movilă pentru a ne da nouă răgazul să scăpăm din încercuire. Dar încotro gonim noi ? Se pare că tot mai spre vest, nu în spatele frontului nostru, ci tot mai adînc în spatele nemţilor.

Fireşte că asta ne aruncă din nou în braţele neliniştii. Dar nu mai vreau să mă gîndesc la

nimic rău. Oricum, ne îndreptăm spre locul unde sînt ai noştri, unde-i grosul trupelor ofensive, unde-i conducerea, unde nu vom fi lăsaţi de izbelişte. E drept că din spate inamicul nu va înceta să ne urmărească. Căci nemţii, împresuraţi cum sînt, se străduiesc şi ei să răzbată spre vest.

Caut să întorc spatele vîntului, şi-mi trag între umeri capul bandajat. Vuind de mama focului la urcuş, tancurile ocolesc o vîlcea, străbat o postată de floarea-soarelui neculeasă la vreme, cu tulpinile frînte de vînt. Scînteierile trasoarelor din zare pier treptat, doar arareori cîte o salvă scurtă se mai înalţă puţin deasupra orizontului pentru a se stinge îndată. În jurul nostru însă e linişte, şi toate ar fi în regulă dacă Iurka s-ar simţi mai bine. Tot nu şi-a revenit încă. Îl înfăşor cît mai strîns în scurta de blană. Trupul îi pare ţeapăn şi foarte lung, cizmele îi atîrnă pînă aproape de ţeava de eşapament. Şi, cu legănatul ăsta violent al tancului, ar putea să-mi lunece jos la tot pasul. Barem de aş reuşi să-l aduc cu bine pînă la primul batalion sanitar. De altfel, tancul nostru a ajuns din urmă ultima maşină din coloană, aşa că legănatul şi hurducăturile s-au mai potolit.

Deodată Sahno se apleacă spre mine.

— Cum ?

— Spuneam că, după ce-om ajunge, ai să vii cu mine ! îmi strigă el în faţă.

— Unde ?

— Nu te priveşte. Unde am să-ţi ordon.

Altă bucurie acum ! Nici n-am scăpat bine dintr-o belea, şi poftim că mă şi ameninţă alta. Şi, ciudat lucru, aceste simple vorbe ale lui mă tulbură acum incomparabil mai mult decît cumplitele ameninţări proferate acolo, sub nasul nemţilor. Aici omul ăsta e o forţă. Aici n-ai să-l mai poţi trimite unde trebuie, ci ai să fii obligat să i te supui.

Stau cu umărul proptit în flancul zgrunţuros al turelei şi mă uit la şirurile de floarea-soarelui care au împresurat din nou drumul. Mă simt cu desăvîrşire sleit de încercările acestor ultime douăzeci şi patru de ore. Picioarele mi s-au mai încălzit, în talpa rănită simt o furnicătură : să fi amorţit sau se dezgheaţă — nu-mi pot da seama. În schimb mîna încleştată pe capacul turelei mi-a îngheţat de tot. Aş vrea s-o mai încălzesc. Dar nu apuc să-mi deschei mantaua la piept, ca să-mi ascund mîna la subsuoară, cînd o explozie puternică despică întreg pămîntul în două. Tancul cabrează ca un cal nărăvaş şi vreme de-o clipă rămîne parcă suspendat în văzduh. O forţă imensă mă smulge de pe blindaj şi mă proiectează într-un abis de zăpadă.

La început nici nu-mi dau seama ce s-a petrecut ; abia cînd iau contact cu pămîntul, înţeleg că a fost o mină. Scuip din gură zăpada arzător de rece şi sar în picioare, dar imediat mă prăbuşesc la loc în tulpinile de floarea-soarelui. Pe drum, în stînga lui şi încă undeva, în faţă, pînza nopţii e sfîşiată de cîteva explozii roşii ca focul.

Tr-rah ! Tr-rah ! Tr-rah-h-h !...

Nu, astea nu-s mine... Atunci ce sînt ? De unde ? Cum ? În buimăceala primelor clipe nu mă pot dumiri de loc. Simt doar că iar am dat de belea ! Dar unde o fi Iurka ? Poticnindu-mă de bulgării tari, mă reped spre tanc. Maşina a încremenit de-a curmezişul drumului. Din turela deschisă iese pe jumătate silueta unui om — ai zice că vrea să sară afară. Şi deodată urechea mea prinde un vuiet înfundat.

Bombardament aerian...

Şi ce noapte luminoasă ! Ai distinge şi un ac în stepă. Şi-s atîtea tancuri pe drum ! Totul e cît se poate de limpede. Cum de nu ne-am aşteptat la asta ? Ce-am sperat ? Mai simplu ca bună ziua ! Altfel nici nu se putea...

Ajung la tanc. Acoperit de zăpadă cum este, pare nevătămat. Sus în spinarea lui, pe vechiul loc, zace Iurka. „Mort", mă sperii eu şi dau să sar pe blindaj, dar mă împiedic, mai-mai să cad — m-am lovit de neamţ. E ghemuit în zăpadă, cu tot trupul lipit de maşină şi capul ascuns în mîini. Mă sprijin cu piciorul pe şenilă şi mă salt cu pieptul pe blindaj.

Pe sus din nou vuiet şi uruit de motoare. Dar pe bolta neagră şi înstelată nu se vede nimic. Mă îngrozesc că n-am să mai apuc să-l dau jos pe Iurka şi strig în neştire :

— Friţ ! Friţ !

Neamţul mă înţelege şi sare în picioare. Îl apuc pe Iurka de umeri, iar prizonierul îşi întinde în sus mîinile lungi şi-l primeşte pe rănit în braţe. Dar amîndoi cad imediat în zăpadă. La

numai cîțiva pași distanță, pămîntul se cutremură de exploziile puternice ale bombelor. Nici nu mai apuc să sar jos de pe tanc : una dintre explozii mă azvîrlă într-o prăpastie de foc cît cerul de mare. Și iarăși mă trezesc undeva în zăpadă. Și-mi dau seama că și de data asta am scăpat cu viață. Mă salt în patru labe, dar cine știe de ce nu mai văd nici tancul, și nici pe Iurka. Rămîn o vreme năuc, nepricepînd ce-i cu mine și unde mă aflu. Scurm disperat zăpada cu mîinile, mă agăț de tulpinile înghețate și mă tîrăsc cine știe încotro. Zăpada mi-a intrat în mîneci pînă la cot, și sub gulerul bluzei, și-n urechi.

Alte și alte explozii mă trîntesc cu fața la pămînt. Un strat de zăpadă îmi acoperă spinarea, capul și picioarele. Dar sînt viu și iar mă ridic în genunchi. Fără să văd nimic, înot prin zăpadă, neștiind încotro s-o iau. Deodată întunericul e despicat de ceva luminos și ascuțit — o lamă de foc parcă. E tancul nostru care arde. Nu, nu-i al nostru, e altul mai din față, undeva pe drum. Pînza de pe ochii mei începe să se destrame. Văd acum și zăpada acoperită de bulgări de pămînt, și cerul negru, și silueta cunoscută a tancului nostru. Cu un oftat de ușurare, mă reped spre cei doi oameni ce mi-au apărut : neamțul și Iurka.

Iurka zace pe o coastă în mijlocul drumului. Îi trag mantaua peste picioare și-l smucesc spre tanc. (Ce greu a devenit !) Apoi mă arunc peste el să-l apăr de noua serie de bombe ce se abat asupra noastră. Exploziile durează o veșnicie. Aștept, înăbușind în mine orice gînd — și speranță, și teamă — bizuindu-mă numai pe rezistența nervilor. De la o vreme exploziile par să se mai rărească. Nici nu-mi vine a crede. Sufocîndu-mă de duhoarea trotilului, inspir cu toată gura aerul rece și aștept o nouă explozie. Dar nu mai vine. Pauza se face tot mai lungă, și-n urechi îmi crește un zumzet ciudat. Nu înțeleg — să fie efectul liniștii sau te pomenești că am surzit ? Dar iată că undeva în față răsună un zvon nedeslușit de glasuri, o ceartă parcă, strigăte sau poate comenzi. Tancul nostru tresare, ca o ființă vie. Oare putem pleca într-adevăr ?

Neamțul sare vioi pe blindaj. Îmi încordez toate puterile și-l ridic pe Iurka de mijloc. Neamțul face un efort și-l trage de guler sus pe tanc.

Motorul vuiește o dată scurt, și mașina pornește.

Furia și amărăciunea îmi dau puteri. Tancul a trecut de mine, dar în ultima clipă mă avînt după el în șuvoiul fierbinte al tobei de eșapament. Din fericire mîna mi se agață, singură parcă, de bucla unui cablu și mă încleștez de el. Dar cablul cedează și se deșiră, se lungește. Lunec greoi de pe blindaj și mă zbat o vreme în fumul și în duduitul eșapamentului. Încerc să strig, dar în zgomotul asurzitor al motorului nu-mi aud nici eu vocea. Deodată, sus, apare trupul încovoiat al prizonierului. Se apleacă tot mai mult și mai mult și mă prinde cu putere de subsuori. Cu ajutorul lui mă cațăr iarăși pe tanc și rămîn întins cu fața în jos, pe capota din spate.

Fără o vorbă, neamțul se întoarce lîngă turelă, iar eu rămîn gîfîind pe capotă. Ca niciodată îmi

vine să ţip, să urlu : ce se petrece ? Dar tac. Iurka zace puţin mai sus, cu capul bălăbănindu-se şi lovindu-se de o ladă acoperită de zăpadă. Simt că mă cuprinde o indiferenţă rece. Faţă de tot şi toate. Şi ce mare e tentaţia de a mă lăsa copleşit de această indiferenţă ! Mi se pare că Sahno nu mai este cu noi. Pesemne că s-a zis cu el. Ducă-se dracului ! Nici nu mă bucur, dar nici nu-mi pare rău. Şi de neamţ m-am săturat pînă peste cap. Doar Iurka mă mai preocupă. N-am pe nimeni mai apropiat decît el. Mă ridic în genunchi şi-l împing uşor spre turelă. Iurka geme. Ce bine ! Înseamnă că e viu.

— Iurka !... Iura !... strig, şi nu ştiu ce i-aş mai putea spune, cum l-aş putea încuraja. Îl văd că mă recunoaşte, dar nu-mi mai poate surîde ca înainte. Îşi ridică privirea spre cer, se încruntă uşor şi cîteva secunde se uită fix la lună, de parcă ar vrea să-şi aducă aminte de ceva. Pesemne că abia adineaori şi-a venit în fire şi-i încă foarte slăbit. Buzele i se mişcă imperceptibil, de parcă ar încerca să-mi pună o întrebare, şi mă aplec spre el :

— Totu-i în regulă, Iurka ! Totu-i în regulă ! Mai avem puţin şi-am ajuns ! Puţin de tot ! Mai rabdă puţin, frăţioare. Îndată ajungem...

— ...unde ?

— Unde ajungem ? La spital, Iura ! La Znamenka. Acolo-i spitalul corpului de armată, ştii doar ! mint eu cu disperare.

Tancul se smuceşte brusc într-o parte. Mă agăţ de inelul turelei. Trecem pe lîngă un tanc incendiat de-o bombă. Drumul e blocat de grămada

de fierărie arsă, scorojită ; o ocolim grăbiţi, cu smucituri violente. În spatele nostru arde zăpada, cauciucul, blindajul. Şenilele zac răsucite în drum, iar dincolo de şanţ se tăvăleşte turela smulsă de explozii. Aerul e plin de fum, de funingine, de duhoare. De ambele părţi ale drumului se cască pîlnii de bombe, pretutindeni se văd bulgări negri de pămînt îngheţat. Mă uit temător spre cer — n-or să ne atace din nou ? Să fi plecat definitiv ulii ?

Capacul turelei noastre se ridică zăngănind. Din tanc apare un chip mînjit de negreală, cu cască de tanchist. Omul se întoarce să vadă maşina în flăcări şi strigă spre noi :

— Ei, cum e ? Aţi scăpat ?

— Am scăpat, îi răspund, deşi nu cred să m-audă.

— Bravo ! Ţineţi-vă bine ! Asta nu-i maica infanterie. Tancuri !

„Mai du-te învîrtindu-te cu tancurile tale, îmi vine să-i strig. Bine îţi şade să te lauzi în adăpostul tău de oţel. Da noi ce ne facem ?" Nu apuc să-i răspund, căci se deschide şi celălalt capac şi din turelă se iţeşte o căciulă neagră de Cuban. Sahno să fie ?

Da, el e. Şi eu care credeam că s-a prăpădit ! El să se prăpădească ? Ne învăluie într-o privire rece, de parcă ne-ar număra, şi, mulţumit pesemne că n-a fugit nici unul, îşi întoarce capul să se uite înainte.

Doar că mult nu s-a putut uita. Cred că eu am fost primul care-a deslușit pe cerul plin de stele un licăr străin, sau poate mi se pare. Dar nu,

uite că-n zăpadă, de-a lungul drumului, iar au izbucnit şiruri înalte de explozii. E drept că de data aceasta sînt mai slabe ca înainte. Poate fiindcă-s mai departe ? Mă lovesc cu capul de blindaj. Alături zăngănesc ritmic capacele turelei. Tancul măreşte viteza. Ne lipim cît putem de blindaj. Tancul goneşte turbat, abia ne mai ţinem acolo, sus. Şi-n jur se-ncinge iarăşi iadul. Pămîntul se-amestecă cu cerul, şi stelele se sting pînă la una. Deasupra drumului se-nvolburează un vîrtej de zăpadă şi ţărînă împănat de fier şi schije. Mă lipesc cu burta de blindaj, la adăpostul turelei, şi-l ţin cu amîndouă mîinile pe Iurka. Fie ce-o fi, doar să nu fim zvîrliţi jos de pe maşină. Măcar de ne-ar ucide pe amîndoi dintr-o dată ! Dacă ni-e dat să murim de o bombă — nu-i grav, dă-o dracului ! Nu-i chiar atît de preţioasă viaţa noastră ca să luptăm atîta pentru ea. Pier şi alţii, mai vrednici !... Şi totuşi ce chinuitoare e aşteptarea asta, ce tortură să aştepţi clipa cînd trupul îţi va fi străpuns de un ciob colţuros de oţel, capabil să reteze şi o şină de cale ferată.

Tot văzduhul bubuie. Trosnete de explozii, duduit de motoare, vuiet de bombe, şuierat sinistru de schije. Noroc că dintr-o parte cel puţin ne apără turela, şi că tancul nostru e ultimul. Tot greul se abate asupra maşinilor din frunte, dar ne rămîne şi nouă destul, mai cu seamă din flancuri. Mantaua mi-e bătută de aşchii mari smulse din bîrna de lîngă mine. Una după alta ne frig scînteile fierbinţi ţîşnite din blindajul lovit de schije şi ne plouă cu zgură. Dar tancul

nostru rezistă, nu se opreşte, goneşte pe drum, ocolind doar ici-colo cîte un obstacol. La un moment dat coteşte, să treacă de o maşină cu turela deschisă, pe care descifrez numărul „20", şi frînează brusc. Cîţiva oameni se reped spre noi, se agaţă de flancuri, de cablul din spate şi se caţără pe blindaj. Mă tem să nu-l strivească pe Iura, şi-ntr-adevăr noii sosiţi nu-l prea menajează. Unul dintre ei este rănit şi îşi apasă cu mîna coapsa însîngerată. Un altul, cu un cojocel fără mîneci, înjură de mama focului, şi abia cocoţat pe tanc trage o serie lungă de automat spre cer.

— Foc ! Foc ! Ce vă chirciţi acolo ? Foc ! strigă el către noi.

Tancul ne azvîrlă dintr-o parte într-alta, mă agăţ cu o mînă de inelul turelei, iar neamţul împreună cu ceilalţi trag de zor. La început nici nu-mi dau seama că trage cu carabina mea, apoi înţeleg şi mă mir : uite că trage într-ai săi !

Cei cîţiva oameni trag în aer ba toţi o dată, ba unul cîte unul şi e clar că nimeni nu observă că printre ei este şi un neamţ. Iar eu tac : n-are decît. Acum nu mă mai tem că are o armă în mînă. Sînt aproape sigur că în noi n-are să ţintească.

Pierd senzaţia scurgerii timpului şi nu mai ştiu cît durează bombardamentul.

Într-un tîrziu, avioanele dispar totuşi. Ai spune că s-a lăsat o linişte deplină şi-n liniştea asta nu mai aud decît uruitul motoarelor şi zuruitul şenilelor. Probabil că mai este puţin pîn-la ziuă, căci prea s-a făcut negru cerul (afurisitul ăsta de cer întunecat, din pricina căruia am îndurat

atîtea !). Trei din cele douăsprezece maşini au rămas în drum.

Puţin înaintea zorilor cele nouă tancuri intră într-un sat mare şi pustiu, cum sînt toate satele noaptea.

Socoteam că-l vom străbate în viteză şi, în sfîrşit, vom ajunge la vreo unitate înaintată. Dar, cine ştie de ce, tancurile cotesc spre liziera satului şi unul cîte unul se opresc, aliniate de-a lungul unui gard.

Ce ne mai aşteaptă ?

23

SÎNTEM daţi jos de pe tancuri şi strînşi laolaltă în capul uliţei. Vreo zece inşi, unii sănătoşi, de prin diferite unităţi, ceilalţi răniţi. Printre aceştia şi cei trei răniţi grav : Iurka, un pistolar cu stomacul străpuns de glonţ şi acelaşi pilot cu arsuri grave. Ciudat, cîtă viaţă are într-însul ! Din fericire Katia este şi aici cu noi. Răstită ca de obicei, ea ne porunceşte să-i băgăm într-o casă pe cei răniţi grav.

Nouă celorlalţi ne spune să aşteptăm afară, şi rămînem tăcuţi sub zidul răpănos al colibei, pînă cînd dinspre capul coloanei de tancuri se apropie de noi locotenent-colonelul. În urma lui vine Sahno. Mîneca goală a scurtei i se leagănă uşor în ritmul paşilor.

— Ei, cum e, şoimilor ? Ne-au cam scuturat, ai ? întreabă vioi locotenent-colonelul şi răspunde tot el : Da, ne-au scuturat, bestiile ! Cele mai bune echipaje ni le-au ucis. Aşa... deci mai departe plecaţi singuri. Noi o să contraatacăm. Iar voi o s-o luaţi spre Lelekovka. Opt kilometri de drum. Ne-am înţeles ?

Tăcem cu toţii. Opt kilometri nu-s mare lucru, dar cu condiţia să ai picioarele tefere. Ce te faci însă cînd îţi sînt străpunse de glonţ ? Şi mai ai de cărat şi trei răniţi grav ? Cum îi duci ? Dar ce rost mai are să pui întrebări ? Şi-aşa a făcut prea destul pentru noi omul acesta, în bunătatea lui. Nu ne-a părăsit, ca alţii, ne-a smuls din foc. Şi-i foarte mulţumim. Acum tanchiştii au şi ei propriile lor griji.

— Bine, rău, asta e — n-avem ce-i face. Nu vă putem lua cu noi. Nu-i greu de înţeles. Şi nici aici să rămîneţi nu vă sfătuiesc. În zori nemţii ar putea izbi din nou. Locotenent-colonelul face un semn cu mîna spre drum. Mai-mare peste voi rămîne căpitanul, şi ne-arată din cap pe Sahno, care iese înainte. O să vă conducă el.

„Halal să ne fie, îmi zic. Toată viaţa ne-am dorit un asemenea şef. Fie, las-să ne conducă, lua-l-ar dracu. Din păcate comandanţii nu se aleg".

Locotenent-colonelul se întoarce şi pleacă cu pas grăbit spre maşini, care şi-au şi pus în mişcare motoarele. Peste o clipă se urnesc cu toatele şi, peste alte cîteva, rămînem singuri. Luna a dispărut de pe cer, stelele se sting una cîte

una, şi panglica lată a Căii laptelui se întunecă şi ea. Cred că în curînd are să se lumineze de ziuă. Şi uliţa acestui sat mut devine neobişnuit de pustie şi tăcută, cu ferestrele caselor în care ici-colo sclipeşte cîte o geană de lumină.

După ce ultimul duduit de motor se stinge, Sahno îşi ia rolul în primire şi se apropie de amărîtul nostru grup.

— Şi acum să vedem... E toată lumea aici ? Un, doi, trei, patru, cinci...

— Doar cei trei răniţi grav sînt acolo în casă, spune un rănit.

Sahno reia numărătoarea de la capăt.

— De ce-au rămas în casă ? Ia să mi-i aduceţi pe toţi încoace !

Cîţiva oameni trec strada prin nămeţi, spre colibă, şi se întorc curînd, ducînd anevoie pe doi din răniţi. Încă de departe recunosc pe Iurka. Il poartă neamţul şi un tanchist, cel cu cojocelul fără mîneci, un flăcău spătos, greoi. Probabil că e unul din puţinii membri ai echipajelor care, în cursul nopţii, după pierderea maşinilor, au avut norocul să scape cu viaţă. Cealaltă targă e purtată de doi cercetaşi în halate de camuflaj zdrenţuite, vărsaţi de comandantul tancurilor tot în grupul nostru. În urma lor vine Katia. Sahno, nerăbdător face un pas spre ea.

— Dar al treilea unde este ?

— Acolo, îi arată Katia din cap. N-are rost să-l mai scoatem afară.

— Şi de ce, mă rog ?

— Ei, de ce, de ce... E fără speranţă. Moare

Sahno rămîne tăcut o vreme, chibzuind pesemne ce să facă, apoi îşi ridică privirea, şi-o opreşte asupra mea şi-mi ordonă :

— Ia scoate-l afară.

— Nu pot.

— Ce-ar fi să-l uiţi pe „nu pot" ? E un ordin !

— De ce să-l mai scoatem ? se înfurie Katia. E pe moarte. La ce să-l mai chinuim ?

— Nu-i treaba dumitale. Aduceţi-l încoace ! porunceşte Sahno pe un ton îngheţat. Stă cu picioarele lipite, cu căciula de Cuban trasă pe frunte şi cu bărbia-i pătrată împinsă înainte. Katia îi aruncă printre dinţi o vorbă de ocară şi porneşte înapoi spre casă. Mă iau după ea, şchiopătînd greoi. Uşa scîrţîie, intrăm în odaie.

Rănitul zace pe pat, încremenit, scăldat tot în sudori. La căpătîiul lui fumegă un opaiţ. Dintr-un colţ, înfăşurată într-un cojoc, speriată şi cu faţa plînsă, ne întîmpină o femeie

— Vai, copchii, vai, drăguţilor ! Unde-l căraţi ? Îi slăghit rău...

— Ia taci, cumătră, o repede Katia, nepăsătoare la durerea ucrainencii, şi-l saltă de umeri pe bolnav. Dă-ne mai bine un ţol, ceva.

Femeia răscoleşte un vraf de bulendre, trage afară o pătură şi o întinde pe jos. Ridicăm rănitul şi-l culcăm pe pătură. E aproape dezbrăcat, înfăşurat în bandaje, n-are nici manta. Cum să-l scoatem afară ?

— O să-ngheţe, o să moară şi are şi el mumă pe undeva, îşi continuă femeia litania şoptită şi îşi trage de pe umeri cojocul. Na-vă, drăguţilor, înveliţi-l barem oleacă, să-i fie mai cald.

La lumina opaiţului ridicat de gazdă, Katia înfăşoară pe ostaşul rănit în cojoacă şi, din nebăgare de seamă, mă calcă pe piciorul beteag. Maimai să cad pe jos de durere.

— N-a degerat încă? Ei las-că degeră el! mă linişteşte Katia. Şi-o să se şi gangreneze. Tu aşteaptă! Apoi, străfulgerată de o idee: la` ţine aici! Trage, nu te mai văita!

Ridică cojoaca de pe rănit, pune piciorul pe mînecă şi smuceşte cu toată puterea, dar nu reuşeşte s-o smulgă şi mi-o aruncă mie. Trag cît pot de tare, trage şi ea, şi pînă la urmă cusătura cedează cu un pîrîit.

— Văleu, şe faşeţi? Şe-mi sfîşieţi blănile? Sfîşia-v-ar ghiavolul mîinile şi chişioarele! ne blestemă femeia.

— Taci odată! Nu ţi-i totuna? De unu ţi-e milă şi de altul ba? să răsteşte Katia la dînsa.

— Neoamă! Căţea ce eşti! De şe mi-ai rupt cojoaca?

Ptiu, drace, asta ne mai trebuia acum! Ţipă femeia dracului, de parcă am jefuit-o. Dar Katia n-o ia în seamă şi mă învaţă:

— Aşa, trage-ţi mîneca pe picior. O să-ţi fie cald şi moale cînd o să dai de ger, ai să-mi mulţumeşti.

Într-adevăr, în mîneca de blană mi-e cald şi moale, cam incomod la păşit, nu-i vorbă, dar nu contează. Important e să-mi fie cald. Cu durerea m-am mai obişnuit puţin.

Ieşim cu rănitul în uliţă, unde sîntem aşteptaţi. Sahno se apropie şi-o întreabă pe Katia:

— Ăsta-i ultimul?

— Ultimul.

Căpitanul ne mai măsoară o dată îndelung pe toţi cu privirea (probabil că iar ne numără) şi, fără o vorbă, se îndreaptă spre casă. După ce paşii i se pierd în zăpadă, Katia lasă la pămînt colţurile păturii cu rănitul şi murmură printre dinţi: „Jigodia!"

N-o întreb la cine se referă, ştiu şi singur. Tac. Cu siguranţă că ăla s-a dus să verifice dacă n-a mai rămas cineva în casă. Pe noi nu ne crede. Foarte bine! Las-să se descurce el cu femeia care o să-l întîmpine cu lacrimi şi cu ocări. Şi parcă am ghicit. Cînd se întoarce, Sahno e şi mai încruntat, şi ne ordonă cu asprime:

— Ascultaţi aici! Fără aprobarea mea, nu mai intră nimeni în nici o casă! Fiecare răspunde pentru sine şi pentru vecin. Orice primejdie ne-ar ameninţa, răniţii să nu fie abandonaţi. Feriţi-vă de populaţie. Să nu aveţi încredere în ei. Jumătate din ucraineni îi aşteaptă pe nemţi.

— Oare? întreabă ironic cineva din spatele meu.

Sahno se preface că n-a auzit.

— Şi-n caz de ceva... nimeni nu se predă viu. E clar? Arme aveţi? Care n-are, îl ajut eu. Şi pe cei slabi de înger am să-i ajut. Aveţi vreo întrebare de pus?

— N-avem. Că nu sîntem la conferinţă. Mai bine ne-am grăbi, spune tanchistul.

— N-a fost conferinţă! încheie posac Sahno. A fost un ordin, şi pretind fiecăruia să-l execute întocmai.

24

NE MAI tîrîm multă vreme pe uliţa cutundată în linişte şi întuneric pînă să ieşim din sat. Treptat se luminează de ziuă. Cerul absoarbe definitiv vineţeala nopţii şi începe să se deschidă la culoare. Din cenuşiul răsăritului de ziuă apare, pestriţă, marginea satului. Lîngă podul de peste gîrlă se zăreşte un tanc încremenit pe-o rînă, cu capacele turelelor deschise amîndouă, lovit sau abandonat — nu se ştie. Mai încolo, duhnind a benzină vărsată în zăpadă, zac două motociclete cu ataş. Şi mai departe, în şanţul drumului — un cal mort cu coama presată în zăpadă. Dincolo de şanţul şoselei observ cîteva pete negre — sînt pîlniile lăsate de explozii. Aşadar, şi aici au bombardat. După marginea satului începe imediat cîmpul. Satul cel mare s-a terminat. Pe un stîlp citesc o inscripţie cu litere gotice : „GRUSKOE".

Katia, tanchistul şi cu mine îl purtăm pe Iurka. Se leagănă uşor pe foaia triunghiulară de cort nemţesc şi nici măcar nu mai geme. Cred că e pur şi simplu sleit de atîta suferinţă şi doarme. Cel puţin aşa aş vrea eu să fie...

Dincolo de sat drumul coteşte brusc pe povîrniş, în sus. Cu colţul pînzei de cort înfăşurat de două ori pe pumn, şchiopătez rău pe zăpadă. În rînd cu mine merge tîrşindu-şi picioarele tanchistul cu cojocelul plin de păcură. E un flăcău negru ca o cioară şi cu un moţ pe frunte. Poartă pe cap o cască bună de piele, căptuşită cu blană

şi prevăzută cu un laringofon, cablul electric i se leagănă pe umăr. Urcuşul l-a încălzit şi la tot pasul îşi dă casca pe ceafă. În schimb mie cred că mi-a îngheţat capul de tot. În spate Katia ţine cel de-al treilea colţ al foii de cort. Înaintea noastră cei doi cercetaşi duc pe pistolarul muribund. La urmă de tot, încovoiat aproape pînă la pămînt, neamţul cară în spate pe aviatorul cu arsuri grave. Sahno l-a pus să-l ia. De altfel, nu mai avea cine să-l ducă. Iar aviatorul, care pesemne c-a mai înţeles şi el cîte ceva, nu mai pretinde ca neamţul să fie ucis. Doar căpitanul merge pe marginea drumului neîmpovărat de nimic. Oricum, e şi el rănit, şi-apoi, de, e şef.

În sfîrşit, terminînd cu urcuşul, micul nostru grup ajunge în largul stepei şi se opreşte. Fără să ne fi vorbit dinainte, lăsăm jos toţi dintr-o dată pe răniţi şi cădem şi noi alături de ei în zăpadă. Sahno ezită o clipă, apoi consimte în silă :

— Cinci minute !

Tanchistul — pereche cu mine — îşi coboară picioarele în şanţul drumului şi, cu oarecare admiraţie în glas, spune :

— Sever mai e !

— Tîmpit, nu sever, îl îndreaptă Katia. Aşa culcată pe-o rînă cum stă şi tot îşi mai dă osteneala să-l învelească mai bine pe Iurka cu scurta. Iurka respiră precipitat.

Tanchistul întoarce capul spre fată :

— De ce spui asta ? Nu ştiu alţii, dar mie îmi plac oamenii severi. Cu un comandant sever te simţi mai bine în luptă.

— Se vede că n-ai stat prea mult pe front, răspunde Katia.

Tanchistul își ridică din nou spre ea obrajii încinși. Privirea i se întunecă.

— Ba ceva mai mult ca tine. Tocmai de la Kursk am început să urui.

Katia surîde ironic :

— Tocmai de la Kursk ! Teribil oștean ! Prin patruș'unu să fi uruit. Sau prin patruș'doi. Acum nu-i mare lucru !...

— Te pomenești că tu din patruș'unu lupți !

— Chiar așa ! Din august patruzeci și unu. Așa că am cunoscut și răscunoscut destui viteji ca voi... Și mai severi, și mai blînzi...

— Se și vede c-ai cunoscut destui ! glumește flăcăul, clipind șmecherește către mine.

Nu mă prea grăbesc să-i cînt în strună. În ochii mei Katia și-a cîștigat de mult respectul pe care nici o insinuare de acest fel nu-l poate umbri.

De altfel nici nu-mi prea arde de discuții. Spinarea udă de sudoare a început să-mi înghețe, dar pieptul tot îmi mai este încins de oboseală. Și-apoi piciorul... În talpă simt cum îmi vibrează un nerv, de parcă ar ciupi cineva din el. Întreg piciorul îmi tresaltă de la sine pe zăpada albă. Totuși durerea parcă n-o mai simt, și nici gerul. Încet-încet, piciorul ăsta îmi devine străin.

Se scurg mult mai mult de cinci minute. Întinși pe zăpadă, oamenii încă mai gîfîie de osteneală. Mă uit în față unde se află cei doi cercetași. Poate că e josnic să dorești moartea unui camarad... dar altfel o să ne împotmolim cu toții

aici. Văd că ceva se petrece totuși acolo. Unul dintre cercetași se agită în jurul rănitului și o cheamă pe Katia :

— Hei, soră ! Ia vino-ncoace nițel...

Katia se scoală cu greu și se duce la ei. Sahno se apropie și el. Cîteșipatru se foiesc aplecați peste pătură ; nu-i greu de înțeles — pistolarul a încetat din viață.

Dar ce-o fi uruind așa din cînd în cînd ? Ai spune că pe-aici pe aproape se află vreun motor care ba se ambalează, ba se oprește din nou. În sat să fie sau mai departe ? Nu, probabil că-n stepă. Îmi încordez privirea să deslușesc ceva prin vălmășagul ulicioarelor strîmbe ale satului dar nu observ nici o mișcare suspectă. E drept că, îngust și lung cum este satul, celălalt capăt al lui se pierde după cotul văii. N-or fi ajuns nemții acolo ? Îmi încordez auzul, dar uruitul suspect se stinge curînd. Sau mi se pare mie ?

Între timp, deasupra satului, a văii largi și a întregii stepe, scăldată în aburul gros al zorilor, a răsărit soarele — și-i parcă uimitor de mare și de roșu soarele ăsta de astăzi.

E ceva neobișnuit în discul lui purpuriu aprins care se înalță de sub orizont și urcă fără grabă pe boltă. Și mi se năzare că ar fi ceva rău prevestitor în acest răsărit de soare...

Încerc să-mi înăbuș neliniștea din suflet și mă uit la Iurka. Zace în nesimțire și, dacă n-ar fi gemetele slabe și rare ce-i scapă dintre buze, s-ar putea crede că nu mai este viu. Tanchistul hăpăie neliniștit un pumn de zăpadă, de parcă nu s-ar petrece nimic deosebit în jur. Eu însă trag

cu urechea la glasurile celor din jurul pistolarului și înteleg îndată : Sahno a ordonat ca trupul răposatului să fie cărat mai departe. Cei doi cercetași protestează, Katia tace. Sigur că nu e bine să lași un cadavru în mijlocul drumului, dar nici noi nu sîntem de fier. Mă scol și, șchiopătînd și mai rău ca pînă acum, mă apropii de căpitan. Ridicîndu-și poala scurtei, Sahno ascunde în buzunar actele mortului.

— S-ar cuveni mai curînd să ne gîndim la cei vii !

Căpitanul se întoarce spre mine :

— Ce vrei să spui ?

— Exact ce-ați auzit. Cercetașii ar trebui să-l ia pe sublocotenent.

— Pe prietenul dumitale ?

— Da. Și ce dacă mi-e prieten ? Sau l-ar putea lua pe acesta, și arăt spre pilotul întins în zăpadă lîngă prizonier.

— Ce-i, ți s-a făcut milă de neamț ?

— Nu milă. Ci silă.

— A, silă ! Și eu care credeam că milă. Sau compătimire, cum s-ar zice, mormăie Sahno, încleștîndu-și fălcile pătrate. Și, fără să clipească, ordonă : Ridicați imediat cadavrul !

Obosiți și transpirați, cercetașii ezită, foindu-se de pe un picior pe altul. Halatele de camuflaj murdare le sînt încinse cu curele de piele nemțești. Iar la centura unuia dintre ei atîrnă două grenade pe care le știu. Da, nu greșesc : pe una din ele este zgîriat „M. KOVAL". Nu-mi pot reține surprinderea și fac un pas spre cercetaș.

— De unde-ai luat grenadele astea ?

În loc să-mi răspundă, omul își trage nu știu de ce capul între umeri, se apleacă, se apleacă tot mai mult spre mine și deodată se prăbușește cu tot trupul la pămînt. În clipa următoare mă arunc și eu fulgerător în zăpadă. Deasupra capetelor noastre șuierá cîteva gloanțe : ți-u, ți-u, ți-u... Nemții ?

Sigur, prea am zăbovit mult — nemții au intrat în sat ! Patru sau cinci camioane (ori poate chiar tancuri) înaintează pe strada principală, și din prima mașină țîșnesc spre noi gloanțe trasoare, cu sclipiri palide în lumina dimineții.

Mă reped la Iurka. Tanchistul sare-n picioare. Katia se apropie și ea în fugă. Tanchistul întoarce capul și înjură.

— Ce-ai înnebunit, holeră ? Trebuie că-s ai noștri...

— Ai noștri ! Deștept mai ești ! Apucă pînza ! îi strigă fata.

— Fuga ! Fuga ! ne grăbește de departe Sahno.

Cîteșitrei înșfăcăm la întîmplare colțurile foii de cort, dar Iurka lunecă de pe pînza îngustă și cade pe jos. O altă rafală de gloanțe ne împroașcă obrazul cu zăpadă. Ca să-l feresc de gloanțe, îl împing cu putere pe Iurka într-un făgaș al drumului și mă arunc și eu lîngă el. Cînd șuierul gloanțelor încetează, îl apuc de subsuori și încerc să-l trag după mine. La picioarele lui se ridică și tanchistul, înjură și caută să mă ajute. Deasupra capetelor noastre trece ca fulgerul o nouă undă de foc, dar nu ne atinge. S-ar zice că

sîntem teferi. „Mai repede !" Nici nu mă mai uit înapoi, întreaga atenţie mi se concentrează înainte. Sahno şi unul dintre cercetaşi au ajuns departe şi, încovoiaţi, aleargă acum chiar prin mijlocul drumului. După ei vine neamţul cu pilotul în spate. Celălalt cercetaş zace lîngă cadavrul pistolarului, între cele două urme de roţi de pe drum. Bineînţeles că Sahno i-a abandonat, dar nici noi n-avem timp să ne oprim. „Mai repede !" Încă vreo sută de paşi de-am putea să facem, ca să depăşim vîrful înălţimii — dincolo am fi la adăpost de gloanţe.

Gloanţele ba ne împroaşcă cu zăpadă din spate, ba trec peste noi prin văzduh. Vîntul ne învăluie în pulberea rece a zăpezii. Sărim în picioare şi iar ne prăvălim pe burtă, dar pe Iurka nu-l lăsăm, îl tragem mereu din răsputeri după noi. În sfîrşit, am trecut de vîrful înălţimii, ne aruncăm — pentru a cîta oară ? — în făgaşul lăsat de roţi şi răsuflăm uşuraţi : ne-am adăpostit. Satul a rămas de partea cealaltă, gloanţele trec doar pe sus. Acum ne putem ridica. Tanchistul mi-l ia pe Iurka — îl tîrîie singur de gulerul mantalei. Iar eu mă împleticesc în spatele tuturor şi aştept încordat să aud în orice clipă duduit de motoare.

Eh, drace, să fi avut cîteva grenade ! Ce necesare ne-ar fi acum cîteva grenade, şi mă dojenesc amarnic că nu le-am luat pe cele cîteva, ale cercetaşului. Deşi... cum era să i le iau ?...

În faţă se-ntinde albul stepei, şi drumul pe care mergem. În depărtare, două rînduri de stîlpi

şi o clădire mică ; mi se pare că trece o cale ferată pe-acolo. Spre ea aleargă Sahno şi cercetaşul. De la o vreme, acesta din urmă se opreşte, aşteaptă pe neamţ şi-l ajută să ducă mai departe pe pilotul căzut în nesimţire. Iurka e-n mîini bune : tanchistul şi Katia. Cît despre mine, nu mai am nici o putere. Îmi scot carabina din spinare şi mă întind pe făgaşul drumului.

Să-mi fi sunat ceasul ? Poate că asta ar fi pentru mine marea fericire : să-nchid ochii aşa, uşurel, şi să mor. Dar ştiu că nu se poate, prea ar fi mare luxul.

Mai am patru cartuşe în magazie. Încarc carabina şi mă pun pe aşteptat. Făgaşul de sub mine nu-i prea adînc, dar e larg. Recunosc urmele mari ale unui „Studebaker", pe jumătate şterse de trupul prietenului meu. Bulgări de zăpadă. Urme de paşi. Bălegar de cal. Dacă am să ochesc cu grijă, pot doborî doi-trei friţi. Mai mult nu cred c-am să fac. Dar şi pentru atîta ar trebui să-mi revin mai întîi, să mă liniştesc. Nemţii însă nu se arată de nicăieri. Şi, de după deal, nu se aude nimic. Prea zăbovesc. Sau poate că nici nu se sinchisesc de noi... Poate că au cotit-o pe alt drum şi au plecat aiurea...

Mă uit după ai mei. Tanchistul şi Katia îşi poartă povara, cît pot de repede. Ceilalţi au şi ajuns la clădirea din zare. Pare să fie o barieră de cale ferată acolo, cu un canton. Oricum, se cheamă că-i un adăpost. Deci şi viaţă.

Poate mai apuc să ajung şi eu acolo. Cine ştie ? Nemţii tot nu se arată. Aşa că mă ridic şi,

șchiopătînd amarnic, o pornesc cît pot de repede. Și de data asta carabina îmi servește de cîrjă.

Măcar de-aș apuca să ajung !

25

TRAVERSEZ șoseaua, care de partea asta aleargă paralel cu calea ferată, și mă apropii de barieră. De fapt însă nu-i nici o barieră, ci doar un canton de revizor de cale : o clădire de cărămidă roșie, o magazioară, o stivă de traverse pudrată de nea și cîteva șine de fier rînduite pe un piedestal nu prea înalt.

Oamenii s-au trîntit în zăpadă în spatele unui gard scund și dărăpănat de șipci. Printre ele, se ațintesc spre drum două țevi de armă automată. Oamenii așteaptă. Și ocărăsc. De fapt ocărăște numai Sahno :

— Cum de ți-ai permis ? Cine ți-a dat dreptul ăsta, te-ntreb ?

În stînga lui, cercetașul se răsucește pe-o coastă și se justifică :

— Era mort ! Că doar nu sînt orb ! Drept în cap l-au nimerit.

Ajung la ei, mă las lîngă tanchist și-mi strecor și eu țeava carabinei printre șipci. Pe drum nu se vede nimic. Poate că într-adevăr nemții ne-au lăsat în plata Domnului. Ne-au băgat în sperieți,

au ucis pe unul dintre noi și s-au mulțumit cu atît.

— Vasilevici ! mă strigă Sahno.

— Aici !

— L-ai văzut pe cercetașul ucis ?

— L-am văzut. Și ce-i cu asta ?

— Ești sigur că-i ucis ? Poate-i doar rănit ?

— Nu m-am uitat. Ați stat lîngă el. Să vă fi uitat dumneavoastră.

Sahno tace o vreme, chibzuiește. Apoi sare deodată în genunchi.

— Ascultă aici ! spune el, întorcîndu-se spre cercetaș. Du-te imediat să vezi încă o dată dacă-i într-adevăr mort. Ai înțeles ?

Cercetașul se ridică și el.

— Pentru ce ?

— Ca să fiu sigur că-i așa ! strigă Sahno scos din fire. Înțelegi sau ba ? Ori poate vrei să te lămuresc eu cu pistolul ? Mișcă !

Își agită mîna cu pistolul încărcat. Și n-aș vrea să fiu în pielea flăcăului. Cercetașul se uită lung la căpitan și pricepe probabil că n-are încotro. Mai zăbovește o clipă doar, scuipă mînios în zăpadă și, fără să se mai uite la nimeni, pornește la drum.

— Mucoșilor ! Palavragiilor ! se dezlănțuie Sahno. Las-că v-arăt eu vouă cum se execută ordinele !

Apoi, răcorit, tace brusc, de parcă și-ar fi încleștat fălcile pătrate, și se întinde la loc în zăpadă. Ne întoarcem privirile spre drum. Cercetașul înaintează repede, cu automatul în cumpănire. În dreapta, undeva pe-aproape, e Kirovo-

gradul. Sus, deasupra lui, se destramă pe cer fuioare de fum. Pămîntul de sub noi se cutremură mărunt din pricina canonadei nu prea îndepărtate. Dar pe unde se află linia frontului, nu-mi pot da seama — ai zice că tunurile bat de pretutindeni. La mică înălţime, măturînd stepa cu uruitul lor iscat din senin, trece fulgerător un stol de I.L.-uri. Au pornit la atac. Pe boltă veghează pata palidă a soarelui abia întrezărit prin vălul subţire de nori.

Pe drum, tot nimic.

Am început să cam îngheţ. Şi capul şi piciorul mi-au înţepenit. În mîneca de blană s-a strîns o mulţime de zăpadă. Pansamentul e ud.

— Hei, subule ! Subule ! Te cheamă prietenul tău, aud o voce din spate. Întorc capul. De după colţul cantonului apare Katia. Sar în picioare.

— Doar o clipă, strig către Sahno şi pornesc şchiopătînd spre canton.

Înăuntru e cam întuneric. Geamurile sparte au fost înlocuite cu o pătură. Pe jos — paie vechi, aproape tocate. (Probabil că-n ultimele zile au mai trecut o mulţime de oameni prin încăperea asta.) În schimb e cald. Mă întîmpină un bătrîn adus de spate, într-un cojocel negru. În colţ, pe paie, şade posomorît prizonierul neamţ. Alături de el, pe o ţoală, zace pilotul. E scuturat de tremur în bandajele lui murdare. Neamţul încearcă să-l învelească cu mantaua. Mai spre geam e întins Iurka.

— Şezi, şopteşte abia auzit.

Mă aşez lîngă el, pe paie, şi tac.

— N-ai fost rănit, acolo ? mă întreabă.

— Nu, Iurka. Am scăpat. Ai auzit focurile ? mă mir şi simt că mi se taie suflarea. Oare să fi auzit el ce s-a petrecut pe drum ?

— Înţeleg... spune Iurka, referindu-se la ceva numai de el ştiut. Vă e greu cu noi !... Aveţi destule necazuri şi-aşa ! Dar... să nu mă laşi... Te rog ! Eu... nu contează... Dar mama... Ştii doar...

— Iura ! Ce tot spui ! Şi-mi dau seama îndată cît sînt de nesincer. Că doar habar n-am încotro s-o apucăm şi cum să scăpăm din impasul acesta. Vom izbuti oare să-l scoatem viu de aici ? Şi totuşi cu o certitudine subită îl asigur : Nici să nu te gîndeşti. Nu te lăsăm noi !

Privirea i se aţinteşte în plafon şi-l scutură un tremur.

— Iar m-apucă, diavoliţa. Totuşi mi-e mai bine astăzi. Simt că o să scap cu viaţă. Ieri, recunosc, credeam că s-a zis cu mine. Zîmbeşte din colţul buzelor a scuză şi adaugă cu tristeţe şi gravitate : Doar de-am ieşi de-aici.

— Ieşim, Iurka. Nu mai avem mult. Ne mai ajută şi neamţul. Şi mai sînt doi inşi teferi cu noi. Ieşim, nu te teme.

Mă uit la Katia care s-a oprit lîngă noi, şi văd deodată că mai este cineva pe jos în colţul opus al odăii. Cineva acoperit c-o manta. Nu i se văd decît picioarele întinse spre prag, încălţate cu cizme nemţeşti cu placheuri îngrijit bătute la tocuri.

— Cine-i ?

— Un neamţ, cine să fie, răspunde Katia.

— Un neamţ, băiatule, un neamţ, confirmă moşneagul, stăpînul căsuţei pesemne. Se apropie

de noi cu paşi şovăielnici şi se lasă jos la marginea culcuşului de paie. Apoi, gînditor, se descoperă. Pe creştetu-i alb se zburleşte o claie de păr cărunt.

— De unde-a apărut ?

— Aseară... Îşi dădea duhul colea, în drum. Şi... l-am cules.

Mă ridic în picioare şi trag un colţ al mantalei. Pe aşternutul de paie îmi apare un obraz îngălbenit de tot, tînăr încă, cu ochii încremeniţi sub pleoapele pe jumătate căzute şi gîtul slab, împuns de proeminenţa mărului lui Adam. Pe epoleţi, însemne ofiţereşti : *Oberleutnant* din *Wehrmacht*.

— Toată noaptea s-a zbătut. Şi a plîns ca un copil. Nu s-a stins uşor. Doamne fereşte ! Acum ce-i mai pasă ?... Fie-i ţărîna uşoară.

— I-ai slugărit pe nemţi ? întreabă Katia.

Bătrînul ridică ochii şi-o priveşte de jos în sus cu dojană.

— De ce vorbeşti aşa, fată ?

— Prea te-am văzut milos.

— Ei, şi ce ? Milos, milos, dar pe nemţi nu i-am slugărit. Am lucrat. De douăzeci de ani lucrez prin locurile astea, la calea ferată, explică el jignit. Mi-am cîştigat pîinea cea de toate zilele şi mi-am ţinut şi nora cu cei doi nepoţi. Ba în patruş'unu am mai îngrijit şi de doi de-ai voştri, răniţi, pînă li s-au închis rănile. Că am fost şi eu soldat. Ştiu cum e !

— Şi ăsta ? arăt spre neamţul mort.

— Ce să fie ? Înainte de a-şi da duhul, a început să pomenească de Dumnezeu. *Got*, pe

limba lor. Înainte de moarte ! Că moartea îi face pe toţi de-o seamă. Acum e şi el om, şi-atît. Un răposat.

— Îl făcuşi om şi pe el ! se îmbufnează Katia. Pesemne că prea puţin ai avut de-a face cu ei !

— Cît mi-a fost dat şi mie, oftează bătrînul şi îşi sprijină braţele de genunchii ridicaţi, înnodîndu-şi mîinile cu pielea crăpată.

La centura neamţului mi se pare că văd o armă. Mă aplec şi smucesc încuietoarea tocului de piele, şi-ntr-adevăr e un pistol acolo. Un pistol mic, brunat, cu marca unei fabrici belgiene pe pat. Uimitor de comod e patul ăsta — ai zice că ţi se lipeşte de palmă. Are să-mi prindă bine pistolul. Cu atît mai mult cu cît magazia îi este plină de cartuşe. Introduc la loc încărcătorul şi în aceeaşi clipă surprind privirea lui Iurka aţintită asupra armei.

— Tu ai pistol ? N-ai ? Poftim, ia-l pe ăsta. Nu strică să ai.

Iura îşi întinde spre mine mîna scheletică şi ia pistolul. Dar în ochii lui nu mai sclipeşte ca odinioară nici un interes pentru arma cea nouă. Am mai observat că, de cînd a fost grav rănit, în privirea lui a apărut o expresie nouă, inexistentă înainte. Un fel de înstrăinare ciudată îl face aproape de nerecunoscut pe prietenul meu cu care sînt atît de obişnuit. Perfecta unitate şi comuniune dintre noi s-a şubrezit parcă, şi posibilitatea de a comunica fără cuvinte dispare şi ea. Tac. Tace şi Katia, în timp ce-şi primeneşte obielele pe duşumea. Bătrînul şade pe bancă, tace şi el. Deodată, la fereastră, răsună vocea lui Sahno.

— Vasilevici !

Nemţii ? Mă reped spre ieşire şi-n uşă mă ciocnesc piept în piept cu căpitanul, mai-mai să mă răstoarne. Îmi smulge carabina din mîini.

— Dă-o încoace ! Şi fuge spre colţul gărduţului.

Mă reped după el. Acum, după semiobscuritatea din canton, albul zăpezii mă orbeşte, totuşi parcă desluşesc ceva mişcîndu-se pe cîmp. E departe şi pare a fi o singură siluetă. Sahno încarcă grăbit carabina şi, sprijinind-o de ostreţele gardului, ocheşte cu grijă. Răsună împuşcătura.

— Ce s-a întîmplat, nemţii ? întreb pe tanchistul de lîngă mine.

Omul întoarce capul spre mine, dar nu văd nici o nelinişte în ochii lui.

— Ce să fie, ăla a cam întins-o. Şi-mi arată cu capul silueta din stepă.

Cercetaşul ? Da, el este. Departe în zare, se mişcă silueta cea albă. Pesemne că după ce s-a îndepărtat destul de mult de noi, a părăsit drumul şi acum fuge peste cîmpul înzăpezit. Încotro s-o fi ducînd ? Dacă ar intenţiona s-o ia spre nemţi, nu părăsea el drumul, că nemţii sînt acolo, în sat, aproape de tot. Dar Sahno trage din nou.

— Stai ! strig. Ce tot faci ?

Căpitanul însă n-ascultă, mai trage o dată, deşi e departe şi n-are nici o şansă să nimerească. Cercetaşul, auzind probabil împuşcăturile, se opreşte şi face nişte semne cu mîna, de parcă ar vrea să spună : trage, trage, că tot n-ai să mă ajungi !

— Ce faceţi ? Doar n-a luat-o spre nemţi !

Sahno mă priveşte ca un lup hăituit şi sare în picioare.

— Taci ! Taci odată ! urlă. Eşti un defetist ! Într-un batalion de pedeapsă ţi-e locul. Subminezi disciplina. Am să te dau pe mîna curţii marţiale !...

Grozav m-a speriat ! Auzi, curtea marţială ! Dobitocule, îmi vine să-i strig, dar îmi dau seama că-i mai bine să n-am de-a face cu el în clipa asta. Mă aplec, ridic de pe jos carabina pe care mi-a aruncat-o la picioare şi mă îndepărtez. Sahno se îndreaptă grăbit spre cabina cantonierului. În colţul clădirii se întîlneşte cu Katia. În urma fetei, şi la fel de alarmat, vine moşneagul.

— Ce-a fost cu împuşcăturile alea ? întreabă neliniştită sanitara.

Fără să-i răspundă la întrebare, căpitanul o priveşte de sus şi-i ordonă :

— Ia să-ţi strîngi catrafusele şi... înainte marş !

— Unde înainte marş ? Că în jur sînt nemţii, obiectează ea, calm.

— Într-acolo ! Drept înainte ! La ai noştri ! răspunde Sahno şi arată cu mîna spre stepă.

Fata oftează şi-i întoarce spatele. În locul ei, strîngîndu-şi cojocul pe corp, se apropie de căpitan bătrînul cantonier.

— Acolo sînt mine, fiule ! Nemţii au minat tot cîmpul. I-am văzut cu ochii mei. Camioanele stăteau chiar în locul ăsta. Descărcau minele şi le împrăştiau pe cîmp.

Katia, nemişcată, îşi încheie scurta. Tanchistul se apropie şi, dîndu-şi casca pe ceafă, ascultă discuţia. Sahno se uită pătrunzător la moşneag.

— Unde-i limita cîmpului de mine ? Pe unde-l putem ocoli ? Să ne călăuzeşti tu ! ordonă căpitanul.

Bătrînul saltă din umeri.

— Ce ştiu eu ? La început i-am văzut, dar pe urmă m-au dus la oraş. Cîte şi pînă unde le-au împrăştiat, dracu-i ştie !

Coboară o tăcere apăsătoare. Auzim tot mai limpede un uruit de avioane. Cîteva vrăbii se lasă în zbor de pe acoperiş în zăpadă şi pornesc să ciugulească grăbit la picioarele noastre. Sahno se uită încruntat în jur.

— Aşa rămîne, decide el. Răniţii îi lăsăm aici. Pe neamţ îl achitaţi. Deşi, nu ! Mai bine-l luăm cu noi.

Fac doi paşi înainte şi mă opresc în faţa lui.

— Pe sublocotenent îl luăm cu noi !

Îmi tremură glasul. De data asta n-am să cedez cu nici un preţ. Şi cred că Sahno o înţelege perfect.

— Foarte bine, dar cu condiţia să-l cari dumneata.

— M-ajută ei. Cu siguranţă c-au să mă ajute... Şi mă uit rugător la Katia. Dar fata îmi evită privirea. Atunci mă întorc spre tanchist : Nu-i aşa c-ai să mă ajuţi, frate ?

Omul mîrîie nemulţumit :

— Da ce-s eu, cal ?

Abia de-mi pot reţine lacrimile. Amîndoi sînt nişte ticăloşi ! Katia la fel cu ei. Şi eu care speram !... Bineînţeles : cămaşa li-i mai aproape decît vesta. Laşi afurisiţi ! Lua-v-ar naiba pe toţi ! Las-că vedem noi cine învinge.

S-ar fi cuvenit poate să le spun ceva. Dar nu găsesc vorbele potrivite şi mă reped spre canton.

Intru şi nici nu mai trag uşa după mine, acum nu-mi mai pasă de nimeni şi de nimic. Iura îşi ridică anevoie pleoapele învineţite, se uită la mine.

— Cum merge, Iurka ?

— Merge, răspunde el încet, înăbuşindu-şi un geamăt, şi mă întreabă : Ce-a fost cu împuşcăturile alea ?

Nu-i răspund.

— Ai să reuşeşti, Iurka ? Încearcă ! Apucă-te cumva de gîtul meu.

Cu ochii deodată îngroziţi, Iura îşi întinde supus ambele mîini spre mine. Mă aplec cu un umăr cît mai jos — ca să mă poată apuca. Între timp, neauzită, intră Katia. Aplecat cum sînt, îi văd pîslarii lîngă piciorul meu.

— Ţi-ai găsit ! Chiar c-ai să-l poţi căra ! E furioasă şi, din pricina tonului ei, simt că mă cam pierd cu firea. Apoi o aud : Hei, friţ, ia pune mîna !

— *Jawohl. Ein Moment !*

Neamţul se ridică săritor şi se apropie de noi. Îi aud cizmele bocănind pe duşumea. Ajutat de Katia, îmi ia din spinare trupul destul de greu al rănitului. Acum nu mai aveam nici foaia de cort, şi ei îl apucă pe Iurka de gulerul şi poalele scurtei de blană. În clipa asta se dezmeticeşte şi aviatorul din colţul său.

— Dar eu ? Dar cu mine ce faceţi ? Mă părăsiţi ? M-aţi băgat în încercuire şi acum mă pără-

siţi ? Jigodiilor ! Infanterişti păcătoşi ! strigă sălbatic şi îşi agită prin aer braţele bandajate, ca nişte cioturi albe şi groase. Apoi deodată izbucneşte în vaiete isterice : Fraţilo-or ! Ce faceţi, fraţilor ! Scă-pa-ţi-mă ! Eu am condus maşina comandantului. Eu am fost şoferul lui personal. Are să vă jupoaie de vii cînd o afla ! Auziţi voi ?! Ticăloşilor ! N-am să vă iert niciodată !

— Ia te uită ! se miră Katia, zăbovind o clipă. Aşadar, nu eşti pilot !...

— Nu sînt pilot. Sînt şoferul personal al comandantului. E clar ? Şi n-o să mă lăsaţi. Deţin un secret militar. Un important secret militar !

Mă opresc încurcat. Nu ştiu ce să fac. Mi-e şi scîrbă, dar mi se pare şi straniu să aud ce-am auzit. E atît de mare şi greu şoferul acesta, încît nici n-am să-l pot ridica. Dar poate, cine ştie, are să-l ridice tanchistul. Ar trebui să-l scoatem de aici, să-l adăpostim într-un loc mai potrivit.

Ieşim afară cu Iura, şi-l strig pe tanchist, care stă lîngă Sahno, la cîţiva paşi de uşă. Cu siguranţă că au auzit şi ei totul.

— Hei, ai auzit ce spunea ? Ia-l în spate !

Fără o vorbă, tanchistul îşi zvîrlă automatul la spate şi dă să intre, dar Sahno îl opreşte grosolan :

— Stai ! Lasă-mă pe mine... Şi, strecurîndu-se pe lîngă noi, intră cu pas hotărît în canton.

Încovoiaţi, îl scoatem pe Iura în curte, apoi îl ridicăm mai comod cîteşitrei : eu, Katia şi neamţul. Dinăuntru se aud cîteva ocări, apoi deodată răsună o împuşcătură.

Tanchistul se repede spre casă şi în uşă se ciocneşte de Sahno. Cu faţa încremenită, căpitanul îşi îndeasă din mers pistolul în toc.

— Aşa va păţi oricine ! ne ameninţă el şi, citindu-ne dezaprobarea din priviri, adaugă ţipînd : Oricine e laş sau defetist ! N-are să-mi tremure mîna ! S-a înţeles ?

Un vînt îngheţat ne-nvăluie sufletele : la asta nu ne aşteptam. Şi simţim cu toţii că ameninţarea lui nu-i vorbă goală. De hotărît, e hotărît căpitanul.

Sahno iese din curte.

— Ei, ce staţi ? Întindeţi pasul !

Tăcuţi şi posomorîţi înaintăm repede pe drumul de stepă. În spatele nostru, la portiţa cantonului, moşneagul ne urmăreşte multă vreme din ochi fără o vorbă.

26

LA MILIŢIE pare-se nu prea eram aşteptaţi. În timp ce ne strecurăm în încăpere pe uşa îngustă, unul cîte unul, la masă se dispută finalul unei pasionante partide de şah. Joacă un sublocotenent cu epoleţi argintii, care şade la birou, şi un miliţian în picioare, lîngă el. Chiar şi după ce-am intrat se mai fac cîteva mutări grăbite. Pesemne însă că „matul" nu se întrezăreşte, aşa că miliţianul strînge uşurel tabla de joc de pe masă. Sublocotenentul se scoală în picioare şi, încrun-

tîndu-şi sprîncenele bălane, ne învăluie într-o privire în care severitatea lui de şef luptă cu obişnuita curiozitate tinerească.

— Poftiţi mai încoace ! Poftiţi ! Nu vă înghesuiţi la uşă.

— Nu vă temeţi, că n-o să fugim ! spune flăcăul în costum negru.

— Sînt convins, răspunde sec tînărul ofiţer, păstrînd aceeaşi distanţă oficială. E încă foarte tînăr, probabil proaspăt absolvent al şcolii de ofiţeri de miliţie, dar asprimea de rigoare nu lipseşte de pe chipul lui. Plutonierul care ne-a adus se postează în dreptul uşii. Iar noi, ceilalţi, ne rînduim la trei paşi de singura masă existentă în încăpere, în timp ce sublocotenentul se aşază în faţa ei.

— Şi-acum să vedem despre ce-i vorba ? Cine vrea să-mi explice ?

Gorbatiuk se apropie de masă.

— Dumnealor m-au ofensat în public. Şi afară de asta, baretele...

— Bun, pe dumneavoastră v-am ascultat, îl întrerupe destul de categoric ofiţerul. Să auzim şi pe altcineva. Şi arată spre mine. Spuneţi dumneavoastră !

— Ce să spun ? Barete n-a avut ! Eu nu le-am văzut.

Sublocotenentul îşi plimbă privirea asupra celorlalţi şi şi-o opreşte la Igor.

— Dumneavoastră ce spuneţi ?

— Mă alătur declaraţiei tovarăşului... Din păcate nu-i ştiu numele.

— Bun. Aşadar, nu recunoaşteţi. Deci ne obligaţi să dresăm un proces-verbal.

Deschide registrul de pe masă şi îşi trage din buzunarul tunicii un stilou.

— Bun ! Atunci să scriem. Începem cu dumneavoastră. Numele, prenumele ?...

— Vasilevici Leonid Ivanovici.

— Anul naşterii ?

— O mie nouă sute douăzeci şi patru.

Stiloul nu mai vrea să scrie, zgîrîie hîrtia, şi sublocotenentul îl scutură deasupra mesei. Pe pînza roşie pătată de cerneală apare o nouă pată neagră.

— Ptiu, drace ! Următorul ?

— Kovalev Igor Petrovici. O mie nouă sute treizeci şi patru.

— Bun. Următorul ?

— Tesliuk Viktor Semionovici, nouă sute treizeci şi opt.

Stiloul a început iarăşi să zgîrie. Sublocotenentul se întoarce şi-l scutură din nou, de data asta pe jos.

— Tesliuk. Următorul ?

— Fogel Erna Dmitrievna. O mie nouă sute patruzeci şi doi.

Sublocotenentul ridică ochii spre ea.

— Dumneavoastră în ce calitate, martor ?

— Dumneaei n-are nici un amestec, intervine Gorbatiuk posomorît şi îşi duce mîinile la spate.

— Ba am. Treceţi-mă şi pe mine.

Ofiţerul îl întreabă mirat pe Gorbatiuk :

— Deci dumneaei nu v-a jignit ?

— Dumneaei nu.

Sublocotenentul ezită, dar Erna face doi pași spre masă și spune cu o surprinzătoare hotărîre :

— Notați-mă, notați-mă ! Că mai am timp să-l jignesc și acum.

— Fogel și mai cum ? întreabă nedumerit sublocotenentul.

— Fogel Erna Dmitrievna. O mie nouă sute patruzeci și doi. Ați scris ? Perfect ! Și-acum să spun și eu. Și, întorcîndu-se pe tocurile-i subțirele cu spatele spre birou, ajunge față în față cu Gorbatiuk : Sînteți un ticălos ! M-ați auzit ? Un ticălos și un provocator ! Asta e !

Igor face doi pași spre ea și o apucă de mînă.

— Erna !

— Astîmpără-te, Erna ! sare și Tesliuk.

— De ce ? Nu mă tem de el, strigă Erna și se întoarce iarăși spre Gorbatiuk. Norocul dumitale că n-ai avut nici o baretă de decorații : că dacă aveai, ți-o smulgeam chiar eu. Dumneata nu ești demn să porți decorații.

— Ați auzit-o ? Ați auzit-o, tovarășe sublocotenent ? Vă rog să înregistrați în scris ce-a spus.

Sublocotenentul sare de pe scaun și se oprește în fața fetei.

— Tăceți odată !

Erna tace, dar tremură toată de emoție. Gorbatiuk o arată cu degetul și țipă într-una :

— O vedeți ? O vedeți ? E beată ! Toți sînt beți ! Vă rog să înregistrați !

— Vă poftesc să nu țipați aici. Că nu sînteți la cîrciumă, spune sever sublocotenentul.

Încet-încet Erna se liniștește. Mă străduiesc din toate puterile să-mi țin firea, sau cel puțin să par

calm. Deși simt bine că mult n-am să mă mai pot stăpîni.

Încruntîndu-și sprîncenele blonde, sublocotenentul se așază din nou la biroul său. Plutonierul stă nemișcat lîngă ușă. Iar Gorbatiuk își reia ofensiva :

— Vedeți ? Vedeți ? Nu sînt astea manifestări antistatale ? Da-da ! Antistatale ! Distincțiile de stat sînt acordate prin decrete ale Guvernului Sovietic. Și dumneaei ce-a spus ? Vă rog să înregistrați întocmai. Eu mi-am cucerit aceste decorații în luptă !...

— Bineînțeles ! curmă sublocotenentul tăcerea ce se înstăpînise. Nimic nu le dă dreptul să insulte ceea ce a fost dobîndit pe cîmpurile de luptă ale Marelui Război pentru Apărarea Patriei.

Și cu o solemnitate gravă, care nu se potrivește de fel cu chipul lui tineresc, ofițerul se lasă pe spătarul scaunului. Apoi, aruncînd o ultimă privire dezaprobatoare spre Erna, își scutură cu energie stiloul.

— Bine-bine, dar nu tot ce sclipește pe piept a fost cîștigat pe cîmpul de luptă, spune Tesliuk în liniștea ce se așterne din nou. Flăcăul acesta se poartă uimitor de calm. E imperturbabil. Pe buzele lui plinuțe de băiat simpatic flutură tot timpul un zîmbet blajin. Ca și cum tot ce se petrece aici nu-l privește și nu-l tulbură cîtuși de puțin.

Sublocotenentul încremenește cu stiloul ridicat deasupra hîrtiei.

— Mie să nu-mi faci pe deșteptul aici.

— Nu fac de loc pe deşteptul, protestează flăcăul. Şi întreaga-i figură de copil bucălat se destinde într-un surîs. Am un unchi — frate de-al tatii — care-i locotenent-colonel de rezervă. Tot războiul şi l-a petrecut în spatele frontului, la o şcoală militară. Nici n-a mirosit cîmpul de luptă, dar la demobilizare avea agonisite patru ordine de război.

Sublocotenentul bombăne neîncrezător :

— Asta să i-o spui lu'mutu.

— Se prea poate, intervin eu. Au fost cazuri !

— Şi încă cum ! mă susţine plutonierul de miliţie. Se sprijină cu umărul de tocul uşii şi îşi scoate tabachera din buzunar.

— E fapt concret ! spune Tesliuk. A fost decorat pentru stagiu îndelungat şi serviciu ireproşabil.

Gorbatiuk se răsuceşte furios spre plutonier, dar se adresează flăcăului :

— Asta nu te priveşte pe dumneata. De vreme ce comandanţii au socotit că unchiul dumitale merită să fie decorat, înseamnă că aşa trebuia.

— Nu vă mai ascundeţi după vorbe umflate ! îi reproşează Igor.

Iar eu atac mai departe :

— Da-n treizeci şi şapte, cînd oamenii erau închişi pe degeaba, şi atunci socoteaţi că aşa trebuia ?

— Asta nu-i la nivelul priceperii noastre ! protestează Gorbatiuk, scuturînd din cap, şi-l văd că-ncepe să tremure. Aşa era linia pe atunci. Şi ce n-a fost bun partidul a îndreptat.

— Încetaţi discuţiile astea ! Încetaţi imediat ! sare ofiţerul. E roşu şi agitat. Agitat sînt şi eu. Cu toate acestea îmi pare rău că nu sîntem lăsaţi să ne încrucişăm săbiile cum trebuie. Le-aş fi arătat eu ce hram poartă individul.

— Tovarăşe sublocotenent ! Vă rog să treceţi totul în procesul-verbal. Şi Gorbatiuk întinde un deget acuzator spre registrul de pe birou. Chipul lui stacojiu şi transpirat exprimă o indignare fără margini.

— O să trecem totul ! Cum să nu ? Nu scapă ei aşa uşor ! spune ameninţător ofiţerul şi începe să noteze febril în registru spusele noastre. La sfîrşitul fiecărui rînd nu uită să-şi scuture stiloul. Gorbatiuk strînge din buze şi îşi dă aere de geniu răzbunător. S-ar părea că el a cîştigat.

— Mare ticălos mai eşti, Gorbatiuk ! îi arunc eu.

— O jigodie ! adaugă Igor. Şi ochii lui sînt plini de ură, ca şi ai mei probabil.

Gorbatiuk dă să se repeadă la noi, dar din spate, pe usa larg deschisă, intră în birou doi militari. Amîndoi ofiţeri de miliţie.

— Eh ! Ce-i grosolănia asta ? Tinere ! Ce s-a întîmplat ?

Sublocotenentul se ridică în picioare, salută şi dă să raporteze :

— Tovarăşe căpitan !...

— Spune, ce s-a petrecut ? întreabă foarte paşnic căpitanul. Apoi îşi scoate chipiul, îşi netezeşte cu mîna părul rar de pe creştet şi mi se adresează : Cu ce drept l-aţi ofensat pe cetăţeanul acesta ?

— Cu dreptul unui fost combatant ! răspund eu puţin cam repezit, şi poate prea tulburat.

Dar buna dispoziţie a căpitanului nu se lasă înrîurită în nici un fel de răspunsul meu. Şi omul îşi întoarce privirea spre Igor.

— Dar dumneata, tinere, cu ce drept ai făcut-o ? Că, după toate probabilităţile, dumneata nu eşti fost combatant ?

Ochii cenuşii ai flăcăului devin metalici, iar muşchii maxilarelor i se încordează.

— Cu dreptul unui fiu de fost combatant.

Căpitanul îşi împreunează mîinile pe burtă şi se întoarce spre Gorbatiuk :

— Cu siguranţă că şi dumneavoastră aţi fost combatant ?

Gorbatiuk caută să-şi îndrepte ţinuta, de altfel destul de neglijentă.

— Exact. Maior de gardă !

— Vai-vai-vai ! se căinează ironic căpitanul. Tovarăşi combatanţi ! Tocmai în Ziua Victoriei asemenea ofense ! Ruşine ! Ce-aţi păţit în definitiv ? Semionov, ia dă-mi procesul verbal.

Sublocotenentul îi întinde o hîrtie scoasă din registrul deschis şi îi explică :

— Atacuri politice, tovarăşe căpitan.

— Da, da, da... mormăie ofiţerul, în timp ce parcurge rîndurile procesului-verbal. Hm ! Astea-s prostii ! Fleacuri ! O ceartă fără rost. Ne-ar rîde şi curcile...

Sublocotenentul se încruntă şi roşeşte intimidat.

— Cu prostii dintr-astea îmi împui dumneata capul ? îi reproşează într-un tîrziu căpitanul.

Un fleac de nimic toată istoria asta ! De acord, Semionov ?

— Prea bine, tovarăşe căpitan. Dar socoteam că...

Căpitanul se întoarce în loc, pe vîrful cizmelor noi şi scîrţîitoare, şi ni se adresează iarăşi :

— Parcă aţi fi copii, zău aşa ! Vai-vai-vai ! Auzi, combatanţi ! Ce sens are să dezgropăm răfuieli atît de vechi ? Mai ales într-o zi ca asta ? Cîte nu s-au putut petrece în război ! Merită să ne mai amintim de toate ? După atîţia ani ? Hai, faceţi pace şi vedeţi-vă de drum. N-o să dresăm nici un fel de proces-verbal.

— Nu ! Dresaţi-l totuşi. De vreme ce tot am fost aduşi aici. Scrieţi totul, pretind eu.

Şi Igor mă susţine.

— N-a fost o ceartă. E o chestiune de principiu.

Căpitanul se îndreaptă spre el şi se opreşte în faţa lui.

— Lăsaţi-vă de prostii ! Ce-i tot daţi zor cu principiile ! Aţi băut un pahar în plus şi v-aţi certat. Ei şi ! Mîine cînd vă veţi dezmetici, are să vă fie ruşine...

— Nu sîntem beţi.

— Atunci sînteţi pur şi simplu răi. Pe cît de tineri, pe atît de răi... Vai-vai-vai...

— Nici răi nu sîntem ! intervine Erna. Dar ţinem la dreptate.

— Ţineţi la dreptate ? Frumos, foarte frumos. Atunci de ce l-aţi ofensat pe cetăţeanul acesta ? Ar putea să vă fie tată.

— Nu-i vorba de mine aici ! sare Gorbatiuk. Eu am raportat despre ce-i vorba și am cerut să se înregistreze în scris : dumnealor au avut ieșiri dușmănoase împotriva organelor.

Căpitanul se posomorăște și se îndreaptă, călcînd ușor cu cizmele-i sclipitoare, drept spre Gorbatiuk.

— Ce organe, care organe ?

— Organe ! repetă Gorbatiuk cu tărie. Știți dumneavoastră care.

— Minciuni, sar eu. Nici pomeneală de așa ceva.

— Martor sînt eu !

Căpitanul revine în mijlocul camerei. Buzele i se strîng cu asprime.

— Ba da ! se înfierbîntă Gorbatiuk. Nu pot repeta aici, de față cu toată lumea, ceea ce mi-a spus el acolo la restaurant. Însă am să aștern totul pe hîrtie. Și dacă dumneavoastră nu veți lua măsurile de rigoare, am să mă adresez cui se cuvine.

Căpitanul devine sever :

— Martori aveți ?

— Martor sînt eu ! Sînt un om de toată încrederea. Asta-i prea destul.

— Vă înșelați, cetățene ! Nu-i destul. S-au schimbat timpurile.

Bravo ! N-are să ne înghită ușor. O să-i stăm în gît. Încearcă să ne bage în sperieți. Din ce crăpătură o mai fi ieșit ? Un val de furie și hotărîre mă învăluie și mă împinge spre furiosul Gorbatiuk, care s-a făcut și mai stacojiu la față.

— Ai auzit ? S-au schimbat timpurile ! Ai cam întîrziat !

Abia mă mai pot stăpîni. Din spate îl aud strigînd pe sublocotenent :

— Încetează, cetățene ! Încetează și treci la locul dumitale !

Dar Gorbatiuk se repede la mine.

— Se poate ! Asta-i norocul tău ! Am întîrziat ! Că altfel îți frîngeam eu gîtul !

Simt cum mi se îngreuiază palmele. O ceață îmi coboară pe ochi, și în ceața aceasta în locul lui Gorbatiuk îmi apare Sahno. Aspra chemare la ordine nu mai acționează asupra mea. Și nici intervenția cuiva, care vrea să-mi imobilizeze mîinile, nu mai ajută la nimic. Mă avînt cu tot trupul înainte și-l plesnesc din toate puterile peste față.

Urmează țipete, zbierete. Gorbatiuk se repede la mine. Dar nu mă ajunge, a și fost oprit. Pe mine m-au înșfăcat alții. Lîngă umărul meu veghează figura încruntată a plutonierului. Nici nu încerc să mă smulg din strînsoare. Știu bine că n-am să-l mai lovesc. Și, oricît de curios ar părea, simt că sufletul mi s-a ușurat. Mă potolesc îndată. Din spatele meu aud o aprobare „foarte bine". Asta-i Erna.

El, în schimb, se zbate în mîinile milițianului. Dar degeaba. Oamenii îl țin zdravăn.

— Nerușinare ! Să vie șeful secției ! Am să reclam !

Înșirați lîngă perete, tinerii se înviorează :

— N-are decît !

Gorbatiuk e dus într-un colţ al camerei şi aşezat pe un taburet. Unul din miliţieni îl mai ţine imobilizat. Căpitanul le spune tinerilor cu asprime :

— Ia, luaţi-vă valea de aici !

Apoi către mine :

— Dumneata mai rămîi. O să-ţi dresăm acte de dare în judecată.

Băieţii şi Erna nu se decid să se urnească. Căpitanul îşi pierde răbdarea :

— Aţi auzit ce-am spus, sau ba ? Spălaţi putina ! Fuga !

Blîndeţea de adineaori i-a dispărut fără urmă de pe faţă. Acum chipul lui este ameninţător. Dar de data asta numai pe mine e supărat.

— Duceţi-vă, noroc, le spun eu.

Igor se desprinde primul de lîngă perete şi vine spre mine.

— Daţi-mi mîna. Şi fără nici o vorbă mi-o strînge cu putere şi pleacă.

Erna zîmbeşte şi-mi întinde palma ei moale şi caldă.

— Să nu vă temeţi !

— Fleacuri ! Nu mă tem ! Vă urez fericire !

Vădit uşuraţi, tinerii lasă fata să treacă şi ies trăgînd uşa cu grijă. Camera devine deodată mult mai încăpătoare. Căpitanul îşi scoate bricheta, se aşază la biroul din fund şi îşi aprinde atent o ţigară. Apoi îşi aşterne dinainte o coală de hîrtie curată.

— Bravo, tovarăşi combatanţi ! aţi dat tineretului un bun exemplu ! Aşa, şi acum să vedem ce-i cu dumneavoastră.

27

„MIENEN" ne avertizează în nemţeşte o tăbliţă bătută în vîrful unui par la marginea drumului. Tăbliţa n-a fost scoasă de nimeni, ceea ce înseamnă că ostaşi de-ai noştri încă n-au trecut pe aici. Noi sîntem primii. Şi, bineînţeles, asta nu-i de bun augur. Totuşi unităţile de tancuri trebuie să fi trecut pe undeva. Altfel nu se poate, căci în faţa noastră, nu prea departe, se aude un zvon de blindate în luptă. În aceeaşi direcţie, evoluează o formaţie de I.L.-uri : vînătoarea noastră atacă pe nemţi. În stînga, departe, dincolo de o vîlcea, se zăresc clădirile lungi ale unui sovhoz de la periferia oraşului. Sub zidurile acelor clădiri se desluşesc maşini şi căruţe. Nu mai încape îndoială — acolo-s nemţii !

Ne oprim şi-l lăsăm jos pe Iura. Sahno smuceşte prăjina din zăpadă, smulge tăbliţa prinsă de ea şi o zvîrlă cît colo. Apoi, cu băţul în mînă, se întoarce spre noi.

— Aşa... Şi acum vom traversa cîmpul de mine ! ne vesteşte el, uitîndu-se pe sub sprîncene la fiecare, pe rînd, de parcă ne-ar supune unei încercări.

Katia îşi înalţă capul revoltată :

— Ce-aţi înnebunit ?

— Nu te priveşte. Eu nu glumesc. Eu ordon ! declară sumbru căpitanul, şi privirea i se înfige în zăpada drumului. De altfel, dacă vreunul din dumneavoastră nu este de acord, să mi-o spună

din capul locului. Pentru acela voi găsi şi altă soluţie.

O vreme rămînem cu toţii tăcuţi. Eu unul nu prea înţeleg ce are de gînd. Dacă ne-ar trimite numai pe noi, aş înţelege. Dar e limpede că şi el va trebui să treacă peste cîmpul minat. Şi tocmai asta mă nedumereşte.

— Mai du-te dracului ! se-nfurie Katia. O să ne bagi în mormînt pe toţi. Şi pe răniţi !

Sahno o ascultă răbdător, întors pieziş către ea, fără s-o privească. Dar sprîncenele i se încruntă tot mai ameninţător peste ochii reci ca gheaţa.

— Eu sînt comandant. Şi în armată ordinele comandantului trebuie executate. Alt drum decît peste cîmpul de mine n-avem. Şi n-am să vă las vii în mîna nemţilor.

— De ce în mîna nemţilor ? Ca să scăpăm de vii, e musai să încăpem pe mîna nemţilor ? întreabă Katia.

Sahno strînge din dinţi şi nu răspunde, chibzuieşte. Urmează o tăcere chinuitoare şi, ca s-o curm, spun :

— Nu-nţelegeţi c-o să sărim în aer ?

Într-un tîrziu Sahno răspunde :

— Dac-o să sară cel din faţă, în locul lui are să treacă următorul. Dumneata ce-ai crezut ?

Grozav e de îngîmfat şi mulţumit de sine. De parcă n-am avea un cîmp de mine în faţă, ci un teren de exerciţiu. Dar altă soluţie chiar că n-avem : inamicul ne înconjoară de pretutindeni. Pe-aici poate vom răzbi totuşi. Între timp, cu mîna rănită ascunsă grijuliu în sîn, căpitanul s-a întors iarăşi spre noi.

— Ei, cine porneşte în frunte ? !

Noi, ceilalţi, am încremenit muţi. Stăm toţi cu privirea-n pămînt. Numai Katia, perfect stăpînă pe sine, îl măsoară neînduplecată pe neamţ.

— Dacă-i vorba pe-aşa, s-o pornească friţul ! Sînt minele lor. Să le încerce el gustul.

Contrariat, Sahno izbeşte cu băţul în pămînt.

— Ba bine că nu ! Friţul o să ne ducă pe unde-i mai rău !

O fi avînd dreptate. Cine ştie pe unde o să ne ducă ! Sau te pomeneşti c-o ia şi la sănătoasa. Pas de-l mai prinde pe urmă în cîmpul ăsta de mine ! Poate că într-adevăr nu trebuie să-l trimitem pe el primul ? Atunci pe cine ? Că doar n-o s-o trimitem pe Katia ? Şi nici pe mine ! Piciorul meu o s-agaţe două mine o dată. Nu rămîne deci decît tanchistul.

Fără voie mă uit cu coada ochiului la el, la flăcăul acesta negricios. În schimb Sahno îşi îndreaptă aproape fără nici o sfială privirea spre el. Tanchistul se lasă nehotărît de pe un picior pe altul, îşi fereşte privirea în lături, dar nici vorbă, simte că pînă la urmă el va fi obligat să meargă primul.

— Uite, ia băţul ăsta, spune Sahno, şi înainte marş !

Tanchistul îşi aruncă în silă arma pe spate şi, cu mîna murdară de motorină, apucă băţul. Căpitanul se dă deoparte şi îi face loc să treacă din drum pe cîmpul acoperit cu zăpadă.

— Bun. Distanţa de la om la om cincizeci de metri. După el porneşti dumneata ! şi mă arată

cu degetul. Apoi strigă la tanchist : Întinde pasul ! Hai, că n-o să sari în aer !

O cotim de-a curmezişul stepei spre cele trei morminte scitice care se înalţă departe, în mijlocul întinderii albe. De data asta lura cade în sarcina prizonierului, care fără nici un alt ordin îl saltă în spinare. La picioarele noastre se iscă un vînt ras cu pămîntul. Fuioarele de nea stîrnite de tălpile noastre sînt purtate pînă departe. Pretutindeni în necuprinsul stepei tulpinile scunde de mărăcini tremură mărunt în bătaia vîntului. Calc cu multă grijă numai pe urmele tanchistului. După mine merge Katia. Iar după ea, încovoiat sub povara-i vie, vine neamţul. În coadă, Sahno.

Nervii îmi sînt încordaţi strună. Înaintez ca pe un tăiş de brici, ca pe cărbuni încinşi. Tot timpul trebuie să priveşti sub picioare, ca să calci numai pe urma celui din faţă. Ochii însă ţi se ridică fără voie să vadă ce-i înainte, acolo unde tanchistul păşeşte în necunoscut, unde moartea-l pîndeşte la tot pasul. Într-adevăr ici-colo, pe pămîntul îmbrăcat în zăpadă, se desluşesc urme vechi, abia distincte. Dar minele rămîn ascunse sub zăpada nu prea adîncă, ce ne ajunge cel mult pînă la glezne. Totuşi e un camuflaj ideal. Noroc de băţul celui din frunte. Şi ce bine că neaua-i moale !

Ajuns la o distanţă destul de mare de drum, tanchistul se opreşte, scormoneşte cu vîrful băţului zăpada afînată şi răstoarnă ceva rotund şi negru. E o mină. Sahno strigă la el :

— N-o atinge ! N-o atinge ! Marş înainte !

— E o mină antitanc, răspunde tanchistul cu glasu-i de bas şi, lovind nepăsător cu piciorul rotogolul aducător de moarte, porneşte mai departe.

Dacă-i adevărat că minele acestea sînt mine antitanc, primejdia nu-i chiar aşa de mare. N-au să explodeze sub greutatea noastră. Doar să nu mai fie şi altele — contra infanteriei. Dacă nu sînt, să ştii c-am avut noroc.

Îl văd pe tanchist că s-a mai înviorat. Mişcările i se fac mai libere, mai degajate. Pesemne că nu-i mai e chiar atît de frică. Calcă mai larg. Iar eu, şchiopătînd ca vai de lume, nu mă mai pot ţine după el şi rămîn tot mai mult în urmă. Dar Katia, din spate, mă îmboldeşte să merg mai repede. Tanchistul bagă de seamă că prea a luat-o la picior şi se opreşte.

— Întindeţi pasul ! Nu-i nici pe dracu aici ! ne asigură el de departe.

Mă străduiesc să merg mai repede. Deodată o explozie asurzitoare surpă întreg cerul peste noi. Mă las în jos şi mîinile mi se ridică instinctiv să-mi apere capul. Ceva nevăzut trece şuierînd peste mine. În faţă se cască în zăpadă o groapă neagră cu marginile zdrenţuite, şi se învolburează un norişor de praf şi fum. Apoi norişorul se destramă şi se aşterne încet pe faţa cîmpului.

În clipa următoare îmi întorc privirea înapoi. Toţi s-au trîntit la pămînt, dar se pare că sînt teferi. Stau cu faţa în zăpadă, neclintiţi. Doar tanchistul a dispărut. Pe locul unde se afla adineaori n-au mai rămas decît bulgări de pămînt îngheţat şi mormane de zăpadă.

O sudoare rece îmi învăluie tot corpul. Gura mi-e plină de salivă amară. În jur se face liniște-liniște, și-n liniștea aceasta, de undeva de peste vale, dinspre sovhoz, răzbate o rafală de mitralieră.

Katia se dezmeticește prima. Și din nou, ca și mai înainte la canton, o auzim înjurînd dîrz, bărbătește :

— Unde ne-ai băgat, jigodie ? Băga-te-aș... de ticălos !

Căpitanul se saltă într-un genunchi și se uită la ea cu capul tras între umeri.

— Lasă gura ! Ia-o înainte ! urlă el înnebunit. încercînd să acopere glasul fetei. Treci în frunte !

— Aha, eu să trec în frunte ? Eu, că ție ți-e frică ! Nu vrei să mori ? Ți-e milă de copii ? De nevestică ?

Sahno așteaptă amenințător. Katia continuă să strige. Simt că de fapt eu ar trebui s-o pornesc înainte. Zăbovesc totuși. Aștept ordinul lui Sahno. Dar el îi ordonă Katiei și e clar că n-are de gînd să cedeze.

Fără să-și ia ochii turbați de la ea, Sahno își smulge cu mîna tremurîndă pistolul din toc.

— Eh, jigodie ! Asasinule ! Crezi că mi-e frică ? Crezi că pentru mine mă tem ? Ajunge-mă, bestie ! mai strigă fata și pornește ca din pușcă. Trece în fugă pe lîngă groapă și, fără să se oprească nici o clipă, gonește mai departe. Pe zăpada cenușie, pudrată de pămînt și funingine, se întinde șiragul neabătut al urmelor ei proaspete, albe.

Noi, ceilalți, mai stăm o vreme, incapabili să ne înfrîngem nehotărîrea. Dar iată că dinspre sovhoz o nouă și lungă rafală de mitralieră sfîșie văzduhul. Cîteva gloanțe țiuie strident pe undeva pe aproape, și pornim cu toții la drum.

Mă încordez să merg cît mai repede și să calc exact pe urmele Katiei. Însoțit de lătratul îndepărtat al mitralierei, ajung la groapa nu prea adîncă formată de explozia minei. Aici nu mai sînt mine. Dar există ceva mai rău decît acolo, sub zăpadă. Nu mai e o moarte posibilă, ci una reală. Moartea unui tovarăș.

Katia însă parcă a înnebunit. Ce are de gînd ? Fără să se folosească de băț, fără să-și aleagă drumul, fără să se uite măcar unde calcă, merge repede, uneori în pas alergător chiar, apropiindu-se mereu de movilă, acum destul de vizibilă. Ai spune că știe precis unde-i capătul cîmpului de mine. Sahno îi strigă ceva, dar ea nici nu-l ia în seamă. Și mergem cu toții pe urmele ei. Trebuie să mergem.

Miracol. Katia ajunge întreagă și nevătămată la movilă. Se oprește, se întoarce spre noi și așteaptă. Din toată făptura ei micuță se degajă provocarea și reproșul. Pe noi ceilalți ne leagă lanțul salvator al urmelor întinse de pașii ei.

Înviorat, măresc și eu pasul și-n scurtă vreme ajung lîngă ea. După mine grăbește și neamțul, cu Iurka-n spinare. E sleit de tot, se clatină, abia se mai ține pe picioare. În urma tuturor, rămas pesemne dinadins cît mai departe, aleargă și Sahno.

— Gata ! Acum încotro ? întreabă Katia liniştită.

Mă sfiesc să mă uit la obrazul ei înfierbîntat şi mînios. Fireşte că sîntem vinovaţi faţă de ea, faţă de îndrăzneala ei nechibzuită, căreia îi datorăm viaţa. Dar nu vreau să-mi mărturisesc această vinovăţie nici mie însumi.

Aşteptăm cam un minut pînă cînd, posomorît şi încordat, Sahno ajunge mai aproape de noi. La vreo cincizeci de paşi se opreşte şi comandă gîfîind :

— Vasilevici, ia-o înainte !

Da, acum nu mai am ce spune. Trebuie s-o iau înainte. Dar încotro ?

Celălalt versant al movilei coboară lin spre cîmpie. Dinspre sovhoz nu mai putem fi văzuţi. Ceva mai în lături şi-n urmă, într-o cută nu prea adîncă a stepei, se aşterne terasamentul căii ferate. Într-un loc, sub terasament, se zăreşte deschiderea rotundă şi neagră a unei mari conducte de scurgere.

— Înainte ! ordonă Sahno cu pistolul în mînă.

Bun, bun. Înainte. Simt eu şi singur că trebuie s-o pornesc odată. Că trebuie să ne smulgem odată din cîmpul acesta blestemat. Şi cît mai repede cu putinţă.

O iau înainte, păşind cu şi mai multă luare-aminte prin zăpadă. Cizma piciorului teafăr mi se afundă pînă la carîmb. Talpa piciorului rănit, băgată în mîneca de blană, mătură strîmb zăpada. Katia porneşte îndată după mine. Din spate îl aud pe Sahno.

— Distanţa ! Păstrează distanţa !

Fata mormăie furioasă, dar se opreşte, lăsîndu-mă să mă îndepărtez. E drept că nu prea îmi vine să mă rup de ei. La un loc cu ceilalţi mă simt parcă mai liniştit. Caut să merg cît mai prudent, să calc cu toată grija. Se pare că nu-i nici o urmă veche pe-aici. Într-unele locuri zăpada este presată de vînt într-un strat dur. Fără să vreau aleg cu tălpile astfel de locuri tari. Păşesc peste muşuroiul adunat în jurul unui ciulin, care foşneşte abia auzit, şi mă opresc să mă uit înapoi. Acum nici cantonul nu se mai zăreşte. Ne aflăm într-o depresiune. Trebuie să merg mai repede, dar durerea din talpă nu mă lasă să întind pasul. Şi pe deasupra blestemata asta de mînecă îmi tot alunecă de pe laba piciorului. Mă opresc din nou s-o îndrept şi, aplecîndu-mă, îngheţ de groază. Degetele întinse în jos mi se retrag de la sine, ca fripte. Chiar lîngă vîrful piciorului rănit răsar ameninţătoare din zăpadă trei firicele de sîrmă. Între ele se iţeşte, ca pălăria unei ciuperci, căpăcelul rotund şi verzui al unei mine detonante.

Mă arunc înapoi. Dar nu mai apuc să-mi dezdoi spinarea. Trosnetul unei explozii puternice răsună undeva în spatele meu. Cîteva schije sau poate bulgări de pămînt îmi biciuiesc poalele mantalei. Abia de mă pot feri să nu cad peste cele trei firicele de sîrmă ucigaşe.

Ştiu şi fără să mă uit că în urma mea s-a petrecut ceva înfiorător. Dar mi-e peste poate să întorc capul. Sensul celor petrecute se furişează ca de la mare distanţă şi ajunge într-un tîrziu pînă la conştiinţa mea. Abia peste cîteva clipe reuşesc să-mi înfrîng inerţia şi să mă uit înapoi.

La vreo treizeci de metri, cu picioarele depărtate în lături și încovoiat sub greutatea lui Iurka, stă neamţul încremenit. În urma lui, gheboșat, Sahno dracu știe ce așteaptă. Iar între ei și mine se zbate Katia în zăpadă.

Picioarele mi se îngreuiază deodată, de parcă s-au făcut de plumb. Cu o mare sforțare și cu o nemaipomenită grijă îmi trag din zăpadă întîi piciorul rănit, apoi și pe celălalt, încălțat în cizmă. Fac un pas înapoi pe urma veche, apoi încă unul și încă unul. Ridic genunchii cît pot de mult și o pornesc înapoi. Nu, deocamdată n-am sărit în aer. Prind curaj și-mi arunc iarăși privirea spre fată. În jurul ei se așterne aceeași funingine neagră. Aceiași bulgări de pămînt. Cu mișcări dezordonate, mîinile Katiei scurmă zăpada din jur, de parcă ar încerca să se scoale.

Mă cuprinde groaza. Și furia. O furie cumplită împotriva lui Sahno. El ne-a silit să intrăm în cîmpul de mine! El a ucis-o pe Katia! Mă reped spre el, dar mă oprește Katia. Ridică spre mine fața ei lată, deosebit de urîtă acum, schimonosită de durere. Dinții îi sînt strînși spasmodic, înăbușind un geamăt.

— Katia! Katiușa! Katia!...

Cad în genunchi lîngă ea, o apuc de umeri, apoi de talie, și deodată înțeleg: picioarele! Dintr-un pîslar retezat de schije sîngele fierbinte șiroiește în zăpadă. Celălalt pîslar lipsește cu totul. Și lipsește și piciorul. În locul genunchiului n-a mai rămas decît un ciot zdrențuit. Pantalonii vătuiți și poalele scurtei sînt ciuruite de

schije. Din găuri și rupturi atîrnă ghemotoace de vată și blană ferfenițită.

Neamțul se apropie în fugă de noi. Mi-a sărit în ajutor. Cu mîinile tremurînde iau fata în brațe. Ce să fac cu ea? Sîngele mi se prelinge pe mîini, pe manta, îmi intră în mîneci. Neamțul se foiește și el îngrozit, și bîiguie într-una:

— Riemen, riemen![1]

Apoi scoate de undeva o curelușă îngustă și mi-o întinde. Mă dezmeticesc: trebuie să-i punem un garou, să oprim hemoragia. Încleștîndu-și dinții și înăbușindu-și gemetele, Katia tace; își dă capul pe spate, dar tace. Văzînd cu ochii fața i se face tot mai palidă și se acoperă cu broboane mărunte de sudoare.

Mîinile-mi înghețate strîng și înnoadă febril curelușa deasupra genunchiului ei, oprind de bine de rău scurgerea sîngelui din ciotul ce i-a mai rămas în loc de picior. Între timp neamțul desface cureaua de la carabina mea. Cureaua asta o înnodăm strîns deasupra pîslarului de la celălalt picior. În sfîrșit ridic ochii. În fața noastră, cu mîna sprijinită-n genunchi, stă aplecat Sahno.

— Ei, ești mulțumit? Ești mulțumit acum? Asta ai vrut!

Sahno se îndreaptă brusc. Își rotește privirea în jur și tace. Dar văd prea bine că ochii i se deschid larg și se tîmpesc parcă, își pierd expresia autoritară din totdeauna. S-a pierdut cu firea. Peste o clipă însă își înfrînge slăbiciunea și redevine cel dinainte.

---

[1] De la *remen* — curea, centură (rusă).

— Gura ! şuieră printre dinţi, ca turbat. Şi-mi porunceşte : Ia-o-n braţe ! Fuga !

Sigur că altă soluţie n-avem. Trebuie să ne îndepărtăm imediat de aici. E aproape imposibil ca cele două explozii de pe cîmpul de mine să fi trecut neobservate. Aşa că mă supun ordinului — ştiu de pe acum că nu vom mai merge înainte peste cîmpul minat.

Mă aplec sprijinit în carabină. Sahno, ajutat de neamţ, îmi pune în spate trupul vlăguit al fetei. Pe urmă se reped amîndoi la Iura, care zace supus în zăpadă. Pe el îl ia în spate Sahno. La început nu mă dumiresc ce are de gînd. Probabil că nici neamţul nu înţelege, Sahno îi explică ceva.

Pînă la urmă, lămurit, prizonierul pleacă în pas alergător, parcurge vreo cincizeci de metri şi se uită înapoi. Pe urmele lui se urneşte încet Sahno cu povara-n spate. Iar după el, sprijinit în carabină, pornesc şi eu.

Schimbăm direcţia, o luăm prin mica depresiune spre calea ferată.

28

DINCOLO de calea ferată, pe şosea, trec nemţii.

Terasamentul îi ascunde vederii noastre, dar auzim de departe cum o mulţime de maşini gonesc dinspre Kirovograd. Se retrag. Noi ce să facem ?

Din fericire, sau din nenorocire, dăm de gura conductei pe care-am zărit-o în stepă. Ne strecurăm în tunelul rotund de beton şi ne prăbuşim cu toţii chiar de la primii paşi. Conducta e largă, aproape de-un stat de om. Pe fund — un strat de zăpadă bătătorită. E un curent cumplit înăuntru şi foarte frig. În schimb n-o să fim văzuţi de pe şosea.

Mă las în genunchi şi o dau jos pe Katia din spinare. Apoi mă prăvălesc şi eu lîngă ea, abia suflînd. Pe zăpadă apar cîteva petişoare de sînge. Poalele mantalei mele sînt şi ele pline de sînge îngheţat. Katia pierde sînge cu nemiluita. Pleoapele îi sînt larg deschise, dar ochii i se dau mereu peste cap. Ar trebui să-i bandajăm picioarele. Dar n-avem cu ce. În grabă i-am uitat geanta sanitară la locul exploziei. Ca s-o ajut cît de cît, dau să-i deschid scurta cu degetele îngheţate bocnă. Încep de la poalele scurtei muiate în sînge. Dar Katia se ghemuieşte toată şi-şi ţine poalele cu încăpăţînare. Ochii ei mă imploră, aproape cu groază, s-o las în pace.

Dau din nou să-i deschid scurta. Katia îşi strînge genunchii, şi-i lipeşte de burtă, se chirceşte.

Nu pot înţelege ce vrea şi mă uit întrebător la neamţ. Prizonierul a încremenit în genunchi şi se uită fix la celălalt capăt al conductei, unde Sahno s-a oprit nemişcat cu pistolul în mînă. La picioarele lui, Iura geme încetişor.

— Căpitane ! Căpitane ! îl chem eu în şoaptă.

În aceeaşi clipă Katia începe să se zbată şi să

dea din cap în chip de protest. Mi se pare că-n-cep s-o înţeleg. Dar asta chiar că-i o prostie !

— Trebuie să te pansăm ! îi şoptesc. Lasă mîinile-n jos !

Sahno se apropie încovoiat. Katia se ghemu-ieşte şi mai mult, tremură din tot trupul.

— Nu mă lasă s-o pansez. Ce să fac ?

— Nu te lasă ? mormăie Sahno, cătînd mereu spre gura conductei, cu gîndul într-altă parte.

Katia îşi pierde puterile. O umbră cenuşie se aşterne pe faţa ei nu demult atît de rumenă, şi-mi dau seama că are să moară. Ce stupid şi ne-firesc e totul. De ce să moară fata asta, în timp ce noi trei bărbaţi, trei soldaţi, continuăm să trăim ?

— Katia ! Katia ! Ce-i cu tine ? Ţi-e ruşine de noi ?

Katia respiră greu şi mă imploră din ochi. Mi se pare că aude tot, doar că nu poate vorbi. Pri-virea îi fuge în lături şi se opreşte asupra prizo-nierului.

Ghicesc ce vrea.

— Să te panseze el ? Vrei ? Spune !

Îşi lasă încet pleoapele peste ochi. N-am timp să stau pe gînduri, îl chem pe neamţ.

— Kom ! Bandajează-o tu ! Panseaz-o tu ! Verstehen ? Pricepi ?

— *Ja, ja.*

Prizonierul se apucă să-i descheie în mare grabă veşmintele : scurta, pantalonii vătuiţi, toate pline de sînge, zdrenţuite de schije. Katia rabdă nemişcată, indiferentă, atingerea mîinilor lui. Îl ajut şi eu pe prizonier.

Nici n-apucăm să terminăm bine cu pansatul, cînd de undeva, de aproape, răzbat pînă la noi cuvinte nemţeşti. Sahno se repede cu pistolul în mînă spre capătul opus al conductei. Îmi smulg şi eu carabina înfiptă-n zăpadă şi-l urmez şchiopătînd. În spatele meu Iura dă să se salte şi el.

Ne lipim cu spinările de betonul rece şi as-cultăm. Trag încetişor siguranţa carabinei şi mă tot uit la cealaltă gură a conductei. Deocam-dată nu apare nimeni. Iura îşi strînge pistolul în pumn şi nu-şi ia ochii neliniştiţi de la noi. Ochii îi ard nefiresc de tare pe obrazul palid, fără nimic tineresc într-însul, parcă prea concentrat. Neamţul a încremenit, aplecat într-o poziţie in-comodă, lîngă Katia.

Afară, ajunse undeva foarte aproape, glasurile amuţesc. Se lasă linişte grea prin care răzbat mul-tiplele vuiete şi duduituri ale şoselei. Sahno în-cearcă prudent să arunce o privire afară, dar sare înapoi ca ars.

Din imediata apropiere se aude distinct :

— *Werden uns die Panzer nicht bis zum Abend zerdrücken, so schlüpfen wir durch* [1].

Şi apoi, ca răspuns, o altă frază :

— *Mit dem Oberst von Mayer werden wir uns schon durchschlagen. Ob tot oder lebendig zwingt er uns dazu* [2].

---

[1] Dacă pînă diseară nu ne strivesc tancurile lor, să ştii că răzbatem. (germ.).

[2] Cu colonelul von Mayer o să răzbatem neapărat. Vii sau morţi, el o să ne silească să răzbatem (germ.).

Stăm prost. Cei doi nemţi sînt chiar lîngă terasament. De pe şosea se aud trîntindu-se portiere de maşini — înseamnă că s-au oprit. Altele se aud însă mergînd. Probabil că s-au oprit numai cîteva. De ce oare ?

Deodată, uitîndu-mă la neamţul nostru, mă sperii. Toată faţa i s-a lungit de încordare, iar în ochi îi sticleşte ori spaima, ori poate o hotărîre disperată. Şi-a sprijinit amîndouă palmele în zăpadă ca pentru un start. Te pomeneşti că o ia la goană. Întorc fulgerător carabina spre el.

— Halt !

Neamţul îmi aruncă o privire năucă şi se aşază. I s-or fi muiat picioarele de frică. Eh, drăcia dracului, ar trebui să-l împuşc. Dar nu ne putem permite să tragem...

În clipa următoare de sus, de pe terasamentul căii ferate, auzim un sunet nou, un zăngănit uşor de catarame soldăţeşti. Năucit de o bănuială înfiorătoare, scot capul să văd ce-i acolo. N-am greşit. Terminîndu-şi treburile, doi nemţi urcă taluzul înapoi spre şosea. Urcă şi îşi strîng în mers centurile. Sînt încărcaţi de bobine de cablu telefonic. Probabil că au fost trimişi să strîngă cablurile desfăşurate.

Mă întorc clătinîndu-mă spre Katia şi cad în zăpadă lîngă ea. Fata e pe moarte. Se încordează, tresare, respiră greu, capul i-a căzut nefiresc pe spate, părul roşcat i s-a despletit. Ochii-s pe jumătate închişi. Deodată îşi ridică mîna, şi-o flutură prin faţa ochilor, de parcă ar alunga o muscă, şi spune :

— Fereşte. Nu-mi lua lumina...

Ce limpede a vorbit ! Involuntar mă trag în lături. Cine-i ia lumina ? Eu ? Prizonierul ? Vorbeşte iarăşi :

— Mitea ! Mitenka ! Ce întuneric e !...

— Katia !

Dar ea expiră pentru ultima dată şi se linişteşte. Ochii i-au rămas aţintiţi în sus spre o imagine numai de ea ştiută. Treptat privirile i se sting definitiv.

Rămîn lîngă ea, sprijinit într-un braţ. De cealaltă parte şade prizonierul. Faţa lui a încremenit. Nici nu-i de mirare — nemţii lui se află la mai puţin de două sute de metri. Doar un strigăt de-ar scoate şi am cădea în ghearele lor. El însă nu strigă. Ba chiar mi se pare că se teme de ei tot atît de mult ca şi mine.

Moartea Katiei m-a năucit. Cîţi oameni n-au murit pînă astăzi sub ochii mei ? Cunoscuţi şi necunoscuţi. Dar tulburat ca acum n-am mai fost niciodată. Poate pentru că ceilalţi morţi au fost bărbaţi şi ostaşi. În război moartea-i un lucru cît se poate de simplu. Dar de ce-a murit fata asta ? Cine o fi trimis-o pe front şi de ce ? Să se fi dus ea singură ? Ce-o fi ştiut ea despre război ? Şi uite-o că şi-a găsit moartea aici, într-o conductă de beton, întîmplător şi stupid, sfîrtecată de o mină, şi noi n-am putut s-o ajutăm cu nimic. De ce a fost nevoie de ea pe front ? N-aveam destui bărbaţi ? Şi-n prima linie, şi-n rezervă, şi-n restul ţării ? La fiecare zece ostaşi din linia întîi avem peste o sută în celelalte linii. Şi încă ce ostaşi ! Bărbaţi puternici, cu şcoală, cu

conştiinţă ridicată. De ce să trimitem la moarte fete ?

— I-ai luat actele ? mă întreabă Sahno şi se lasă în genunchi lîngă mine.

Nu-i răspund. Ăstuia ce-i pasă ? Nu-l interesează decît actele. Cine mai are nevoie de ele acum ? Viaţa nu i-a păzit-o, dar de hîrţoagele astea ia uite-l cum se mai îngrijeşte.

Sahno între timp nu-şi pierde vremea. Şi-a băgat mîna sub scurta fetii şi-i scotoceşte îndelung buzunarele bluzei. Întorc ochii. Nu pot rămîne nepăsător în faţa acestei privelişti. Acum Katia e moartă. Altfel ce vînătăi ar mai agonisi căpitanul sub ochi.

Sahno îi găseşte în sfîrşit livretul militar în buzunarul de la piept, şi-l deschide.

— Şcerbenko Ekaterina Ivanovna, citeşte el cu un rînjet satisfăcut. Oho, nu mi-e străin numele ăsta !

Într-adevăr, şi mie mi se pare cunoscut. Unde să-l fi auzit oare ? Mă uit întrebător la căpitan. Sahno ascunde în buzunar actele fetei şi observă nedumerirea din ochii mei.

— Nu-ţi aminteşti ? Istoria cu comandantul de batalion Moskaliov din regimentul nouăzeci şi nouă, spune el, îndreptîndu-se spre capătul opus al conductei. A fost şi un ordin de zi pe divizie în problema asta.

S-ar părea că descoperirea făcută îl amuză. Îl amuză că ordinul de zi pomenea de relaţiile ei intime cu maiorul Moskaliov. Şi-i încîntat că măcar acum, după moartea fetei, a găsit ceva să-i reproşeze.

— Ei şi ? întreb eu. Şi-mi ies din fire : Ei şi, ce-i cu asta ? Şi ce-i dacă-l iubea ? urlu cît pot.

— Taci din gură ! Ce-ai înnebunit ?

Între timp, neamţul, după ce-a chibzuit îndelung, se apropie de căpitan. Am observat eu mai demult că de la o vreme prizonierul nostru caută să se dea bine pe lîngă Sahno. Agitîndu-şi mîinile costelive, încearcă să se apropie de căpitan vorbind într-una. Sahno se retrage, ameninţîndu-l cu pistolul ridicat.

— Înapoi ! Hei, înapoi !

Neamţul se îndepărtează de-a-ndaratelea, dar continuă să gesticuleze, să explice ceva. Căpitanul, fireşte, nu-l înţelege, însă pe chipul lui se citeşte încordarea.

— Ce-o fi spunînd ? mă întreabă alarmat, cu jumătate de glas.

— Dumneavoastră personal vă vorbeşte. Dumneavoastră să-l înţelegeţi.

Căpitanul se încruntă.

— Asta-i bună !... Eu n-am făcut şcoli înalte. N-am învăţat porcăria asta de limbă.

Sigur că n-a învăţat „porcăria" asta. Da altceva a învăţat ? Nici eu nu m-am dat în vînt la şcoală după limba germană, dar războiul şi suferinţele te învaţă de toate. O parte din spusele neamţului le pricep. Iar ce nu pricep bănuiesc. Prizonierul vrea să ne convingă să plecăm de aici, căci dacă nemţii au să fie atacaţi de avioanele noastre, cu siguranţă că mulţi dintre ei vor căuta adăpost în conducta asta.

S-ar putea să aibă dreptate. Măcar de-ar începe odată atacul alor noştri. Mai rău are să fie dacă

atacul va întîrzia, şi coloana nemţească va izbuti să răzbată. Sau, cine ştie, poate că aşa ar fi mai bine ? Pentru noi cel puţin. Dracu mai ştie ce-i în capul ăsta al meu ! Nu-mi pot da seama de loc ce-i bine şi ce-i rău.

Pînă la urmă neamţul renunţă, se dă înapoi şi se aşază tăcut lîngă Iurka.

— Stai că acum vin I.L.-urile şi praf au să-i facă pe ai voştri ! îi arunc eu neamţului cu toată ura. El însă, spre surprinderea mea, dă din cap în chip de acord deplin.

— *Ja, ja.*

Ia te uită ce devotament pe el ! Te pomeneşti că friţul ăsta are să mărturisească îndată că mai e şi comunist ! Că încă din leagăn a fost împotriva lui Hitler ! S-au mai întîmplat chestii dintr-astea. Acum, în patruş'patru nu mai e ca-n patruş'unu. Chiar şi cele mai înfierbîntate capete de fascişti au început să se răcorească.

— O să vă strivim ca pe păduchi ! Înţelegi ? Ca pe Lause, sub unghie ! Şi-i arăt din degete cum o să-i strivim ca pe păduchi. *Warum gebt euch nicht gefangen ?*[1]

Neamţul pare să înţeleagă, dar îşi lasă încruntat ochii în jos şi mormăie mai mult pentru sine :

— *Wir sind einfache Soldaten ! Den Krieg befichlt der Führer und die Generäle !*[2]

Cîntecul ăsta îl ştim noi, l-am mai auzit.

---

[1] De ce nu vă daţi prizonieri (germ. incorect).
[2] Noi sîntem simpli soldaţi ! Războiul îl conduce Führerul şi generalii (germ).

— A, Führer-ul ! Dar voi ? Voi ce faceţi ? Să-i ucideţi pe prizonieri tot Führerul vă obligă ? Şi tot el vă obligă să expediaţi în Germania colete cu lucruri jefuite de la noi ? La Znamenka aţi abandonat un tren întreg cu lucruri de furat. Führerul vi-o îngăduie şi voi sînteţi încîntaţi. Vă convine de minune. Dar eşti *einfacher Mensch*, totuşi, nu ?

Neamţul oftează umil. Poate că simte ce-i în sufletul meu şi se cam teme. Şade bosumflat, în vechea lui manta rusească, trasă peste tunica verde cu guler lat. Capela de iarnă cu cozoroc lung i-a alunecat pe-o parte. Mai oftează o dată şi mă îngînă :

— *Ja, ja, ich bin ein einfacher Mensch !*

— Ce spune ? întreabă Sahno fără să se apropie.

— Spune că el e un om mărunt.

— Ar trebui să-l strîngem de gît, decide căpitanul foarte simplu.

Nu-l contrazic. În definitiv n-are decît... poate să-l omoare dacă vrea. Nu-mi mai e milă de el. Ar fi bine să putem rămîne ascunşi aici pînă la noapte. Pe întuneric s-ar putea să ne strecurăm pînă la ai noştri, ziua însă e aproape imposibil. Doar dac-am avea norocul să apară de undeva ai noştri. Ciulesc urechea : mi se pare că pe şosea s-a făcut linişte. Coloana nemţească de maşini s-a scurs probabil. Numai să nu-i urmeze vreo unitate de infanterie. De ăştia e mai greu să scapi.

În colţul său, Sahno îşi demontează pistolul. Cred că i s-a blocat magazia. Eu şed tăcut lîngă

Katia. S-o fi răcit de tot trupul acesta chircit în zăpadă. În stînga, cu ochii închişi, veghează mereu chipul ca de ceară al prietenului meu. E aproape vînăt. Ce frig e în blestemata asta de conductă !

— Vasilevici ! mă cheamă încet Sahno şi amuţeşte, fie ascultînd un zgomot suspect, fie cîntărind o idee ce i-a venit. Ia caţără-te tu sus pe terasament şi vezi ce-i pe-acolo. Să nu ne trezim prinşi în capcană ca nişte pui de găină.

Mă ridic fără grabă, îmi iau carabina şi mă strecor încet afară din conductă. Albul stepei scăldate în soare mă orbeşte. Luminat din plin, taluzul larg al căii ferate e pustiu. Undeva departe, la capătul ce se pierde în zare, sclipesc de după o colină cîteva acoperişuri mărunte. Trebuie să fie un cătun izolat. Ce-ar fi să ne furişăm pînă acolo, de-a lungul terasamentului ? Poate că nu-i ocupat de nemţi ! Dar ce ne facem cu Iurka ?...

Înainte de a mă căţăra pe taluz, şoptesc din gura conductei :

— Dă-i pace neamţului. O să ne mai prindă bine.

Sahno se uită la mine, dar nu-mi răspunde.

29

IARBA îngheţată, rămasă din toamnă, foşneşte sub coatele mele în timp ce mă tîrăsc pe taluzul acoperit cu un strat subţire de zăpadă. Vîntul de

la miazănoapte îmi arde obrajii. Picioarele îmi alunecă înapoi şi, sprijinit numai în genunchi şi-n palme, mă caţăr în sus. În spate, jos, a rămas cîmpul de mine cu movilele vechilor morminte scitice şi lanţul lung al urmelor noastre. De fapt nici nu mă uit înapoi, am senzaţia că simt totul cu spinarea. Încercarea stupidă a căpitanului de-a păcăli moartea ne-a costat din cale-afară de mult.

Ajung, în sfîrşit, pînă la traverse şi privesc atent întîi în stînga, apoi în dreapta. Se pare că de-a lungul căii ferate nu-i nimeni. Aşa că mă salt pînă la şina lată şi murdară de păcură şi mă uit dincolo.

O, şoseaua vuieşte de atîta mişcare ! Ce-i drept, acum nu mai sînt camioane, ci coloane de căruţe. Furgoane mari nemţeşti, unele descoperite, altele cu coviltire de pînză de cort, şarete pe două roţi, bucătării de campanie, căruţe pline de calabalîc, cetluite în funii. Nechezat de cai, zăngănit de zăbale. Două turisme negre claxonează de zor şi-şi croiesc drum pe marginea şoselei.

Ce bine că distanţa de la calea ferată pînă la şosea e destul de mare ! Altfel de mult ar fi dat peste noi.

Mai zăbovesc o clipă privind atent şi-mi trag capul bandajat la adăpostul şinei. Apoi, auzind nişte strigăte, mă salt iarăşi. O căruţă s-a întors de-a curmezişul şoselei. Un neamţ într-o manta scurtă sare să apuce caii de căpestre. Cei doi cai graşi şi greoi îşi ridică în sus capetele speriate. Neamţul îi loveşte de jos peste boturi. Dar în

aceeaşi clipă căruţaşul sare jos şi se repede la el. Se-ncinge o bătaie.

E drept că prea mulţi pumni nu apucă cei doi să-şi care. Dintre căruţe apare un călăreţ. E bine înfipt în şaua galbenă nou-nouţă şi, fără să piardă vremea cu vorbe inutile, îşi ia vînt şi-i plesneşte pe amîndoi beligeranţii cu cravaşa peste obraz. Metoda dă rezultate prompte. Cel cu manta scurtă dispare, iar căruţaşul, înjurînd, sare să-ndrepte căruţa.

Şi tot uitîndu-mă aşa în neştire, mai-mai să dau de dracu... Dinspre canton vin pe şine cîţiva nemţi. Sînt destul de aproape şi probabil că m-au zărit. Mă răsucesc fulgerător pe pămîntul îngheţat şi-mi dau drumul pe taluz în jos pînă la gura conductei. Aici mă opresc cu picioarele proptite în buza de beton. Nemţii merg pe cealaltă parte a terasamentului. De-aici, de unde mă aflu, nu le văd decît ţevile puştilor de pe umeri şi casca celui din faţă. M-or fi văzut sau nu ? Dacă m-au văzut, s-a zis cu mine : va trebui să trag. Să lupt şi să mor. Nu mai există posibilitate de salvare. Sau poate ?... Poate că nu m-au văzut !...

Şi deodată, venind parcă de pe celălalt tărîm, din conductă răzbat nişte voci. La început nu desluşesc ce spun. Apoi prind cîteva vorbe care mă buimăcesc :

— Leon !... Leonka !...

Mă cheamă Iurka. Ce-o fi cu el ? Nu-i Sahno acolo ? Ba este, îl aud certîndu-l iritat :

— Ce ţi s-a năzărit ? Nu-i aici, a plecat !

„Ba-s aici, Iurka !... N-am plecat. De ce-o ţi spunînd c-am plecat ?" şoptesc, lipindu-mă cu tot pieptul de zăpada ce-acoperă conducta. Casca primului neamţ dispare. Se mai vede doar vîrful puştii celui de la urmă. Bine că sînt dincolo de şine ! Încă puţin, încă puţin şi au să dispară cu toţii. Înc-o secundă...

Dar din gura conductei izbucneşte un strigăt :

— Vasilevici !

Şi-ndată după el, un altul — mai puternic, al lui Sahno :

— Termină dracului ! Fii bărbat !...

Au înnebunit ! Ce-or fi făcînd acolo ? Sar în picioare şi-n aceeaşi clipă, neaşteptat şi sălbatic, răbufneşte în conductă o împuşcătură.

De groază mi se întunecă privirea. Ce-a făcut nebunul ? În cine-a tras ? În neamţ ? În Iurka ? Sau poate a tras prizonierul ? Copleşit de spaimă, mă reped spre intrare. Sar într-un picior. Celălalt mă doare, de-mi pierd răsuflarea.

Sahno stă nemişcat lîngă Iura.

— Ce-aţi făcut ? Nemţii !

Căpitanul cu pistolul în mînă, cu unul mic, nu cu-al lui, sare ca ars spre celălalt capăt al conductei. Mă poticnesc de piciorul Katiei şi mă prăbuşesc peste Iura, mai-mai să-l strivesc. Faţa mi-a ajuns chiar lîngă capul lui. Din tîmpla-i zdrobită se iţeşte o aşchie de os, şi de sub ea o şuviţă subţire de sînge se scurge repede, înecînd tot pavilionul urechii. Pe zăpada de sub umărul lui se întinde şi creşte o pată roşie-trandafirie.

— Cine ? strig. Cine l-a împuşcat ?

Dar nu-mi aud glasul. Şi nimeni nu-mi răspunde. Ce s-o fi întîmplat aici ? Cine-o fi tras ? Prizonierul ?

— Cine ? strig din fundul rărunchilor. Dar nu-mi iese din gîtlej decît un horcăit stins, străin parcă. Din capătul opus, Sahno îşi întoarce ochii spre mine şi-mi arată ceva cu mîna întinsă. Abia de-i disting vocea :

— Taci ! Nu vezi ?

Poate că-ntr-adevăr nu văd totul. Şi pentru prima dată mă uit mai cu luare-aminte la prietenul meu. Iurka-i mort. Faţa îi este schimonosită de ultimul spasm. Ochiul stîng e închis. Celălalt priveşte îngheţat, peste capul meu, într-un punct al bolţii de beton. Abia acum îmi dau seama ce s-a petrecut aici. Iurka s-a împuşcat. În clipa următoare o bubuitură, ca un trăsnet din cer, zguduie întreaga conductă. Afară un automat latră ca nebun. Îmi armez carabina. Dincolo, Sahno se aruncă pe jos. Ceva rotund şi greu izbeşte betonul chiar în locul unde stătuse căpitanul şi ricoşează apoi în peretele opus. E o grenadă ! Cad cu capul lîngă Iura. O explozie tunătoare scutură întreg terasamentul.

Conducta e plină de-o duhoare fierbinte care mă înăbuşă. Plămînii mi-s plini de zăpadă, praf şi sulf. O durere arzătoare îmi strînge ca într-o menghină genunchiul. Şi creşte mereu, se-ntinde-n întreg piciorul rănit, pînă mi-l cuprinde cu totul — de la şold pînă la degetul mic. Sărmanul, nefericitul meu picior ! Mi se pare că s-a zis cu el. De durere nici nu mă mai pot clinti şi mugesc cu dinţii încleştaţi.

Vîrtejul de zăpadă şi de praf se aşază treptat. Îmi salt capul. Gura mi-e plină de nisip şi zăpadă. Şi urechile şi mînecile mi-s pline. Pipăi cu mîinile întinse în jur. Simt pe degete ceva umed, călduţ şi lipicios. E sîngele lui Iurka. Apoi dau de un picior încălţat cu un pîslar... Unde mi-o fi carabina ? Parcă se mai luminează. Desluşesc peretele zgîriat şi afumat al conductei. Apoi cercul luminos al intrării. Şi deodată, în cercul acesta luminos, disting o umbră nemişcată. Un cot depărtat de trup şi, de sub el, întinsă spre mine, ca un braţ de caracatiţă, o ţeavă subţire de pistol automat. Un neamţ !

Simt că ceva se frînge în mine şi cad cît sînt de lung în zăpadă. Mintea nici nu-mi mai cuprinde toată întinderea dezastrului. Nu mai înţeleg ce se petrece. Un nod sărat şi greţos mi s-a pus în gîtlej. Mă înăbuş şi, instinctiv, scuip în zăpadă. E sînge.

Între timp umbra de la gura conductei păşeşte larg şi neauzit spre interior. Zac cu bărbia-n zăpadă şi, cu ochii năuci, mă uit la neamţ. Nu-i văd decît conturul. Tot mai apropiat şi mai bine cunoscut, aidoma cu siluetele verzi de carton de la exerciţiile de tragere. După vreo patru paşi umbra se opreşte în dreptul Katiei. Ai zice că stafia asta e întruchiparea spaimei şi-n acelaşi timp a îndrăznelii. Un somnambul încremenit, profilat pe-un fond ireal. Şi nu se însufleţeşte decît cînd din spate i se mai alătură alţi doi nemţi. Abia atunci îşi revine pe deplin şi strigă cu o voce definitiv pămîntească :

— *Otto ! Șieh mal ! Eine rusische Walkirie !*[1]

Și împinge cu piciorul cadavrul Katiei, care se răstoarnă inert cu spatele spre lumină. Părul i se împrăștie bogat pe zăpadă. O mînă i s-a răsucit nefiresc. Cei doi soldați se apleacă peste cadavru. Apoi, unul dintre ei, împins de dracu, mai înaintează puțin, mijește ochii, trece peste singurul picior al Katiei și dă cu ochii de mine.

— *Hände hoch ! Aufstehen !*[2]

Strigă și sare speriat înapoi. Dar imediat, revenindu-și din spaimă, se apropie din nou și-mi proptește țeava automatului în obraz. Oricît de uimitor ar părea, nu-mi mai e frică de loc. Treptat-treptat revin la realitate. Acum însă nu-l mai pot ucide. Nici să-l lovesc nu mai pot. Nu mai pot nimic. În schimb el poate face orice. Mă poate și ucide. N-are decît ! Măcar de m-ar ucide mai repede !

Dar n-o face. Îmi comandă doar :

— *Rus ! Aufstehen ! Repete !*

Toți trei se-adună în jurul meu. Unul dintre ei mă izbește scurt și îndesat cu țeava carabinei în umăr. Mă încordez și încerc să mă ridic. Dar numai în mîini, mai mult nu-mi îngăduie durerea. Și nici n-are rost să mă străduiesc. Neamțul observă trupul lui Iurka. Pășește peste mine cu cizmele-i date cu o unsoare necunoscută și împuțită, și se apleacă peste trupul fără viață. Îl văd cum îi scotocește buzunarele, scoate un obiect, se uită la el și-l aruncă pe jos. Apoi ridică de sub picioare carabina aruncată cît colo de explozia grenadei. Carabina mea cea neagră se întoarce la adevărații săi stăpîni — nemții.

[1] Otto ! Privește ! O Walkirie rusească (germ.).
[2] Mîinile sus ! Ridică-te (germ.).

Doi dintre ei mă înhață de mîini și cu o smucitură puternică mă tîrăsc ca pe un cadavru afară din conductă. Îmi dau seama că acum totul s-a sfîrșit. De durere, de prea multă lumină și mai cu seamă de obidă insuportabilă, îmi închid ochii. Așadar, iată-l — acesta a fost să fie ultimul meu Stalingrad. Cucerit de armata noastră, de țara noastră, dar pierdut de mine definitiv și fără întoarcere.

Nemții mă aruncă pe niște bulgări tari de pămînt, abia acoperiți de zăpadă. Mîna cuiva îmi desprinde și-mi ia centironul ofițeresc de captură, din piele galbenă, pus peste manta. Mi se scotocesc buzunarele pantalonilor. Îmi ridic puțin pleoapele și, printre cizmele răscrăcănate ale neamțului, îl văd pe Sahno. Stă în picioare, doar în bluză, descins, cu ordinul „Pentru Apărarea Patriei" pe piept. Brațul bandajat la cot și-l ține lipit de burtă. Iar privirea îi aleargă rătăcită de la un neamț la altul. Are o înfățișare de om năuc. Uimirea că și el a căzut prizonier mă face să uit o clipă de durere. Cum de nu s-a sinucis ? Că doar trebuia să se împuște ! Doar nu se putea preda !

E ceva aici ce nu pot pricepe. Și piciorul mă doare cumplit. Nemții tac. Tac amîndoi nemții care m-au învins în războiul ăsta și m-au scos afară din conducta de beton. Acum îi văd bine. Unul e un fel de pocitanie pe de-a întregul roșcovană : roșie barba țepoasă de pe obraji, roșii

sprîncenele, roşii pînă şi genele, cu reflexe arămii. Are-n spinare o raniţă doldora de cine ştie ce comori de care mai e prinsă şi o gamelă. Celălalt pare mult mai tînăr, aproape de-o seamă cu mine, cu coşuri pe faţă şi ochelarii prinşi pe după urechi cu şireturi negre. La cîţiva paşi de ei stă un al treilea neamţ — spătos, într-o manta lungă, cu cască în cap. Chipul lui nepăsător e uşor schimonosit de o expresie de scîrbă. Tocul negru al parabellum-ului cu clapa deshisă îi atîrnă pe burtă, la îndemînă. Mi se pare că el e mai-mare aici, poate că-i ofiţer. În spatele lui stau şi aşteaptă alţi cîţiva soldaţi. Nici unul dintre ei nu mă ia în seamă.

Tristă privelişte... La început nu înţeleg de ce stau cu toţii nemişcaţi şi muţi. Apoi însă o umbră care lunecă pe zăpadă, prin dreptul meu, mă sileşte să salt capul. Abia atunci zăresc puţin mai în spate pe Engel al nostru, prizonierul de care aproape uitasem. Se chinuie să-şi descheie mantaua rusească cu mîinile îngheţate. Dar degetele-i neîndemînatice nu pot veni de hac ciudatelor copci cu care nu s-a obişnuit. Întreaga-i făptură are un aer pierdut şi vinovat. Şi nu ştiu de ce, mi se năzare că ăştia vor să-l pună la zid. Răbdător, ofiţerul îi urmăreşte mişcările cu privirea încruntată. Apoi face trei paşi mari spre el şi-l plesneşte scurt peste obraji. Engel înghite palmele fără să se clintească. Apoi, cu un ultim efort, smuceşte gulerul mantalei, smulge copca şi îşi scoate febril mantaua. Ochelaristul cu coşuri pe faţă o prinde cu ţeava carabinei şi o aruncă cît colo în zăpadă.

Se pare că operaţia care i-a preocupat pînă acum s-a terminat. Simt că după încordarea asta, puterile îmi slăbesc din nou şi o vreme nu mai văd nimic. Aud doar cum ofiţerul, rostind desluşit fiecare sunet, înjură furios. Apoi ordonă ceva. Urmează un zăngănit şi soldaţii saltă de la pămînt nişte lădiţe verzi cu mînere de chingă (pesemne nişte scule sau aparate). Pe urmă, scîrţîind cu cizmele prin zăpadă, cineva se apropie de mine. Fac un mare efort şi deschid ochii. E Engel. Acum n-are pe el decît tunica aceea subţire cu buzunarele lăbărţate. În ochii lui de cîine bătut nu se mai citeşte decît supunere şi teamă. După el, mai e îmbrîncit spre mine şi Sahno. Căpitanul nu prea pricepe ce i se cere. Aşa că roşcovanul îi arde un picior în fund şi Sahno ajunge în rînd cu Engel. Amîndoi se apleacă şi mă ridică de subsuori. Deodată, ochii mi se întunecă, mă lupt din răsputeri să nu leşin...

30

A TRECUT aproape o oră de cînd mă plimb prin piaţa din faţa gării şi tot nu-mi pot veni în fire. Noaptea tîrzie învăluie întreg oraşul. Piaţa e neobişnuit de goală şi pare uriaşă. Sus de tot, globurile mate ale felinarelor ard somnoroase, fără nici o clipire. Băncile de pe bulevard stau neocupate. Staţia de troleibuz e pustie. Pustie este şi staţia de taxiuri. După emoţiile şi obo-

seala de peste zi mă simt năuc, contuzionat parcă. Gamba — ciotul gambei, mai bine zis — chinuită în curelele protezei mă doare tot mai rău. Mă plimb de colo-colo, de la un felinar la altul.

Vitrinele librăriilor trezesc noaptea un interes deosebit. Se aliniază acolo companii întregi de cărţi de toate felurile. Pe vremuri îmi plăcea foarte mult să cercetez aceste vitrine, mai cu seamă noaptea. Noaptea ele arată cu totul altfel ca ziua. Cărţile lor seamănă acum cu nişte oameni înţelepţi. Fiecare cu înţelepciunea sa. De după vitrinele de cristal ale chioşcului din piaţă, cărţile mă privesc cu tainica profunzime a unor filozofi. În fiecare dintre ele e concentrată mărturia unei epoci, o nepreţuită sinteză de cugetare. Dar în nici una n-am aflat răspuns la ceea ce-mi chinuie atît de mult sufletul.

— Nu ştiţi cît e ora ?

Tresar şi abia peste cîteva clipe îmi dau seama cine mi-a pus întrebarea. E o femeie — paznic de noapte. Poartă o manta simplă din pînză impermeabilă şi se uită ţintă la mine. Ce-o fi aşteptînd ? A, da — vrea ora exactă ! Mă uit la ceasul de la mînă şi-i răspund : e trei şi jumătate.

Dar tot nu pleacă. Se sprijină uşor de bara metalică a vitrinei şi cască alene. Mă îndepărtez. Îmi continuu plimbarea.

Trebuie să mă liniştesc. De mult ar fi timpul să mă liniştesc. În fond nu s-a întîmplat nimic deosebit. Am alergat să prind un ticălos, şi am dat peste alt ticălos. Ei şi ? Că doar nu-s singurii

ticăloşi de pe lume ! Procesul-verbal ? Fleacuri, dă-l încolo de proces-verbal ! Cel mult o sperietură, şi-atît. Ce-au să-mi facă ? Nu-i caz de puşcărie.

Oricum s-ar termina, nu-mi pare rău de nimic. E drept că n-am repurtat nici o victorie. L-am lăsat să plece neînfrînt, nici măcar dezarmat. E atît de convins de dreptatea sa, că va putea trăi liniştit tot restul vieţii. Şi ce s-a mai îmbăţoşat la plecare ! În prag s-a mai întors o dată spre căpitanul de miliţie şi i-a strigat : „Lăsaţi oamenii să-şi facă de cap ! Aţi făcut democraţie ! Împroşcaţi cu noroi activişti verificaţi !"

Ridicolă chestie în fond. Ăştia tot mai speră ceva ! Ridicol şi totuşi te pune pe gînduri.

Ajung în colţul cel mai întunecat al pieţei. Pe o bancă, sub umbra deasă a pomilor, s-au tupilat doi îndrăgostiţi. Tac, alarmaţi de apropierea mea, şi aşteaptă. Nu, n-am să mă duc într-acolo. Tinerii au nevoie de singurătate, şi eu aşijderea.

Mireasma plopilor abia înfrunziţi pluteşte grea şi dulceagă. Pe şantierul din apropiere sclipesc reflexe de sudură electrică. Cad primii stropi de ploaie. Urmează alţii, tot mai deşi. Asfaltul miroase a praf stropit. Picăturile de ploaie încep să bată toba pe acoperişul chioşcului de cărţi. Mă îndrept fără grabă spre capătul pieţei. Nu-mi rămîne decît să mă întorc la gară. Dinspre băncile de sub pomi răzbate un foşnet de ziare desfăcute — tinerii se apără de ploaie. Iarnă, primăvară, vară. Pe căldură, pe-ntuneric, pe ploaie — peste tot perechi. Şi asta de cînd lumea.

La gară se anunţă plecarea unui tren. În sala de aşteptare şi pe scară se porneşte obişnuita vînzoleală, creşte larma. Aleargă femei grăbite, cu genţile doldora, cu copii somnoroşi de mînă. Bărbaţi împovăraţi de valize grele îşi croiesc drum spre ieşire. Ocolind toată această lume agitată, urc la etaj, unde trebuie că s-a mai făcut puţin loc pe bănci. Bine-ar fi să pot aţipi un pic. Pînă la trenul meu mai e timp.

Dar prea multe locuri nu-s nici aici. În fundul sălii, la geam, găsesc un capăt de bancă neocupat. Mă aşez şi-mi întind uşurat picioarele ostenite. Rezemătoarea băncii îmi intră în spate. Prea comod nu e, dar merge, te poţi odihni. Alături de mine moţăie un flăcău cu haină neagră şi cămaşă cadrilată. Şapca i-a căzut de mult pe parchet, iar capul i se pleacă tot mai mult spre genunchi. Abia cînd fruntea îi atinge genunchii, flăcăul se trezeşte. Ochii îi clipesc speriaţi, aruncă în jur cîteva priviri buimace şi flăcăul reîncepe să moţăie.

Nu ştiu dacă Sahno a scăpat cu viaţă din războiul ăsta. Deşi oamenii de felul lui nefiind prea scrupuloşi în alegerea mijloacelor, scapă mai totdeauna cu viaţă. Şi dacă cumva mai trăieşte într-adevăr — sînt convins că a rămas acelaşi. Toată viaţa s-a perfecţionat într-o singură meserie: aceea a constrîngerii, căci pentru altă meserie e pur şi simpu inapt. Ştiu că întîlnirea cu el nu mi-ar aduce nici o bucurie. Face parte din neamul Gorbatiucilor, pentru reeducarea cărora douăzeci de ani sînt probabil cu totul insuficienţi.

Totuşi am obosit. Ochii mi se închid de la sine, hărmălaia surdă parcă se intensifică şi se concentrează toată în creierul meu. Somnul mă ocoleşte, deşi trupul se cufundă în amorţeală. Gînduri, chipuri, frînturi de fraze fără şir continuă să mă asalteze: Mă trag, îndărătnice, înapoi în trecut...

Eh, Iurka, Iurka! Tu ai fost şi ai rămas cea mai mare durere a vieţii mele. Tu eşti rana de nevindecat a sufletului meu. Tot restul s-a cicatrizat, numai amintirea ta face să-mi sîngereze inima.

Da, sînt vinovat. Vinovat faţă de tine şi faţă de maică-ta. Nu-i uitasem adresa, dar ce-aş fi putut să-i scriu? Da, mărturisesc: am şovăit multă vreme şi abia la vreo doi ani după război i-am trimis o carte poştală cu comunicarea că ai dispărut fără urmă în luptele de lîngă Kirovograd. A fost o mică viclenie de-a mea, care să-mi permită să aflu ce cale am de ales. O cunoşteam pe maică-ta din scrisorile ce-ţi trimitea, scrisori pe patru pagini şi numerotate cu drăgăstoasă consecvenţă.

Curînd am primit răspunsul ei. Îmi scria pe-un sfert de coală, cîteva vorbe înşirate cu zgîrcenie. Mă anunţa plină de o tainică mîndrie că ai căzut eroic pe front, într-o teribilă încleştare cu tancurile fasciste. Că ai aruncat în aer cu grenadele tale două maşini vrăjmaşe, şi pe a treia ai distrus-o aruncîndu-te sub şenilele ei şi pierind în acea luptă inegală.

Mai puteam eu să-i scriu tot adevărul despre moartea ta?

Mărturisesc, sînt vinovat faţă de tine, şi mă căiesc amarnic. Cu trecerea anilor devenim deştepţi, dar pe atunci, cînd am intrat în luptă, eram aproape copii. Acum, sigur că aş proceda altfel.

Nu m-aş mai depărta nici un pas de tine, nu te-aş mai lăsa nici o clipă singur, cum am făcut atunci lîngă calea ferată. Fără îndoială că n-am avut dreptul să te las singur în conducta de beton. Dacă aş fi rămas lîngă tine, aş fi simţit din vreme disperarea ce te-a cuprins şi poate că aş fi împiedicat-o să se transforme în acea monstruoasă împuşcătură de pistol, spre care te-a împoldit Sahno.

E drept că aşa raţionez astăzi. Eu trăiesc şi sufăr că mă poticnesc de diferiţi Gorbatiuci, în timp ce atîţia Strelkovi zac în ţărînă. Dar pe atunci gîndeam altfel. Pe atunci te invidiam sălbatic. Dacă ai şti ce mi-a fost dat să trăiesc după moartea ta, cu siguranţă că mi-ai ierta şi moartea ta pretimpurie, şi viaţa mea atît de puţin izbutită.

Da, mult mi-a mai fost dat să îndur. Asemenea lucruri nu se uită. Ele dăinuie în amintire cu toate măruntele lor amănunte, de parcă s-au petrecut ieri. Şi vor mai dăinui încă cine ştie cît.

31

TOATE mi se învălmăşesc în cap, haotic. Totuşi îmi dau seama că sînt tîrît pe taluz în sus. La un moment dat piciorul sănătos mi se loveşte de şină şi durerea mă seacă la inimă. Îl las în jos şi încep să sar într-un picior pe traversele acoperite de zăpadă. Fiecare săritură îmi trezeşte dureri insuportabile, înnebunitoare. Celălalt picior nu mi

se mai supune, tremură şi se chirceşte tot, ca-ntr-un acces de friguri.

Uneori deschid ochii şi văd cum îmi plutesc şi se leagănă sub picioare traversele pudrate de neaua albă şi cele două şine lungi, negre. În dreapta şi-n stînga mea pendulează două perechi de cizme. De-o parte cizmele de pînză, scîlciate, cu tocurile roase ale lui Sahno, de cealaltă — cizmele de piele cu vîrfuri boante ale lui Engel. În unison cu cele de piele se bălăngăneşte patul negru al unei carabine. Şi nu-i greu să ghicesc : acum carabina a fost atribuită pedepsitului care mă escortează. Asta înseamnă că pe el n-au să-l împuşte. Şi nu ştiu cum, gîndul acesta îmi dă o ciudată mulţumire, ba chiar un licăr de speranţă : poate că acum, la rîndu-i, are să mă ajute cumva şi el ! Doar dacă mai pot fi ajutat în general. Înţeleg că am fost luat prizonier, că mă escortează doi oameni cît se poate de nepotriviţi pentru treaba asta. Pe unul din ei l-am escortat eu însumi acum două zile, cît despre celălalt... Mai bine nici să nu mă gîndesc cine-i celălalt.

Acum uite-i : mă escortează.

De ce-or fi avînd nevoie de mine nemţii ăştia ? Vor să-mi stoarcă niscai informaţii înainte de a mă executa ? Atunci ce rost ar avea să mă care nu ştiu unde ? Mai bine ar termina totul aici, pe loc.

Îmi plesneşte capul de vălmăşagul acestor gînduri şi întrebări la care nu sînt în stare să răspund. E în acest vălmăşag ceva foarte însemnat, dar nu-i pot da de rost. Din cînd în cînd uit unde mă aflu şi încotro mă-ndrept. Uneori mi se nă-

zare că o simt în preajma mea pe Katia. Ba parcă îi aud vocea. Mintea mea nu poate concepe că ea nu mai există și nu va mai exista niciodată... Nu-i cumva un vis totul ? Că doar mi s-a mai întîmplat să visez că am căzut în mîna nemților, care au încercat să mă și omoare. Urma însă întotdeauna deșteptarea și toate reveneau la locul lor. Poate că și acum are să fie la fel ? Doar durerea asta insuportabilă, sfîșietoare... Durerea nu mai este de domeniul visului.

Da, vreau să mor, nu pot rămîne prizonier. N-am să le dau nici o informație. Nu vreau, nu pot să mai pătimesc atît. Nici nu-mi dau seama ce anume mă doare. Durerea s-a înstăpînit samavolnică asupra întregului meu trup. Da, îl invidiez pe Iurka. Pe el nu-l mai doare nimic. El nu mai suferă.

Deschid ochii și mă uit împrejur. Stepa se întinde fără de sfîrșit, despicată în două de calea ferată cu șirurile ei de stîlpi de telegraf. Sîrmele întinse vibrează și vuiesc egal și neîncetat. În fața mea, pe traverse, merge un neamț. Cutia măștii de gaze i se izbește mereu de închizătorul armei și zăngăne. Ridic capul și văd fălcile strînse ale lui Sahno. Oare și el e prizonier ?

— Omoară-mă !

Sahno se uită la mine cu o privire pe care nu i-o cunosc. Pesemne că sînt înfiorător la vedere, și-n adîncul pupilelor lui deslușesc teama.

— Omoară-mă ! Fii om !

Simt și eu însumi cît de stupidă-i rugămintea mea. Dar nu-s de vină, durerea-i de vină — ea strigă. Ea și corpul meu sfîrtecat. Mă aflu-n stă-

pînirea lor. Singurul meu picior valid se frînge de oboseală și rămîn suspendat cu totul pe brațele celor doi. Sahno mă saltă brutal și, aplecat pe umărul meu, mă avertizează în șoaptă :

— Dac-o fi ceva — nu mă cunoști. Ne-am înțeles ?

Cuprins de disperare, mă smucesc din mîinile lor. Engel mormăie supărat și mă apucă mai bine de braț. Sahno însă nu mă mai poate ține cu singura-i mînă validă. Cad cu umărul înainte, mă lovesc de-o traversă și rămîn lat. Din spate răsună furios un strigăt gutural. Speriat, Sahno mă trage de mînecă și-mi caută privirea :

— Ce-i cu tine ? Scoală !

— Nu mă scol ! Omoară-mă ! Nu mă scol !

Asta-i salvarea mea. Alta n-am. N-au decît să tragă, să mă împuște ! Dar ei nu trag.

Engel mă smucește de cîteva ori fără răutate, Sahno încearcă și el să mă salte de cealaltă mînă, dar nu mă las ridicat. Atunci intervine neamțul cu cască. Privirea i se înfige aspră undeva între sprîncenele mele. O lovitură puternică cu vîrful cizmei în plin stomac îmi curmă răsuflarea.

— *Aufstehen !*

Nu, nici un „*aufstehen*", pe dracu, nu mă mai scol. Înăbușindu-mă, încerc să trag aer pe gură, dar din păcate nu pot striga nimic. Întreaga lume se prăvălește din nou undeva într-un hău fără fund. Mă simt ridicat, de mîini, de picioare, de poalele zdrențuite ale mantalei, și pierd contactul cu pămîntul.

Îmi revin tot de pe urma unei lovituri. Ai zice că cineva mă plesnește cu o palmă arzător de

rece peste obraz. Într-un tîrziu mă dumiresc că am fost aruncat în zăpadă. Încetişor şi fără putere, învingîndu-mi cu greu slăbiciunea în care mi s-a dizolvat parcă toată durerea, îmi răsucesc uşor capul. Zac pe un drum cu zăpada bătătorită de roţi, sub mine-i o pată galbenă şi afînată, udul vreunui cal, smocuri risipite de fîn, şi alături picioare. Multe picioare în cizme, în bocanci, în ghete cu jambiere scurte de pînză sau piele. Două sau mai multe poartă pîslari. Mai aproape văd cizmele şlefuite de zăpadă ale lui Sahno. Pe feţele lor de piele desluşesc pete de sînge. Cred că e sîngele meu. Cuvinte rostite în limba germană mă obligă să ridic ochii mai sus şi privirea mi se izbeşte de scara îngustă şi murdară pe dedesubt o unui *„Opel-Kapitän"*. Muchea scării tivită cu o fîşie aburită de nichel e îndoită la un capăt de-o lovitură. Iar la mijlocul ei văd tropăind nerăbdător talpa unei cizme de box, lustruită lună.

Cu un efort îmi înalţ privirea şi mai sus, bănuind din capul locului că e vorba de-un şef. Şi-ntr-adevăr, în maşină şade un ofiţer superior, cu înfăţişare impozantă. E uscăţiv, trecut de prima tinereţe. Are un chipiu nou, înalt. Bărbia-i bine rasă se odihneşte pe gulerul de blană scumpă al unei mantale de piele. Ochii nu i se văd, în locul lor sclipesc sticlele unor ochelari fără rame. E prima dată cînd am ocazia să văd un neamţ atît de însemnat. Acum însă totul îmi e indiferent. Puţin îmi pasă de gradul lui, oricît de înalt ar fi. Am să i-o şi spun. N-am ce pierde.

Dar de ce-or fi tăcînd cu toţii ? Tace ştabul. Tace şi ofiţerul nostru cu cască, sorbindu-şi şeful din ochi. Stă smirnă în faţa maşinii, cu călcîiele lipite şi coatele uşor depărtate de trup. Pesemne că în clipa asta dumnealor hotărăsc soarta noastră.

Deodată încordarea mea se destramă. Expir tot aerul din plămîni şi-nchid ochii. Pămîntul întreg se prăbuşeşte din nou sub mine şi prinde să se rotească nebun. Cu un ultim efort de voinţă încerc să-mi păstrez cunoştinţa şi un gînd fugar îmi trece prin minte : au să ne interogheze. Vor să afle ceva de la noi, de aceea ne cară pe amîndoi nu ştiu unde. De-al doilea au nevoie pentru verificarea spuselor primului. De aceea ne-or fi tîrît pînă aici, în sat. Ne aflăm pe o stradă. Văzduhul geros e saturat de-un amestec de mirosuri — benzină arsă şi paie arse. De undeva de departe răzbat împuşcături dese, larmă de voci, tropot de picioare. Prin preajmă trec mereu soldaţi în cadenţă sau în pas alergător. Şi deodată, din hărmălaia asta de sunete, încep să desluşesc un uruit persistent. Aşadar, de aceea tăceau cu toţii ! E aviaţia noastră. Sînt iubitele, dragele noastre I.L.-uri de asalt. Vin spre noi ! Ce mai „duminecă sîngeroasă" au să le organizeze nemţilor !

Mă încordez, aproape să urlu de durere, şi reuşesc să mă răstorn pe spate. Albastrul adînc al cerului îmi izbeşte ochii. Îmi aţintesc privirea pînă la durere în fumegarea alburie din tării. Dar fără folos. Cerul e pustiu. Acum văd şi toate capetele acelea în bonete, în chipie, în căşti.

Toate încremenite, cu ochii spre cer. Avioanele nu apar. Dăinuie doar uruitul. Şi-i undeva aproape de tot. Îmi redă puterile. Sînt fericit că mai trăiesc. Da, am să lupt încă. N-am să le spun absolut nimic. Nu şi-au găsit omul ! Am să-l scuip în ochi pe oberstul ăsta sau cum dracu i-o fi zicînd. N-au decît să mă împuşte !

Dar curînd uruitul din cer se stinge. Probabil că avioanele se-ndreaptă într-altă parte. Scurtă mi-a fost bucuria ! Feţele nemţilor nu se mai ridică spre cer. Toate se întorc iarăşi spre „Opel". Neamţul din maşină iese din nemişcarea-i gravă, îşi scoate tabachera şi îşi aprinde preocupat o ţigară. Obrajii supţi i se umflă, se dezumflă si iar se umflă, bărbia i se lasă pe gulerul de blană. Dă probabil nişte ordine.

— *Jawohl ! Jawohl !* spune ofiţerul cu cască, tăcăne scurt din călcîie şi raportează ceva repede şi concis Cred că despre noi.

Acum trebuie să se hotărască. Îmi înfig privirea în obrazul uscăţiv şi rigid. Acum, acum are să se pronunţe. Dar se pare să şeful nu-i grăbit. Buzele-i subţiri se strîng pe ţigară. Tace. Doar mîna apărată de o mănuşă cenuşie schiţează un gest nepăsător.

Nu-l înţeleg. Ce-o fi însemnînd gestul ăsta ? Să ne împuşte ? Să ne ducă mai departe ? Se vede că nici ofiţerul cu cască n-a înţeles prea bine. În orice caz nu-i mai aud *„jawohl"*-ul lătrat. In schimb, văd urnindu-se roata din spate a maşinii în făgaşul adînc al uliţei. Apoi se trînteşte şi portiera, din mers.

Ofiţerul se întoarce brusc spre oamenii săi şi, cu o voce cu totul diferită de cea de adineaori — autoritar şi crud — le ordonă ceva. Soldaţii ascultă atent, apoi se apleacă toţi o dată şi îşi ridică lăzile lăsate la marginea drumului. Aud din nou zăngănitul cataramilor şi mînerelor de la lăzile de culoare galben-verzuie. Zăpada scîrţîie strident. Pe urmă o mînă puternică mă înşfacă de guler şi mă tîrîie ca pe un cîine de-a curmezişul străzii, pe zăpadă, peste urmele de roţi, boronind cu trupul meu noroiul îngheţat. Un cîrlig de la manta mi se înfige în omuşor şi mă sufocă. N-am crezut niciodată în Dumnezeu, acum însă aş avea mare nevoie de el. Fie adevărat, fie născocit, îl implor să mă ajute.

Pe lîngă obrazul meu scîrţîie nişte cizme înţepenite de ger, trece un gard de nuiele, lunecă o poartă, o canistră goală, o anvelopă sprijinită de-o prispă. Lîngă prispă e un braţ de paie. Pe el mă aruncă nemţii. Capul mi se loveşte de anvelopa tare ca piatra şi rămîn o vreme cu ochii închişi. Zac nemişcat, ca o turtă, îmi musc buzele de durere şi tremur. Alături îl aud pe Sahno că se aşază pe prispă ; dîrdîie şi el de frig.

32

Pe urmă a mai trecut probabil destulă vreme pînă cînd mi s-a ogoit durerea şi am deschis ochii.

În ogradă e zarvă.

Coliba lîngă care ne aflăm este pustie. În ramele ferestrelor desfundate se mai țin țăndări de sticlă spartă. Ușa e dată de perete. Toți nemții sînt în bătătură. Își aduc în poalele mantalelor hrana rece și se pregătesc de masă. Aceleași lădițe galben-verzui, puse cap la cap, le servesc de masă, își împart pe ele pesmeții și conservele. Fără să ne dea nici o atenție, se îngrămădesc cu toții în mijlocul curții, să-și ridice porțiile. Engel e și el printre ei. Îmi face impresia că nimeni nu se mai leagă de el, nu i se reproșează nimic. Își primește pesmeții și, împreună cu roșcovanul care m-a scos afară din conducta de beton, încep să mănînce dintr-o cutie de conserve, folosind pe rînd aceeași lingură. Sahno se ghemuiește pe prispă și urmărește pe sub sprîncene cum înfulecă soldații. Îl văd cum înghite în sec și tremură. Eu nu mai tremur. Simt cum îmi îngheață treptat întreg corpul. Picioarele mi-au amorțit de tot. Străine au început să-mi devină și mîinile, rămase de mult fără mănuși. Și-mi e grozav de sete. După atîta pierdere de sînge ai zice că toate măruntaiele din mine s-au uscat.

„Unde-or fi șefii lor, unde ? Oare chiar nimeni, nimeni n-are nevoie de noi pe aici ?" mă întreb și aștept ca în sfîrșit să se apropie cineva.

Și se apropie. Tînăr și destul de simpatic la înfățișare, cu ochi albaștri, batjocoritori, un soldățel se depărtează de lîngă lăzile galben-verzui, mestecînd agale ultimul colț de pesmete, și își dă în lături poalele mantalei. În timp ce-și face

nevoile, la doi metri de prispă, neamțul îmi întîlnește din întîmplare privirea. Sînt pregătit s-aud o vorbă de ocară, o înjurătură, ba poate și un foc de pistol. Cînd colo soldatul dă din fund ștrengărește, și o șuviță gălbuie șerpuiește pe zăpada imaculată de lîngă mine, pentru ca peste o clipă să-mi bată mărunt toba pe spinare, întîi la dus, apoi la întors. Neamțul chicotește mulțumit, se încheie și pleacă, îndreptîndu-și din mers automatul din spinare.

E prima dată cînd nu-mi pot reține un geamăt de durere. O durere de alt gen decît toate cîte m-au încercat pînă acum. Un chin care nu poate fi asemuit cu nimic. Și nici nu poate fi înțeles de cine nu l-a îndurat niciodată. Înnebunit de disperare, îmi amintesc toate nereușitele mele de pe front. Îmi amintesc cum am tras anapoda cu mitraliera, scăpînd un grup de zece nemți care altfel n-ar mai fi apucat să se pitească într-o tranșee. Cum în fața Znamenkăi am întîrziat atacul și astfel am dat mașinilor inamice posibilitatea să scape din sat. Și-mi mai amintesc seara cînd plutonul meu a pus mîna pe șase prizonieri. Băieții aveau pîslarii plini de apă, dar nu le-am îngăduit să descalțe pe cei șase nemți de cizmele lor uscate, de piele bună. Ehe, să fi știut eu pe atunci ce-mi rezerva viitorul !

Probabil că tot chinul meu e zadarnic. N-am să mai pot ucide pe nici unul din nemții ăștia și nici să le încurc planurile n-am să mai pot. Se retrag. Puțin le pasă lor de mine. Iată că-și termină pesmeții, își aranjează ranițele în spinare,

măştile de gaze pe şold, îşi aruncă arma pe umăr şi unul cîte unul ies în uliţă. Nici nu se uită la noi. În bătătură nu rămîn decît lădiţele galben-verzui şi-n preajma lor trei inşi. Engel al nostru, tinerelul cu ochelari şi încă unul, necunoscut. E uscăţiv, bine clădit, cu ochi iscoditori, întunecaţi la culoare, şi cu un galon de fruntaş pe mînecă. După toate aparenţele ăsta-i şeful celorlalţi doi.

Nu mai ştiu nici eu ce poate însemna asta. Mi-e şi necaz să mor aşa degeaba, ca un cîine împuşcat la o margine de drum. Pesemne că n-am să mai apuc seara. Şi mult nu mai e pînă atunci. Soarele nu se mai vede pe cer şi întreg pămîntul se afundă încet în amurgul vioriu. Pe sub streşini, a şi început să se cuibărească întunericul, tot mai dens şi mai dens. Totuşi noaptea pare a se anunţa la fel de înstelată ca şi cea de ieri, cu o lună la fel de luminoasă. Doar că eu n-am s-o mai văd.

Cei trei nemţi se aşază pe lăzi, fumează. Fumează şi tac. Îi văd că ascultă cu luare-aminte zgomotele ce răzbat dinspre marginea satului. Dar cei pe care-i aşteaptă întîrzie să se arate. Uliţa a rămas pustie. Toţi ceilalţi nemţi au plecat din sat. Ce-or mai fi aşteptînd ăştia trei ?

Un gînd stupid îmi vine în minte : te pomeneşti că-i aşteaptă pe ai noştri ! Ca să se predea ! Ca să ne salveze pe noi !... Dar în aceeaşi clipă îmi dau seama cît de deşartă mi-e speranţa. Nu pentru asta au fost lăsaţi aici. Şi jigodia de Engel barem o dată să se fi apropiat de mine. Nici

măcar nu se uită la noi, de parcă s-ar teme de ceva. Nu demult, mai ieri, nu se temea de mine. Şi tare i-aş mai cere să-mi dea de băut... În schimb, Sahno se înviorează fără veste. De parcă şi-ar fi înfrînt în sfîrşit buimăceala ce l-a cuprins cînd am căzut prinşi. Îşi îngăduie chiar să se scoale de pe prispă şi să facă tot felul de mişcări de încălzire. Nimeni nu se răsteşte la el. Doar ochelaristul bombăne ceva, dar fruntaşul tace, aşa că şi bombănitul încetează. Sahno se reaşază şi tropăie zgomotos din cizme. Pămîntul îngheţat bocnă răsună sec sub tălpile lui şi-mi trezeşte durerile din tot trupul.

Pe jumătate îngheţat cum sînt, la început nici nu-mi dau seama cum se contopeşte tremurul trupului meu cu trosnetul unor salve îndepărtate. Îi văd în schimb pe nemţi că ciulesc urechile şi întorc capetele. Rafalele se repetă încă şi încă o dată. Nemţii sar în picioare. Două perechi de ochi cată spre şeful lor, apoi se întorc din nou în direcţia împuşcăturilor.

Ai noştri să fie ? Sahno încremeneşte iarăşi, încruntîndu-şi sprîncenele. Mi se pare că am recunoscut clănţănitul mitralierelor noastre „maxim". Ba parcă era mai curînd o mitralieră de tanc. Tanc, dar de care ?

Rafalele au amuţit însă. Nemţii rămîn cu urechile ciulite. Apoi fruntaşul îşi pierde răbdarea, înjură ca pentru sine, îşi scoate din buzunar o grenadă, ca oul de gîscă de mare, cu o dungă pe ea. Îi încearcă inelul şi şi-o agaţă de centură.

— *Ich komme bald* [1]

Și iese grăbit pe poartă. Engel și ochelaristul se reașază pe lăzi. Engel își lasă capul în piept și începe să bătătorească zăpada cu patul armei. Ochelaristul se uită atent ba spre vișinii din spatele curții, ba spre stradă. Încetișor, Sahno își reia mișcările de încălzire. Simt că nu mai pot suporta setea. Cred că ea o să mă dea gata înaintea gerului și înaintea rănilor care m-au istovit de tot.

— Engel, șoptesc eu și nu-mi recunosc glasul. Engel ! *Wasser ! Trinken Wasser !* [2]

Aproape speriat, Engel își înalță capul spre mine.

— *Wasser ! Verstehen ? Wasser !*

— *Schweig,* [3] spune ochelaristul.

Descumpănit și șovăielnic, Engel se uită la mine.

— Fîntîna-i colea ! Dă-mi să beau dacă ești om ! Și-i arăt din ochi poarta spre uliță. De sub acoperișu-i țuguiat și plin de zăpadă, fîntîna își ițește cumpăna ca un gît de barză.

Engel se ridică și tropăie nehotărît în jurul lăditelor. Se uită cu fereală în jur. Trage cu urechea. Pe una din lădițe e o raniță și lîngă ea o gamelă — ale fruntașului pesemne. Engel mai zăbovește o clipă nehotărît, apoi desprinde gamela, ascultă și pornește repede spre poartă, cu carabina subsuoară. Ochelaristul rămîne pe lădița lui,

---

[1] Mă întorc îndată (germ.).
[2] Apă ! Apă de băut (germ.).
[3] Taci (germ.).

dar se întoarce cu tot corpul spre noi și țăcăne zgomotos cu închizătorul armei automate.

— *Schweig !*

Sahno se așază la loc. Înjură încet, numai din buze. Neamțul nu-l ia în seamă. Ascultă atent. Ciulesc și eu urechea.

În jur e liniște. Dar de undeva de departe răzbat totuși niște zgomote neclare. La început nici nu le disting. Parcă-s strigăte, sau dimpotrivă tropot de picioare nenumărate. Cai să fie sau oameni ? Împușcături nu se aud. Doar în depărtare bubuie artileria, atît că dintr-altă direcție. Pe cînd zgomotele acestea răsună de aproape, de undeva de lîngă sat. Cel mult la vreun kilometru de noi.

Engel se întoarce în curte, străduindu-se să nu verse apa din gamela nu prea adîncă. Mai e totuși om, îmi spun eu. Și imaginea ce-o am despre nemți începe să se clatine. Înclin să cred că și printre ei sînt oameni de tot felul. Și mai buni, și mai răi. Și mai așa și așa ! Ca pretutindeni, de altfel. Oamenii sînt oameni. Luați în general nu-s nici răi, nici buni — ci feluriți. Engel îmi întinde gamela. Încerc să mă salt și o apuc cu o mînă. Capul, amețit, mi se leagănă scrînciob.

Și-n aceeași clipă din spate răsună un tropot de pași. Un om intră alergînd în curte. Trebuie că s-a întîmplat ceva. Dar eu nu iau seama la nimic. Eu beau. Chiar de-ar exploda o bombă lîngă mine și tot n-am să mor pînă nu mi-oi potoli setea. O sudalmă îmi străpunge urechile. O lovitură turbată îmi smulge gamela din mînă, și o aud zăngănind prin curte. O a doua lovi-

tură se abate asupra lui Engel. Toată bătătura se umple de tunetele şi fulgerele fruntaşului. Se îneacă de furie şi înjură ca turbat.

Nu mi-am potolit setea. Şi se pare că nici n-am să mi-o potolesc. Engel clipeşte speriat, vinovat, aproape orb fără ochelari. Fruntaşul urlă, fluturîndu-şi pumnii pe sub nasul lui. Al treilea neamţ ia o ladă-n spinare.

Cîteşitrei cară lăzile galben-verzui. Fruntaşul, înjurînd într-una, aleargă să-şi ridice gamela de lîngă zidul grajdului din fundul curţii. Cu una din lăzi în spate, ochelaristul se apleacă să ridice de mîner o a doua lădiţă, ceva mai mică, prelungă. Cea mai mare dintre ele revine lui Engel, care şi-o saltă pe umeri. Tot în pas alergător, fruntaşul se-ntoarce şi culege din drum încă o lădiţă galben-verzuie, aproape cubică. Dar în zăpadă mai rămîn alte două. Gîfîind, fruntaşul îşi întoarce ochii spre noi. Şi-atunci — o, miracol şi mîrşăvie ! — atunci, Sahno sare de pe prispă. La început nici nu-mi dau seama unde se duce. Şi se vede că nici nemţii nu înţeleg. El însă, fără să sufle o vorbă, înhaţă o lădiţă, apoi pe a doua, şi le azvîrlă pe amîndouă pe umărul teafăr. Fruntaşul se opreşte, cască gura de uimire, se apropie şi-l bate protector pe spinare.

— *Gut, Offizier !* Şi rîde.

Iar eu îmi mut privirea spre cer. Nu mă mai mir şi nu mă indignez de nimic. O văzui şi pe asta ! Nu mă mai uit decît la cer. Acolo sus s-a ivit şi sclipeşte singuratică o stea micuţă. Licăreşte pesemne chiar deasupra Kirovogradului, la care eu n-am mai ajuns. Cum n-au mai ajuns

nici mulţi alţii. Aş fi curios să ştiu : cam cîte mii de locuitori are oraşul acesta ? O fi avînd măcar cîte unul pentru fiecare ostaş căzut la eliberarea lui ? Grozav ar fi să pot arunca barem o singură privire asupra străzilor lui ! Cu siguranţă că odată şi odată au să mai înflorească flori pe-acolo, au să mai înmugurească plopii. Şi fete tinere se vor plimba pe bulevardele lui. Băieţii au să se înscrie la facultăţi şi au să se înnebunească după meciurile de fotbal... Privirea mi se înceţoşează. E efectul gerului. Mi se pare chiar că acum are să-mi vină de hac. Curînd, curînd n-am să mai exist. Sahno va trăi.

Tot restul răzbate pînă la mine ca de pe altă lume. Nemţii îşi aprind grăbiţi ţigările şi părăsesc curtea. Toate astea le aud. De văzut nu văd decît steaua micuţă din albastrul verzui al cerului. Îmi îngheaţă pleoapele, închid ochii.

Se pare că nemţii mă lasă aici.

Dar deodată, ajunşi la poartă, se opresc. Răsună glasul fruntaşului. Întîi calm, apoi poruncitor, autoritar. Şi îndată după asta aud un scîrţîit de paşi.

Deschid ochii.

Încovoiat sub povara lăzii din spinare, Engel se apleacă asupra mea. Nehotărît, temător parcă, fostul meu prizonier îmi caută privirea. Ochii îi sînt speriaţi, încordaţi. Şi deodată ghicesc pentru ce s-a întors. Ştiu.

Dar de ce tocmai Engel ?

Mă salt în mîini, mă trag înapoi spre prispă. Îmi proptesc călcîiul cizmei în pămînt şi-mi întorc faţa spre el.

— Tu ?

Engel face un pas înapoi şi degetele-i tremurătoare se încleştează pe mînerul închizătorului. Îndeasă anevoie cartuşul pe ţeavă şi bîiguie :

— *Es tut mir sehr leid...*

Înţeleg. Îşi cere scuze. E monstruos. Inimaginabil. E îngrozitor. Aţi mai văzut oare asemenea asasini ? I-aţi întîlnit prin paginile cărţilor ?

— *Es tut mir sehr leid. Aber ich habe ein Befehl !* [1]

Da, sigur că da, are ordin ! Cunosc cîntecul. E clar.

Fie ! Să terminăm. Degeaba aş plînge. Degeaba m-aş ruga. Trage, canalie ! Dar drept în inimă. Ca să nu mă chinui !

— *Beeilt euch !* [2]... strigă fruntaşul din stradă. Aşadar, ceilalţi au plecat. Engel va trebui să alerge după ei. Se grăbesc. Poate că pînă-ntr-o oră ai noştri vor fi aici...

— Vrei să mă omori ? strig eu drept în ochii buimăciţi, miopi ai lui Engel.

Bine, dar eu nu l-am ucis pe el. Eu l-am aparat. E cu putinţă oare să nu-şi amintească de asta ?

Mă tîrăsc într-un genunchi spre el. Se mai retrage cu un pas. Ai zice că se teme de mine, se uită pierdut în jur. Ochii i s-au holbat. Mîna smuceşte din nou de închizător, cartuşul sare afară din magazie şi cade în zăpadă.

---

[1] Îmi pare rău. Dar am ordin (germ.).
[2] Grăbiţi-vă (germ.).

— *Ich habe ein Befehl !* murmură buzele lui tremurătoare, ca pentru a se dezvinovăţi, şi Engel se mai retrage cu doi paşi.

Împuşcătura răbufneşte ca un trăznet, orbindu-mă cu flacăra-i roşie. Mă prăbuşesc în zăpadă.

Mai trece o vreme şi eu tot mai simt sub mine o bătaie neînţeleasă. Toc-toc-toc... o simt şi nu ştiu dacă-i zvonul paşilor lui sau bătaia cea de pe urmă a inimii mele. Apoi toc-tocul se stinge treptat.

33

— Cetăţene ! Hei, cetăţene ! Scoală-te !

— Ce te-ai întins aici, ca acasă ?

— Scoală-te ! Scoală-te, imediat !

O femeie cu banderolă roşie pe braţ, urmată de un miliţian, se plimbă printre băncile sălii de aşteptare. Amîndoi îşi dau osteneala să trezească pe călătorii întinşi pe bănci : în sala de aşteptare nu-i voie să dormi. Femeile, bărbaţii, tinerii se trezesc, gemînd şi oftînd, şi se ridică de la locurile lor.

După noaptea nedormită, o durere surdă îmi strînge capul. Mi-ar trebui un antinevralgic, dar punctul farmaceutic mai este fireşte închis. Albastrul răsăritului de zi bate în uriaşele ferestre ale gării. Cerul vesteşte o luminoasă dimineaţă de mai.

Flăcăul de lîngă mine a dispărut de pe bancă, pesemne că i-a venit trenul. În locul lui s-a așezat o femeie cu capul acoperit de o basma înflorată. Își sprijină obrazul în palmă și se uită concentrată în podea. Probabil că nici ea n-a reușit să ațipească. Din șirul de bănci vecin ne vizitează un copil, sculat cu noaptea în cap ; aleargă scuturîndu-și zuruitoarea din mînă. Se oprește lîngă mine, cu picioruşele crăcănate, și mă iscodește încrezător, apoi își mută privirile asupra femeii cu basmaua înflorată. Dar femeia nici nu se uită la el. Copilul se întoarce neîndemînatic și dă bir cu fugiții după șirul de bănci. Se cam teme de noi.

Nu mai am răbdare să rămîn aici. Mă scol și o pornesc spre ușă.

Piața din fața gării este încă pustie, și-i tot atît de răcoare ca astă-noapte. Felinarele nu mai ard. Cerul, întins senin deasupra orașului, se luminează cu repeziciune. Soarele stă să răsară. O ploaie impetuoasă de mai a măturat grăbită străzile, bulevardele, acoperișurile, lăsînd în urma ei prospețimea înmiresmată a zorilor, frunzișul umed și oglinzile micilor băltoace de pe asfalt. Oglinzile de apă se rotunjesc, se micșorează și se sting treptat ; asfaltul se usucă vertiginos.

Grădinița se umple de mirosul plopilor uzi încă. Pămîntul reavăn răspîndește miresme primăvăratice. Ai zice că peste noapte frunzișul copacilor s-a îndesit și din verdele intens al coroanelor cad stropi grei și reci. Pe ultima bancă a grădiniței pustii, un ziar mai păstrează urmele ploii. Mă las pe colțul băncii.

Pînă la urmă totuși Engel s-a dovedit a fi un soldat nu prea de nădejde al führerului. A tras o singură dată, fără să țintească prea bine. Ar fi trebuit să tragă de două ori. Unul din gloanțe tot m-ar fi nimerit. Pe cînd așa n-a făcut decît să dea de furcă o mulțime de vreme medicilor noștri. Și dacă astăzi mai sînt în viață, lor trebuie să mă închin pînă la pămînt. Dar mai ales tușii Garpina. Ea, o văduvă de soldat, trecută de vîrsta tinereții, ea nu m-a lăsat să deger și să-mi pierd tot sîngele. Și acum, pe lîngă ura pentru ticăloși, în pieptul meu tresaltă recunoștința față de miile și miile de femei din țara noastră, tinere și bătrîne, care ne-au hrănit, ne-au încălzit și uneori chiar ne-au salvat de coasa morții.

Șuvoaie de aer proaspăt năvălesc în pieptul meu. Lunga noapte de zbucium și coșmar a rămas în urmă. Mă simt bine acum. Ba chiar, fără să-mi dau seama de ce, sînt foarte bucuros. Probabil pentru că, în pofida tuturor încercărilor, am scăpat de moarte, și, oricît de ciudat ar părea, sînt viu. Măcar că în locul piciorului stîng am o proteză, iar caverna din plămîn abia de curînd mi s-a închis. Tinerețea mi s-a scurs prin spitale, lăsîndu-mă cu studiile neterminate, cu dragostea neîmplinită. Invalid de la douăzeci de ani. Și totuși trăiesc — ăsta-i esențialul.

Dinspre gară apare o pereche de tineri, cu bagajele în mînă. E drept că nu-s multe : el, înalt, cu brațe lungi, cară o valiză cu colțuri metalice și un palton gros. Iar ea — micuță, cu un năsuc ascuțit, mai curînd o fetiță — poartă o sacoșă

imensă. Fulgarinul, ieftin şi ponosit, abia de-i poate ascunde burta. Nasul şi umerii obrazului îi sînt plini de pistrui.

— Hai să ne aşezăm aici, spune ea, lăsîndu-şi sacoşa pe banca din faţă. Şi adaugă speriată : Da mantaua unde-i ?

El, greoi şi neîndemînatic de mare ce-i, se uită la ea nedumerit.

— N-ai uitat-o în sala de aşteptare ?

— Să ştii că da ! îşi aminteşte flăcăul şi o ia la goană înapoi spre gară.

— Eh, năucule-zăbăucule ! rîde fata-n urma lui. Apoi îşi rînduieşte bagajele pe bancă şi se aşază lîngă ele. Şade şi, observînd că mă uit la ea, îşi trage pe genunchi poalele fulgarinului prea îngust pentru actuala ei siluetă.

— E uituc, de te-apucă groaza !

— Nu-i nimic. O să-i treacă, o consolez eu.

— E-a treia oară că şi-o uită. Întîi a lăsat-o la noi în comună, cînd am plecat. Pe urmă în autobuz. Te-apucă groaza, nu alta. De parcă ar fi cine ştie ce savant distrat, îmi explică ea voioasă, ba chiar cu un fel de mîndrie ascunsă.

— Unde plecaţi, departe ?

Fata devine gravă.

— Vai, tocmai în regiunea pămînturilor înţelenite. La Kokcetov şi mai departe, încă vreo două sute de kilometri. Şi-i prima dată cînd plec de-acasă. Te apucă groaza, nu alta. Se spune că nu creşte nici măcar un copăcel pe-acolo. Şi vai, ce-mi place mie pădurea ! Dacă aţi şti ce păduri sînt pe la noi... M-am pornit la drum şi mă tot întreb : n-am făcut rău ?

— Da el cum e ? Bun ?

— Cine ? Saşka ? Ridică ochii spre mine şi surîde, stînjenită. El e bun, răspunde lungind silabele şi palmele-i micuţe netezesc poalele fulgarinului. E bun. Doar că-i cam năuc. După armată s-a înscris să plece la desţelenit. E mecanizator, lucrează pe combinele cele mari. A crescut în stepă şi a îndrăgit prea de tot întinderile necuprinse.

— Asta-i mai rău.

— De ce ?

Se încruntă. Şi-i surprind neliniştea din priviri. Încerc să zîmbesc.

— Nu-i nimic, am glumit. Ai să te obişnuieşti cu stepa, fireşte.

— Credeţi ? Ce să-i faci ! Trebuie. Oricum, avem familie...

Oftează şi, nerăbdătoare, îşi întoarce privirea spre gară de unde Saşka al ei se apropie alergînd, cu mantaua pe umeri.

Pe urmă cei doi tineri se instalează pe bancă să mănînce. Ea, gospodăroasă, scoate bucatele din sacoşă. Ca să nu-i stînjenesc, îmi întorc privirea într-altă parte. Pe o alee, bocănind grăbit din cizmele-i cu carîmbi de pînză, trece un ostaş. Pesemne că a întîrziat la cazarmă. Obrajii îi sînt încinşi, fruntea brobonită. Tare grăbit mai e ! Ştiu din propria-mi experienţă : e foarte greu să împaci serviciul militar cu dragostea. Vecinii mei mănîncă şi discută încet lucruri numai de ei ştiute. Aud că el îi spune Katia şi ard de nerăbdare să-i arunc o privire. Deşi ştiu prea bine că ea, Katia noastră, de mult nu mai

e vie. E o altă fată, cu altă soartă. Ce să-i faci, viaţa îşi urmează cursul.

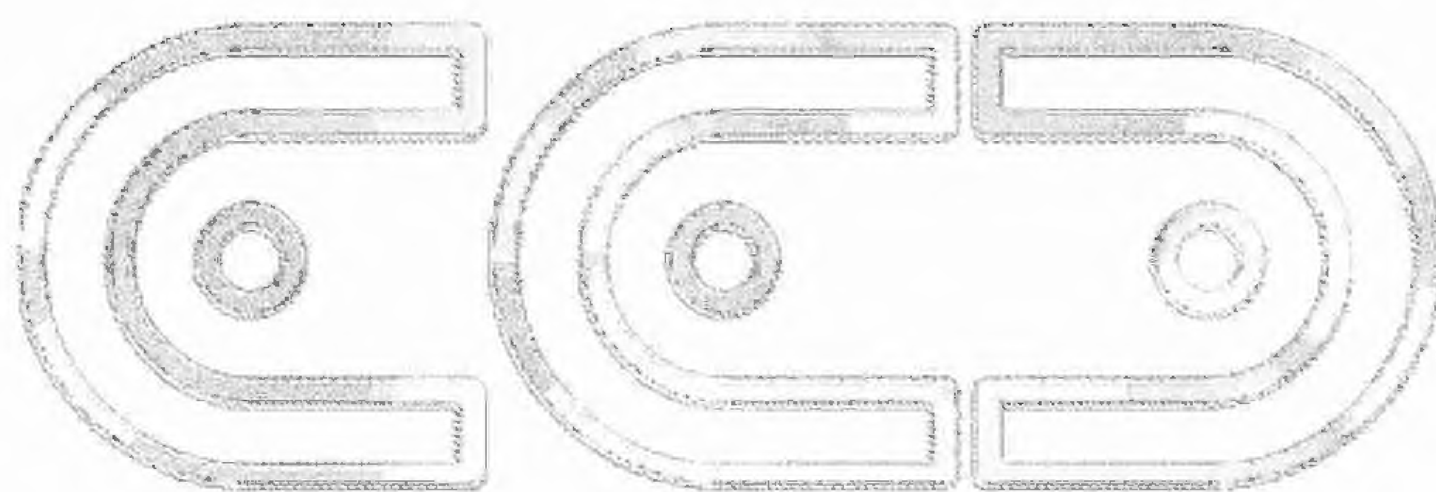
Îmi întorc ochii spre colţul opus al grădiniţei, unde a apărut o altă pereche. Strîns lipiţi unul de altul, băiatul şi fata se îndreaptă agale spre cea mai izolată bancă de pe alee. El o acoperă grijuliu cu haina. N-are pe el altceva decît cămaşa udă, care i s-a lipit de umeri. Dar ce contează cămaşa udă cînd un căpşor oacheş ţi se culcă drăgăstos pe umăr. Mă uit la ei, ascult paşii ostaşului care se depărtează grăbit, şi-mi spun : oricine şi oricum ar fi tinerii aceştia, lor le aparţine viitorul.

Fie ei mai fericiţi decît am fost noi !

Scanare și prelucrare digitală

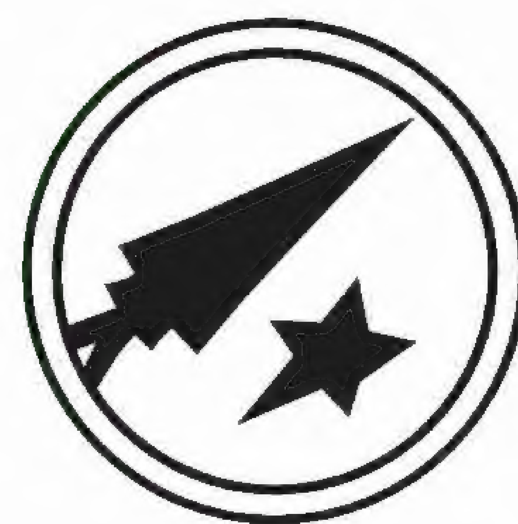

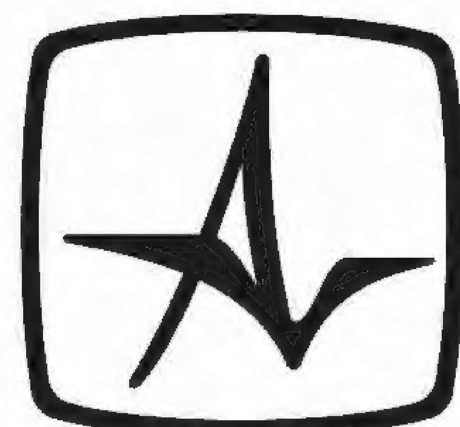
de

Anonim

și

CAT Graur

Antwerpen

2023

